0-9

NIEREMBERG, JUAN
EUSEBIO, S.J., 1595-1658

Rob. Twisse

Timo: Borage
1677

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII
MADRITENSIS
EX SOCIETATE IESV

DE ADORATIONE IN SPIRITV ET VERITATE

LIBRI QVATVOR.

In quibus totius ſpiritualis vitæ, imitationis Christi, & Theologiæ myſticæ nucleus eruitur, ex ſanctis Patribus, & ſpiritualiſſimis viris, Diadocho, Dorotheo, Climaco, Ruſbrochio, Suſone, Thaulero, Kempis, & Gerſone: nonnulla piè & efficaciter adduntur.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXXI.

NOBIL^{MO} ET AMPLIS^{MO}

DOMINO
IOANNI LVDOVICO
DE LALOO
REGIÆ CATHOLICÆ
MAIESTATI A CONSILIIS
ILLVSTRISSIMI ORDINIS
AVREI VELLERIS
CANCELLARIO
TOPARCHÆ IN SCHELLEBROVCK &c.

NTER alias litterarum curas, AMPLISSIME DOMINE, quibus obedientiâ maiorum annis præteritis ferè poſſeſſus eram, ex quiete & aliis naturæ penſis mihi ſubtrahebam, vt propriæ etiam con-

 ſcien-

ſcientiæ vacarem; nec me componerem tantùm ad ea quæ docerem, ſed potiùs ad ea quæ mihi agenda, & quæ ſternerent viam ad vitam beatam. Non enim oportet ſeipſum negligere, cùm nihil profit vniuerſi emolumentum cum minimâ ſui iacturâ; maxima autem foret vel minimum pati detrimentum animæ & ſpiritus. Illud autem non qualicumque curâ reparari ſat eſt, ſed diligentiſſimam oportet adhibere. Quamobrem vt in promptu, & familiariſſimas, ac veluti ad manus veritates Fidei haberem, quibus meditatione & lectione me imbuere & præmunire poſſem, eas mihi collegi. Non iudicaui hanc curam poſthabendam, & in

id

id tempus ſeruandam, cùm nihil exercere poſſem; veritus ne mihi accideret, quod iis qui in decliui ætate domum ædificant, qui eâ non fruuntur, aliis tantùm non ſibi prouidentes. Maturiùs componere mea opus duxi, vt aliquamdiu frui & vti (Deus aſpiret hoc votum) virtute aliquâ & religione poſſem; vel ſaltem cauſam Dei aduerſus me agerem, cùm ea duxerim & dixerim facienda, quæ non fecerim. Certè decipi non volui, ſed perſpectâ veritate eam ſectari: ſin minùs, iuſtificarem magis Dei iudicium cum pudore conſcientiæ meæ. Ceterùm hoc memoriale conſcripſi ſine fuco, & cum negligentiâ ſermonis; cùm verbum diuinum validius ſit

 nu-

nudum, quàm armatum verbis humanis; auguſtius cum ſinceritate prolatum, quàm purpurâ Rhetorum veſtitum, & fucis adumbratum. Idem curaui in hoc Opuſculo, quod feruidus Epiſcopus Saluianus in Epiſtolâ ad Salonium inquit: *Nos autem, qui rerum magis quàm verborum amatores ſumus, vtilia potiùs quàm plauſibilia ſectamur. Neque id quærimus, vt in nobis inania ſæculorum ornamenta, ſed vt ſalubria rerum emolumenta laudentur. In his ſcriptiunculis noſtris non lenocinia eſſe voluimus, ſed remedia.* Hoc fuit in causâ, cur non caſtigauerim hunc ſtilum, quem non cenſeo vniformem debere eſſe; ſed materiæ, & iis quibus ſermo deſtinatur,

natur, attemperandum. Materia ſancta & ſincera, ſine tumore & lenocinij pigmento tractanda: & cùm mihi præparauerim, non multâ exornatione opus. Cognouere aliqui poſteà à me factum hoc vitæ ſpiritualis compendium, à quibus compulſus fui exhibere ad omnium vſum. Verùm cùm edendum eſſet, ne paralyticæ (vt Alcuinus loquitur) eſſent ſanctiſſimæ iſtæ cogitationes ac ſententiæ Patrum, & quaſi truncæ & inefficaces è meo ore; volui illi patronum adoptare, ſub cuius auſpiciis in medium veniret. Exemplarem vitam VESTRAE DOMINATIONIS exigebat hic Libellus, hac ſolâ auctoritatem & efficaciam impetrabit: atque Lector

normam aliquam intuebitur pietatis, castimoniæ, misericordiæ, religionis, modestiæ, & ceterarum virtutum; in quarum enarratione non demorabor, ne offendam ingenitam modestiam VESTRAE DOMINATIONIS. Sat sit ad amplitudinem laudis decorasse nobilitatem Maiorum, & illustrasse vitæ propriæ luce perillustres. Causam meam ago, dum Opus istud VESTRAE DOMINATIONI dico. Nolo me exonerare iis quæ in me assiduâ beneficentiâ contulit: nolo hoc obsequio expungere aliquod beneficium; nouum potiùs ambio. Plurimum debeo VESTRAE DOMINATIONI: nec suppetit quid referam, nisi tam libenter debere, vt id quæ-

ram;

ram; certè cum debito charitatis, quod (iuxta Apoſtolum) numquam excidat, & in æternum maneat. Madriti, Kalend. Martij, anno M. DC. XXX.

Obſequentiſſimus D.V.

Ioannes Euſebius Nierembergius.

PARTITIO
HVIVS OPERIS.

LIB. I. *Continentur quæ ſpectant ad expiationem animæ.*

LIB. II. *Quæ ad illuſtrationem, & Chriſti Domini imitationem.*

LIB. III. *Quæ ad praxin perfectiſsimè operandi.*

LIB. IV. *Quæ ad ardentiſsimum Dei amorem excitandum, & eleuationem animi ad diuinam vnionem.*

IN-

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

CAP. I. *Mendacium sæcularis vitæ.* 1
CAP. II. *De veritate spiritus.* 8
CAP. III. *De Puritate spiritus.* 12
CAP. IV. *Quomodo veritas per fidem constet. Et de fructu & vsu huius virtutis.* 18
CAP. V. *De spe veniæ & zelo pœnitentiæ.* 23
CAP. VI. *Forma peccatoris proponitur.* 27
CAP. VII. *Altera pars parabolæ. Et quomodo creaturis vtendum sit.* 35
CAP. VIII. *Affectus veri pœnitentis.* 41
CAP. IX. *De ardenti desiderio seruientium Deo.* 51
CAP. X. *De contemptu & recessu mundi.* 54
CAP. XI. *De modo acquirendæ pacis.* 58
CAP. XII. *De excellentiâ eius qui est in gratiâ.* 64
CAP. XIII. *Quomodo pœnitentiæ & afflictiones*

ctiones corporis iuuent. 79
CAP. XIV. *Quòd nimius amor carnis impediat spiritum.* 84
CAP. XV. *De iacturâ temporalium.* 88
CAP. XVI. *De vtilitate tentationum.* 91
CAP. XVII. *Quòd oporteat timere Deum, & sperare in illo.* 93
CAP. XVIII. *Quòd non poßimus non pati aliquid. Et de bono patientiæ.* 101

LIBRI SECVNDI.

CAP. I. *De diligenti curâ orandi.* 107
CAP. II. *Quòd non oporteat intermitti studium orationis.* 115
CAP. III. *Quàm efficax sit Christi gratia & fauor.* 120
CAP. IV. *Quantum oporteat deuotè affici erga beatißimam Mariam virginem.* 134
CAP. V. *Quòd imitari Christum debemus, & de sanctissimi cordis sui dolore & paßione.* 148
CAP. VI. *Quantum oporteat sequi Christum.* 157

CAP. VII.

CAP. VII. *Quòd patienter ferendæ sint necessitates & ærumnæ à Deo immissæ.* 167
CAP. VIII. *Qualiter puritas corporis iuuet spiritum.* 173
CAP. IX. *Studium mortificationis continuum.* 177
CAP. X. *De sufficientiâ & bono paupertatis.* 183
CAP. XI. *Patientiam in cunctis necessariam esse.* 190
CAP. XII. *Quantum bonum sit subditum esse alteri.* 195
CAP. XIII. *Defectus leues & quotidiani quantum damnum efficiant.* 201
CAP. XIV. *De solertiâ circa res exiguas.* 213
CAP. XV. *Laudem propriam vitandam esse.* 218
CAP. XVI. *De vtilitate hominis.* 222
CAP. XVII. *Quæ contineant hominem in humilitate, & quòd nihil potest habere, nisi solum Deum.* 229
CAP. XVIII. *Quantum debeamus gratiæ Dei & Christi.* 233
CAP. XIX.

CAP. XIX. *Quòd se debeat homo non tantùm sentire nihil esse, sed maximum peccatorem.* 240
CAP. XX. *Quid sit, nihilum se dicere & maximum peccatorem.* 246
CAP. XXI. *Gloria Dei quærenda est semper.* 249

LIBRI TERTII.

CAP. I. *De curâ benè operandi.* 259
CAP. II. *Quòd excutienda sit omnis negligentia.* 263
CAP. III. *Quàm incommoda sit somnolentia.* 269
CAP. IV. *Feruidè ad orationem matutinam surgendum.* 278
CAP. V. *Feruor quotidianus debet retineri.* 284
CAP. VI. *De custodiâ feruoris.* 290
CAP. VII. *Quàm oporteat constanter se habere in operibus bonis.* 295
CAP. VIII. *De sollicitudine augendi gratiam.* 300
CAP. IX. *Quomodo laudandus sit Deus.* 306

CAP. X.

CAP. X. *Quanta dignitas ſit offerre ſacrificium Chriſti.* 313
CAP. XI. *Quòd deſiderandus ſit Deus, & cupidè in Euchariſtiâ ſuſcipiendus.* 321
CAP. XII. *Non vltra neceßitatem indulgendum refectioni corporali.* 331
CAP. XIII. *Quòd vitæ ratio ſit ſumenda frequenti diſcußione ſui.* 340
CAP. XIV. *Quomodo erga alios debeamus affici.* 346

LIBRI QVARTI.

CAP. I. *Quàm ingrati ſimus Deo.* 352
CAP. II. *Quòd ſint ſine numero beneficia Dei.* 358
CAP. III. *Dei amor patet infinitus in redemptione.* 363
CAP. IV. *Quàm meritò amandus Deus, præcipuè propter ſe.* 369
CAP. V. *Quomodo bonitati Dei non poßimus ſatisfacere.* 376
CAP. VI. *Quàm magnum beneficium gloriæ ſperemus.* 379
CAP. VII. *De mortis tolerantiâ.* 388

CAP. VIII.

CAP. VIII. *Se debet homo tradere Deo pro beneficiis suis.* 394
CAP. IX. *Quòd Deus dumtaxat sit amandus.* 397
CAP. X. *Extirpandum esse amorem sui.* 400
CAP. XI. *Quâ ratione diligendi sint proximi.* 412
CAP. XII. *Nihil desiderandum esse nisi quod Deus vult.* 415
CAP. XIII. *Quòd non oporteat voluntati nostræ attendere.* 420
CAP. XIV. *Quòd oporteat iugiter meminisse Dei.* 427
CAP. XV. *Quòd amanda sit incomprehensibilis bonitas Dei.* 433
CAP. XVI. *De superessentiali lumine sanctißimæ Trinitatis.* 438

IOAN-

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII
EX SOCIETATE IESV

DE ADORATIONE IN SPIRITV ET VERITATE

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Mendacium sæcularis Vitæ.

MORES hominum, mendacium sine honore. Nolite zelare mortem in errore vitæ: Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum. Mendacia perniciosiora sunt, quatenus salubrioris atque pretiosioris rei. Mortales nihil pretiosius quàm vitam habent: quomodo sustinere possunt mendacium vitæ? quomodo tolerare falsitatem spiritus & obsequij diuini, quod infinities oportet pluris haberi quàm

vita ipſa? Mendacium vitæ, eſt omnium malorum pernicioſiſſimum. Nimis periculoſum eſt & extimeſcendum, in hac re pretioſiſſimâ ſeduci. Oculos non patiuntur homines falli: quomodo benigni ſibi ſunt, ſi decipiatur mens? In lapidibus non ſuſtinent fruſtrari: quomodo in ſeipſis ferunt illudi? Quàm ſolliciti & induſtrij ſunt, ne pupillæ eorum adulterinus color lapilli imponat loco veri? non emunt gemmam, niſi adiurato & cautionem præſtanti venditore, quòd ille lapis verus ſit. Hæc amentia hominum; quòd gaudeant pretio vitæ ſuæ falſo, non lapidis: qui nolint ſeductos habere oculos, & ament ſeductam habere mentem, ſpiritum, vitam, & cælum denique.

Graue ducimus ab alio decipi, etiam in rebus exiguis: & à nobis, in ipſo noſtri pretio, libentiſſimè volumus ſeduci. Audire, vel dicere mendacium nolumus: & tamen volumus ipſum mendacium eſſe, & viuere. O Miſeri! quia & decepti, & deceptores nobis ſumus: & patienter ſuſtinemus geminum hoc malum, quod maximè fugiunt homines; & duplicem toleramus infamiam in re tantâ, cùm in leuiſſimis neutrum ſuſtineremus. Si nefas iudicas decipere amicum tuum, & ſummam iniuriam putas, decipi ab amico: quod ius & fas erit, vt te decipias, & à temet

decipiaris,

decipiaris, qui fidelior & charior debes esse tibi? At priuilegio quodam patientiæ honoramus damna nostra aduersus nos, quæ sunt omnium maiora, & duplicia; atque quadam non modò immunitate, sed gratulatione instigamus & armamus magis, ad perniciem nostram. Si aliquis falleret auarum in bonis fortunæ fugitiuis, ægrè ferret; si arcas & loculos pro pecuniâ oppleret illi cœno & sordibus, summam iniuriam putaret: cur falli à nobis in bonis virtutis & gratiæ, non tantùm sustinemus, sed affectamus; nec dolemus vitam contaminatam vitiis & defectibus habere, vel fictam virtutem, adulterinam charitatem, superficialem mortificationem, & spuriam humilitatem?

Huius damni præcipua causa est, quòd latentem amorem nostrum non persequimur, nec interimimus hunc hostem vernaculum. Non licet tanti facere, & seruare vitam inimici, vt vitam nostram periclitemur, audiendo consilia hostis huius incolumis. Appetitus nostros auscultamus vt oracula, cùm semper mendacia nobis suggerant. Qui audit adulatores studentes placere hominibus, plurima falsa opus est credere: sic qui audit blandientem sibi suum amorem, passim decipietur.

Dic mihi, ô anima, si in Senatu sapientis-

ſimorum & optimorum hominum omnes vnanimi ſuffragio iudicarent cauſam aliquam, & ſolùm reus iam culpam confeſſus ipſe, & conuictus ab aliis, qui idiota & ruſticus, & ſceleratiſſimus erat, repugnaret ſententiæ totius Senatus, velut iniuſtæ; an tu huic magis fidem adhiberes, quàm illis viris ſapientiſſimis & iuſtis? Cur igitur nugas & voces ſequeris amoris tui, & cupiditatis non modò ruſticæ, ſed beſtialis? cur huius vnius dictamen opponere audes Deo, Angelis, Doctoribus Eccleſiæ, Philoſophis antiquis, Rationi ipſi, imò tuimet conſcientiæ, condemnantibus ea quæ bona iudicat affectio propria, & iudicium ipſum amoris priuati & cupiditatis? Crede falſum, quod Deus non iudicat verum, quod Angeli condemnant, quod Doctores refellunt, quod Philoſophi refutant, quod Ratio damnat, cui conſcientia tua diſſentit. Omnes peragunt reum mendacij amorem tui verſutum, & technis innumeris armatum. Pleni omnes ſumus fallaciis, quia referti amore proprio; eò pernicioſiùs, quatenus impoſtor non modò domeſticus eſt, ſed concatenatus & radicitus conſitus nobiſcum, vt numquam diſcedat, ſed ſemper adſit abſque induciis erroris. Hinc inueteratum eſt damnum ipſo vſu, & velut præſcriptione mentiendi, vt quod vitium eſt, non

non modò defendant homines prudenter factum, ſed iuxta Euangelium; & quod eſt contra rationem, ex doctrinâ Chriſti interdum ſanctificent. Sufficeret miſeriæ humanæ ignorantia, quâ laborat, quin opus eſſet ſuperaddi deceptionem. Miſeria ignorãtium leuis & facilis eſt, vt quæ decedat diſciplinæ, ſimul ac docentur; at eorum qui decepti ſunt, dura & pertinax, vt quæ reſiſtat doctrinæ. O, vtinam ſolùm ignorantes eſſemus, & non ſeducti!

Hæc ſtultitia & impoſtura hominum in mundo ferè in omnes graſſatur. Quantumuis ſapientiſſimos ſe putent, & ſint primarij Doctores & Profeſſores Vniuerſitatum; inſipientes ſunt, & ſeducti, niſi probi, & ſancti. Elige quemcumque ſapientem, quem tibi omnes prædicarunt vt ſummum ſcientiarum oraculum: ſi hunc ſemel videres lutum & ſtercora ſeruare in pretioſiſſimis & mundiſſimis thecis, & inde eieciſſe vaſa aurea, & abieciſſe gemmas & vniones; an poſſes perſuaderi, illum hominem eſſe ſapientem, cùm illas ſordes æſtimaret, & depretiaret has diuitias? Quomodo igitur ſapiens erit, qui non ſemel, ſed perpetuò cor ſuũ implet ambitione honorum, deſideriis diuitiarũ aut voluptatum? contemnit verò amorem Dei, diuitias gratiæ, merita Chriſti, Deum ipſum? quæ

multò plus distant ab honoribus, diuitiis & voluptatibus mundi, quàm aurum à fæce & cœno, prout scilicet distat Deus à creaturâ. Quid refert, si dicas, non nasci hoc ex ignorantiâ, sed satis fuisse cognitum illi homini discrimen temporalium ab spiritualibus, & neminem hoc ignorare quamuis operetur diuersè? nam nec excusabitur ab amentiâ, qui diceret, se optimè iudicare valorem auri super omnia, & à se lutum æstimari vt vilissimum, si nihilominùs custodiret lutum, ambiret, amplexaretur, oscularetur illud, & etiam cum periculo vitæ & immensis laboribus quæreret; aurum verò etiam oblatum abiiceret, nec conspicere vellet. Plus sanè miraberis hanc dementiam arcanam, & has tenebras visibiles; neque planè sapientem aut sanum hominem istum dicere auderes, ne risui esses omnibus. Quantò insanior erit, & magis ridiculus, qui dicens maiora esse bona spiritus & gratiæ, quàm mundana, quærit hæc, & contemnit illa? An doctus homo, aut integer mente, aut fidelis potuit esse, qui ex aureo sacrario, deputato vt asseruetur ibi Eucharistia, abiecisset Corpus Christi, vt loco illius deponeret lutum? Quomodo sapiens est, qui ab animo, diuino sacrario, expellit ipsam diuinitatem complacentem ibi, & substituit eius loco non stercora, sed fœdiora vitia,
&

& concupiſcentias ſordidiores? Igitur nulla ſapientia, nulla veritas in mundanâ vitâ. Terribiliora arma, quibus pugnabit Chriſtus aduerſus inſenſatos in tremendo die iudicij; non erunt, conuulſio elementorum, caſus ſtellarum, obtenebratio Solis, incendium mundi, vox Archangeli terribilis, horriſona tuba illa Dei, vultus ſeueri Iudicis; ſed veritas: hoc ſolùm, quòd tunc videbitur manifeſta, quam nunc inuoluimus noſtris cupiditatibus, & contemnimus.

In ſpirituali autem vitâ licet ſit veritas, miſcentur quandoque mendaciâ, ob ſubtilitatem & adulationem intimi amoris noſtri, (adulatio enim vbiuis corrumpit & faſcinat veritatem) & artificium & odium dæmonis, qui vbique veritatem creatam euertere conatur, cùm increatam non poſſit. Idcircò commendatur à Chriſto Domino, vt decus Euangelicæ perfectionis, adorare Deum in Spiritu & veritate. Deus verus non debet coli falsâ vitâ. Vnigenitus Dei Filius veritas eſt; & qui filius Dei eſſe vult, veritatem amet, & habeat. Quare, qui à præcipitio carnis digreſſi per ſemitam ſpiritus incedunt, nondum extra periculum ſe putare debent, niſi ſimul incedant veritatis viâ. Huic vt ſecurè inſiſtas anima mea, accipe has monitiones, quibus adores Deum, & ſeruias veraciter

perfecto ſpiritu cordis, & intelligas quid loquatur veritas, ne ſit in ſpiritu tuo dolus: ſed potiùs veritatem facientes in charitate, creſcamus in Chriſto per omnia.

CAPVT II.

De Veritate ſpiritus.

NE putes ex conſortio veritatis vitam ſpiritus tetricam & acerbam eſſe: nam calumnia eſt, veritatem amaram dici. Non eſt timenda ob nomen ſolum; iucundiſſima res, veritas ſpiritus. Ne dicas: Si veritas exteriùs audita amara habetur, quàm peracerba erit interiùs percepta, & intima nobis? Si ab aliis dicta moleſtat; quid à nobis facta, & in nobis perfecta? ſi auditui ingrata eſt, quid fiet conſcientiæ, cordi, & toti vitæ? Nam non eſt mellis vitium, ſi amarè ſapiat palato corrupto. Terram ipſam, cùm ſolidè conſiſtat, circummoueri iudicat, qui vertigine laborat. Vitiis noſtris credimus peccare cetera; & humanum morbum imputamus culpam diuinis etiam rebus. Innocens veritas eſt, dulcis, placens, niſi ſolùm carnalibus diſplicens, & iis qui diſplicent Deo. Idem purpuræ regius color mulcet homines, ſed tauros offendit, atque exacerbat: eos qui intelligunt, delectat hæc purpura Dei veritas, hoc decus ſanctimoniæ;

moniæ; parum refert, si offendat eos, qui animâ & mente sunt inanes & indigni: imò eo ipso magis digna ipsa est & commendabilis.

Pulcherrimum quid atque diuinum est veritati, esse horridam malis: causam odij considera, & videbis quàm sit amabilis per se. Austera videtur hominibus veritas super omnia aduersa & molesta; quia singulæ aduersitates singulas oppugnant, aut aliquas voluptates: at veritas omnes simul, & cuncta vitia. Ideò supra omnia iudicant illam grauem; ideò nihil magis libenter quàm veritatem stringunt aduersus inimicos ad vlciscendum se, nec vllum damnum virulentiore corde immittunt: quia quod malum sibi quisque maximè formidat, id optat inimico cùm irascitur; & quoniam putet sibi fore maximum malum veritatem, vt spicula venenata contorquet veritates in inimicum obiiciendo, & admonendo illum id ipsum quod est. At tantæ offensionis causa, amorem & pretium veritatis commendat: omni amore digna est, quæ vitia omnia dedignatur & impugnat. Si vnica potio omnes morbos tibi curaret, minimè contemneres, quamuis te acerbaret; imò nihil aliud maiori in pretio haberes: ita veritas vel isto solo titulo per se est amanda & adoranda, etiam cruci affixa, sine decore,

ſine vultu. At illa honeſta eſt ſpecie, & iucunda ſapore; non deformis, ſed Deiformis: non eſt inſipida, ſed Dei ſapientia: vox veritatis dulcis, & facies ſua decora. Deum pro condimento habet, non poteſt eſſe inſulſa, aut fellea, aut corrupta. Quæ Deum beatum facit, non debet tibi cenſeri moleſta; nec poteſt facere te miſerum. Quid dicam? Deus Veritas eſt; ánne Deus erit tibi amarior felle, aut non pulchrior luce? Age, aude reſpicere veritatem, aude amare, aude te committere & confidere illi. Hic præcipuus ſpiritualis vitæ canon eſt: ſicut carnales nihil magis in odio habent, quàm veritatē; ſic qui per viam ſpiritus incedunt, nihil magis in voto & pretio habeant. Quid magis gratum & neceſſarium ſagittario, quàm oculi? ita hominem rationis compotem nihil optatius oportet habere, quàm veritatem. Sagittarius & animalia, quæ vſui plurimùm ſunt, erutis oculis inutilia redduntur: ſic tota vita noſtra abſque veritate redditur infrugifera. Nullus ſenſus magis iucundus, quàm viſus: reliquas animi dotes excedit veritas; quæ non minùs placeat fulgens, quàm æſtimetur pungens.

Igitur à veritatis iuſtâ opinione incipiamus excludere mendacia, reputantes nihil vtilius, nihil ſuauius, nihil præſtantius, quàm veritatem ſpiritus ſinceram. Plerique quia hoc non

non ſatis credunt, permittunt ſibi aliquam interdum indulgentiam naturæ & amoris proprij, & inclinationis carnis, quamuis in rebus leuibus; commiſcentes ſubtiliſſimâ diſſimulatione & fraude ſui ſolatia aliena, vt emolliant auſteritatem, quam in ſpiritu timent & ſuſpicantur: & non ſatis fidentes illi, & Deo, adhuc reſeruant aliqua pignora, carnis & voluntatis, quibus nolunt expoliari, vt illuc ſe recipiant facilè, non auſi omnimodo repudio ſui tradere ſe penitus Deo & ſpiritui nudos, quaſi in penetralibus & interiori eius eſſet aliqua amaritudo. Hi ſe fallunt: nam non eſt hic ſpiritus veritatis. Res ſimpliciſſima & perſpicua eſt ſpiritus: quare non erit verus & genuinus, qui ita permixtus & confuſus eſt. Hæc duo ſunt, caro & ſpiritus, & nequeunt in vnam rem ſimplicem coaleſcere. Adeò ſimplex & pura debet eſſe veritas ſpiritus, vt non ſatis ſit cuncta carnis mendacia, omnes leges mundi, quantaſcumque inſinuationes amoris tui horrere & formidare; ſed etiam opus eſt, te orbare animâ ipsâ tuâ, & quauis eius voluntate & delectatione creatâ, etiam intellectuali & licitâ, vt ſolum Deum quæras & habeas.

Altius quid eſt ſpiritus quàm anima, intellectus, & natura. Audi IESVM tuum dicentem: *Spiritus eſt Deus: & eos, qui adorant eum,* Ioan. 4.
in

in spiritu & veritate oportet adorare. Quare vt adores veraciter, & seruias perfectè Deo in spiritu vero, oportet vt transcendas te, & omnem creaturam, & affectionem creatam; & anheles & ames solam diuinam veritatem, & quasi profecturus statim de hoc mundo, omnibus creaturis, & tibi ipsi valedicas: adhærens per charitatem puram Domino vnus spiritus (vt dicit S. Paulus) factus cum Deo vno, qui veritas ipsa est. Reuelle te à te ipso, vt cum Deo inseraris: diuide te à te ipso, vt cum Creatore tuo vniaris: refige te à teipso, vt in cruce cum IESV figaris: extirpa te à te pessimo, vt in omni bono radiceris. Fuge naturam tuam; in Deo inuenies asylum tui: absque dissimulatione te perde, & lucraberis te verè.

CAPVT III.

De Puritate spiritus.

NE in aliquo recenseas te bestiarum & iumentorum grege, qui cum Deo vnus spiritus potes esse, ô coheres Christi: in nullo congaudeas de societate pecorum. Omnes carnis & naturæ delectationes contemnas, nullatenus aliquâ reseruatâ & permisâ: vna sola saporem veritatis vitiabit; vna veritatem spiritus offuscabit. Paruis rebus sæpè maxima cedunt:

cedunt: aceti guttula inficit totum vasculum meri nobilissimi: stilla atramenti phialam purissimæ aquæ turbat: cur vis perspicuitatem veritatis, & nobilitatem spiritus, exiguâ & vnicâ delectatiunculâ corrumpere? cur à diuino statu te deijcis? cur à Dei gremio & dulci amplexu te abiungis, vt gustes minutas fæces rerum, cùm nec à Christi cruce descendere debueras ob Regna mundi? O auare & pusillanimis, cùm vnionem inęstimabilis pretij empturus dederis iam talenta plura; demum ne addas vnicum assem, conuentionem rescindis. Imò stultior es: nam mercator nihil perderet, solùm non lucraretur gemmam; redderetur enim illi sua pecunia: at tibi non reddentur magnæ delectationes; & quia minimam non vis relinquere, non lucraris genuinum spiritum. Cur longissimum cursum progressus feliciter, iam in metâ ne addas vnicum gressum, frustraris præmio? Non graue & amarum putes abstinere omnibus: vt potuisti maioribus carere, poteris minoribus; vt potuisti multis, poteris alijs; vt potuisti pluribus, poteris reliquis.

Quid est quòd aspera sustineas plura, corporis macerationes, humiliationes, opprobria, humicubationes, ieiunia; & aliunde edulij alicuius, aut alterius rei delectatione, aut cupiditate, labefias & vincaris? Anne si peni-

tus

tus renunties gulæ, miſer eris? Quomodo Angeli feliciſſimè viuunt ieiuni? Imò dæmones non triſtantur quòd abſtineant: ſed nec animalia; nam ſunt aliqua quæ abſque cibis & gulâ fruuntur lætâ naturâ, & gaudent ſpiritu dumtaxat. Semper æſtima te in ſuperiori claſſe, quàm ſimiarum aut luporum: ita non ſollicitaberis de earũ voluptatibus. An doles quia vt cicada non ſtrides? Minimè. An quia cadauera vt vultures non epularis? Nequaquam: quia ea gaudia alterius ſunt ſpeciei: ſic ſi te hominem cenſes, alienas omnes voluptates, quæ beſtiarum ſunt, contemnes. Quid ſi te conſideras collegam Angelorum? quid ſi adhæres Domino, vnùs ſpiritus cum eo factus Deus? Quæ per æternitatem non deſideraturus es, & eris beatus; potes modò non cupere, & non eris miſer. Vt non doluiſti carere ludicris & crepundijs puerorum, factus vir: ſic nec voluptatibus etiam hominum, factus Angelus, & quaſi Deus, dolebis. Si daretur tibi optio, vt tranſires in ſtatum angelicum, nónne eligeres, etiam admiſsâ hac conditione, vt in æternum abſtineres? Ecce nunc ad tempus hęc optio datur. Voluptates & cibos, quos ſatur ventre deſpicis, cur non famelicus virtutis deſpicies? quas æger corpore faſtidis & horres, cur non & mente ſanus? quid impoſſibile iudicas virtuti, renuntiare voluptati-

bus,

bus,quod neceſſarium facit infirmitas? Quod potuit vitium naturæ, nónne poterit robur gratiæ te facere pertæſum delectationes omnes viles? Si tibi faſtidio aliquando fuerunt diuina & ſpiritualia, crede poſſe faſtidio eſſe carnalia. Potes viuere in hoc exilio cum periculo inferni ſine immenſis voluptatibus cæli; etiam poteris ad odorem paradiſi ſine his vilibus terræ. Quot hominum millia in laboribus & luctu ſunt, & tamen viuunt? túne ſolus moriturus, quia ſine guſtu? Vixiſti aliquando in dolore: modò viue ſine voluptate. Totiens fuiſti dolens, modò tantùm eſto continens. Si pudet ſapere cum vulgo hominum, pudeat guſtare cum vulgo beſtiarum. Imò belluæ abſtinent magis; quæ minoribus, ſimplicioribus & paucioribus voluptatibus contentæ ſunt, quàm plerique hominum. Idem cogita de reliquis voluptatibus ſenſuum & animæ, & qualibet aliâ propriæ voluntatis fruitione.

Oportet repudium æternum renuntiare omnibus rebus; & potes, & ſine periculo tui, imò ſine moleſtiâ. Sed vt voluptate omni carere queas, care voluntate omni etiam leuiſſimâ, licitâ & iuſtâ. Caue, ſi propriâ voluntate induaris, & non ſis nudus, inde caro aſſueta dominari velut Domina Ioſeph apprehendet *Gen.39.*
laciniam veſtimenti tui manu ſuâ, hoc eſt,
appe-

appetitu connexo voluntati, & adulterare te coget. Lacinia sufficit ad tantum facinus: minimâ ansulâ gubernantur ingentia damna: nisi pallium penitus relinquas nudus, periclitaberis. Reijce voluntatem tuam integram, nec te protegas damno tuo, nec periculo tuo te amicias. Elias raptus in cælum, pallium reliquit: neque tutò ad cælestem vitam aduolabis, nisi relictâ voluntate. Rescinde omnem voluptatem & voluntatem; rescinde te à te in omnibus: cur vis, iam pluribus recissis, manere in paruo ligatus, limitatâ libertate spiritus. Non est liber canis, quòd longam catenam habeat, vt per interuallum ludat. Accidit plerisque quod passeri, quem puer ligatum filo habet: qui emissus, putat se liberum, & volat alacris vsque ad spatium funiculi; mox miserè cadit. Sic anima velut filo manet ligata, nisi cuncta resecet: putans se expeditam, post spatium certum, turpiter proruet in cœnum: quin etsi effugias à carne, & te auellas ab illicitis, & voles per cælestia; si tecum feras voluntatem, adhuc in rebus sublimibus detinèberis, & impedieris. Passer ereptus è potestate pueri, si secum ferat filum, in cacuminibus arborum vicinus cælo illaqueabitur, & peribit.

Sed forsan triste putabis adhuc, omni voluntate & delectatione orbari. Quid si dicerem

rem non eſſe triſte, omnes dolores & cruciatus optare? Non enim mœſtum erit, omni voluptate priuari, ſi iucunda ſit ipſa priuatio. Huc ſe diffundit vigor ſpiritus, hoc machinatur artificium gratiæ, ludens ſapores rerum, vt omnia dulcia huius mundi faſtidias & horreas, omnia amara concupiſcas. Non mœſtum hoc credas: nam nomine tenus amara erunt, ſi cupiantur. Natura facit, vt quod vni inſipidum, alij ſit ſuaue: ánne hebetior erit gratia? In muliebribus paſſionibus eſt, appetere inſipida & abſurda, carbones, lutum, gypſum, atque faſtidire edulia exquiſitè condîta: quod femineæ ægritudini contigit, impoſſibiléne erit ſaluti diuinæ? corruptus ſtomachus appetitum gubernat, & integra mens nihil valebit in voluntate? Ne igitur timeas, ô puſillanimis, quæ de ſpirituali vitâ audis: nam minimè moleſta & grauis eſt, etſi neceſſe ſit amplecti moleſta & grauia omnia. Ne te atterat nomen inane aut opinio: aude, aggredere, terrebis tu ipſas difficultates. Fertur genus theſaurorum ſub magico artificio, quos cuſtodiunt horribiles manes & ſpectra tremenda: at ſi quis audeat, ſolùm contemnens illa ſpectacula, ſubitò faceſſunt omnia & euaneſcunt, vt numquam ampliùs appareant, vt deinde ſecurè & placidè fruatur diuitijs illis. Non maiori labore eſt opus quàm animo.

Fortiter aude, vt theſauris ſpiritualibus potiaris: repentè ſpectra difficultatum diſparebunt. Virili corde inuade, fruiturus, ſine æquâ moleſtiâ, arcanâ dulcedine vitæ ſpiritualis. Mella laborant apes, ſub deformi ſubere latentes.

CAPVT IV.

Quomodo veritas per fidem conſtet. Et de fructu & vſu huius virtutis.

IN mendacijs ambulat, non in veritate nec in ſpiritu, qui non ambulat in fide. Procul à ſenſu habitat veritas. Hæc cæleſtis planta non floret in terrâ; non alitur ſanguine & carne; non naſcitur inter ſtercora materialium. Paſſim decipimur in bonis corporalibus; & his ipſis, quæ corporis intuemur oculis, & manibus contrectamus. Remus integer, in aquâ videtur fractus: turris quadrata, rotunda videtur diſſitis: lux ipſa ſolis, quæ eſt tota fides oculorum, ſæpè fallit illos, fingens colores qui non ſunt: quomodo non ſeducemur in rebus animæ & ſpiritualibus, quas non videmus; & diuinis, quæ extra humanum ſunt captum? Totum humanum genus mendacij tenebris caligabat, velut in ſpecu, ſine vllâ feneſtrâ aut rimulâ, per quam leuiſſimus radius poſſet illucere: ipſi Philoſophi præclariores, ſolùm ſciri dicebant omnia

omnia mendacia esse; aut scientiam vnicam esse, nihil scire: adeò laborabant vanitate, vt solum de cælis optarent remedium. Quidam illorum putabat magistrum veritatis dumtaxat posse esse aliquem Filium Dei: ecce iam tu Fili Altissimi, ecce tu Veritas æterna, ecce tu Sapientia Patris, è cælo descendisti, ô lux mundi, vt illuminares illum, vt nos doceres veritatem; cur homines tantum beneficium non æstimant, & fidei bonum contemnunt? Quid refert credere verum, si simus nos falsi? Salutaris veritas est bona actio; & verbum verum factum verbi. Verbum Dei caro factum est, vt opus hominis fiat veritas, quia veritas Dei opus facta est.

Mendacium & vanitas est, quod non est iuxta doctrinam IESV: cur vsum huius beneficij negligimus, solùm contenti mortuo modo credere? Magnum fructum Fidei haberemus, si sciremus vti, & iuxta illam operaremur vt debemus, plus quàm si acie oculorum viderentur ea quæ affirmat. Omnes per fidem credunt vera: sed oportet credere verè; quod non videntur omnes facere. Si credis, ô proterua anima, quæ Christus dixit, consequenter operare. Si est verum, quòd Iesum oportuerit pati vt intraret in gloriam suam: si est verum, quòd Deus prouideat omnia in bonum iustorum: cur affligeris in

leuibus laboribus & calamitatibus? cur putas iacturas, quod de Fide eſt, eſſe lucra animæ maxima, dum patiens ſis. Si credis id eſſe verum, vt verè eſt, potiùs debes gaudere, & te ſolari. Si oculis carnis Prophetam aliquem ſanctiſſimum, vt Dauidem aut Ioannem Baptiſtam, cerneres reſuſcitatum, vel Angelum de cælo venientem, vt tibi ex parte Dei annuntiaret, eſſe voluntatem diuinam vt ferres hanc ærumnam patienter, quoniam tibi futura eſſet magno bono & lucro; nónne hoc ſufficeret, vt cõpeſceret impatientiam tuam? imò vt excitaret ſimile gaudium, atque Apoſtolis, qui ibant gaudentes quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati? cur modò non te ſuſtines? Illud nuntium miraculoſum non deberes putare tam certum, vt eſt documentum fidei: nam liceret interdum dubitare tunc, cùm poſſet te illudere ſpiritus malus; & tu falli in ſenſibus tuis. Igitur ſi veritas hæc ex fide certior fit, quàm ſi Angelus de cælo euangelizaret tibi, cur minùs te debeat commouere? Cognitionis certitudinem & rei conſcientiam ſequitur modus operandi, & iuxta excellentiam notitiæ debet eſſe præſtantia operis. Quare qui ambulare in veritate vult, ſuæ greſſus vitæ & actiones conformes faciat ſuæ fidei; nec tantùm vera credat, ſed verè, ne

ridi-

ridiculus Angelis ſit, & ſocius dæmonum, qui etiam credunt ſine operibus.

Quid prodeſt ſcire viam cæli, ſi non ambulas? Sciunt meliùs ſpiritus mali; & tamen quia conſiſtunt, ſunt dæmones. Dicito mihi, quid vtilius tibi nolle benè operari, aut dæmonibus non poſſe? Perinde eſt in pleriſque nolens ac impotens: imò tibi eſt damnabilius & turpius, nolle cùm poſſis. Dæmones credunt, & contremiſcunt: vtinam tu, cùm credas, timeres! Cur non contremiſcis ad iudicia Dei, conſiderans certitudinem eorum; & ambiguitatem tuæ ſortis, vel ad ſupplicia æterna, vel ad gaudia? Quid eſt, ſi credimus magnitudinem diuinæ bonitatis in ſe, immenſi amoris erga nos, & ſummorum beneficiorum eius, cùm non reſpõdeamus amore noſtro, fidelitate & obſequiis? ſed potiùs audeamus offendere vel venialiter, & non colimus & amamus omnibus noſtris viribus & infatigabiliter Deum, qui omnibus viribus omnipotentiæ ſuæ creauit, & fouet nos, & perfectè ac æternè amat, & dilexit vſque in finem, & vſque ad mortem amauit? Quid eſt quòd ſemper amentes nobis, & inuerecundi in ſuam Maieſtatem ſumus, ſiue credamus, ſiue non verè credamus, dum ſegnes & torpidi manemus? Si non credimus indubitanter, quæ maior ſtultitia, cùm homines

omnia credant adulatoribus, quòd ad gustum ſuum loquantur quæ cõmoda illis ſint, quàm non credere res fidei, quæ vtiliſſimæ ſunt nobis, ita eſſe; & maximi lucri & honoris noſtri, quòd veræ ſint? Quæ maior irreuerentia, quàm credere homini, cùm omnis homo ſit mendax, & qui falli poſſit; & non credere Deo loquenti nobis vtilia, & ea confirmanti tot miraculis? Si verò credimus hæc, & contrà operamur; quæ maior irriſio Dei, quàm reſpuere bonitatem ſuam amabiliſſimam, nihili facere amorem, ſanguinem, & beneficia ſua, atque non timere infernum vel purgatorij pœnas, aut non ſperare & deſiderare ardentiſſimè gloriam cæli; quæ Deus magna putat, & vt magna nobis minatur, ac pollicetur, vt benè operemur? Quis maior furor, quàm exponere nos per noſtram ſocordiam periculo amittendi gloriam, aut morandi in purgatorij ignibus?

Oportet in omnibus noſtris actibus conuenire rebus quas credimus; & plus affici, quàm ſi viſu aut aliquo ſenſu & experimento conſtarent nobis. Accepiſti corpus Chriſti, aut aſſiſtis tremendo ſacrificio Miſſæ: ſi credis quòd Chriſtus tecum aut præſens eſt, maiori ſummiſſione & reuerentiâ debes adeſſe, quàm ſi oculis tuis patenter conſpiceres; maiori fiduciâ precari, quàm ſi vt ſancto Stepha-

phano tibi panderentur cæli, & videres hierarchias Angelorum comitantes Christum ad te descendentem, vt ab eo aliquid peteres: nam certius est per fidem venisse Christum ad altare, quàm si visu tuo illum intuereris. Hoc modo curet quisque penetrare veritates fidei, ac in earum certitudine se affirmare, consequenter perinde operando. Quo modo consequenter procedis, & non tibi ipsi imponis, cùm dicas plus æstimare minimam gloriæ particulam, quàm vniuersi orbis imperium; & tamen pro cælo nec vllam voluptatem tuam velis negare, & pro rebus temporalibus sine fine labores & angaris? Hoc videtur contingere non posse, nisi æstimentur plus terrestria & caduca, quàm cælestia & æterna bona.

CAPVT V.

De spe veniæ & zelo pœnitentiæ.

QVi plus bonus est, plus odit peccatum: qui plus odit peccatum, magis cupit destruere illud: plus igitur desiderat Deus dimittere peccata, quàm pœnitens ipse, qui veniam postulat. Deus magis bonus, ideò magis odit mala. Si peccator qui malus est, odit suum delictum, & vult destruere; quantò magis Deus qui optimus est? Quisque quæ

ſua ſunt, quærit : ſolus Deus quæ tua ſunt, tuamque ſalutem exoptat, ne dubites de veniâ & auxilio diuino. Locupletiſſimum fideiuſſorē habemus Filium Dei, ſi velimus conuerti. Nec deeſt manſuetudo creditori, nec ſors ſufficiens fideiuſſori. Ne diffidas, peccator, ob enormem magnitudinem tui debiti: reſpectu infinitæ miſericordiæ Dei, & meritorum Chriſti, exiguum eſt. Infinitus noſter theſaurus, IESVS eſt crucifixus. Stultum erit putare, maximum Imperatoris ærarium non ſufficere, ſi tibi concederetur, vt inde ſolueres drachmam quam debebas: ſtultius eſt morari, quo minùs ſatisfacere Deo velis, confidens in IESV.

Ridiculus eris, ſi tibi iniuſtus es, qui alijs eſſe vtilis & beneficus gauderes. Quantum gratulareris, ſi tuâ occaſione & diligentiâ facta fuiſſet conuerſio ſancti Auguſtini, aut Magdalenæ, aut Pauli Apoſtoli, aut alterius magni peccatoris, quem adduxiſſes ad Deum; & modò id facere abſque dubio conareris, ſi in tuâ poteſtate eſſet facere aliquem verè pœnitentem & æquè ſanctum, ac Magdalenam: recordare quòd in tuâ poteſtate ſit cum gratiâ Dei facere te pœnitentem, & ſeriò dolentem de peccatis, etiam leuibus, & valdè feruentem & ſanctum : conuerte te, & gloriare de tuâ conuerſione plus quàm de alienâ.

Quis,

Quis, dum non ſit deſperatus, ſi iam moribundus præ fame eſſet, panem vellet dare leuiter eſurienti, nec indigenti illâ miſericordiâ crudeli, & ſe in extremis poſitum pateretur perire? Te mone, te hortare, tibi prædica: nihil deſideratur, vt dimittantur tibi peccata, niſi tuum deſiderium, dolor, & diſpoſitio, ex gratiâ etiam. Ecce Deus expectat paratus; maius auxilium vult dare. Iam habes pignus ſuæ bonæ voluntatis, tuam voluntatem boni quæ à Deo eſt.

Neſcio quomodo, cùm conſtes corpore cognato brutis, & animâ cognatâ Deo, corporis tuendi artem commendes & quæras, at animę medicinam à vitijs tuis & morbis contemnas. Præcipua ſollicitudo ſit pręcipuæ rei. Prima cura animæ ſit, propter quam corpus eſt: & iam ſi prima, hoc modo ſola debet eſſe. Animæ morbi maiores ſunt, & plures, & pernicioſiores; eius medicina certa & ſine dubitatione, cùm ſanentur, qui verè volunt ſanari: corporis verò curatio eſt fallax; nam non ſtatim conualeſcunt, qui curantur. Tum medicamenta corporis difficilia, amariora, maioris ſumptus, nec in promptu ſunt; ſed deportari eſt opus ex tranſmarinis, & ferè vltramundanis regionibus, quæ ſunt in alio orbe: animę verò remedia faciliora obuia, quæ non modò domi habeas, ſed in te ipſo, nec vltrà

tuam voluntatem. Cur igitur tot animæ tuæ malis non mederis, cùm ſolliciteris in quauis corporis affectione malâ?

O ſumma Veritas Dei illumina me, quia ignorantia hoc efficit: nam corporis affectiones iudicat animus, & ſentit; animi verò morbos non ſentit corpus: ſolùm ab animo ſentiri & cognoſci poſſunt; ſed cùm id ipſum langueat, quod deberet iudicare, ideò ſuos morbos non iudicat anima, nec quærit remedium: ſed quò peiùs ſe habet, minùs ſe ſentit malam; quò magis ægrotat, minùs ægritudinem ſuam cognoſcit; velut membra corporis grauiùs laborant, cùm ſenſum amiſerunt. O Domine, quantum languent animæ noſtræ, quæ non dolent tot defectus, diſtractiones, negligentias & irreuerentias erga te, qui habitas in nobis! Da mihi, vt leuiſſimam etiam culpam fluuijs lacrymarum expiem, & toto corde doleam, nec patiar in me vllam offenſionem tui.

Quam excuſationem poteſt dare homo, quòd non cõuertatur, adhæreatq; Deo ſtatim omnibus ſuis viribus? An quòd non ſentiat ſuum malum, cùm ad oculum non pateat? Sed iam per fidem monemur, quæ certior eſt oculis. An quòd natura noſtra infirma ſit, & prona ad malum? Sed hoc ipſo debet quærere robur, arma, & fauorem Dei; ne ſine

ope

ope & armis iaceat in imbecillitate ſuâ relictus inimicis ſuis. An quòd plura ſint incitamenta ad peccandum? Fallitur, plura ſunt & fortiora ad iuſtitiam, & repugnandum. Si mundus hortatur, Deus vetat: ſi natura inclinat, gratia compeſcit: ſi dæmones ſuggerunt, Angeli inſpirant. An quòd mali proſperantur? O inſania, amare momentaneam proſperitatem, & non timere æternitatem calamitatum! An quòd tempus ſperes in ſenectute reformandi te, nam Deus expectauit multos? O inſenſate, non eſt promiſſa vita, ſed oblata venia. ô ingrate, abuteris gratiâ & patientiâ Dei. Cauè; non iniuſtè Deus aget, ſi non dederit veniam quando & quomodo vis, cùm nolis modò cùm inuitat. An quòd ſit moleſta via virtutis & ſpiritus? Sed numquid placidior erit inferni aut purgatorij ignis?

CAPVT VI.

Forma peccatoris proponitur.

O Vos Cherubim & Seraphim, qui tegitis pedes & faciem, quia pudet non ſatis amare bonum meum Deum meum, commodate mihi linguam veſtram, commodate vocem Archangeli, & tubam Dei, vt per vniuerſum tonem euocando mortales: Surgite mor-

mortui, etiam dum viuitis, & venite ad iudicium: venite, vt iudicetis quoddam facinus ſtupendum, quod nunc contigit. Venite vt iraſcamini, venite vt rideatis, ſed potiùs venite vt fleatis: hiſtoriam lamentabilem nuntiabo, quam certò mihi conſtat eueniſſe, vt arbitri de illâ ſitis. Feminam quamdam, pedibus, manibus, & collo ligatam, trahebant quidam latrones volutando per fœtida loca, eamque in fornacem æſtuantem incendio horribili conijcere volebant: occurrit tunc Rex, cui potentiâ & ceteris dotibus par nullus fuit, imò ille ſolus in ſe vſurpauerat omnes naturæ liberalitates, & humanę ſpei auaritias. Fortior erat Samſone, prudentior & locupletior Salomone, felicior & benignior Dauide. Hic miſertus feminæ illius, vt illam liberaret (ſolus enim erat) expoſuit ſe morti; & acceptis magnis vulneribus, fuſo toto cruore, fugauit latrones, & mundauit illam, quæ horrida ſordibus fuerat, balneo facto de ſuo ſanguine, cùm aqua non ſuppeteret pura: accepit in ſponſam, licet æthiopiſſa & inuenuſta eſſet, atque ſui imperij coronauit Reginam: extruxit illi prætorium magnificum, adornauit mirè, ſculpens vndique imaginem ſui, vt conciliaret amorem & memoriam ſui in feminâ illâ: diſpoſuit familiam, & donauit ei innumeros ſeruos; &, quod plus eſt, adeò ex-

tra ſe ferebatur præ amore illius, vt ipſe miniſtraret illi etiam in obſequijs humilibus: deliciæ prætereà ſuæ erant eſſe cum illâ, aut cogitare de illâ, nihil aliud quàm redamari deſiderans: inſtituit denique heredem Regni ſui; promiſſis ad hæc multis donis maioribus, ſi ſeruaret fidem. Nihilominùs, quaſi tot beneficia ſolùm negotiarentur perfidiam & odium, contempto ſponſo & Rege, ſollicitabat ſponſa illa ad adulteria mancipia & ſeruos viliores, qui ſtabula curabant: illi tamen fideliſſimi Regi, partim fugiebant, partim præ dolore occidebantur; nam diſperire malebant, quàm videre non ſeruari fidem optimo Principi, & ſponſo. Demum ingemiſcebant cuncti Reginæ iniquitatem; nec proptereà deſiſtebat illa cogere, proſtituendo ſe omnibus. Nec ſtetit hîc ſcelus: cùm benignior erga illam eſſet ſponſus, incredibile crimen excogitauit; prodidit illum, tradens hoſtibus ſuis, quos capitali odio proſequebatur Rex: quorum mancipium illum fecit ſceleſtiſſima femina, & ſeruire maioribus inimicis ſuis coëgit; qui excæcarunt illum, & illuſerunt: at quod mirum magis eſt, manſit illa oblita omnium beneficiorum & donorum, fruens Regno, & imperans præfrictâ fronte ſecurior & lætior, quaſi egregium aliquid patraſſet. Nunc iudicate, homines, nunc ius

dicite:

dicite: quis erit, qui non iratus indignatione
2. Reg. 12. aduersus feminam illam nimia, dicat; Viuit Dominus, quoniam filia mortis est femina quæ fecit hoc. Sed necdum finita historia: nequitiam hactenus dedi, restat stultitia. Nam cùm odisset & contemneret pulchrum sponsum Regem, imagunculas illius, quæ per angulos aulæ incisæ fuerant, osculabatur, & summè venerabatur ob pulchritudinem illarum: quæ tamen collatæ ad sponsum fœdæ erant, nec integrè referebant totam illius pulchritudinem; sed quædam oculos solùm, aliæ manus, aliæ ora repræsentabant: cumque sponsus coram sponsâ esset, eius amplexus desiderans; illa terga vertebat, pertæsa Regem, & icones illas quæritabat. Nunc iudicate, ô mortales: Viuit Dominus, quoniam filia risus est femina, quæ hoc facit.

O vtinam te capiam dolis Nathan, & resipiscas pœnitentiâ Dauidis! Tu es, ô anima, femina illa. Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vnxi te, ô homo, Regem super vniuersas naturas mundi: tibi creaui omnia: ego erui te de manu Saul & latronum luciferi & dæmonum; de sordibus vbi iacebas, de inferno ardenti quò ruebas: mundaui te sanguine meo; & dedi tibi in cælis domum Domini tui Dei, & omnes delicias diuinas in sinu tuo: dedique tibi domum hunc mundum vt palatium

latium regium, & creaturas omnes, quæ tibi ſeruirent: & ſi parua ſunt iſta, creationis, redemptionis & glorificationis beneficia adijciam tibi multò maiora: propter quod horum beneficiorum me inſectaris, & contemnis? crimina tibi videntur beneficia mea? in me iraſceris & animaduertis, vt in malefactores, qui puniūtur iis rebus ipſis quibus peccant: tu ipſis donis meis abuteris, velut damnans me in illis, ac ſi benefaciendo deliquiſſem. Quod beneficium meum meretur iniurias tuas? Ego emendabo; ego vltor tuus ero aduerſus me: quia nihil niſi beneuolentiam tuam deſideraui magis, nec deſidero, nec deſiderabo. Paratus ſum, vt me ames, deſtruere mundum, ſi peccatum fuit contra te, illum feciſſe. Si culpa fuit mori pro te, iterùm moriar, vt ſatisfaciam, vt reconcilier tecum. Si ſcelus fuit, parare tibi gloriam meam & cælum; vt parceres mihi, relinquerem illud denuò, iterùm exinanirem me, & orbarem maieſtate & gloriâ. Cur putas, quæ in hominibus facta in alios, virtutes ſunt laude dignæ, à Deo erga te facta eſſe delicta, opprobrio & damnatione digna? At ſi beneficia hæc cenſes, quæ in te vnam omnibus meæ omnipotentiæ viribus & doloribus cruciatuum aceruaui & collegi: cur tu ſeligis in me maiores iniurias? Fortaſſe in eo flagitium fuit, quòd
dedi

dedi multa & magna; nam in ſingulis non agnoſco culpam; ideò vis me punire magnitudine & multitudine contemptuum, & certare & vincere benefacta mea tuis opprobriis? en, peſſimarum feminarum ſelectas iniquitates in me amantem tuum tu vna collegiſti. Placuit tibi nequitia vxoris Putiphar; & ſtatim in me machinata, vis adulterare cum ſeruis, quos dedi tibi creaturas: & cogis ad hoc, nec diſcis fidelitatem earum, quæ fugiunt à te, vt Ioſeph; & celeriter prætereunt, vel pereunt: omnes ingemiſcunt & dolent præ parturientium dolore; nolentes quòd pecces in illis, nec ames illas, contempto ſponſo tuo, & Domino illarum. At tu addens iniquitatem, criminaris illas, quòd elabantur; & quereris de illis, quòd fugiant. Hæc eſt querela publica mortalium, quòd dij ſui ſint mortales, quòd pereant creaturæ. Accuſas illas, quòd ſint cauſæ vt tu adulteres; cùm illæ innocentes, beneuolæ tibi, & Deo ſuo fideles, fugiant à te, ne adulterium cum illis committas nimis amando. At tu, inquis, ſi eſſem locuples, ſi haberem diuitias, ſi haberem commoditatem iſtam, pacificè ſeruirem Deo, nec deſiderarem plura: at quia omnia perdidi, & fugerunt à me bona, non poſſum nõ facere hoc: penúria cogit me peccare, paupertas facit me deſiderare res, & iniu-

ſtè cum iacturâ ſpiritus mei. Ceſſa queri,ceſſa criminari; & potiùs audi creaturas, quæ meliùs quàm Ioſeph officij te admonent. Ecce Dominus noſter, omnibus tibi traditis, obliuiſcitur ſui:nec quidquã eſt quod non in tuâ ſit poteſtate,quod nõ tradiderit tibi,vt quidquid velis faceres de nobis, præter hoc vnũ, amare nos; quomodo ergo potes malum hoc facere, & peccare in Deum tuum? Quomodo poſſumus nos ſuſtinere tuum amorem, quem ſibi reſeruauit Creator, & non potiùs fugere? Vt tu dares te illi,dedit nos tibi: vt tu ſeruias illi, nos ſeruimus tibi: diſce à nobis ſeruire vſque ad mortem, non adulterare. Vt tu ſubſiſtas, nos corrumpimur: nec enim malum exemplum aut ſcandalum tibi dedimus: non cupimus amari à te;ſed quòd des Creatori id quod melius habes, amorem tuum. Illum ama, & lauda, quemadmodum nos facimus. Diſce zelum noſtrum: nam vt tu facias idem,corrumpi à te patimur libenter. Diſce perire, vt viuat gloria Dei: nam vt tu viuas, interimus nos. Diſce humilitatem noſtram: nam cùm germanæ tuæ ſimus, pares nobilitate parentis; imò natu maiores, non erubeſcimus in rebus humilibus ſeruire tibi, vt tu regnes cum ſponſo tuo, & illum ames. Vt tu viuas in æternum cum illo, conuertimur nos in ſordes & ſaniem, non dedignamur omnia vilia

obſequia cum periculo & interitu noſtro : ſolùm indignamur, in meliore arâ Dei, hoc eſt corde tuo, poſita eſſe ſimulachra noſtri propter nimium affectum erga nos; & de nobis ſæpiùs cogitari quàm de Deo, & immolari nobis non animalia, ſed animā tuam. Pudet, pudet victimam metalli terreni, aut honoris humani, aut voluptatis momentaneæ, eſſe animum cæleſtem, & in hoc gratiam diuinam, & ex hac gloriam æternam.

Placuit prætereà tibi, ô anima, perfidia Dalilæ; & mox aduerſum me Deum, amantem tuum, tentaſti ſimilem. Prodidiſti me, quemadmodum Samſonem, maioribus hoſtibus meis captiuum, ſeruum Philiſthęis peccatorum : nam ſeruire me feciſti in peccatis tuis; præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus tuis: neque ego vllum alium inimicum habui, & ita odi, veluti peccatum: tu nihilominùs es cauſa, vt ego faciens oriri ſolem, & pluens opportunis temporibus, lactans fructus terræ, coquens poma arborum, condiens paſcua pecoribus, ſeruiam gulæ tuæ: facis, vt conflans metalla in terræ viſceribus, auaritiæ tuæ miniſtrem. O facinus, facere Deum ſeruum facinorum, captiuum iniquitatum, promum condum ſcelerum, œconomum malignitatum! Vitia quoque tua mihi illuſerunt quaſi cæco. Ante iudicem ſeuerum nemo auderet

auderet committere furtum, nec pueri ante pædagogum aliquid indecorum facere; at si eruas oculos, quiduis etiam, si sit præsens, patrant, motant gestus ridiculos, & illudunt ei impunè: sic tu etiam, si noscebas me præsentem, flagitia patrabas, quòd me cæcum facere voluisti. Tua scelera, hostes mei, id fecerunt; quibus tu excæcata, me quoque cæcum putabas: sic demū me tradidisti aduersariis meis, vt ad illos occidendos opus mihi fuerit mori; nec meliùs quàm morte meâ occidere peccata, instar Samsonis, iustè potui.

CAPVT VII.

Altera pars parabolæ. Et quomodo creaturis vtendum sit.

SEd & illud ridiculum prosequendum inconsolabili fletu, ô anima, cùm contemptâ pulchritudine verâ sponsi tui, in imagunculis creaturarum partiales adumbrationes illius adoras. Si Imperator quidam maximus designaret diem & locum, vt inauguraretur adoratione Procerum; & ad hoc coacto iam populo, purpurâ indutus, diademate redimitus, armatus sceptro, torque aureo, & ceteris insignibus maiestatis verendus procederet, sedensq; in medio fori super sublimem thronum, iam expectaret ritus venerationis; & si

tunc omnis populus relinquens illum, verteretur ad ſtatuam rudem eiuſdem Principis, cuius dimidia tantùm facies ſignata vix eſſet, & ferè deleta, ſine diſtinctione lineamentorum, eamque adorarent omnes & obſeruarent, relinquendo ſolitarium Imperatorem, vt nemo illum reſpicere, nec flectere genua vellet, quàm frigidus & erubeſcens maneret! Quid ſi non ad ſtatuam, ſed ad veſtigij eius notam, quam in luto expreſſiſſet, accurrerent cuncti adoraturi; ipſum verò Imperatorem desererēt, vanâ totâ Maieſtate, & ſpe ſuâ irritâ? Hoc facis, ô anima, conciſam & informem bonitatem creaturarum, quæ veſtigium eſt diuinæ, diligens & adorans; auguſtam illam, originalem, integram, & pulcherrimam contemnens. O homines, cur Deum ſolitarium relinquimus in Maieſtate ſuâ? & ad quem veneraturi in vitam conuocamur, terga vertimus, & præoptamus lutum; quale facinus fuit præponi Barabbam Chriſto, vt Chriſtus attolleretur in crucem? quantum erit præferri cœnum diuinitati, vt cœnum attollatur in Deum?

Quid falleris anima? noſce, creatas bonitates ſolùm eſſe offuſcatas & rudes ſimilitudines Dei. Cur litura placet, & limpidum & viuens archetypum non delectabit? Conſtitue coram viatore defeſſo equum viuum, &

& ſculptum: ánne vt commodè peragat iter, accipiet ſtatuam equi, quâ ipſe onuſtus magis fatigabitur? cur oneraris creatis bonis, vt iter vitæ peragas meliùs? ſimulacra ſunt bonitatis viuæ: cum Deo ſolùm ſine fatigatione itineraberis. Offer famelico edulium verum, aut pictum, ánne ſaturari de picto volet? cur tu imagines & vmbras appetis, non veram bonitatem? Abſurdior eſt homo quàm canis: qui ſi in fruſtum panis inciderit, panem arripit; non in vmbram eius, relicto vero cibo, dentem conabitur figere: tu, relicto Deo, vmbram eius amplecteris. Cur vis partem plus quàm totum? Quis ſitibundus videns duas amphoras, integram vnam, diuiſam in fragmenta alteram, contemptâ integrâ acciperet capulum ſolum conciſæ, aut aliud fragmen inutile, vt hauriret aquam, extincturus ſitim ardentiſſimam? Creaturæ partiales ſunt icones diuinæ bonitatis, cuius perfectiones diuiſæ ſunt per creatas naturas: cur tu partem mauis quàm totum; & partem illius totius, quæ non iuuat niſi in toto? Nec creaturæ iuuant ſingulæ, nec omnes ſimul, niſi in Deo: amphoræ conciſæ nec quælibet pars, nec omnes ſimul ad hauriendam aquam proſunt: ſola in integritate diuinæ bonitatis, ſitim ſatiare poteſt appetitus.

Noſce imaginum vſus: non ſunt vt vſur-

 pent

pent voluntatem, ſed vt iuuent memoriam. Tu oblitus Dei occupas voluntatem, ſed non imples: inde quia numquam ſatias, potes agnoſcere abuſum. Quantumuis ames bona mundi, & conſequaris cuncta, eâdem inanitate & fame cupiditas laborabit. Panis pictus non ſatiat, ſed figura eſt eius quod ſatiat: ſic bonitates creatæ non ſatiant appetitum, ſed imagines ſunt eius quod ſatiat, nempe Dei. Perinde ſunt voluntati omnia bona mundi, vt ignis pictus gelidæ manui: accipere, applicare illum poteſt; ſed non foueri & recreari illo. Prunarum pictura oculos afficit, non frigentis hominis ſatisfacit tactui. Creatæ res mentem admonent, non ſatisfaciunt amori. Monitoria diuinorum voluit Deus in fimbriis inſui, manibus appendi, ſcribi in poſtibus & ianuis domorum; ne vmquam Iſrael veri Dei oblitus, alienos adoraret. Non minùs diligens in mundanâ domo, quam ipſe homini ædificauit, vbique monitoria ſui inſculpſit, in poſtibus, in ianuis, in pauimento terræ tot naturis, in laqueariis cælorum tot lucibus. Omnia bona rerum phylacteria tua ſunt, vt Deum ames, & nihil aliud adores: vt quid, velut Phariſæi, admonitionem contemnens, dilatas illa, & magnificas fimbrias, plura poſſidens, aut cupiens, aut magna reputans?

Inter-

Intercipis consilia Dei, id ipsum adorans, quo prouidit, vt nihil aliud adorares, quàm illum. Age, intercipe cupiditatem tuam, idipsum quod appetit præuertens, obiectâ diuinâ bonitate; vt ex appetitu rerum, nullam rem appetat, nisi Deum. Occurrit aliquid amœnum, aliquid iucundum? statim validum clypeum oppone Deum. Quale hoc in sponso meo erit? nolo occupari in hac micâ venustatis, in hoc atomo dulcoris; sed totam amœnitatem hauriam in Deo, totum saporem glutiam: nolo vt Lazarus saturari micis. Si potuit delectare paruula litura, exemplárne limpidissimum minus poterit? Tauri diuertuntur & illuduntur obiecto pallio, aut aliâ re quam sine hominis periculo impetant: tu obiice grassanti cupiditati Deum, vt à rebus creatis diuertas illam, in quem cum fructu ruat. Hoc pacto, ô imbellis spiritus, salubriter & iustissimè præuaricaberis appetitus tui veneno; vt ipsa cupiditas rerum, per quam Dei solemus obliuisci, fiat tibi memoriale diuini amoris, & stimulus charitatis. Ipsa cupiditas, quâ auarus nummum argenti concupiscit, si offeratur aureus, magis cupiet; quia in aureo valor argenti continetur, & exceditur: sic tibi concupiscenti diuitias ac voluptates obiice Deum, in quo valor illarum omnium continetur, &

exundant omnes: ita incredibilem fructum experieris. Continuò præsens Deus obtendetur tibi; & acues amorem eius, vt sine magno impedimento verseris inter humana & necessaria negotia, donec maiores sponsi tui amplexus gustes, eleuato & robusto spiritu, cùm iam non inquietabunt te creaturæ; sed offendent adeò, vt ipsum cælum visibile tibi sordescat præ Deo meo & IESV meo. Ei qui videt solem, non apparent stellarum luces: collatæ ad Creatorem, insulsæ & fœdæ sunt creaturæ. Sidera quia accipiunt lumen à sole, tamquam nihilum sunt ante solem, quia non videntur: sic omnia quæ sunt, quia accipiunt essentiam à te ô Deus amator hominum, tamquam nihilum ante te, ante tuam superessentialem essentiam & bonitatem.

Sed adhuc est fructus creaturarum eas fastidienti. Audis alium amare aut desiderare illas? erubesce, & luge hominem socium naturæ tuæ, oblitum Dei; atque attolle te, & restaurare satage opprobrium communis naturæ amando pro vtroque Creatorem. Omnium amorum, quibus mundus amat bona caduca, reum te puta, & satisfac diligendo æternum. Omnium inclinationum, quibus res ad centra sua proruunt, debitorem te æstima; nec differas soluere, celeriùs mentem & amorem eleuando ad cælum, quàm

ſaxum dimitteretur à cælo. Omnia creata propenſionibus ſuis veſtigium bonitatis Dei amant, quærendo benè eſſe: pudeat te, & plores veram ipſam bonitatem propenſiùs non amare, cùm fortior ſit gratia quàm natura. O quale illud erit, cuius vmbram tot conatibus amant creaturæ; ad quod aſpirat & concertat totalis omnium amor! Tu omnes diſperſiones inclinationum, omnes errores cupiditatum in te congregare cura, vt in Deum contendas, & emendes obliuionem hominum.

CAPVT VIII.

Affectus veri pœnitentis.

TRansfer, transfer à me peccata mea, ô Pater amantiſſime, qui in cælis es. Sic te inuocare audeo, conſenſu & doctrinâ amantiſſimi filij tui IESV, vt te diſtinguam ab eo Patre, quem in inferis elegi ſceleribus meis, quibus malui eſſe filius diaboli, & fui diu. Facio tibi palàm peccata mea immania & innumera: quæ ſi poſſem, illa potiùs occultarem & obliterarem ſanguine cordis mei, ne vultus tuus læderetur horrendis ſpectaculis. Sed quia nec omnium hominum nec animalium ſanguis vnum ſolum occultare & delere poteſt, oſtendo tibi, vt vnâ guttâ ſanguinis di-

lecti filij tui IESV penitus aboleas. Ostendo tibi quæ peccauerim in te: nam non minuit malitia mea bonitatem tuam. Post malignitatem meam, & innumera scelera manes, ô Pater, bonus. Si ergo malus & pessimus ego perhorresco, & nollem videre crimina mea; tu bonus & optimus quomodo poteris ferre talia spectra, quin aboleas & destruas? Plus tu bonus odisti peccata mea, quàm ego pessimus nunc odi, & anteà amaui. Tentaui flumine lacrymarum abluere illa; sed non nisi cruor amati mei IESV lixiuium peccatorum est. In inferno nequitiæ meæ sum; non guttam aquæ, vt ille diues à patre Abraham, sed guttam sanguinis Christi postulo à Patre misericordiarum ego diues & locupletissimus omni iniquitate. Hac meâ petitione nolo fraudare iustitiam tuam, sed solùm nolo offendere bonitatem tuam. Vt abluas culpas magis precor, quàm quòd remittas pœnas.

O Pater cælestis, perinde exosculor & amo iustitiam tuam erga me, sicut misericordiam tuam: non tam precor indulgentiam pœnæ, quàm culpæ veniam. Opto summoperè, & ex toto corde, omnium creaturarũ desideria in vnum cogere; & vellem omnia simul desiderare, vt vindicet iustitia tua peccata mea. Omnium dæmonum & hominũ pœnas infernales in me vnum susciperem libentiùs, nec

nec terrerent illæ, vt non terreret me facies tua. Maius malum eſt peccatum meum, quàm illæ: imò non eſt comparatio; quia ſolum peccatum meum malum eſt, illæ bonæ ſunt, quia tu infligis. Atque ſi haberem illas, non me facerent ex eo magis malum, temperatâ & immixtâ malitiâ meâ cum bono illarum, nec haberem malitiam meram à me, ſed cum aliquo bono à te ex iuſtitiâ tuâ.

Sed ô Pater miſericors, vereor, ne dum cupio humiliter deteſtari peccatum, denuò ſuperbè peccem: optarem deſcendere in infernum, ſi fieri poſſet vt ſimul gratiam tuam obtinerem. Quomodo ergo plenus peccatis audeo optare, quod Sancti tui amici optauerunt? Quomodo ego ſolum infernum deſiderabo, qui ſolus peccator peccatorum ſum. Quis locus inferni mihi erit? an in profundiſſimo ad pedes Luciferi? Si hanc iam optauit ſedem aliquis amicus tuus, quomodo auſim ego? Locus eſt ille concupitus à Sanctis tuis, & gradus ad cælum alicui fuit. Seruus tuus ex Dominicanâ familiâ frater Vrigman cùm nullum ſibi locum congruum reperire putaret, niſi in profundiſſimo inferni ſub ipſo Lucifero, audiuit vocem è ſupremo cælo delapſam, inuitantem, Citò huc aſcende, ad thronum altiſſimum, in cor Dei Patris: quomodo ego illum locum audeo appetere?

Quid

Quid ergo? erit alius locus infra omnes mihi peccatori ſuper omnes? an ad pedes Iudæ? Sed hunc locum ſibi arrogauit iam alius ſeruus tuus, meus Pater beatus Franciſcus Borgia, qui & deceſſit illo loco, cùm attendiſſet à Domino meo IESV humillimo occupatum aliquando. Qui locus mihi reſtat? an ſub pedes eius qui alapam IESV dedit, cùm ſæpiùs ego colaphum impegerim? an ſub pedes Caiphæ, cùm quotidie damnauerim ego Chriſtum, eiuſque doctrinam? an ad ianuam inferi, vt omnes introëuntes me peſſumdent? an expectabo præcipitium Antichriſti in barathrum infernale, vt ſubter eius pedes patiar? O benigniſſime Domine, peior & peſſimus omnium peccatorum ſum ego: non mihi locus eſt in inferno, quia indignus omni loco ſum. Indignum me accuſo etiam ſocietate dæmonum, vt mihi ſoli infernus vilior & atrocior præparandus eſſet. Ego ſum opprobrium naturæ, pudor generis humani. Si in te Pater verecundia cadere poſſet, nullius rei te puderet, niſi quòd tam horrificum & abominabile monſtrum conſerues in mundo, vt meæ culpæ me fecerunt.

Quin & ipſis dæmonibus dedecori ſum, & à ſuâ ſocietate infernali meritò me repellerent. Nónne peior ſum dæmonibus? in naturâ apertum eſt: in moribus etiam fateor:

nam

nam video plura in me propter quæ id concedam. Siquidem damnatio dæmonum vnicum peccatum cogitationis fuit: mea verò ſunt infinita peccatorum grauiſſimorum opera. Quæ diſtantia erit à malitiâ illorum ad meam? quæ eſt ab vnitate ad numerum innumerum. Sed mutentur conditiones adhuc: maiorem nequitiam meam agnoſco, & ſi dæmones propter innumera peccata damnati fuiſſent, & ego vnum ſolum haberem: nam dæmones non peccarunt contra Deum, qui propter ipſos Angelus factus fuit; non experti erant tantam bonitatem Dei: non peccarunt contra Deum, qui pro ipſis crucifixus fuit: non peccarunt contra Deum, qui ſe ipſis dedit in cibum: non peccarunt contra Deum, qui tam ſublime ſacerdotium illis reliquit: non peccarunt contra Deum, qui exemplo ſuo eis dedit documenta benè viuendi, qui per triginta & tres annos continuis laboribus eos docuit. At ego peccaui (proh anima mea, quomodo non liqueſis, cùm tale cogitas?) contra Deum, toties optimum mihi, qui pro me mortuus eſt, qui mea peccata in cruce lacrymatus eſt cum clamore valido, & in horto guttis ſanguinis luxerunt ſinguli artus eius meas ſingulas culpas. Ego indignior ſum Lucifero, indignior dæmonibus, indignior Iudâ, qui nondum viderat

IESVM

IESVM pro ſe mortuum; indignior Antichriſto, qui non toties experietur tantam miſericordiam Dei, vt ego: meritò igitur dedignari poſſunt mei contubernium; neque infernus dignus me eſt, nec tantam iniquitatem meam capere volet.

Plus quàm infernum hunc mereor: mereor eſſe extra omnem naturam, ne inhonorem illam, qui dedecoraui decus ſuum: occidi, quoad in me fuit, patrem eius: abſtuli coronam creaturarum de capite ſuo: contemnendo auctorem, ſingulas creaturas inhonoraui: ideò deberem eſſe ſcopus odij omnium, & gaudere meâ annihilatione poſſent. Fortaſſe hoc peterem, ſi ſimul fieri potuiſſet quòd ego dedecus naturæ, iniuria gratiæ, irriſio Diuinæ voluntatis non fuiſſem. tamen, quia mereor torqueri, quem locum inueniam?

Tu ô Potentia infinita, ô Sapientia incomprehenſibilis, ô Iuſtitia immenſa, quærere potes quid de me agas. Interim dum locus inuenitur, & præparatur, expecto non ſub ſatanâ, non ad pedes Iudæ, nec interim occupabo locum Antichriſti; quibus locis adhuc me indignum fateor: ſed ad pedes Filij Dei, & Matris eius ſtantis & lacrymantis ad pedem crucis mei IESV; qui maiorem patientiam habent, & tolerabunt me, quem non tolerarent

tolerarent ſatanas, nec Iudas, nec concilium damnatorum. Parcas quæſo, ſi abutar patientiâ Filij tui, & Virginis eius Matris. Ad pedes Iesv & Mariæ iaceam: noſcunt iam hæ plantæ calcare venenata. Ego ſum chimæra illa virulenta & ferina, & quadriformis deformitas, & monſtrum multiplex; oculos baſiliſci habens, caput aſpidis, vngues leonis, & immanitatem draconis. Sed ô Pater miſericordiæ, quia ſuper me aſpidem & baſiliſcum non poteſt modò ambulare Iesvs meus, nec conculcare hunc leonem & draconem; fixos ſuos pedes mea peccata tenent; conterat interim malitiam meam planta beatiſſimæ Mariæ meæ matris, conterat miſericordi interceſſione ſuâ, huius ſerpentis caput. Ego ſum cauſa doloris eius, & reus ſuarum lacrymarum: de me conqueri iure poteſt, & in me ſæuire. Aſſueti etiam ſunt monſtra peccatorum tolerare & tollere pedes puriſſimi Iesv. Non quæro illos inter epulas & delicias, vt Magdalena; ſed inter clauos, cruces, dolores: & quia rigare illos lacrymis nequeo, cupio illorum cruore ablui. Non irretiam capillis illos pedes quos video, ne fugiat Dominus meus horrorem & fœtorem mei peccati: implexos ferro acutiſſimo video; officium meum fuit hoc. At ſi gratum fuit his pedibus beneficiũ à Magdalenâ factum,
etiam

etiam iucundum fuit tormentum quod ex meis peccatis occasionem habuit. Ego, Domine, confixi illos: plus mea valuit in hoc malitia, quàm bonitas omnium creaturarum. Angeli dolent ac stupent; creaturæ tremunt ac conqueruntur: repugnat omnis lex, reclamat omne ius: solùm peccata mea mortem Vnigeniti Filij tui postularunt & patrarunt. Palam hoc obtestor, si fortè hoc modo includar in oratione IESV. Ipse ipse orauit pro crucifigentibus se. Ecce adsum, ego fui crucifixor, & carnifex præcipuus: ego carnificum manus armaui, & imposui malleum in dexterâ, & clauum in sinistrâ. Ego primus impuli manum, vt trãsfoderentur tenerrimi pedes. O quantum maius peccatũ meum quàm carnificum; qui Pilati sententiam, & Iudæorum voluntatem impleuerunt! Illi crucifixerunt iussi, quem putabant hominem, & malefactorem, & toto vultu deformem ex calamitosâ illâ nocte. Ego crucifixi illum denuò iam gloriosum, qui pro me iam crucifixus erat. Quis Iudæorum videns Christum, vt vidit sanctus Stephanus ad dexteram Dei, auderet tollere illam vocem, Crucifige, crucifige? at ego ausus sum non dicere modò, sed plus quàm facere. Ego purgo, & excuso carnifices Christi: illi in die extremo confundentur videntes gloriosum quem confixerunt; ego videns

dens glorioſum crucifixum pro me, non confuſus ſum, ſed iterùm crucifixi: quam ergo excuſationem ego habebo?

O Pater, quoties huius memini, conſiderans tuam infinitam miſericordiam, quâ tantam meam ingratitudinem ſuſtinuiſti, non poſſum non optare mihi tuam iuſtitiam, nequeo recuſare inferni pœnas meæ iniquitati debitas, dum tamen culpa deleta eſſet. Erítne infirmior diuinus amor, quàm humanus? debilior charitas, quàm concupiſcentia? leuior amor tui, quàm amor mei? Si amor mei contemnere Deum potuit: amor Dei cur non poterit me penitus contemnere & humiliare vſque ad inferos? Iterùm, iterùm exoſculor iuſtitiam tuam: puni & vlciſcere in me tuas offenſiones: nam qui temeraui omnia attributa, vt deſtruerem quantum in me eſt per peccatum; nunc talem remiſſionem & pœnitentiam vellem, vt reſtituantur omnia, & integra maneant. Manebunt, Domine, ſi per miſericordiam tuam mihi tuam gratiam dederis, & per iuſtitiam pœnam meam. Serui tui Moyſes & Paulus, anathema pro fratribus ſuis voluerunt eſſe: ego pro Deo meo, pro iuſtitiâ Dei mei, anathema & maledictum volo eſſe, vt CHRISTVS IESVS fuit pro me. Coriarius ille Alexandrinus optabat reliquis paradiſum, ſe ſolum dicens

inferni cruciatus ingressurum; & Magni Antonij superauit perfectionem. Sancta Christina, potiùs quàm cælum, elegit maximos cruciatus pro animabus. Ego, vt salua sit iustitia Dei quam violaui, cruciatus inferni non debeo reiicere. O si imitarer IESVM, qui cùm inseparabilis à Patre sit, descendit ad miseriam nostram, vt maledictum esset: ego quoque vellem inseparabilis charitati tuæ fieri maledictum, fieri anathema vsque ad infernum; etiam ibi amplexarer IESVM meum. Duo sunt mihi brachia: vnum est humilitatis, quod illi supponerem, & sacratissimæ suæ humanitati vnirer; alterum dexterum est amoris, per quod Diuinitatem circumplecterer. Eia Pater, ad pedes IESV, per ipsum IESVM, precor deleas fœditatem mei peccati: per illum ipsum à te impetrabo vt ignoscas, per quem tu non impetrasti vt non te offenderem. Maior est tua bonitas, quàm mea malitia: valet tamen potiùs crucifixus Christus flectere & inclinare bonitatem tuam; & non præualuit apud me flectere & declinare malitiam meam.

CA-

CAPVT IX.

De ardenti desiderio seruientium Deo.

NOn est iustum desideres exiguè, ô pusillanimis spiritus, quod summum bonum est. Gratia & natura sorores sunt: eumdem auctorem & patrem Deum habent. Si desiderare non discis à IESV tuo, qui desiderio desiderauit pati pro te, vt te pudeat non desiderare ardentissimè gaudere cum illo; disce à rebus naturalibus, quomodo concupiscas cælestia. Natura nullum concedit alicui rei bonum, nisi eius præcesserit magnus appetitus: ita nisi ardens desiderium ex gratiâ etiam præcedat, non consequêris donum magnæ virtutis. Res naturales plus optant, quàm consequuntur: ignis cùm ascendit sursum, nil magis appetit quàm contingere cælum; & tamẽ illuc non peruenit: sed cupiditas illa nimia opus fuit, vt in locũ perueniret sublimẽ. Saxum cùm decidit, desiderat descendere vsque ad cor terræ; & tamen permanet in eius superficie. Quam ardentissimam affectionem ingessit etiam brutis erga fetus: vacca, absente vitulo, mugit & clamat; & illuc, vbi putat esse, regreditur vt primùm potest. Animalia, quæ timida aut imbecillia sunt, amor prolis armat, irritat & ferocia reddit: hoc ve-

hemens desiderium necessarium fuit ad vincendam difficultatem procurandæ sobolis. Res summè difficilis est, perfecta virtus & vnio cum Deo: quomodo difficultatem poteris vincere, nisi summè desideres? Appetitus naturalis est dispositio ad perfectionem naturalem: sic cupiditas magna & supernaturalis præparat ad perfectionem supernaturalem, & ad suscipienda plura dona Dei, & maiorem gratiam. Auaris & mercatoribus, qui plurimùm auidi sunt, comparauit Christus eos qui quærunt Regnum Dei; ac beatos prædicauit, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, duos ardentissimos appetitus vni rei copulans. Nullus est modus in desiderio placendi Deo; nullum est medium nec modus, nisi semper absque modo & interruptione, & infatigabiliter optare & amplecti crucem, & numquam esse saturum patiendi. Sic intento & omnimodo animo debes seruire Deo: nam alioqui non rectè seruies: tota enim illa voluntas requiritur, vt non deficias præ difficultatibus, nec omnes adhuc vires possibiles possent satisfacere particulæ diuinæ infinitatis.

Deus infinitus est: vide tu pusillanimis, quomodo audes limitare desideria tua. Hæc bona caduca desiderantur centies & millies, plusquàm petunt & merentur desiderari, & tamen

tamen non obtinentur. Deus immenſus & infinitus, cùm deberet deſiderari pluſquàm infinitè; quomodo tam languidè & remiſsè ad illum aſpiras, & ſine æſtu deſideriorum indignè vis poſſidere? Excita te, & pudeat non deſideraſſe illum, plus quàm alius homo deſiderauit bonum creatum; imò pluſquàm alia creatura deſiderauit Deum ipſum. Vehementiſſimum deſiderium, clauis aurea eſt Regni cælorum, & totius profectus. Sicut enim ſine deſiderio nihil fit; ita ſine ardentiſſimo deſiderio difficillimum omnium perfici, & obtineri nequit. Gaudia terrena vt obtineantur, requirunt pro pretio ſui multò maiora deſideria, quàm valeant, vt poſſint comprehendi & haberi vincendo difficultates conſecutionis: quantus pudor eſt ad gaudium æternum infinitatis diuinæ intendere tantò minori affectu, quàm illud valet, & petit, & tu potes?

Da mihi, Domine, qui coarctabaris vſquequò in tuo cruore fuſo baptizareris, præ magnitudine deſiderij patiendi pro me, vt te deſiderem. Quid mihi debet eſſe in cælo & in terrâ niſi tu Deus, & amator mei; & poſt te, niſi ſolùm pati pro te, & tecum? Ardentiſſima pœnitentia, & debitus bonitati infinitæ amor eſt, cùm pro leuiſſimo peccato veniali vellem pati, quantum in me eſt, per

infinitos annos inferni ſupplicia, etiámne aliqua creatura illud committeret: quantum, Domine, deberem deſiderare pro meo profectu, & ne committerem ego illud? & tam parum nihilominùs ſollicitor pro gloriâ tuâ. Nihil aliud deberem facere, niſi votis, precibus, ſuſpiriis, lacrymis, ad hoc anhelare; & cùm re nihil magni efficere poſſim, comparatione magnitudinis tuæ, deſideriis curare excedere imbecillitatem meam, & ſupplere paupertatem propriam.

CAPVT X.

De contemptu & receſſu mundi.

NOn ſolùm triſtitia mundi, ſed & gaudia luctuoſum & noxium finem habent: at in virtutis viâ non ſolùm lætitia, ſed mœror ipſe & triſtitia gaudium ſummum continent, & obtinent. Quid triſtaris & tepeſis in viâ ſpiritus? Cum magno tuo periculo diligis, ſi quidquam mundi amas: imò tua optas pericula, vbi adhuc ipſa bona quæ pretias, ſunt mala, & corrupta, & te corrumpentia. Si modicum fermenti totam maſſam corrumpit: quid illi ſanum & azymum erit, qui mundo miſcetur, vbi tota maſſa corrupta, & fermentum eſt; vbi ſolùm boni putantur qui ſunt mali, & mali ſunt plurimi? Qui ſemel

mel mortuus eſt mundo, caueat ne poſteà moriatur Deo, rediuiuus mundo; & aliquid terrenum exoptet, licet non poſſideat nec fruatur. Plus nocere ſolet amor temporalis rei, quàm poſſeſſio & vſus: non res, ſed affectio nocet nobis, quæ vehementior eſt carenti. Ne ſis, iuxta ſanctum Iudam, arbor bis mortua & infructuoſa. Mundo moritur, qui è mundo egreditur: Deo moritur, qui ad mundum regreditur. Hic poſtquam amiſit fructum & commodum mundanæ vitæ, rurſus amiſit fructum ſpiritualis; ideò omnino inutilis, & ſibi ſine fructu vllo. Eum qui mortuus eſt, mundus non patietur. Pelagus eſt mundana vita: mortuos mare non ſuſtinet, ſed intra triduum eiicit.

Caue ne fallaris, ſi nunc cùm non tractas mundum, putas eſſe bonum: memento fuiſſe malum, cùm illum tractabas, & non à longè noueras; propterea illum fugiſſe. Crede magis experientiæ tuæ certæ, quàm opinioni fallaci: crede magis tibi teſti oculato, quàm abſenti. Scito non eſſe mutatum, poſtquam inde diſceſſiſti; nec meliorem tempore factum, nec ſecuriorem de die in diem fieri, ſed peruerſiorem indies. Quotidie labitur: ætate plus delirat; maiorem error auctoritatem ſenectute obtinet: purioris vetuſtate malitiæ vinum propinat: annis magis præſcribunt vi-

tia; excitantur quotidie noua. Quia erat malus mundus, tolerare non potuisti: nunc cùm deterior est, cur vis amplecti? Ipsis mundanis, qui illum constanter & fideliter amarunt, intolerabilis est & infidus, & de illo queruntur: qualis erit tibi, qui ab eo, & à Deo defecisti, vtrique infidus. Quare vt fugitiuum mundus te flagellabit, & Deus vt perfidum non te defendet. Maior ratio te constringit modò ne regrediaris ad desideria mundi, quàm fuit egrediendi: at saltem eædem sunt causæ, quæ fuerunt recedendi ab illo. Deceptus sibi est & cæcus, tibi fallax, vilis in se; despiciendus, tametsi alicuius pretij fuisset, quia maxima bona impedit, & cruciat amatores suos; vndique periculis refertus, non solùm ipsarum rerum temporalium, sed, quod plus est, æternorum bonorum. Totus est mendacium: nam præter malitiam & inclinationem ad fallendum, ipse in se est deceptus; vt etiam cùm non velint homines mundani fallere, te fallent. Ipsa sapientia mundi, stultitia est. Quomodo in illo videbitur veritas, vbi etiam ipsum lumen sunt tenebræ? Quales erunt tenebræ? totus apparatus mundi, & fundamenta eius, sunt instrumenta cæcitatis, & obtundunt aciem iudicij; superbia, gula, libido, inuidia, ambitio, iracundia: quibus accedit perfidia; vt ipsum cui magis

magis fauet, velut Iudas Christum, osculo suo tradat perditioni, & potestati tenebrarum.

Fallax mundus est: suam gloriam, quæ nihil est, summo pretio vendit. Parum esset, si nihil solùm esset, nisi ignominia esset: gloriantur homines, quorum oporteret puduisse: diuitias cuiq; mentitur permansuras contra fidem experientiæ, cùm per tot manus transierint, vt ad eas venirent, quibus nunc possidentur. Bona simulat, quorum singula non minùs sunt quàm trina tormenta: adeò superant in mundo mala & angores, vt sesquiduplo sint cruciatus & tormenta affligendi plura, quàm res sint in illo, & quæ bona putat. Vnaquæque res antequam habeatur, vt obtineatur, angit sollicitudine & labore; postquam obtenta est, timore & curis ne amittatur; at iam amissa, dolore & carentiâ eius. O veritas cælestis, quid magni agam, si non desiderem hoc mendaciorum & angorum chaos? Si relinquam pro te rem tam vilem; quæ propter se aut propter me relinquenda esset? Ethnici plures Philosophi reliquerunt mundum propter pacem suam: cur non relinquet fidelis propter gloriam suam, & tuam? Illi reliquerunt mundum, quia in se contemptibilis: cur Christianus non contemnet, quia tu inæstimabilis, & glo-

ria, quam ſperat, ſine pretio ſit? Et ſi bonus eſſet mundus, ſtultum eſſet ſi præponeretur illi rei, in quâ eſt omne bonum.

CAPVT XI.

De modo acquirendæ pacis.

NOn potes benè viuere, niſi continuò moriaris, & vincas naturam tuam: non poteris habere pacem, niſi te oppugnes: hæc via lætiſſimæ libertatis. Cura alterius voluntatem facere libentiùs quàm tuam, & numquam infenſus eris: ama potiùs minus habere quàm plus, & de nemine querêris: elige ſemper inferiorem locum, & ſubiici vniuerſis, & vix triſtis eris: exopta pati, & ferre aliquid pro IESV, & neminem inuenies grauem: in omnibus Deum quære, vt in te eius voluntas fiat, & numquam turbaberis. Si alterius hominis voluntatem debes potiùs facere, quàm tuam; cur non diuinam voluntatem facies, & gaudebis, ſi in te impleatur? Obſerua hæc in corde tuo, vt perpetuâ pace fruaris. Non poteſt obtineri vera tranquillitas, niſi per contemptionem mundi, & victoriam noſtri. Duplici modo hoc fieri poteſt, ſi vim tibi inferas contra id quod tibi videtur in mundo aut in naturâ bonum & delectabile; aut ſi cognoſcas non eſſe bonum, & iudi-

ces

ces omnes res in veritate: hæc via ſuauior eſt, & permanentior, quamuis contradictionem tui appetitus debes ſemper cum magno feruore adiungere. Qui tamen in fide & ſpiritu ſibi perſuadet rerum veritatem & vanitatem; facillimè ſe vincet, & contemnet mundum.

Nihil magis oportet ad profectum, quàm rectum iudicium de rebus ferre, & ſenſum habere iuxta doctrinam IESV. Quid audis de ore ſanctiſſimo ipſius veritatis? Beati pauperes ſpiritu, beati qui lugent; beati qui perſecutionem patiuntur. Cur ea, quæ Veritas Dei cenſuit beatitudines, tu cenſebis grauia & moleſta? quomodo non decipieris, ſi ea putes mala, quæ de fide conſtat eſſe bona, & facere beatos? Credimus myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis, quia Chriſtus illud reuelauit nobis. Idem IESVS etiam reuelauit non eſſe mala, ſed bona, quæ mundus fugit, paupertatem, dolores, iniurias: neque minùs debet credere, iſta eſſe bona patientibus, quàm Deum eſſe Trinum & Vnum, qui cognoſcit ſic docuiſſe Chriſtum. Æſtimemus ergo veritatem, & contraria mundo iudicia habeamus. O Veritas æterna, da mihi, vt omnia temporalia iudicem mendacia; & quæ multùm nocent, ne iudicem magna bona, iuxta doctrinam tuam! Da mihi, ne deceptus viuam,

uam, ea magni faciendo, quæ odisse debebam. Si de fide est, paupertatem, humiliationem, afflictionem, esse non solùm bona, sed beatitudines: quomodo non eligo habere minus quàm plus, despici quàm laudari, affligi quàm deliciari?

Qui in fide & veritate ambulat, æstimans ea bona quæ Christus iudicauit, tantoperè debet abesse à tristitiâ propter inopiam suam & molestiam, vt summis has votis deberet desiderare, & lætari in illis, atque omnino & non ex parte abhorrere ab omnibus quæ mundus amat & complectitur; & admittere, & concupiscere ex toto corde suo, & ex totâ animâ suâ, & ex omnibus viribus suis, & ex omni mente suâ, quidquid IESVS amauit & amplexus est. Quemadmodum mundani, qui ea quæ mundi sunt, sequuntur, diligunt & quærunt magnâ cum diligentiâ honores, famam, magni nominis æstimationem in terrâ, sicut mundus eos docet, & fallit: sic qui procedunt in spiritu & veritate, & seriò Christum Dominum sequuntur, amant, & ardentissimè exoptant, quæ his omnino contraria sunt; indui nimirum eâdem veste, ac insignibus contemptibilibus, quibus Dominus gloriæ indutus est. Adeò vt, si sine offensione vllâ diuinæ Maiestatis, & absque proximi peccato foret, vellent contumelias, fal-

sa

ſa teſtimonia, iniurias pati, ac ſtulti haberi & exiſtimari (nullâ tamen ad id per eos datâ occaſione) eò quòd exoptant aſſimilari ac imitari aliquo modo Filium Dei. Ad hoc maius & impenſius ſtudium tuum ſit, quærere maiorem tui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem. Cur vis deceptus viuere, non æſtimando quæ æſtimauit Deus, & ita honorauit, vt Filio dilectiſſimo & vnigenito dederit?

Profectò quamuis bona non eſſent, hoc ſolo titulo quòd IESVS ea elegerit ſibi, honoratiſſima manebant, & digna vt toto corde concupiſcerentur à nobis: & hoc ſolo quòd mundana bona reiecit, infamia & vilia ſunt, omnia quæ homines magnifaciunt, & digna vt plus quàm mortem horribilia formidemus. IESVS victus amore noſtri elegit quæ mundus odit: cur nos pro amore IESV non admittemus illa? Quid dico, pro amore IESV? pro amore noſtro id deberemus facere. Qui amat animam & vitam ſuam, amet mori in vitâ. Cur, ſi amas vitam, non amabis potiùs æternam & beatam, quàm iſtam miſeram & momentaneam? Quicumque amat ſibi aliquid, illud vult quod præſtantius eſt: quare qui amat vitam, debet amare non temporalem, ſed æternam: qui amat bona, non debet

debet amare mundana, ſed cæleſtia: ideò per ipſum rerum amorem cogi debemus, vt omnia mundi bona contemnamus: nemo eſt qui amet aliquod bonum, qui non malit illud perpetuum. Abſurdum eſt & contrarium, quod experimur: nam per ipſum rerum, & vitæ amorem, iacturam magnam facimus eiuſdem quod optamus. Dic mihi, ô miſer mundi amator, qui æternæ vitæ obliuiſceris, vtrùm iſta temporaria contemnas, an diligas? Si contemnis, ideò debes facere vt meliora appetas: ſi diligis, tantò magis diligenda ſunt maiora. Quomodolibet conuincimur amare æterna: quæ tantò maiora conſequemur, quantò magis hîc denudamur, vilipendimur, & affligimur pro Deo. Non tamen ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam: nam quod momentaneum eſt & leue, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Commeatus æternitatis facillimè præparari poteſt, & diligentiſſimè curari debet. Quicumque locum aut agrum, in quo diutiùs commoraturum putat, locupletiſſimè præparat; & vbi paruo futurus eſt tempore, parum & contemptim curat: reſtat nobis æternitas in aliâ vitâ; præparanda merita ſunt, ne peruersâ prouiſione impendamus breui tempori curam maximam, &maximo tempori curam breuem.

Verùm

Verùm non ſolùm pro vitâ æternâ, ſed pro temporali debemus temporalia odiſſe: inquietant nos, & angunt mille curis, vt conſequamur; mille timoribus, ne omittamus: ægrè ferimus quamlibet iacturam; quæ cùm frequentiſſimè accidat, in continuis mœroribus, iracundiis, & infinitis perturbationibus voluimur. Solùm qui contraria mundo voluerit, ſine contrarietate & cum pace ſanctâ viuet. Vnde igitur merentur nomen bonorum iſta, quæ nos affligunt, & nocent? Oppoſita potiùs ſunt iudicanda bona: quæ citiùs bonos nos faciunt commemoratione conditionis noſtræ, recordatione Dei, occaſione merendi, & imitatione vnigeniti Filij Dei. Veriſſimè dilector hominum IESVS ea dixit, non tantùm bona, ſed beatitudines. Philoſophi quoque Gentium præſtantiſſimi non iudicarunt bona quæ mundus magnifaciebat, ſed contraria. Aliqui oderunt & recuſarunt omnia bona temporalia, vt ſaltem in hac vitâ temporalem beatitudinem conſequerentur, ſepoſitis curis & timoribus, & omni animi perturbatione. Pudor noſter eſt, quòd ſine exemplo Filij Dei illa præſtiterint Ethnici, & ſine ſpe aliorum bonorum, & cùm mundus adoleſcentior & ſpecioſior erat, & locupletior bonis ſuis, licet fucatis. Nos autem habemus gloriam imitandi IE-

SVM,

SVM, & mercedem in cælo: mundus prætereà nunc deterior & deformior est, qui non solummodò caret solidis bonis, sed etiam caducis: vix iam habet vt fallat: splendor eius fucatus iam deest; vt nos decipere non possit, nisi nos metipsi decipiamus.

CAPVT XII.

De excellentiâ eius qui est in gratiâ.

QVid de mundo quæris, si es supra mundum? quid de terrâ amas, si amaris à Deo? Quomodo in naturâ hæret, qui ascendit ad gratiam? O bonum numquam intellectum, & passim neglectum! maxima & pretiosa nobis promissa donauit Deus, vt per hæc efficiamur diuinæ consortes naturæ. Quid quærit præter Deum, qui inuenit gratiam Dei, quæ hominem attollit super omnem naturam, etiam altissimorum Thronorum, Cherubim & Seraphim, si horum substantia per se, licet eminentissima super omnem aliam creatam, spectetur; & Deum facit patrem nostrum, amicum & socium inseparabilem. Præcedere alium loco aut gradu aliquo inter homines magni fit: quale erit omnes naturæ gradus excedere? Quamuis mundus pretiosissimus esset, & res humanæ æstimabiles, deberent contemni ab eo qui est

in

in gratiâ. Dæmon ſuperbiſſimus eſt; non tamen æſtimat opinionem hominum, nec amittere aliquid putat, licet maledicatur: non captat applauſus humanos, non æſtimat res materiales, dedignatur guſtus hominum, ridet res noſtras, hoc ſolùm quòd altioris ſit naturæ: quomodo qui euectus eſt ad conſortium naturæ Dei, qui in ſupremo rerum gradu poſitus eſt, ſollicitatur pro rebus vilibus? Planè ſi homo intelligeret celſitudinem, ad quam peruenit, poſtquam benè confeſſus eſt, & accepit gratiam; non erat neceſſe aliud, vt vniuerſa penitus deſpiceret & rideret: neque vt ad contemptum mundi induceretur, opus erat virtute magnâ; ſed vel vitio id faceret, niſi impoſſibile eſſet, quòd gratia eſſet cauſa culpæ. Mali ſpiritus ſine vllâ virtute non magnifaciunt has res materiales, quia ipſi ſunt in ſuperiore naturâ: quid debet facere cum virtute, qui ſtatuitur ſuper omnem naturam? Rex ſupremus purpurâ indutus, non magni faceret ligonem neque falcem; quam è viâ, ſi inueniſſet ante pedes, non tolleret, quia excellentioris dignitatis eſt quàm ruſticus: cur homo, ſi ſemel ad gratiam Dei venit, deiicitur pro rebus terrenis, cùm eius dignitas ſupra cælos ſit?

O quanta excellentia gratiæ! latet ſæpè in veſtitu humili, in corpore debili, languente,

& horrido interdum. Vide quantum diſtat natura altiſſima Seraphim à naturâ fœdiſſimâ vermiculi; plus excedit vile mancipium, & fœdus leproſus, ſi in gratiâ ſit, naturam ſublimioris Angeli. Si Deus crearet aliquam naturam ſelectam, quâ reliquæ omnes inferiores eſſent, plantæ, animalia, homines, & Angeli; vt eam agnoſcerent mentes illæ ſublimes mundi, Principatus, Dominationes, Seraphim, ſuâ naturâ ſuperiorem, veluti pecora campi agnouerunt Adam; quàm ſublimis putaretur? An decorum eſſet, ſi inter bruta ſe miſceret, & animalium mores imitaretur? O homo, ad altiorem ſtatum eleuaris dum gratiam retines, ſuperas omnem naturam, non ſolùm creatam, ſed quæ creari poteſt. Quantum mirareris, ſi vermiculum, quem videras in cane mortuo, vidiſſes factum ſupremum ſpiritum, & æqualis naturæ cum Seraphim? cur non miraris euectionem tuam maiorem à peccato ad diuinum ſtatum? Anne vermiculus factus ſpiritus, appeteret cadauera fœtida? cur tu amas caduca, mirabili modo & priuilegio Deus factus, & filius Excelſi Dei non facti, qui te fecit hominem, & refecit diuinum? Licet non videas dignitatem tuam, debes credere, & certiore quàm oculorum cognitione magnum quid de te æſtimare. Si omnis naturarum exiſtentium & poſſibilium

poſſibilium perfectio, excellentia, pulchritudo, in vnâ naturâ conglomeraretur, nihil eſſet hæc præſtantia præ minimâ particulâ gratiæ, præbentis animæ excellentiam ſuper omnem excellentiam, & pulchritudinem ſuper omnem pulchritudinem naturæ. Nulla eſt comparatio Dei ad omnem perfectionem naturalem: ſic ille qui eſt in gratiâ, excedit omne bonum rerum; nam eſt in diuino gradu.

Finge, cùm nihil eras, & Deus te creare voluit, te interrogaſſe in quem gradum rerum creari velles, an ſolum eſſe elementum purum, an rupem, an metallum, an lignum, an brutum, an hominem, an Angelum, an vnum ex Seraphinis? nónne hoc putares magnum beneficium? ánne eligeres eſſe inſenſibilem creaturam, aut potiùs malles adſcribi inter intellectuales? an fortè auderes ſperare & præſumere cenſeri in eodem ordine diuino cum Deo ſuperiorem omnibus dictis naturis? ecce quomodo quod nec in mentem tuam auderet venire, Deus tibi concedit. Non te deiecit inter animata, non inter inſenſibilia, non inter irrationalia; ſed ſublimauit non ſolùm ad gradum rationis & immaterialem, ſed ad quemdam diuinum. Plus debet Deo vnus ſolus homo pro minutiſſimo gradu gratiæ, quàm vniuerſæ creatu-

ræ, à Seraphinis vſque ad arenas maris, pro creatione naturarum omnium. Plus debes Deo, quia per gratiam communicauit tibi ſuam naturam, quàm ſi ſub tuam poteſtatem omnem creatam naturam ſubdidiſſet, omnes Angelos cæli vſque ad pecora campi.

Omnes res per ſuas claſſes diſtributæ ſunt: Inferiores non attingunt eas quæ ſuperioris ſunt ordinis: res inanimatæ non poſſunt attingere perfectionem viuentium: res viuentes non perueniunt ad ſenſitiua: res ſenſu ſolùm prædıtæ non poſſunt percipere intellectualia, nec corporales res ſpiritualia. Oculus non poteſt cognoſcere Angelum, quia ſunt diuerſi ordinis: ſic natura non poteſt attingere Deum in ſe; qui plus excedit omnem creatam ſubſtantiam, quàm quod ſpirituale eſt omnem ſenſum. Nemo poteſt operari diuina, niſi in ſtatu ſit diuino: quare vt noſceremus in ſe & tractaremus Deum, neceſſe erat eleuari in gradu ſublimiori ſuper totam naturam, & conſtitui in diuinâ ſerie; quod facit gratia, efferens hominem extra naturæ clauſtra, conſtituens illum in deifico ſtatu & ordine, conſortem eum faciens diuinæ naturæ, & Deum mirabili modo & priuilegio reddens. Per gratiam enim participat homo Deum ſecundùm gradum ſupremum diuinæ naturæ, in quantum excedit omnem naturam;

turam; non ſolùm quatenus eſt exiſtens, viuens, cognoſcens, ſed quatenus Deus eſt, & ſuper omnem exiſtentiam, vitam, ſenſum, & intellectum. Participat diuinam eſſentiam, quatenus ſuper eſſentiam eſt: participat diuinam ſubſtantiam, quatenus ſuperſubſtantialis & ſupereſſentialis eſt: ideò homo in gratiâ eſt ſuper naturam, eſſentiam, ſubſtantiamque omnem. Si inter omnes animas & ſpiritus Angelicos vni ſoli fieret tantus fauor, vt ille vnus in mũdo fuiſſet & nunc ſolus eſſet in gratiâ, licet minori quàm nũc habet infans poſt Baptiſmum mortuus; ſtupendum miraculum haberetur, omnis creatura veneraretur illam. O anima, quomodo non te putas venerabilem, ſi humiliter ſuſpicaris in gratiâ eſſe? Ne te ſollicites pro rebus te inferioribus; & ſunt omnes te inferiores.

Nihilominùs non eſt ſola maior excellentia gratiæ excellere omnem naturam, ſi ſpectemus quòd faciat hominem filium Dei charum. O qualem charitatem dediſti, Pater, vt filij Dei nominemur & ſimus! Accipimus ſpiritum adoptionis filiorum, vt iuſtificati gratiâ Chriſti, coheredes IESV ſimus, & heredes tui. O quis poſſet intelligere quanta dignitas ſit fieri filium Dei! Magni æſtimant homines, eſſe coniunctos & famulos terreni Regis: cur non æſtimamus eſſe filios & here-

des Dei? Gloriantur mortales de prosapiâ hominum mortuorum, de genere carnis moriturae, de naturâ suâ terrenâ: cur non glorientur de gratiâ, de naturâ Dei, de filiatione diuinâ? Qui ducit sanguinem Regium etiam post multas generationes, in magno mundi honore habetur: quanti debet fieri cognatum esse Deo, & consortem eiusdem naturae?

Plus afficitur pater erga filium, quia particeps suae naturae est, quàm erga illum qui similis coloris est, aut eodem modo loquitur, aut eamdem figuram habet: ita Deus dulciùs afficitur erga illum qui habet gratiam, quia particeps suae naturae est, licet minimus & contemptibilis in mundo sit, quàm erga naturam Angelorum. Maior differentia est inter substantiam Cherubicam per se, & eum qui est in gratiâ, quàm inter illud quod est pictum & viuum: licet omnis creatura participet quodammodò Deum, incomparabilis differentia est. Per naturam participat, quemadmodum imago: cùm pictor se pingit, participat pictorem in similitudine, colore, lineamentis, & superficie tenus, non in gradu vitae & animae rationalis. Sunt omnes naturae rudes adumbrationes alicuius perfectionis diuinae, sed sine parte diuini spiritus. Solùm, qui est in gratiâ, est imago viua Dei cum spiritu suo, & velut filius & imago

imago ſui Patris per conſortium & communicationem naturæ. Quantum diſtat tabula & lignum, quæ repræſentat aliquem Regem, à dilecto filio ipſius Regis? plus diſtat, qui eſt in gratiâ, ab excellentiori eſſentiâ & perfectione naturali ſupremi Archangeli: omnis enim ſubſtantia & natura mortuo modo repræſentat Deum; vt lignum, aut tabula, aut ſaxum aliquem Imperatorem. Inter eos in quibus eſt participatio naturæ, non tam dicitur ſimilitudo, quàm idemtitas: ideò qui eſt in gratiâ, dicitur etiam idem cum Deo à ſanctis Patribus: & vt pater & filius in humanis eadem perſona cenſentur. Ipſe Filius naturalis Dei dicit: *Omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint.* Quamuis enim omnis iuſtus, præter Iuſtum Iuſtorum IESVM, ſolùm fiat filius Dei per adoptionem: maior eſt vnio & vnitas inter illum & Deum, quàm inter alios patres & filios naturales. Filij hominum ſolùm habent particulam exiguam materiæ vilis & carnis paternæ: at qui eſt in gradu gratiæ, integrum ſpiritum diuinum in ſe habet. Excellentior filiationis modus eſt filiatio Dei adoptiua, quàm naturalis hominum.

O homo, gaude de tuâ dignitate, & ne degeneres à conditione diuinâ: cura honorem Dei: ſollicita cauſam eius, ſi non quia

Deus tuus eſt, ſaltem quia Pater tuus, quia omnia ſua erunt tua. Filij quia ſperant hereditare ſubſtantias patrum, eorum negotia agunt: tu heres Dei es, ne putes te alienum. Licet Deus non creauiſſet nos; ex eo quòd accepit in filios, deberemus cordialem amorem erga illum habere, & omnem curam in rebus diuinis adhibere. O Pater amantiſſime, quomodo non æſtimo eſſe tuæ familiæ, & ſpecialiſſimè mihi prouidere? Feræ pro catulis exponunt ſe periculo vitæ: quid facies tu, qui etiam eos, qui contempſimus Filium tuum naturalem, adeò dilexiſti, vt acciperes in filios? Quantam fiduciam poteſt habere anima in hac filiatione? Licet Deus nihil prouideret, attentiſſimam curam & dulcem ſibi ſollicitudinem haberet erga illum qui eſt in gratiâ. Quantoperè mater vidua ſollicitat filium vnicum deſideratum? maior & tenerior affectus Dei & attentio eſt in iuſtos.

Accedit quòd per gratiam amici Dei fiamus. Ipſe IESVS dulci ſupra mel voce inquit: *Vos amici mei eſtis.* Per gratiam enim eſt inter hominem & Deum dignitas quædam non diſparis ordinis, in diuinam claſſem eleuando mortalem, vt immortalis Regis ſit amicus. Licet filij Dei non efficeremur; ex hoc ſolùm quòd gratia reddat nos amatos illi, inæſtimabilis excellentiæ eſt. Amicitia

præfertur

præfertur cognationi, & fidelior quàm natura ipſa habetur: conſanguinei ſæpè negliguntur, aut odio habentur; amici ſemper diliguntur: plus faciunt homines pro amicis quàm pro fratribus: qualis erit amicitia diuina? Duo maximi tituli ſunt, cognatio & amor: vterque in gratiâ inuenitur. Amari à Deo, eſt locuples vena auri cæleſtis, & diuinorum bonorum: amor Dei non ſocors & ignauus eſt, ſed efficaciſſimus & diligens. Amare eſt, velle alicui bonum: in Deo idem eſt velle & facere; quare quem amat, diuitiis cæli implet. Amari à Deo, perpetuum eſt ſtillicidium, imò flumen donorum. Si pro inimicis dedit vitam, quid pro amicis faciet? Nihil in Deo eſt inordinatum: quare ſi pro aduerſariis talia facit, pro dilectis incredibilia aget; maximâ attentione & ſummâ fidelitate prouidebit illis. Si tantam curam habet inimicorum noſtrorum, vt iubeat diligi; quantam ſollicitudinem habebit ſuorum amicorum? Adeò nos dilexit cùm inimici eramus, vt videretur nos diligere plus quàm ſe: ánne cùm nos amicos dicit, & habet, diliget minùs quàm inimicos?

Gauderes habere amicum tantæ fidelitatis, ac Dauidis & Ionathæ: ſed res ridicula eſt, & tamquam perfidia omnis humana fides, reſpectu eius quam Deus habet erga te. Re-

ſpici à Rege terreno, pro fauore habetur: qualis erit, amari à Deo & zelari? Vis noſcere, ô anima, amicitiam & fidelitatem Dei? tantoperè amat ſuos amicos, vt neſciat ſeparari ab illis. Si in cælo ſolùm eſſet Deus, ſtatim veniret, & non ſeiungeret ſe ab eo qui habet gratiam; ſed manſionem apud eum faceret, vt ſocietas noſtra ſit cum Patre, & cum filio eius IESV CHRISTO per Spiritum ſanctum, qui diffuſus eſt in cordibus noſtris. Cerui, oues, agni & columbæ gregales ſunt; iis iunguntur, & amant, in quibus agnoſcunt ſuum genus. Deus ſocialis eſt, Filius Dei agnus eſt, Spiritus diuinus cicur & affabilis eſt, amat eos qui diuini fiunt, obtinentes conſortium ſuæ naturæ quaſi gregales Deo facti. Si ſacratiſſima humanitas Chriſti adeò fauiſſet alicui, vt ab eo numquam vellet ſeparari, quid diceremus de tam eximio priuilegio? cur non admiramur quòd diuinitas non diſcedat, quòd indiuiduus ſocius iuſti Deus ſit? Nec tantũ contubernalis illius habitat cũ eo, ſed in eo; in quo iucundiùs quã in Sole ponit tabernaculũ ſuũ.

Quis pater ita diligit filium, vt nolit ſeparari ab eo, & ſemper ambulet cum eo? quin potiùs pædagogo committit, vt illi aſſiſtat: at Deus Pater & amicus noſter nobiſcum ſemper vult incedere. Quæ mater ita diligit filium, vt ſemper in vlnis ſuis ferens amplectatur

ctatur tenerrimè? Deus hoc facit. Gratia est nodus Dei & hominis, est dulcis amplexus diuini Spiritus & humani. Inter mortales pater potest non esse vbi adest filius: at Deus nescit abesse ab eo, qui est in gratiâ. Licet sit Deus in creaturis essentiâ suâ, præsentiâ, & potentiâ; hoc fit quia Deus: aliter esse non potest; non ex dignitate & meritis creaturarum, sed ex immensitate & infinitate Dei. At gratia hanc vim habet, non natura, vt si alioqui Deus absens esset, & non fuisset immensus, illum præsentem faceret, & ad hominem existentem in gratiâ veniret, mansionem apud eum faciens, factus vnus Spiritus cum illo: & licet posset obliuisci rerum, præsentem semper haberet dulci memoriâ, & prospiceret habenti gratiam: & quamuis posset relinquere creaturas, & non operari, sustentare, & tueri illas, in iusto semper aliquid boni operaretur: sicut enim amor acris est, non vult bonum quin efficiat.

Quantus fauor & dignitas est, Deum semper comitem habere? Certè obstupescere-mus, si aliqua creatura esset tam amata Deo, & excellens, vt iuberet omnes spiritus cælestes, millia millium quæ assistunt sibi, comitari illam; vt quocumq; abiisset, cum illâ esset tota ista pompa & maiestas: quid erit hoc præ societate & comitatu Dei, nisi solitudo? Quid

omnia

omnia ante te, Domine, nisi tamquam nihilum? Si illam creaturam miraremur; quomodo non admiramur animam in gratiâ, cùm Deum pro comitatu habeat, non lateri adhærentem, sed in essentiâ suâ velut animantem illam? O fortunatissimam dignitatem hominis, & dignationem Dei, quòd Summa illa Maiestas comitetur semper pusillos homines! nam minimè otiosus & inutilis animæ socius Deus erit, vt non prouideat illi. Anne torpens aut cæcus assistet, vt non videat necessitates eius & miserias? Profectò non in vanum Deus se associat iustis. Possunt & se & sua negligere, si solùm curent quæ Dei sunt: Deus satagit illorum. O Pater mi, ô amice, ô sodalis, precor Maiestatem tuam, vt reuerentiam, fidelitatem, & affabilitatem erga te habeam: tecum me geram vt filius cum patre, zelans omnia tua, reputans eadem mea; vt filij boni curant res parentum, quia respiciunt vt propria. Precor, vt amicus fidelis sim tibi, in omni euentu honorem tuum quærens, partes tuas agens, & te amans plus quàm me. Da, vt bonam societatem tecum conseruem, ne continuis defectibus contristem Spiritum sanctum tuum.

At si gratia omnis in se tanta sit, vt nos cognatos & gratissimos & necessarios Deo, velutque Deos faciat, ex eo quòd detur per Chri-

Christum; felicior, venerabilior, & magis priuilegiaria est illa quâ fruuntur homines, quàm ea quâ donati sunt Angeli, & Adam in primo innocentiæ statu. Ij filij quos maioribus doloribus mater peperit, plus dilecti habentur: quid mirum, cùm gratia nostra tot doloribus steterit Christo, si iucundior sit; & amabilissimè propter eam maioribus priuilegiis fauerit Deus, plura auxilia tribuendo, diutiùs nos sustinendo, magno efferendo honore, vt ipsi Angeli venerentur homines, quòd habeant gratiam per Christum, & pertimescant iam naturam nostram conspicere prostratam coram se, quam ante incarnationem contempserant: quia specialis dignitas accedit gratiæ, quam nunc habemus; quia facti sumus membra viua Christi, & computamur idem cum illo. A capite in membra redundat veneratio: quomodo despicient Angeli naturam nostram, quam suspiciunt exaltatam supra suam vsque ad thronum Diuinitatis, & consortium Dei? Quid mirum, non tractent vt inferiores suos, quos Dei Filius primogenitus in multis fratribus æqualitatis nomine super ipsos cælestes spiritus exaltauit, vocans homines fratres suos, pluris nos faciens quàm Angelos? Nullum ex Seraphim & Cherubim ita honorauit, vt fratrem suum vocauerit. Hæc est maxima excellentia

tia gratiæ, vt honorabilior ſit, & eleuetur ſuper omnem naturam. Sed per gratiam Chriſti ipſa etiam natura noſtra honorabilior fit, & ſublimatur ſuper omnem aliam naturam, quatenus ipſe Dominus gloriæ communicat ſuam gloriam in membra ſua coniuncta & viua cognatorum ſuorum. Fundata prætereà noſtra gratia in IESV meritis, & vnione eius, quaſi maiori iuſtitiâ & modo perfectiori mereri nos facit de Deo. Quia ſumus filij doloris, ſumus & Beniamin Deo, & filij dexteræ ſuæ, ac dilectiſſimi. O Pater amantiſſime, qui tradidiſti morti vnigenitum Filium tuum, vt ego viuerem factus filius tuus; da mihi, vt magni habeam, & cognoſcam hoc beneficium. Vnus Angelus pro minimo gratiæ gradu, quam accepit, plus debet tibi, quàm cunctæ creaturæ ſimul pro omnibus bonis naturalibus, & creatione vniuerſi. At ego homo miſer plus debeo tibi pro minimâ gratiâ datâ mihi, quàm omnes Hierarchiæ Angelorum pro vniuerſâ gratiâ & donis ſupernaturalibus, quæ conceſſa ſunt cunctis. Nam vt ego viuerem per gratiam vitam diuinam, voluiſti Filium tuum pati mortem per naturam humanam. Plus feciſti pro me, quàm pro omnibus Angelis. Plus me deuinxiſti, quàm obligaſti Seraphim & Cherubim.

Duæ

Duæ ſunt cauſæ, quibus homines tenemur ſeruare & magnifacere gratiam. Vna eſt inæſtimabile pretium, & inexplicabilis excellentia eius. Altera eſt pretioſiſſimus tuus Sanguis, ô IESV, quem fudiſti, vt gratiam nobis merereris. Si non credimus valori eius in ſe, pretioſiſſimam putemus, cùm tanto pretio nobis illam comparaueris. Maxima & ſtupenda res eſt, quam Deus, qui falli non poteſt, maluit vt haberemus nos, quàm ſeruare vitam illam pretioſiſſimam ſui Filij.

CAPVT XIII.

Quomodo pœnitentiæ & afflictiones corporis iuuent.

SPinæ conſeruant plantas in horto, & gratiam aſperitates in iuſto. In quaſſato & marcido corpore floret vis integra mentis. Vt ſanum corpus reddāt medici, magis affligunt illud amariſſimis potionibus, inediâ, effuſione ſanguinis, aduſtionibus & maioribus tormentis: non nimis à te petitur, vt moleſtes quodam modo pro ſalute animæ. Qui languet, inter angores euomet nociua: ſic & animæ vitia in vitâ iucundâ non purgantur, cùm nec corporis vitia ſine moleſtiâ curentur. Silex afflictus luces emittit: caro macerata illuminat mentem. Illa anima beſtia eſt, quæ

quæ corpus ſuum non tractat vt beſtiam. Quemadmodum labores & calamitates immiſſæ à Domino, faciunt homines reſipere & meminiſſe Dei, magis erudiunt, incendunt feruorem, augent Dei familiaritatem, eleuāt cor: ſic aſperitates vltrò aſſumptæ, parem fructum habent; faciunt, vt homo ſæpiùs in illis reminiſcatur Dei, & diuinis illuſtrationibus aptior fiat, vacuus guſtu ſenſibili.

Idonea diſpoſitio maioris gratiæ, fit afflictio naturæ: hoc opus & labor gratiæ eſt, ſeiungere nos à temporalibus rebus, corporeis, & viſibilibus; quare dimidium factum inuenit in auſteritate vitæ: quæ tamen etiam ex gratiâ eſt, ſine quâ nihil ex nobis eſt bonum, nihil vtile. Thronus & regnum gratiæ, & gradus ad gloriam, eſt profunditas humiliationis noſtræ, cum afflictione corporis: & exaltatio mentis, crucifixio carnis. Inſtruis te quoque aſperitatibus voluntariis ad neceſſarias, vt ex diſciplinâ patientiæ ſcias ferre quæ Deus miſerit: aſſueſcis etiam & diſcis te vincere, & debilitas aduerſarium tuum præcipuum, per quem ceteri te impugnant: impetras à Deo faciliùs, quæ exoptas. Licet ſufficiens titulus pœnitentiis noſtris ſit Chriſtus crucifixus: abundant prætereà alij; & præcipuè culpæ ipſæ noſtræ innumeræ, & pœnæ pro illis, vt ſatisfaciamus commiſſis, & com-

mittendas

mittendas minuamus. Sit anima carnifex carnis: ad hoc ex magna Dei indulgentiâ non eſt in inferno damnata. Nonnumquam contingit, vt ex duobus delinquentibus capite damnatis alter complex abſoluatur, hac lege, vt in ſocium exequatur ſentētiam mortis, fungens in illum munere carnificis, cùm alius deeſt. Complices peccatorum ſunt anima & corpus: in iſtud anima ſit miniſtra iuſtitiæ diuinæ, & torqueat conuenienti ſupplicio, ſiquidem non eſt præcipitata ad inferos, cùm primùm peccauit.

Nihil tibi tranſeat impunitum: te ipſum timeas, crudelis tibi, iuſtiſſimus & ſeueriſſimus in omnes iniuſtitias & blanditias carnis: omnia punire oportet. Nulla eſt vrbs optimè gubernata ſine curâ ſuppliciorum: nec conſcientia ordinata erit ſine tribunali & gladio, vbi tot ſunt facinoroſi affectus. Vindicta quam à te ſumis, reſpondeat culpæ: caue ne à te Deus rationem petat contemptæ & corruptæ iuſtitiæ. Vltionem à te ſume, & quia reus culpæ, & quia iudex iniquus, cùm tibi parcens toties te abſoluiſti. Supplicia in vrbibus fiunt, potiùs vt vitentur exemplo vnius aliorum ſcelera, quàm vt minuantur damnati culpæ & pœnæ: at cùm in te animaduertis, maior tibi fructus eſt; non aliena ſed tua ipſa peccata deinceps compeſces, ne com-

mittas, & commissorum pœnas tibi minuas. Non est iustitia, sed indulgentia seueritas tua: vltio hominis, est venia Dei. In omnibus tamen memento laudis ex obedientiâ, & vtilitatis ex prudentiâ; ne inconsultò, cum damno profectus tui, & minore gloriâ seruitij Dei & vtilitate aliorum, sumas asperitates: nam vbique fallacia est dæmonis. Cura tamen præcipuè & semper supplicium voluntatis propriæ, magis quàm corporis. At quousque circumspectio omni proprio amore nuda, atque iudicium Superioris pro cuiusque ætate, statu, viribus, inclinatione, occupatione, necessitate permiserit asperitates; sine misericordiâ, sine adulatione tui, in te sæuiendum est.

O Veritas misericors, quomodo mihi adulabor & mulcebo, si in mentem reuoco rigores & tormenta innocentissimi Iesv, quæ pro peccatis meis tulit, & cruciatus animarum in Purgatorio? Ingens priuilegium esset, si animæ in pœnis illis terribilibus existenti Deus concederet posse satisfacere; vt hîc possumus, assumptis voluntariis afflictionibus. Fruamur nunc hac indulgentiâ Dei. Debitor centum talentorum, si creditor indulgeret illi debitum, contentus hac lege, si intra aliquod tempus soluisset vnum solum, ánne recusaret pactum tanti lucri? Quæ amentia

mentia nostra est, quòd malimus soluere centum in alterâ vitâ, quàm vnum in istâ? Sed quid opus erat remitti tremendas illas pœnas? sufficit decus carnis in venturâ vitâ.

Recordare quàm gloriosa & pulchra sint futura corpora in resurrectione; quibus venustas & splendor addetur, prout in hac vitâ afflicta fuerunt: mundus ex quo compta erunt in æternitate, est afflictio sordida & temporalis in hoc mundo. Nonnulli ne deformes hominibus appareant per breue tempus dimidiæ suæ vitæ, passi sunt cædi & torqueri membra & ossa: minoris stat pulchritudo æterna; non opus est scindi membra, sed non mulceri, & paululùm affligi. Rectissimè hoc supputauit sanctus Ignatius noster Pater: qui cùm nondum conuersus ad Deum omnino esset, os iussit secari, ne informis videretur, sine lacrymâ, sine gemitu, sine ostensione doloris & tormenti tolerans; at post conuersionem, magis dignum censuit pro pulchritudine futurâ in resurrectione asperitates ferre, ieiunia per integras hebdomadas, trinam flagellationem quotidie, genuflexiones prolixas, humicubationes, asperum cilicium, & saccum, nudipedalia, horridam totius corporis amictu & gestu tractationem. Pudor sit nostræ tepiditatis, etiam

Ethnicorum barbarorũ rigor ſine ſpe quam nos habemus; qui ciliciis ferreis ſectum corpus cruentum ferebant, ſuſpendebant ſe vncis, interim canentes laudes Deo ſuo: ſub currus ſimulachrorum ſubdebant ſe, & proſcindebantur in fruſta: abſtinebant plurium ieiunio dierum. Pudeat nos, quòd poſſit magis ſuperſtitio quàm Religio; & furor, quàm Amor Dei.

CAPVT XIV.

Quòd nimius amor carnis impediat ſpiritum.

SI caro, etiamſi nata nobiſcum, & ſanguis qui viuificat nos, tam infenſus eſt nobis, vt impediat vitam ſpiritus; caro cognata ſolùm & conſanguinitas ánne prodeſſe poterit? Erubeſcat ſpiritus cognationis nomine: quantò magis debet pudere cognatorum nimij amoris? Si pudet carnem alterius carnis cognationis, ſi progenitores atque conſanguineos obſcuros negat; quantò magis ſpiritum oportet pudere totius carnis, & conſanguinitatis & proſapiæ? Carnem propriam, quam animat, abnegare debet anima: cur nimis amabit alienam & exanimem, quæ aliis deſeruiit, & fortaſſe iam non niſi vermibus pro ſtabulo & cibo ſeruit. Satis eſſet nobilitas

gratiæ

gratiæ & coniunctionis cum Christo, vt naturæ obliuisceremur & erubesceremus, quin opus esset moneri ex vilitate & fœtore ipsius, & damnis consanguineorum.

O Veritas Dei, odisse cognatos iubes, vt tuus fiam discipulus: quomodo, si nimis amem illos plusquàm te, tuus spiritus fiam, adhærens tibi vnus spiritus tecum? Da mihi per sanguinem tuum, vt non amem sanguinem meum, nisi in sanguine tuo: impetret à nobis sanguis Christi, vt non diligamus nimiùm sanguinem hominum peccatorum. Christus per sanguinem suum voluit nos redimere, & consanguineus noster fieri: nouit enim damna sanguinis nostri, & consanguineorum, vt repararet illa.

Iura carnis non tenetur obseruare spiritus: fac ergo, ô anima, vt sanguinis coniunctio amorem tuum non corrumpat. Iubet Deus temetipsum odisse, & carnem & sanguinem tuum proprium: quomodo tibi amor vacat, vt diligas propinquum & consanguineum, & non propter Deum, & cum modo virtutis? æquè & cucurbitas consanguineas tibi amare posses, aut pulices, cùm tamen occidas. Æquè fratres tui ac vermes à carnalibus parentibus producti sunt: cur vermes fœtidos horres stomacho inimico super omnia, & cognatos diligis corde nimis amico super

 Deum?

Deum? Si cauſa amoris tui nimij, & vltra virtutis præſcriptum, eſt, à parentibus iiſdem generatos eſſe: plus habent ab illis vermes, quàm germani: nam fratribus tuis non dederunt animam parentes tui, nec toti ſunt ab illis producti. Hinc cognati & patres corpora dumtaxat propinquorum amant, & curant; bona autem animæ omnino contemnunt, vt quæ ſit à Deo ſolùm, non ab illis. Imò corpus quoque non accepiſti à parentibus, ſed per illos à Deo. Quid? amáſne cognatos immoderatè, quòd partes ſint communium progenitorum? eâdem oratione membrum illorum abſciſſum, quamuis cancro infectum, amare poteras. Si propter ſimilitudinem amas, pari iure ſtatuam aut alium quemlibet hominem debes amare.

Quid eſt originem ducere ab iiſdem gentilibus, niſi modicum fœtoris & putredinis ab eodem fonte fœtido habuiſſe? &, quod peius eſt, habuiſſe peccatum? Anne iure gloriari poſſent duo, quòd ſimul in eodem cœno caderent, & ſordibus repleti eſſent? Puriores genuit pater tuus fœtidos vermes, quàm te: nam illos ſine peccato, te verò maculatum originali culpâ; & non antè fuiſti compos vitæ, quàm reus mortis. Qui nimis gloriatur de carnis nobilitate, opprobrium naturæ communis nobilitat, & iactat. Quid aliud

aliud eſt inordinatus cognatorũ amor, quàm arrogantia de vilitate communi, cuius maxime pudere oporteret, & gratulatio de ignominiâ peccati? Per carnem & ſanguinem auſpicatur malitia naturæ, & fortunatur miſeria noſtra: inde diſcit caro malè mereri de ſpiritu. A principio vitæ inficitur per carnem anima peccato; ſic continuans deinde iniurias, cauſa eſt potiſſima peccatorum. Abnegare oportet ſanguinem & conſanguinitatem noſtram, vt liberemur à peccatis per crucem Chriſti, quam debemus tollere. Non tam difficilia nobis occurrent, vt multis pueris & adoleſcentibus, qui ómnem carnem pro Chriſti cruce contempſerunt. Ex Societate noſtrâ ſanctus Ioannes Goto, inter flebiles vultus patris ſui, & riuos lacrymantis matris, atque dulces vtriuſque amplexus, poſitus in loco martyrij medius, atque inter horrida patibula & crudeliſſimos carnifices, nullâ atrocitate perterrefactus, præelegit brachia crucis quàm ſuorum: quorum amore & blanditiis heroicè refutatis, cucurrit ad deſtinatam ſibi crucem; vbi moriens obtinuit Regnum Dei, quod caro & ſanguis non poſſident.

CAPVT XV.

De iacturâ temporalium.

NOn molestè fert spiritus iacturam temporalium, de quâ gratulari sibi debet. Quis ploraret sub magnâ mole oppressus, si amicus pondus subtraxisset? Quod auferet mors, melius est vt auferat Deus. Si nudus sufficis Deo & places, quid quereris compendio rerum & curarum gratum Deo fieri? Nudus etiam sufficiat tibi Deus, sine suis muneribus & arrhis temporalium. Non tua amat Deus, sed te; tu nec tam ames quæ sunt Dei, sed Deum. Nudus Christus ascendit in crucem, nudus de sepulchro exiuit; ibi vestimenta reliquit: qui & nudus expugnauit cælum, & intrauit triumphans. Propter te nudum mortuus est nudus, nō propter fortunas & bona tua: ideò te quærit, non illa; & quia te quærit; perdit tibi illa, nudum te expectans in cælo. Te componit ad nuptias, dum disponit de tuis, & denudat te. Quid times pauperem fieri, si in corde integrum Regnum portare potes? Regnum Dei intra vos est.

O ridicula lacrymarum causa, quòd auferantur causæ peccatorum! O amentia, putare damna, quæ sunt remedia! Summa est impudentia aduersus Deum, dolere & deplora-

plorare periisse temporalia, quæ odisse debebas. Dolorem & lacrymas, quas pro iniuriis & iacturâ adulteri fundit femina, quantumuis obscœna & impudẽs esset, occultat sponso; gaudium etiam de præsentiâ adulteri celat: tu coram Deo gaudes de bonorum prosperitate, quibus cum adulteras, luges de iacturâ: audes rogare Deum, vt ea non auferat, aut quòd reddat. Quæ mulier in adulterio ipso comperta virum rogaret, ne impediret voluptatem adulterij, cùm potiùs veniam deprecari oporteret? misericorditer puniret sponsus, si tantummodò auferret adulteræ illum cum quo fornicabatur: quomodo tu tam impudens es, vt iniuriam reputes? Quæ tam inuerecunda vxor maritum precaretur, Affer mihi illum Æthiopem, cum quo dormiam, qui plus quàm tu mihi placet? & tu audes lenonem Deum facere cupiditatis tuæ, petendo temporalia? Cùm aliud à Deo præter Deum petis, ipsâ oratione adulterium tuum manifestas: perinde est ac si postules, Da mihi Domine, in quo te offendam. Satis est à Deo fornicari, quin eum sollicites, vt quibus fruendo te corrumpis, cumulet; & seruet opes, honores, sapores, colores, & formas corporum.

Qui cancro corrumperetur, non irasceretur chirurgo, si vellet infectam partem laniare,

re, ſed vltrò exhiberet membra abſcindenda, cum horrore & dolore: at ſi fortè ſine operâ & ſenſu ſui ex ſomno expergiſceret, abſciſſam partem inueniens, miraculum putaret, & Deo gratias ageret. Non tibi euelluntur artus, ſed damna & tela cor tuum corrumpentia: age Deo gratias, quòd ſine patientiâ & ſenſu tui erepta ſunt. Qui omnia relinquere debes, ne doleas ſi auferantur aliqua. Deberes dare hæc pauperibus, vt merereris: cur ſi Deus ſuſtulit, non patienter tolerabis? Piè dixit Gerſon:

Quæ commodaſti, ſi repetis, Pater;
Gratus libenter reſtituo, cape.
Vis per latrones, enſe, vel ignibus
Auferre? linquo; gratius accipis
Si fortè, quàm ſi pauperibus darem.

Si nihil habens habebis totum, quid fatigaris? O Veritas amabilis, inuerte cor meum peruerſum, vt iam deinceps doleam habere aliquid niſi te Deus, & me exonerem ab omni mole terrenâ, & à me ipſo primùm, qui grauior ſarcina ſum mihi: non me, Domine, habere volo, vt te habeam. Si Philoſophi plures alacriter ſe priuarunt omnibus bonis propter ſe, quia vilia & impedimenta iudicarunt; quid facio, ſi propter te, priuari aliquibus à te, non patienter feram?

O ſpiritus infirme, quid doles circumcidi

pauca

pauca ſuperflua, cùm tibi pauca ſint neceſſaria? Quid dico, pauca? nihil mihi niſi Deus eſt neceſſe. Gratulor, gratulor; Deus, qui non deficit, eſt qui mihi ſufficit. Neſciebam, ô dulcis Veritas, quanta conſolatio eſt nihil habère; imò cognoſcere luce clariùs, impoſſibile mihi eſſe, quamuis ego id conarer cunctis meis viribus, quidquam præter Deum poſſe habere, & eſſe meum, ſed ſolius Dei. At quia omnia ſunt Dei, & Deus eſt meus, omnia ſunt mea: & tunc plus mea, quando non habeo; quia tunc minùs me habent, & meliùs in Deo habeo, quàm in ſe haberem. Si fuiſſem verè humilis, nihil dolerem pro omni iacturâ rerum. Qui debet æſtimare ſe nihil eſſe, quomodo poteſt æſtimare alias res eſſe aliquid, quæ ſunt viliores homine? Cùm quis moritur, omnia ſibi moriuntur: ſic qui ſe credit nihil, totum mundum putat nihil. Omnia mortua ſunt mortuo, & omnia vilia humili.

CAPVT XVI.

De vtilitate tentationum.

QVomodo vis coronari, ſi non certas? quomodo certabis, ſi non impugnaris & tentaris? Abſque hoſte non eſt certamen, abſque certamine non eſt victoria. Imò inhoneſtum

honeſtum & turpiſſimum foret, ſine bello coronari, ſine victoriâ triumphum agere, & vſurpare palmam non meritam: ne igitur moleſtè feras tentatione vexari; nam ibi eſt officina meritorum, & cauſa tuæ humilitatis. Multos, vt humiles eſſent, permiſit Deus labi in grauiſſima peccata: tecum magis miſericorditer ſe habet, permittens ſolùm quòd tenteris. Reſiſte viriliter in causâ Dei: quamuis in ipſo tentationis conflictu moleſtum ſit pugnare, iucundior eſt victoria ex tentatione, quàm voluptas ex peccato, ad quod tentatio inclinat. Noli comparare cum moleſtiâ tentationis dulcedinem peccati, ſed confer illud cum gaudio ex victoriâ: non compares pugnam cum voluptate, ſed victoriæ fructum cum vſu vitij: experire aliquantò quid ſit vincere tentationem, qui toties expertus es ſuccumbere.

Cùm vincis, exiſtima iterùm te pugnaturum: cùm pugnas, reputa in illâ victoriâ penitus abolendum inimicum in perpetuum, & æternâ pace fruendum. Fortaſſe ita partim eueniet: nam diabolus confuſus, & victus, non audebit iterùm adoriri; & Deus aliquam quietem concedet, prout nouerit expedire tibi. Deus ſcit, quo tempore te liberare oporteat à tentatione, qui permiſit illam pro bono tuo. Artifex non extrahit aurum de fornace,

nace, donec ſatis purgatum eſt: nondum ſatis emendatus & purificatus es, ſi non te liberat hac moleſtiâ. In victoriâ memento pugnæ, in pugnâ victoriæ. Gaudebis perpetuò ſi vincas; pudebit, ſi vincaris: quare vilipendis conſcientiæ ſecuram lætitiam & pudorem, pro futiliſſimâ & momentaneâ oblectatione? Amittimus tempus in hac vitâ, dum non patimur. Non recuſes moleſtiam repugnandi, cùm moleſta aliqua nequeas in hac vitâ fugere. Quemcumque viuendi modum elegeris, in aliquo afligêris: melius eſt afligi pro virtute. Triſte aliquid & aduerſum vbique eſt; ſed felix triſtitia, & facilis, in causâ æternæ felicitatis. Pro humanis rebus longiori tempore, maiori labore, minori fructu pugnatur. Temporaliũ laborum terminus, alius labor eſt; ſæpiùs pœna æterna: ſed hic leuis & momentaneus labor æternum gloriæ pondus operatur in te, cuius non ſunt condignæ paſſiones huius temporis. Ferto ſaltem non ægrè hanc tribulationem, quam optare deberes propter auaritiam gloriæ maioris, quæ creſcet rigata igne iſto. Quin etſi nullum præmium eſſet, ſufficit quòd conformareris Chriſto. Magna neceſſitate teneris ad renitendum & pugnandum: in conſpectu Iudicis es; & cauſam diuini honoris defendis coram Angelis, & Sanctis. Potiùs velis millies mori, quàm ſemel

mel vinci, & pudorem pati ſuccumbendi. Coram Sponſo tuo, & teſtibus Hierarchiis Spirituum beatorum, ac cœtibus Sanctorum, quomodo audebis adulterium committere?

Non poteſt eſſe quin in hac vitâ ſæpiùs turberis & tenteris; quare attentus tibi ſis, & cautus: licet fortiſſimum caſtellum virtutum in te ædificaueris; expecta tentationem, quia eſt fundatum in naturâ tuâ, cum imbecilli & caducâ infirmitate carnis. Quid intereſt, ſi fortiſſimi muri, & lapidea domus ſtruatur, ſi ruinoſum fundamentum habeat, aut in arenâ ſolùm ſit fundata, quò minùs timeatur de ſecuritate eius? Quid intereſt, quòd armatus ſis, ſi in loco es lubrico, aut veharis vmbratico aut effreni & indomito equo? Benè potes muniri virtutibus; ſed in carne es, quæ periculoſior eſt quàm equus præceps & indocilis, & magis fluxa quàm arena, niſi gratia Dei te adiuuet. Quare generalius & præſtantiſſimum remedium aduerſus tentationem præſeruatiuum eſt, deponere naturam, cum omnibus ſuis appetitibus, quoad poſſis; eradicare à te omne tuum velle, & fieri ſimplicem, & purum omni voluntatis propriæ ſorde, ſicut ſpiritum qui aſtat coram Deo: vnuſquiſque enim tentatur à concupiſcentiâ ſuâ. Quando nos quærimus, inue-

niemus

niemus tentationem. Qui ſe quærit, inueniet ſe: & quid in te inuenies, qui miſer es, niſi miſeriam, turbationem, afflictionem?

CAPVT XVII.

Quòd oporteat timere Deum, & ſperare in illo.

VNdique laqueis inſidiatur inimicus; vndique pericula ſunt in totâ vitâ: ſed maiùs omnium periculum eſt ſecuritas noſtra; nam eſt omnia pericula. Quis poteſt eſſe ſecurus in medio hoſtium, & vicino aut domeſtico inimico? quomodo tu ſecurus potes eſſe, cùm tibi ipſi aduerſarius ſis, cùm caro tua hoſtis tibi ſit, cùm totum mundum habeas contra te, & omnes dæmones te oderint? Si contra vnum hominem venirent decem, ſi contra aliquem Ducem veniret duplo maior exercitus, timeret, licet fortiſſimus eſſet: quomodo tu non formidas, cùm non minùs quàm mundus totus ſit inimicus tuus, & contra te pugnet?

Debes etiam timere Deum, quia peccaſti, & quia potes peccare. Quæ mulier in adulterio deprehenſa, ſi maritus nullum verbum ei locutus fuiſſet de veniâ, poſſet non timere? tu quoque time: nam euidenter ſcis peccaſſe, & tamen nullam euidentiam nec reuelatio-

lationem, de remissione habuisti; nec velis habere, quia plus potiùs proderit tibi humilis timor & sollicitudo, quàm fauor ille cælestis. Nam velut hi qui timent, solent sitire; sic sanctus timor Dei sitim & desiderium feruidiùs placendi, & plus seruiendi Deo, excitabit. At si non peccasti, vel post peccatum certissimus esses de veniâ aliquâ reuelatione Dei, ne desinas timere: nonnulli post multa miracula facta, & sanctissimam vitam per multos annos in pœnitentiâ & in eremo exactam, miserabiliter peccauerunt. Angelus in cælo, Adam in Paradiso, Iudas & Saul, qui præ aliis electi à Deo fuerunt, non fuerunt securi, sed miserè tandem perierunt. Heron, post vitam ad summum perfectam, & immodicæ virtutis, post labores, sudores, abstinentias, & mirabilia multa (nam non nisi post tres menses cibum herbarũ siluestrium gustabat, contentus interim & saginatus sanctissimo Christi Corpore) grauiter tandem lapsus frequentabat tabernas, ebrietati deditus, & postmodum luxuriæ. Tu in valle peccatorum es; nec te dices à Deo electum esse, nec est tibi conscientia tam sanctæ vitæ, sed experientia peccatorum: quomodo non tibi formidas? quomodo non times Deum? Angeli & Seraphim contremiscunt, cùm sint certi non posse damnari, nec peccare, quia
vident

vident poſſibilem eſſe alicuius creaturę damnationem : cur tu non tremis, cùm tua damnatio poſſibilis ſit ?

Deus plurium Sanctorum caſus permittit, vt diſcas omnia à Deo venire, nec in noſtris meritis & diligentiâ poſſe ſperare ſeu præſumere, ſed ſolo in Deo. De te, quamuis habeas merita ſancti Ioannis Baptiſtæ, non eſt quid confidas; de Deo potes, quamuis habuiſſes ſcelera Antichriſti: & quò plus offendis & laberis, non eſt cur deſperes aut deiiciaris; ſed eò plus de Deo ſpera, cùm minus te eſſe expertus es. Hæc eſt diuina ſpes, cùm nihil homo de ſe credit: cùm plus timebit Deum, eò plus in ipſo ſperabit. Rectè dixit S. Proſper:

Vnum profugiũ totum eſt Deus ipſe timenti.

Quò quis etiam iuſtior eſt, & quò plus amat Deum, plus ſolet timere: nam nouit quàntum meretur amari, & coli; vt deberet homo anxiè optare atque precari tormenta per totam æternitatem, vt gratias illi ageret pro bonitate ſuâ: quia tamen longè eſt, ob multos defectus, ab hoc feruore, valdè timet; quia non facit, quod poteſt & debet: ob id tremit amittere Deum; quod eò plus ipſi moleſtum eſt, quò magis dignum amore cognoſcit.

Nihilominùs debet, in eo qui creauit ipſum, tam in paruis quàm in magnis ſperare.

 Fidu-

Fiducia noſtra in hoc plerumq; peccat, quòd in maioribus rebus ſperat in Deo, quaſi in minoribus nonnihil poſſimus nos. Æquè in exiguis ac in maximis ſolùm de Deo ſperare oportet, quia in nullis bonis ex nobis poſſimus aliquid. Alij deficiunt, quia moderata ex Deo ſperant, & non audent ſperare maiora; vel quia indignos his ſe putant, vel minùs excellenter de Deo, & meritis IESV cogitant. Quid dubitas aut deſpondes animum ad virtutem & ſanctitatem maximam, quaſi tuis viribus & meritis fuiſſes adepturus gratiam, aut Deus inuidus vel auarus eſſet, vel pauper. Dei brachium, non tuæ vires, te roborat ad virtutem capeſſendam. Deus beneuolus tibi eſt, non inuidet bono tuo. Eius priuilegij ſunt diuitiæ diuinæ, vt non eſſet opus, fuiſſet Deus bonus & amator noſter, quò eſſet liberalis: nihil amittit cùm dat, nec minuit ſuas facultates & cenſum: nihil defraudat de ſuis rebus, potiùs addit. Si theſauros ſimilis conditionis haberet aliquis homo, quantumuis peſſimus & miſer, non negaret petita; & quò magis auarus, fieret liberalior, & iniuriam putaret non peti magna. Quis tam malignus eſt vt neget lucem, licet numquam anteà vidiſſet petentem? quare? quia nihil amittit dando lumen, manendo etiam cum integro ſuo lumine. Cur non præſumemus ſimilem

lem liberalitatem de Patre luminum, vnde omne datum optimum deſcendit? Iniuria diuinitati fit, non ſperando de Deo bono & Patre noſtro, quod de homine peſſimo, barbaro & ignoto, ſperares. Ne dubites de petitione tuâ; maiora promiſit Deus quàm petis. Ne diffidas de promiſſione ſuâ; incredibiliora iam fecit, quàm ſit quod promiſit. Regnum ſuum promiſit; ſed pro te ſeruus ẽſt factus: quòd viues cum illo promiſit; ſed pro te mortuus eſt: admirabilius eſt quòd Deus ſit mortuus & ſeruiat, quàm quòd homo viuat & regnet. Iam habemus pignus, quod eſt maius. Quare interdum non tam confidis purè de Deo, quàm tacitè præſumis de te, cùm ſperas aliqua, ſi non ſint magna, ſi non ſint omnia. Tam imbellis ex te es ad exigua, quàm ad magna: at ex Deo æquè validus ad vtraque.

O Domine, quàm ſtulte agit, qui non de te magna ſperet! nam quod homini erit ſpes, eſt tibi votum & deſiderium. Si quis optaret, anima mea, vt faceres aliquid, & à te peteret ſæpiſſimè, & offerret auxilium ſuum, & propterea ſe exponeret ad diſcrimina certa vitæ ob ardorem ſui deſiderij: ſi tu demum id velles facere, & ad id iam nihil reſtaret niſi vt ille adiuuaret, qui diu & tantoperè id exoptauerat, & negotiatus fuerat;

nónne cum magnâ certitudine gratiæ recipiendæ accederes ad illum, & postulares auxilium, præcipuè si ipse pollicitus priùs fuisset? Hic Deus est, cui adulaberis importunis petitionibus, & omnimodâ confidentiâ eius. Ex parte suâ non est timendum, quin te exaudiat: quâ ratione quod vult peti, volet negare? Expecta exaudiri, Deus expectat clamare. Solum time illum, quia de te numquam es secura, in hac vitâ seminatâ periculis. Quantumuis spiritualiter & sanctè quis viuat, non caret insidiis: nam in eos qui sic viuunt, fortiùs insurgit & ardet dæmon, quia inæstimabilis est eorum vita: fur magis vult gemmas aut vniones surripere, quàm furfurem. Deus verò permittit hæc pericula ad humilitatem nostram; quia cùm pretiosissima sit hæc vita, vult esse humillimam. Vt semper ab eo pendeamus, permittit tot modis impugnari: vt si numquam securos nos putemus, tutissimi simus; atque si numquam præsumamus, incolumes permaneamus sperando in eo. Sic ipsa pericula reddunt illam tutam: sic solum timendo Deum, nihil est quòd timeas: & si times solum Deum, meliùs sperabis omnia de illo. Spes & timor Dei, admirabiles sunt socij; optimè se adiuuant: quos numquam tu deserere debes; maximè te iuuabunt, si

in

in te ſe adiuuent: nam vnus ſine altero & tibi & ſibi parum proficiet, ſæpè nocebit.

CAPVT XVIII.

Quòd non poſſimus non pati aliquid. Et de bono patientiæ.

QVi non poteſt fugere pati, debet quærere patientiam. Cur non armamur hac potentiſſimâ virtute, cùm impoſſibile ſit non pati aliquid moleſtum in hoc ſæculo, Deo ita mirabiliter diſponente. Qui ſperat poſſe fugere moleſtias huius vitæ, præſumit eludere prouidentiam diuinam: ita prouiſum, ita decretum eſt, propter bonum noſtrum. Non poteſt Deus falli in iis quæ ſtatuit, nec fruſtrari in his quæ diſponit. Nobiſcum naſcitur cauſa patiendi, quia cum peccato ſumus nati; nec tolletur donec extra locum peccandi ſimus. Poterat Deus ſine labore ſuo, & noſtro, nos in cælo locare ex primo iactu, vt inquiunt, ſine ambagibus huius miſeræ vitæ: poterat eâdem facilitate producere panem, quâ producit ſpicam & triticum: ſed vt laboraret & pateretur aliquid homo, voluit neceſſarium eſſe ex frumento fieri panem: voluit ad gloriam præcedere labores, vt nos plus honoraret & cumularet ſuâ liberalitate, cùm velit debere illam. O magna Dei gratia,

quòd debitor noſtri eſſe velit! Qui cenſeri inter prædeſtinatos cupit, non recuſet pati; quod eſt character electorum, ſi cum patientiâ ſit. Verè dictum eſt, mirandum eſſe quòd ſub pedibus damnandorum omnes lapides non mutentur in roſas, in ſolatium eorum quæ perpeſſuri ſunt malorum. E contrario multò magis mirandum, quòd ſub pedibus ſaluandorum non vertantur in ſpinas, atque à pedibus in capita eorum inſilientes, pro peccatis illos puniant: adeò ineffabilia bona breuiſſimo ſuo labore conſequentur.

Quæ cauſa eſt, cùm copioſiſſima ſit redemptio Chriſti, quòd abſtulerit peccatum, & noluerit tollere moleſta, quæ ex peccato naſcuntur in hac vitâ, niſi quòd ſalutares ſint ærumnæ? Quomodo aſpiraremus ad vitam æternam, ſi hæc vita iucunda eſſet, & ſine labore vllo, cùm modò amemus illam, licet ſit tam plena miſeriis, & non dignè deſideramus beatitudinem alterius? Rectè dicebat eleuatus & benedictus Pater Balthaſar Aluarez, tribulationes eſſe pegaſos, vt properemus in cælum. Quantò magis ſenſibus negantur ſuæ iucunditates tribulatione, dolore, morbo, eò cogimur ad Deum confugere, & quærere vera bona in cælis. Cacumen arborum, ſi præcidantur ſurculi inferiores, eò ſurgit ſublimiùs: oppreſſis & afflictis ſenſibus, mens

mens attolitur & viget. Poſt peccatum Adami excogitatum eſt à Deo mirabile ærumnarum inuentum, & diuinum conſilium contra peccata. Inuentio digna Deo fuit labor & tribulatio, vt in ipſo corpore quaſi extra corpus ſimus; & ſic plus ſapiamus, non affectâ mente ſenſui & oblectationi carnis, vt patiendo non inficiatur paſſionibus ſuis & cupiditatibus. Eſt artificium diuinum ad ſupplendum commoditatem & prærogatiuam mortis, ne afficiamur his rebus fluxis & ſenſibilibus. Commendata à Philoſophis patientia fuit, quia pati putabatur malum, quod illa mitificat: at quia pati optimum eſt, ideò patientiam dico bonam; quia non refugit, ſed permanere facit in eo quod eſt bonum.

Deus non eſt ignorans aut amens, (abſit hæc blaſphemia) ſed ſumma Sapientia eſt; dilectiſſimo tamen Filio ſuo Vnigenito elegit labores, elegit matri ipſius, elegit ſociis Filij ſui Apoſtolis, & amicis ſuis. Dicebat feruidus & deuotiſſimus Pater Chriſtophorus Rodericus, in ſuis ærumnis & doloribus nolle compatiendum, ſed gratulandum ſibi fore, & ſimul ſecum gratificandum Deo: nam velut amici amicorum ſtringunt & premunt dextras, vſquequò doleant in amicitiæ indicium; ſic Deus manu ſuâ amicos ſuos pre-

mit & vrget, quod eſt amoris ſignum. Maius ſæpè argumentum beneuolentiæ ſunt ſupplicia quàm beneficia ſiue dona, quoniam ipſa ſupplicia iam ſint maiora beneficia. Maius argumentum charitatis eſt correptio & punitio, quàm indulgentia & largitio. In extraneos faciliùs inuenietur benefactor, quàm correptor & reprehenſor: at animaduerſio ſolùm erga charos & domeſticos fit. Indulgentia & liberalitas etiam ad inimicos ſe extendit, caſtigatio ad filios & familiares dumtaxat: quare certiora pignora amoris ſunt ſupplicia huius vitæ, quàm beneficia fortunæ.

Non ſemper in pœnam culparum ſolùm tribulationes ſunt: licet non eſſet culpa, ſunt bonæ; & patienter ferto, ſiue à Deo immediatè, ſiue ab hominibus affligaris: & eò plus gaude, quò ſine minori causâ moleſtaris. Quemadmodum debemus gaudere magis, ſi tribularemur à Deo, non propter peccata noſtra: ſic magis patientes & gaudentes debemus eſſe, cùm ab hominibus opprimimur & affligimur conuitiis & iniuriis, ſi cauſam nullam habent nos perſequendi, ſed innocentes patimur. Quam crucem eligeres, aut cum quo malles mori, cum latronibus, an cum Chriſto in ſuâ cruce? Latronum cruces merita ſua habuerunt, propter peccata ſua afflicti

flicti ſunt: at crux Chriſti innocentiæ fuit; non propter peccata, abſit: itaque tibi gloriandum niſi in cruce Domini noſtri Iesv Christi. Natura noſtra cecidit, & in caſu rectitudinem ſuam perdidit: oportet vt reparetur, reſtituatur, dirigaturq́; duris iſtis rebus & grauibus. Malleus durus eſt & grauis, ſed format vaſa argentea, ſpecioſa quæ reddit, ac dirigit quæ obliqua & obtuſa erant.

Quædam diuina auctoritas tribulationi ineſt, vt efficaciùs ſæpè per illam ſpiret Spiritus ſanctus quàm per Prophetas, & ſacras Scripturas: interdum verbis ſacris non rarò reſiſtimus, & monitionibus ſanctorũ Patrum & Doctorum; at tribulationes neſcio quomodo plauſum concilient Deo loquenti, vt ſtatim cedamus & pareamus. Qui audiri vult percuſſione alicuius rei, ſono manu edito ſilentium & auditorium ſibi cõciliat: ſic Deus manu ſuâ percutiens, nos reddit ſibi attentos. Reſiſtit Pharao Deo, loquenti in ſeruo ſuo Moyſe; cedebat & parebat affligenti in animali quouis minimo. Ieremiæ non obtemperabat populus, donec in captiuitate reſipuit. Nemo ſurdus eſt nec durus tribulationi: Dei eloquentia eſt, & cathedra Spiritus ſancti: res ſacra eſt & velut ara & thronus Dei, licet terribile ſit tribulari. O quàm tremendus & terribilis eſt locus iſte! ſed verè

non eſt hîc aliud niſi domus Dei,& porta cæli; virtutum aſylum, quò fugimus à vitiis, tamquam in ſacrum locum.

Age, anima dilecta Chriſti, ne fugias tribulationem vt venenum: non poteſt nocere tibi; iam guſtauit illam Iesvs tuus: nihil mali habet, imò nihil acerbi, vbi Deus eſt qui condiet illam: quomodo amaror guttæ fellis ſentiri poſſet in pelago mellis? Hac conſolatione numquam carebo, quidquid mihi Deus largiri, aut de me facere velit, placitum illi eſſe. Hoc ſolatium æternum habe: etſi adhuc ſine conſolatione patiaris, non refugias. Pudeat nos minùs amare Deum, quàm canes dominos ſuos. Quamuis canis fugetur, obiurgetur, cædatur, lapidetur à domino; non poteſt repelli, ſed magis accedit, ſequitur illum, & blanditur: ita debemus ſeruire, & accedere magis ad Deum, quò magis cædimur & tribulamur; quia ſi labores deficerent, præcipua occaſio merendi deeſſet, nec congruum poſſemus exhibere teſtimonium quòd diligamus Deum, & quòd non propter mercedem ſolùm colamus.

IOAN-

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII
EX SOCIETATE IESV

DE ADORATIONE IN SPIRITV ET VERITATE

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

De diligenti curâ orandi.

ON ſum dignus, ô humaniſſime Deus, qui cùm ineffabilis ſis, es ſuper omnes affabilis, non ſum dignus vt me reſpicias; quomodo vis vt tibi aſſiſtam & alloquar? O humilis Maieſtas, quæ non dedignaris colloquia & orationes hominis, imò cupis & hortaris, vt ſine intermiſſione oremus! Et tanta eſt ruſticitas humana, vt te tuamque conuerſationem faſtidiat: perinde te amatorem animarum æſtimat, ac hoſtem

hostem capitalem. Quid priùs facit infensus homo cum inimico suo, nisi sermonem negare? Tecum quoque, Veritas dulcissima, sermocinari nolumus homines; quia non amamus veritatem: nam quid aliud facerent, si odisses homines, ac faciunt cùm tenerrimè ames? Vt aduersarij aduersarios non consultant de rebus suis & periculis, etiam sapientissimos: sic mortales periclitantes passim, & indigi consilio, nolunt à te illud petere, nec doceri, non audiendo oracula tua & doctrinam, quâ in oratione nos instruis. Homines irati malunt perire, quàm remedium indigentiæ suæ à capitali aduersario postulent, ne illum alloquantur: pari proteruiâ sunt erga te, ô affabilissima Ineffabilitas: sæpè egent, affliguntur, pereunt, quia à te non petunt auxilium, nec loquuntur: quod maius odij signum, quàm duos degere in eâdem domo, & nolle vnum colloqui cum altero? Mentitur homo, si Deum diligere dicit, & intra se morantem numquam alloquitur. Amicitia muta non distinguitur ab odio.

Deus ab æterno cogitauit te, & tua, ô ingrate spiritus: ius est, vt etiam breui spatio vitæ diuinam pulchritudinem consideremus, & accedamus ad eum, qui tam propinquus nobis voluit esse, vt naturæ nostræ se vniret: & intra pectus nostrum toties venit; & ne discederet

cederet à nobis, cùm aſcendit ad Patrem, inuenit artificium diuini ſui Sacramenti, vt nobiſcum quoque maneret præſens. Noſtra verò impudentia & deſidia inuenit quoque modum, vt cùm ad Deum venimus in loco orationis, etiam tunc abeamus, & ſimus abſentes alia cogitãdo, & diſtrahendo nos: tam longinqui à Deo eſſe curamus, vt cùm ad nos ipſe veniat in amabiliſſimo ſuo Sacramento, fugiamus ad vanas aliorum negotiorum cogitationes; & accepto tanto hoſpite, ſtatim exeamus foras.

Sed ſi Deum non reuereris, ô homo, miſerearis ſaltem tui: amorem orationis neceſſitas tua ſuadeat, ſi non neceſſitat amor Dei. Totus es homo ignorantia, totus indigentia: ſolùm in oratione ſapies & diteſces: in oratione aperiet Deus oculos tuos, vt ſapias; & manus, vt capias tuæ egentiæ remedia. Æquè placent Deo orationes noſtræ; vt placet illi dare, quod ſummè placet, fructus naturæ ſuæ beneficæ. Non creauit Deus mundum ex auaritiâ, vt haberet plura; ſed ex liberalitate, vt haberet quibus daret: propter hoc creauit omnia, vt haberet, & quibus & quæ daret. At quia per peccata noſtra indigni facti ſumus liberalitate ſuâ, fruſtrato fine Vniuerſi, gratiſſimæ ſunt Deo orationes noſtræ; quia inſtaurant indignitatem ex peccato, exhibitâ

hibitâ Deo occaſione faciendi per eas illud propter quod fecit omnia, quod eſt benefacere: vt perinde quodammodò ſit Deum precari, ac ſi reſtitueretur mundus. Non poteſt Deus abſtinere, nec ſe continere à largitione ſuâ; perpetuò cupit benefacere: ideò nos exhortatur, vt oremus ſine intermiſſione, quia ſine intermiſſione cupit dare: quomodo irritum facimus votum Dei, & bonum noſtrum? Mendica importunè: nam grata erit Deo hæc importuna impudentia petendi.

Differt aliquando Deus concedere poſtulata, quamuis cupiat donare; quia indignè petimus, aut non dolentes de peccatis, aut in noſtris meritis confiſi, aut non reuerentes, aut temporalia nimiùm optantes, aut ſpiritualia parum: & plerumque talia petimus, & taliter, vt ipſa conceſſio petitionis meritò aliquando ſit ſupplicium illius. Anne conueniens petendi modus eſſet à patre quodam, ſi homicida vnigeniti ſui mucronem, quo confodit filium, ferens in manibus adhuc cruentis, à patre peteret hereditatem filij? quæ maior impudentia? dignus hic erat vt auferrentur conceſſa, non vt darentur noua. Hoc faciunt ſæpè homines, culpas non horrentes, aut impœnitentes. Peccata ſunt, quæ occiderunt Chriſtum: oportet puros & mundos accedere ad orationem, inſuper nullis pro-

priis

priis præſumentes meritis, ſed propriam indignitatem agnoſcentes ornare nos veſtibus fratris noſtri IESV, ex aſtutiâ Iacob, quò accipiamus benedictionem à Deo. Induamus nos meritis IESV, quæ noſtra ſunt: nam illa nobis commodauit, non quòd nos formaliter iuſtos & gratos Deo faciant, ſed quia ſunt cauſa noſtræ ſanctificationis. Ita ornati appareamus in oratione per Vnigenitũ ſuum, precantes Deum, quod negare non poteſt: tunc nõ tibi, ſed Chriſto petis, & Chriſto fit gratia. Si quæ tu concedis pauperi petenti in nomine Chriſti, Chriſto putas concedere, idem faciet Pater æternus. Si tu moueris, quãdo per Chriſtum aliquando petitur; quantò promptiùs Deus mouebitur ad eleëmoſynam? ánne minùs miſericors eſt Deus, quàm tu miſer?

Sæpè tamen non ſuades Patri, etiamſi alleges merita Filij; quia tibi non ſuadent merita ipſa & dolores Chriſti. Vt orator perſuadeat, dicunt, debere eſſe perſuaſum. Queri de Deo non potes, ſi non concedat tibi gratias, quas petis ob paſſionem Filij: cùm tu ob illius mortem non velis deponere culpas & defectus quotidianos, quomodo vis inclinare Patris voluntatem ad te, ob ſanguinem Filij ſui, ſi ob eumdem ſanguinem nondum relinquere vis tuam totam voluntatem? Si irreuerenter petis, cur te putas exaudiendũ eſſe,

ipsâ petitione dignum ſupplicio? Homines volunt non tantùm vrbanè ſed humiliter rogari: & tu Deum præſumis exorare elatus, immodeſtus, diſtractus? Diſce à Chriſto orare in horto, proſtratus in terrâ, & velut tremens totus, ſanguineum ſudorem fundens. Si te ſecum ſepararet, vt ſimul cum illo orares coram Patre æterno, ſpirituum Hierarchiis ſtupentibus, ac Ordinibus comitantibus Angelum illum, qui ipſum IESVM confortauit, etiámne tunc dormire velles, vt tres Apoſtoli, quos ſemotos reliquit; aut interim cogitares de ridiculis rebus temporalibus, videns tam nouum angorem Chriſti pro peccatis tuis, & attonitam reuerentiam Angelorum? Qui pro peccatis propriis cum lacrymis oraturus es, cur cogitationibus ludicris delectaris? Quantâ diligentiâ aduocatus orat coram homine pro causâ alieni capitis? tu ne ſis deſes coram Deo pro criminibus tuis.

Conſidera quoque quæ poſtules: quis pater petenti filio ſcorpionem aut lapidem, non daret potiùs ouum aut panem? Quid quereris de Deo, ſi dum temporalia petis, quæ ſunt venena quibus te occidas, & aduerſus Deum inſanias, concedat ſpiritualia? Furioſo petenti gladium ſuum proprium, vt noceat alij, non licet dare: quantò minùs, ſi vt læderet ipſum concedentem? quomodo

Deum

Deum tam ſceleſtum aut ſtultum putas, vt tibi petenti quæ non ſunt tua, velis arma à Deo dari, vt te & Deum ipſum offendas? Diſce iterùm à Chriſto orare. Non fiat, ô Veritas amabiliſſima & amantiſſima, ſicut ego volo, ſed ſicut tu: fiat voluntas tua in omnibus: tu ſcis quæ mihi expediant. Ipſa quoque bona ſpiritualia interdum differuntur, quia nondum debitâ æſtimatione petimus; nec pari ardore & deſiderio appetuntur, quo temporalia quæruntur. Ferè indignè petit, qui remiſsè petit magna: vult Deus dignè peti, quæ digna ſunt à Deo obtineri; & ipsâ dilatione deſideria noſtra aſcendit, & digniores nos facit. Putant homines Deum trahere quali quali honore in vota ſua futilia, & quibuſuis obſequiis adulari, & velut puerum crepundiis delinire. Ideò oportet non ſemper ſe facilem reddat Deus; ſed dignè dare dona digna ſuâ manu, aut præueniendo omnes preces noſtras, aut, ſi expectat illas, exſpectando dignas. Nam cùm vltrò non vult largiri munera, ſed obſecratus; non facit ob defectum liberalitatis, ſed ex deſiderio noſtri profectus, & probatione ac exercitio noſtri affectus. ideò decet expectare iuſtas preces & digna deſideria, nec contemptibilem facere gratiam, dando ei qui illam iam contemnit, dum tepidè cupit, quæ enim ægriùs conſe-

quimur, non vilis pretij putamus, & ſpes producta gratiorem fructum facit. Plerumque petitiones noſtras Deus commutat in alias gratias magis occultas nobis, aut expectat occaſionem commodiorem: nam ſi modò daret, fortaſſe ſuperbiremus, aut ingrati citiùs eſſemus.

Oportet quoque orare pro aliis: qui pro alio precatur, priùs participat & libat ipſe gratiam: qui alium oleo perungere vult, priùs manum ſuam vngit. Sed mendicitatis quoque tuæ ſemper ſis memor: velut Lazarus, à Deo, & Sanctis, & Angelis eleëmoſynam petas, cupiens ſatiari de micis Bonorum cæleſtium. Vagare & luſtra velut per vicos ordines Angelorum, & choros Sanctorum; & vbique ſtipem gratiæ mendica; præcipuè à beatiſſimâ virgine Mariâ, cui magnum conceſſum eſt ius diſpenſandi illam; quæ velut mater familias in domo Dei, miſericordiæ claues habet. Clama, oſtende vlcera tua, nuditatem & egeſtatem. Pudeat te, aliquem mendicum remedium ſuæ neceſſitatis temporalis poſtulaſſe ardentiùs, quàm tu remedium ſpiritualis indigentiæ poſtulas; & omnium mendicorum affectus tu ſolus velis habere erga exiguum gratiæ gradum. Maiori affectu debet deſiderari auxilium minimæ neceſſitatis ſpiritualis, quàm remedium omnium

nium temporalium, si in te vno essent. Erubesce quòd indigi calamitatem tecum sentiant, & humiliter opem deposcant cum lacrymis; & tu siccus sis, gaudens in tantâ inopiâ spiritus, & grauissimis necessitatibus. Humilia te, vt faciunt mendici, animos concilia, expecta patienter, & importunè insta; & ferè impudenter molesta precibus Deum, vt propter importunitatem saltem extorqueas eleëmosynam.

CAPVT II.

Quòd non oporteat intermitti studium orationis.

QVantò pretiosior est anima quàm corpus, tantò magis oportet curare orationem, quàm cetera corporalia commoda. Quantus apparatus necessarius est, conseruando vitam & salutem corporalem, in domo, lecto, vestitu, victu quotidiano? multò plus necessarium erit vitæ & saluti animæ, quæ plures & maiores inimicos habet quàm corpus. Corpus habet inclementias cæli & famem: anima habet aduersarios etiam ipsos inimicos corporis, insuper ipsas commoditates corporis, ipsum prætereà corpus: deinde mundum totum, & infernum cum omni militiâ suâ; imò interdum ipsos fauores

Dei, & virtutes ſuas, ſi neſciat illis vti, & cum humilitate ſeruare. Aduerſus hæc omnia vnicum auxilium habet & refugium orationis. quomodo poterit contemni aut intermitti aliquando, cùm corpus plura arma aduerſus pauciores & minores aduerſarios habens, ferè totum diem in ſui curâ velit impendi, & numquam ſui ſtudium intermitti. Plerique quia ſe vident firmos & conſtantes in propoſito ſancto, non putant detrimentum intermittere exercitium orationis ob aliquam occupationem laudabilem. Caueant, caueant, ne decipiantur: fortaſſe deficient, etiamſi ſe fortes ſentiant. Qui robuſtum ſe videret, ſi nollet comedere, vt interim magis laboraret? abſque dubio tandem deficeret, & ſe imbecillem experiretur: ita qui ſe conſtantem ſentit in obſequio diuino, ſi vt exerceat plura opera exteriora, etiam pia, detrahat tempus orationi, demum tabeſcet, & ſe imbecillem experietur. Numquam eſt prætermittenda oratio; quia numquam prætermittitur victus corporalis; & ſi aliquando intermittitur, reſtauratur poſtmodum. Si quis vt multum laboraret, per triduum aut quatriduum nollet ſomnum capere, breuî inſaniret: opus eſt quinque horas vel plures quietem capere ſingulis diebus. Animæ quies oratio eſt: plerique inſaniunt ſanctis propoſitis

propoſitis remiſſis, quia ad eam ſerò accedunt.

Sit oratio, quæ eſt victus & requies animæ, quieta & tranquilla: nam cibum corrumpendum, qui ſimul nobiſcum futurus eſt cibus vermium, quieti & ſedentes ſumimus. Commodum orationis non eſt tantùm horæ & temporis cum Deo benè exacti, ſed totius diei. Modicum fermenti totam maſſam corrumpit: modicum orationis totum diem condiet & ſeruabit. Non tanti refert oratio pro eo ſpatio temporis quo oramus, quòd non perdamus illud, & præclarè conſumamus: maximi refert pro toto die, ne integrum perdamus. Ex breui pendet vtilitas longi temporis: ſi totum diem vis lucrari, vnam ſaltem horam, poſtquam expergiſcas, impende in oratione. Poſt debitam & feruentem orationem obuerſantur ſanctæ illuſtrationes, inter ipſas occupationes diei. Ex magno ſonitu iam tranſacto adhuc reſtant tinnitus quidam; & ex diurnis actionibus manent in ſomniis veſtigia quædam & repetitiones: ſic ex quiete orationis refunduntur inter diurna negotia imagines quædam, & cogitationes miſcentur diuinæ: qui conſpicit ſolem fixo obtutu, deinde in omnibus quæ videt, repræſentatur ei ſpecies ſolis. Iuuat etiam oratio, etſi ſatis cognoſcas quæ ad offi-

cia iusta requirantur, vt fortiùs tibi hæreant. Ipsæ veritates, prudentiâ, experientiâ, doctrinâ & lectione acquisitæ, penetrant magis in oratione cùm de alto veniunt: magis iuuantur arua, cùm de cælo, quàm cùm è fonte & riuo rigantur: lapis quantò de eminentiori ruit, fortiùs cadit & tundit terram. Eadem veritas de cælo lapsa, plus penetrat & tundit corda, feruorem & deuotionem magis excitat. Inclinationes nostræ prauæ, sunt quæ nos à Virtutis tramite abducunt: orationis beneficium hoc impedimentũ tollit, generat per deuotionem inclinationes ad bonum; & est fomes quidam benè operandi, præuertens peccati fomitem. Sed quid commendo vtilitates orationis? sufficiat mihi, ô Veritas diuina, quòd in oratione humanissima ostendaris, & benignissima mihi fias: ibi te retegis, ibi te amplector, & tecum in hoc laborum tumultu quiesco. In oratione, velut in throno tuo, manifestaris Veritas clarissima caliganti spiritui meo, ne sit in eo dolus.

Oportet quoque prolixiùs orare, dum per valetudinem & ætatem licet, vt compensemus tempus ægritudinis, cùm non possimus: & semper reputandum est, parum orasse. Eleuatissimus & zelator Dei pater Didacus Martinius vsque ad quatuor mille actus amoris Dei quotidie faciebat, cum summâ diligentiâ

ligentiâ & ratione; ſuaſque rationes ſeorſim habebat, vt ſatisfaceret pro tempore extremi morbi, ſi fortè tunc non poſſet vacare Deo vt deſiderabat: prætereà decem horas quotidie cum Deo ſuo ex otio agebat. Deuotus pater Michaël Soſa, cùm ſenium & acrimonia dolorum intenſorum vltimæ & prolixæ ægritudinis interrumperent ſtudium orationis, cohortabatur fratres noſtros, & de ſe querebatur, dicens: Vlciſcimini, vlciſcimini fratres in conatu orandi, dum per vigorem & valetudinem poteſtis, reſtaurando futuras naturæ iniurias, cùm orare cupietis, nec anni nec morbi concedent. Doleo nunc non poſſe orare, cùm velim; doleo non oraſſe, cùm potui. Sic ſe accuſabat ille, qui adeò occupauerat animum in Deo orationis ſtudio, vt raptus extra ſe incederet: abluturus manus, ſæpiùs fricabat illas ſiccas clauſo orificio fonticuli, & ipſe putabat madefieri; poſteà tergebat linteo quaſi lotæ eſſent: nonnumquam exceſſu ſpiritus rapiebatur vſque ad octo horas; & ad ſe reuerſus, dumtaxat quadrantem horæ exiſtimabat. O pudor, & torpor noſter! cùm plus egeamus oratione, ſtatim fatigamur; & longum putamus exiguum tempus quod cum Deo impendimus, ſiue potiùs lucramur: at cùm perditur confabulationibus hominum, breue arbitramur:

mur: &, si tamdiu duramus in oratione, quamdiu sæculares in vno conuiuio, nimium existimamus?

CAPVT III.

Quàm efficax sit Christi gratia & fauor.

VTinam quis semel nosset & explicaret, quod gestit mens intelligere, & nondum valet! O quantum in corde meo molior percipere, & non satis concipere possum! Da mihi, Veritas æterna, vt claris oculis intelligam aliquid quod in Christo habeo, & immensas, quæ in IESV mihi seruantur, diuitias. Nescimus, nescimus ô mortales, quantum in Christo possidemus. Fratres Ioseph affligebantur fame, quia nesciebant fratrem suum regnare in Ægypto: quid affligimur homines? frater noster regnat in cælo. Peccatores, mendici, miseri, afflicti lætamini; quia ille frater vester, qui vos plus quàm omnes alij homines diligit, qui solus fidelis vobis manet, gratissimus Deo est, locupletissimus est, Deus est, afflictus pro vobis fuit. Gratulor, gratulor peccatoribus; quia Christus est perfectissima satisfactio diuinæ iustitiæ, omni spe & prædâ suâ de vobis illam frustrans, sine dolo vllo, & cum magno iure. Christus est solatium diuinæ misericordiæ, & opulentia clemen-

mentiæ Dei. Gratulor mendicis, gratulor miſeris, gratulor afflictis; quia frater veſter amantiſſimus eſt, qui diſtribuit diuitias diuinas pro libito ſuo, qui concedit beatitudinem, qui gaudia vera largitur: non extraneum vobis, non Angelum, ſed fratrem ipſum veſtrum Deus conſtituit Dominum domus ſuæ.

Chriſtus fideliſſimus amicus noſter eſt: nam cùm non poteramus (quoniam nudi & miſeri fueramus) comparere ante Regem; adhuc vt impetraremus miſericordiam, ipſe nobis dedit pretioſiſſimam purpuram ſuo Sanguine tinctam, gratiam ſuâ paſſione meritam & nobis inhærentem, vt coram Rege Deo & Patre ſuo non tantùm non indignè, ſed honoratiſſimè appareremus. Ipſe famelicos nos alit ſuo Corpore, ipſe ſitibundos nos recreat ſuo Sanguine: ipſe locupletiſſimos nos fecit, donans theſauros meritorum ſuorum. Si vis ſcire quàm ſint tua merita Chriſti, vt poſſis per illa impetrare gratiam, & offerre Deo, vt miſericordiâ tecum vtatur; inde collige, quòd ſua reputauerit Chriſtus peccata tua. Verba delictorum meorum, in perſonâ innocentiſſimi Iesv dicitur. Non tamen proinde putemus, ita eſſe noſtra merita Chriſti, vt non habeamus opus mereri ampliùs, ſed deſides & ignauos ſaluandos eſſe: nam

non fuit mortuus IESVS, vt negligentes eſſemus, ſed vt feruidi & ardentes in obſequio diuino. Quemadmodum Chriſti anima non damnaretur propter peccata tua, niſi feciſſet ipſa aliquod peccatum, quod impoſſibile fuit: ita nec tu ſaluaberis propter ſola merita Chriſti, niſi etiam facias bona opera, & habeas gratiam in te inhærentem; quod tamen etiam eſt per ipſum Chriſtum. Dedit igitur nobis merita ſua, vt illis tamquam propriis vteremur ad placandum Deum; quemadmodum ipſe peccata noſtra vt propria accepit ad ſatisfaciendum, eaque velut propria luxit, doluit, & ſatisfecit pro illis. Non ſimpliciter opera mera dedit, ſed cum dignitate ſuâ, vt facta à perſonâ diuinâ: vt ſicut ipſe peccata noſtra ſupra ſe accepit tamquam facta à viliſſimis & ſeruis creaturis; ſic nos eius merita habeamus noſtra, vt facta à Filio Dei æquali Patri.

Imitemur Chriſtum, quomodo accepit culpas noſtras, & vt proprias habuit; vt ſciamus vti meritis eius, & vt propria habere. Æſtima peccator tua Chriſti merita, & ſic confidentiſſimè pete: hoc erit petere in nomine Chriſti. Multò magis ad hoc proſunt merita Chriſti data nobis, quàm ſi nos ea opera feciſſemus, & crucifixi eſſemus pro gloriâ Dei: nam tunc non eſſent opera Dei, ſed homi-

hominis peccatoris. Vide quantum debes Chriſto, qui tua peccata ſuſcepit, & ſua donauit merita; qui tanta mala à te abſtulit, & tanta bona eſt largitus. Duæ ſunt iſtæ obligationes infinitæ, ex quibus hanc ſatisfactionem à te cupit: vt quemadmodum ipſe ſatisfecit pro peccatis tuis, ac ſi ipſe patraſſet; ſic tu non aliter offeras Deo merita Chriſti, ac cures lucrari illis gratiam & merita tua, quàm ſi tu feciſſes.

O Iesv ſuauiſſime, vtinam noſſem quantum commodum & vtilitas nobis miſeris fuiſti, & es! Horrenda monſtra eramus; iam per te ſumus gratiſſimum ſpectaculum Deo: in limo & fundo inferni eramus; iam ſumus in ſinu, non dicam Abrahæ Patris gentium, ſed Dei Patris tui: in gutture draconis tartarei eramus; iam per te ſumus in corde Dei: indigni eramus diuinis oculis; iam ſumus digni amplexibus: ſerui damnandi in ergaſtulo tartari eramus; iam per te erimus Reges coronati in cælo. Quis nouit quò præcipitati fuimus, & quò nos exaltaſti? Satis eſſet contenta miſeria noſtra, ſi extraxiſſes nos ab inferno; ſed non miſericordia tua, niſi eleuaſſes ſupra cælos, & tot Angelos: nimium feciſſes, cùm nos eramus deiecti in miſeriam irreparabilem, & deſperatam omnino vt impoſſibile eſſet nobis remedium, ſi impetraſ-

ſes

ſes à Patre ſuſpenſionem iræ; ſed tu impetraſti veniam: nimium feciſſes, ſi impetraſſes veniam; ſed inſuper conciliaſti beneuolentiam, amorem & gratiam eius: nimium & ſtupendum feciſſes, ſi impetraſſes ſolùm beneuolentiam eius; ſed impetraſti etiam munera & dona: nimium & admirandum feciſſes, ſi impetraſſes minimum munus Dei; ſed impetraſti nobis Regnum, & ipſam hereditatem tuam: nimium feciſſes, ſi impetraſſes hoc ſemel; ſed impetraſti vt infinities nobis daretur, ſi toties perdidiſſemus, dum poſteà ad te pœnitentes confugeremus: denique quidquid Dei eſt, nobis impetraſti; & dignatus fuiſti admittere nos pridem fœtidiſſimos & abominabiles, vt tecum coheredes eſſemus. Vide homo, vnde Chriſtus te eripuit, & quò te introduxit. Si alium hominem tu fortuitò ſine conſilio tuo & ſtudio liberares, non à morte, ſed vel moleſtiâ qualibet, quas gratias expectares ab illo? Feræ ob leuia beneficia gratæ ſunt: atrociſſimus leo ob vnam ſpinam erutam è pede ſeruauit gratiam poſt multum tempus, & rependit: cur immenſa Chriſti beneficia deterioris conditionis ſunt facta nobis, quàm quæ fiunt feris; & non potiùs ſtupemus, & præ gratitudine deficimus? Sed fortaſſe obligatus nobis erat Chriſtus, aut facile fuit & ſine ſumptu ſuo, quod fecit? Imò

Imò inimici eramus: negotium fuit deſperatum & difficillimum: ſumptus non minoris ſtetit, quàm pretio ſui Sanguinis & vitæ.

O charitas Dei immenſa, quanta pro odibilibus hominibus feciſti! cùm eramus in ſalute impoſſibili, & non habebamus conſilium, excogitaſti miſericordiſſime Deus remedium, conſilium, ac machinam ſtupendæ miſericordiæ; & cùm nobis impoſſibilis eſſet executio poſt inuentum remedium vnicum, ipſe voluiſti exequi. Sed quale remedium? Quis captiuus auderet optare, nedum petere, quòd Rex ſuus, vt ipſe liberaretur, fieret pro illo captiuus? Tibi, IESV mi, placuit pro nobis plus exequi, quàm nos auderemus ſperare aut optare. Tu Rex gloriæ factus pro nobis vinctus, reus; imò & damnatus, & mortuus pro nobis inimicis tuis, qui crimine læſæ Maieſtatis te offendimus. Mirandum foret ſi Imperator ſupremus viſitaret in carcere malefactorem aliquem ruſticum: quid ſi proditorẽ ſuum? quid ſi ob illum relinqueret thronum ſuum, & mutatâ veſte maneret loco illius in carcere, vt foras eiiceret malefactorem? Tu feciſti hoc, amantiſſime IESV. Numquam ſatis celebratur gloria illius, qui pro amico ſe ſubſtituit in vinculis, vt eum liberaret; & illius ſerui, qui pro Rege ſe obie-

cit

cit hoſti, & morti; & illius patris, qui pro filio dedit vnum oculum. Sed non mirum, ſi amicus pro amico, ſi ſeruus pro Rege, ſi pater pro filio chariſſimo id fecerint. At meus IESVS quantò plus fecit pro me, non amico ſuo, ſed inimico; non Rege ſuo, ſed vili mancipio diaboli; non filio ſuo, ſed perditionis? Si dimiſiſſet ſcelus meum, ſatis eſſet; ſed reliquit ſolium ſuum, amiſit vitam, & inſuper tranſtulit in me Regnum ſuum. Si ſolùm opprobrium & infamiam peccati mei abrogaſſet, immenſa clementia eſſet, licet pœnam non indulgeret; ſed & indulſit pœnam, & cumulauit gaudio & gloriâ. Fortaſséne fabula hæc, an fides infallibilis? ſi veritas, quomodo tantùm narramus hæc ore, & corde non afficimur erga perſonam Chriſti, qui ſuum cor nobis tribuit, & inclinauit, & inclinat in nos cor Dei? O quàm gratiſſimus IESVS nobis debet eſſe, per quem grati Deo ſumus! quàm amatus nobis, per quem à Deo amamur!

Conſidera, quanta bona in Chriſto frueris: abſque dubio Deus non ferret nos, nec toleraſſet impudentiam noſtram, niſi Chriſtus medius eſſet: ipſe nos deformes coram Deo comit & venuſtat: ipſe pauperrimos nos & nudos, vt ante Deum comparere non poſſemus, induit gratiâ, exornauit veſtibus ſuis,

&

& donauit meritis, vt comparere valeamus. Quantâ gratitudine fuit affectus Christus erga Martinum, quia dimidium pallij dedit illi? Iactabat, & quasi præsumebat IESVS coram Angelis cum frusto illo lacero, & nos sumus Christo ingrati, qui purpuram & diuinam vestem dedit nobis nudis, indignis, leprosis, non quò tegeret horrorem lepræ solùm, sed radicitus auferret morbum horrificum, & velut in Iordane lotos, vt Naaman pulchros nos verè faceret & sanos: nec æstimamus vestem & gratiam, & merita sua, propter quæ nos tolerat Pater, nos respicit, &, quod summum est, nos amat. O mortales ingrati! quomodo non euellitur cor vestrum post Christum, qui est thesaurus noster, & diuitiæ, & pulchritudo? Sine illo deformes sumus, & inuisibiles coram Deo, per illum pulchri & visibiles.

Perinde se habet Deus erga genus humanum & Christum, vt oculus erga obiectum suum, quod est colores & lux. Sine luce omnes colores inuisibiles sunt, nulla est pulchritudo; ipsa solùm reuelans colores venustate donat: sic Christus lumen ad reuelationem Gentium, facit vt Deus respiciat homines, visibiles iam & gratos illi, qui pridem in tenebris & in vmbrâ mortis iacebamus. Lumen est primum & maximè visibile, valdè consen-

consentaneum sanis oculis: per illud reliqua videntur, & solùm videntur quatenus participant illud: nam cum luce, aut in luce, aut per lucem colores videntur: in colore lux, cum oculo lux, per medium aërem lux est. Ita Christus est quòd oculis diuinis primum & maximè visibile est, magis gratum & acceptum visui Patris; ceteri homines solùm, quatenus participant Christum. Per ipsum, & cum ipso, & in ipso videntur: ipse reddit nos aptos, & dignos respectione diuinâ. Tota gloria & gratia colorum, lux est, lucis beneficium est: tota gloria, honor, gratia hominum, Christus est, Christi beneficium est. Vide, quomodo iacent pretiosissimæ & pulcherrimæ res noctu; perinde sunt ac si non essent: ita sublimes naturæ, subtilia ingenia, sine Christo in tenebris sunt, nihil sunt. Quid tu gloriaris, nisi in Christo? Sine luce pulchra & deformia æqualia sunt, perinde ac si non fuissent: sine gratiâ Christi, perinde est sublime & acre ingenium, ac rude & hebes; reliquæ naturæ, artis, & diligentiæ dotes, tantumdem sunt ac si nihil essent. Cælum quoque & Sol beneficus est per lucem dumtaxat, per quam omnia operatur: sic Deus solùm per Christum beneficia sua præstat. Cęlum non admittit aliam qualitatem simplicem ex nostris nisi lucem: ita neque in cælum ascen-

aſcendet homo, niſi in quem Chriſtus ſplendeat; neque oratio benè admittetur, in quâ Chriſtus non ſonet.

O Iesv lux hominum, lux vera quæ illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, illumina me, vt reſpiciat me Pater tuus: qui ſi in me aliquid tùi viderit, non poterit me reiicere; ſi à me nomen tuum audierit, non poterit me non exaudire. O vis gratiæ Vnigeniti Chriſti, per quam tot grati & gnati Deo ſunt! Vbi Chriſtus eſt aut ſonat, illuc miſericordia aduolat; ibi miſericordia eſt. O efficax vox per Chriſtum, quâ delinimus Patrem & vrgemus! Quomodo obſequia Filij Vnigeniti, obedientiſſimi, ſanctiſſimi, officioſiſſimi, amantiſſimi, non commouebunt tenerrimè ipſum Genitorem, præſertim cùm ab illo ſolo ſe videat amari pro dignitate diuinâ, inter tot iniurias hominum? Nomen Filij, ſine vllo obſequio, gratum eſt etiam ſceleſtiſſimis & auaris hominibus: quid erit titulus Filij, & tot ſeruitia facta, Deo beneficentiſſimo etiam erga inimicos & ingratos? Qui conſiderat officia Chriſti erga Patrem, omnia præmia pluſquàm debita iudicabit illi. Amiſit Pater mundum per peccatum hominis; ſed tam officioſus fuit Filius, vt recuperaret illum & reſtitueret Parenti ſuo: ánne parum eſt hoc obſequium?

Omnes homines, & innumeri Angeli, rebelles & inobedientes erant aduersus Patrem; ipse Filius voluit resarcire omnem contumaciam, & docere obedientiam, etiam cum dispendio vitæ suæ: omnes mortales contemnebant Patrem; Filius voluit honorare pro omnibus: tot denique seruos restituit Patri, tot adoratores lucratus, tot amatores, tot laudatores; cælum vacuum repleuit habitatoribus: ánne sunt exigua hæc officia? Sed quali affectu, quali sedulitate, quali amore, quali dignitate? Infinita hæc fuit, & talis, vt non restet Patri potentia nec scientia quò possit præmiis superare obsequia Filij.

Si igitur Deus tam beneficus est, vt peccatoribus vltrò benefaciat; si tam iustus, vt iustis vltra merita satisfaciat; & extra se fiat, vt liberalis omnibus sit, nullo expectato titulo iusto benefaciendi; ánne cum solo Filio iniquus erit, & non attendet titulum cuius nomine conuenitur, & hactenus victa est liberalitas diuina? Quid faciet, cùm videat se non posse superare merita Filij; sed omnia præmia, quæ Filio dedit, & hominibus respectu Filij, minora esse infinitè, quàm officia Filij ipsius? An Deus, qui cum peccatoribus fuit liberalis, cum Filio erit iniustus? an negabit dare quod ille petit, aut per illum petimus; si quidem non potest illum nimis præmiari,

nec

nec hactenus ſatis remunerauit? Si Deus magnificus eſt vltra expectationem, cùm ſcilicet iudicant homines non debere gratiam fieri, ſed potiùs ſupplicium; ánne miſer & auarus erit, cùm homines iudicabunt deberi, non tantùm gratiam dari, ſed velut debitum reddi? Si aliis benefecit Deus propter ſeruos miſellos, quia non iniquè ſeruierunt; quid faciet propter Filium vnigenitum, in cuius obſequio ſolo benè ac plenè ſuper omnes ſibi complacuit? Si tanti æſtimat Deus homines, vt iactet, Propter ſeruum meum Iacob, & Iſraël electum meum, & propter Dauid ſeruum meum, cùm indulgentiâ vſurus erat; ánne depretiabit dilectum Filium obſequentiſſimum, & durus erit, & immiſericors illi, in quo gratificauit nos? O homines, ſecuri, & ſecuriſſimi petamus per Chriſtum: accedamus cum fiduciâ ad thronum gratiæ eius; quia quibuſuis donis quæ petimus, ſemper debitor manebit Deus: & quoniam ſemper manere debitorem non excuſat, numquam manere ingratus aut iniquus vult: ſed dabit ſemper quæ petimus; ſiquidem numquam dabit, nec dedit omnia, quæ meretur Filius. Ecce, ecce, iam video Sole ipſo clariùs, impoſſibile eſſe, vt quidquid per Chriſtum petatur, negetur à Deo; ſi petitio, vt par eſt, fiat: nam ſæpè videmur petere, ſed fortaſſe tam

tepidè & ſtultè, vt perinde ſit ac illudere. At qui verè petit in nomine Chriſti, non tantùm precatur Deum, ſed iam quaſi adiurat & exigit.

Chriſtus eſt obiectum & voluptas omnium ſenſuum diuinorum: nihil honeſtum videt Deus, niſi per Chriſtum: nihil conſonum audit, niſi per Chriſtum: nihil fragrans & ſuaue illi, niſi bonus odor Chriſti: nihil inungit miſericordiâ ſuâ & ſanat, niſi medio oleo nominis Chriſti: nihil denique placitum guſtat Pater, niſi in Chriſti paſſione & felle condiatur & dulceſcat. Quidquid ſentit, per Chriſtum omnia ſentit grata, ita reſpiciendo nos per Chriſtum: quia Chriſto ſimiles ſumus, grati ſumus: vt qui videt per vitrum viride, reliqua videt viridia & iucundiora viſui, licet anteà moleſta eſſent: ille color omnium gratior oculis, temperat moleſtiam. O quomodo horrorem & fœtorem noſtrum non toleraret Deus, niſi per Chriſtum! O quoties non ferret nos Deus, etiam poſt gratiam ſemel ſuſceptam, quam amittere merebamur ob ingratitudinem & torporem, & plures culpas veniales, niſi recordaretur Chriſti, qui ſuſtentat nos, & ſupplet defectus noſtros! Ille vnus eſt Patri ſolatium omnium noſtrûm impudentiæ & ingratitudinis. Iam periiſſet mundus millies, niſi per

Chriſtum

Christum sustineretur, qui sacrificio quotidiano infinitè placente Patri sustentat orbem, & homines impudentissimos. Obiicit se Christus Patri: qui dum nostra per Filium respicit, horror nostri minùs prouocat; vt qui in speculo canem mortuum aspicit, fœtorem inde non percipit: nociua per vitrum conspecta, non lædunt oculos. Pari modo se habet Deus, vt Imperator ille, qui in ingenti smaragdo in speculi modum referente visa, conspiciebat tetra & inhumana, pugnas gladiatorum, flagitia & cædes, quò horrorem minùs causarent ex placiditate petræ. Sic Deum minùs exacerbant flagitia nostra, si Christus repræsentet ea. Christus lapis est & pretiosissimus smaragdus: nihil gratius est visui, quàm ille lapis, qui lætitiam causare conspectus dicitur, & colorem suum gratissimum non in se solùm retinet, sed profundit, & tingit circumfluum aërem, vacuum alioqui colore: ita Christus lætitiam causat Deo, & in nos vacuos meritis refundit sua; vt imbutis gratiâ eius & viriditate spei, in illo confidamus, gratos Deo fore. Omnia bona & gratiæ nostræ sunt exundantia, & velut superflua, & fimbriæ meritorum Christi.

CAPVT IV.

Quantum oporteat deuotè affici erga beatißimam Mariam virginem.

QVanta eſt miſeria & malitia noſtra, vt cùm immenſa fuerit miſericordia & bonitas Dei, opus etiam fuerit iuuari induſtriis & artificiis diuinis! Mirum artificium fuit ad ſatisfaciendum diuinæ iuſtitiæ, ipſa Veritas incarnata Chriſtus. At quia & hoc inſtrumentum miſericordiæ etiam oportebat vt Iudex foret; prouidit amor Dei erga ipſum Chriſtum, aliud organum puræ miſericordiæ ſacratiſſimam Matrem ſuam, pro quo debemus gratias agere inter alia beneficia immenſa diuinæ bonitatis. Quid fuiſſemus, ſi non fuiſſet miſericordiſſima MARIA? cuius precibus, quamuis malignitas & inuerecundia noſtra, quâ ſemper erga Deum impudentes ſumus, digna ſit perpetuo flagello, ſuſpenditur tamen manus Dei irata, & flagrum commutatur in donum: Chriſti reuerentia erga ſuam matrem, plus poteſt quàm noſtra irreuerentia erga ipſum. Si Chriſtus pro inimicis ſuis, & iis ipſis qui crucifigendo auferebant illi vitam, obtulit vitam ſuam; quid non faciet pro matre ſuâ amantiſſimâ, à quâ accepit vitam? Si Deus pro creaturis, quibus

quibus dedit eſſe, tot tantaque vltrò & ſine precibus vllis fecit; quid faciet pro illâ à quâ accepit ſubſtantiam, & eſſe hominem; maximè deprecante & vrgente interceſſionibus ſuis, & veluti imperante ex iure materno? Bonis filiis preces matris pro imperio ſunt: quis melior filius, quàm Chriſtus? quæ melior mater, quàm Maria? quæ obligatio maior, quàm huius optimi filij erga optimam ſuam matrem? Non eſt obligatio Chriſti, vt ſunt obligationes aliorum filiorum erga parentes; ſed eſt ſimilis obligationi creaturarum erga Deum. Non tantùm eſt obligatio naturalis, quæ inter genitum & genitorem intercedit, (quamuis & hæc etiam maior in Chriſto ſit, cùm non ſit diuiſa inter duos, ſicut reliqui filij patri & matri debent ſuum eſſe; nam à ſolâ matre accepit naturam humanam, cùm nullum patrem iuxta hanc naturam habuerit, ideoque integrè vni matri debet eſſe hominem) ſed etiam eſt obligatio moralis.

Filij debent reuerentiam patribus, etiamſi noluerint generare filium illum, ſed quemlibet alium: imò etiamſi inuiti genuerint, & neminem voluerint procreare; nihilominùs tanta eſt hæc obligatio naturæ, vt ipſi Barbari & Ethnici dicerent, reuerendos eſſe patres vt Deos ſecundos, & quæ iis de-

bentur, esse impossibile solui. O IESV, cuius doctrina excessit omnem captum philosophiæ, cuius exemplum præcessit humanam omnem opinionem; si Ethnici hæc docuerunt de honorandis parentibus, quid facies honorando matrem tuam Fili Dei? Illa fuit Gentilium obseruantia; qualis erit perfectio tua, ô IESV? Qui superædificasti virtutibus antiquis, & addidisti præceptis pristinis; qui in amoris lege adiecisti inimicorum amorem, & in castitatis præcepto etiam concupiscentiam vetitam dixisti: sic in præcepto venerationis patrum excelluisti reuerendo matrem; in quâ præter debitum naturæ, debes aliud debitum voluntatis. Alij parentes non habent electionem generandi filium, sed habuit mater tua sanctissima: quæ non tantùm te genuit, sed voluit te tantùm generare, & non alium filium. Voluntas eius expectata fuit & desiderata à Deo Patre, & Angelis: ideò quia debes voluntatem matri tuæ, rependis illam, nihil eius voluntati negando. Maiorem obligationem agnoscis erga matrem, quàm est aliorum filiorum erga parentes; & similem illi obligationi, quam habent creaturæ erga Deum, habes erga matrem tuam. Hoc est summum debitum creationis, quòd non solùm Deus creauerit nos, sed selegerit nos, & voluerit creare potiùs quàm alios,

lios, quos reliquit in rerum poſſibilium maſsâ, & ſuo nihilo.

O ſtupenda excellentia MARIÆ, cùm ſimilem obligationem habeat illi Deus, ac habent creaturæ Deo; quæ eſt infinita! Tum ſicut ab eſſe ad non eſſe eſt diſtantia infinita; ita obligatio eius qui accipit eſſe & naturam, infinitè ſuperat alias obligationes ex beneficiis aliis communibus, quæ ſupponunt ſubſtantiam & vitam. Si in illos qui infinitè tibi debent, ô amande Deus, liberaliſſimus es, & erga eos qui te offendunt indulgentiſſimus; quomodo auarus aut crudelis eris erga matrem tuam, cui ſoli propter diuitias miſericordiæ & bonitatis tuæ debes, & tali modo debes? quomodo negabis gratiam aliquam, vbi agnoſcis debitum tantum? Omnia meritò vis dare per illam, quæ tibi dedit vitam humanam: nam ſicut de dono vitæ nullis bonis filij poſſunt ſatisfacere patribus, quia eſt fundamentum omnium donorum; & omnes actiones & dona filiorum videntur propria parentum, quia principium illis dederunt; ſic nihil negare vis illi, quæ tibi dedit eſſe hominem: vt dando cuncta per matrem, videaris dare omnia matri; & prætereà coges nos venerari illam neceſſariò, cùm per illam ſit neceſſe impetrare cuncta à te: & quia accepiſti ab illâ eſſe naturale, hoc eſt, huma-

nam naturam; vis vt per illam accipiamus nos esse supernaturale, & gratiam: vt ita filios MARIÆ faciendo nos supernaturaliter, satisfacias pro filiatione tuâ humanâ naturali.

Verum est quòd omnia sint à Deo, & hoc ipsum quòd debeat Deus matri suæ, est beneficium Dei: sed vt reuerà pensemus, quanta faciet pro beatissimâ Virgine, nihil interest: nam hic est ritus & mos diuinus, ita se habere erga beneficia sua, perinde ac si nullam partem habuisset Deus in meritis nostris, licet orta sint ex eius gratiâ; sed eodem modo remunerat, ac si à nobis solùm essent. Æquè integrum gloriæ præmium dabit operibus bonis, ac si ea ipsa bona opera non fuissent munera sua; nec vllâ gratiâ nos adiuuisset, sed ex propriis viribus illi seruissemus, & dignitatem illam ad gloriam ex nobis habuissemus. Eodem modo respondebit officiis matris suæ, ac si nullum beneficium Dei esset in illâ; sed perinde ac si omnino accepisset ipse essentiam, naturam, vitam ab eâ, independenter ab vllo beneficio & gratiâ diuinâ, quâ præuenta, præiuta, & præelecta fuit ad hoc admirandum opus diuinæ conceptionis.

Si hoc modo obligatum se agnoscit & habet Christus, fortasse violabit præceptum de honorandis parentibus, an potiùs coagmentatâ

tatâ menſurâ curabit ſatisfacere? Si obligatio quam habent in parentes alij filij, tanta eſt, vt Philoſophi dicerent impoſſibile eſſe ſolui; cùm Chriſtus maiorem obligationem agnoſcat, poſſibiléne erit, vt non velit gratificari? Si Deus alia obſequia hominum minuta remunerat in gloriâ vltra merita; hoc debitum matris, quod eſt vltra gratiam & remunerationem, non negliget omnibus modis compenſare & ſatisfacere. Quis dubitat, Chriſti gratitudinem erga matrem, excedere omnem amorem & gratitudinem hominum? Si igitur putarunt Ethnici, non poſſe filios cunctis officiis eſſe ſatis gratos erga genitores; amittétne Chriſtus occaſionem gratiæ? Planè tam gratus erga parentem optimam eſt, vt non contentus reuerentiâ, quâ illam coluit in vitâ obſequiis ſuis operationum infinitarum & theandricarum, quibus illam honorauit ſubditus illí, voluerit omnes nos intereri genitricem ſuam, quaſi coadiuuando ipſum ad venerandum & honorandum illam. Sic voluit nos omnes eius filios eſſe, vt pro ſe honoraremus & amaremus vt matrem: nam ſicut obligatio fuit matri, ſatisfactionem & gratificationem voluit eſſe filiorum. Quam filiationem dedicauit in cruce pendens, cùm omnes ſuos illi tradidit in perſonâ dilecti diſcipuli, dicens: Ecce filius

tuus.

tuus. Scilicet cùm moriturus erat, quasi solùm optaret vitam, vt matri obsequeretur; voluit vicarium obedientiæ & curæ filialis in Ioanne, & obseruantiæ in reliquis fidelibus relinquere, siquidem mortem euitare non expediebat: vt hoc pacto & redimeret nos moriendo, & gratus esset matri relinquendo vicarios exhibendæ venerationis, quasi ipse nõ se fateretur satisfecisse matri pro desiderio suo. Ibi ad pedem crucis accepit nos MARIA in filios: ibi peperit nos, non ex vtero, sed ex corde; nam est pretiosius membrum, & efficacior filiatio: non enim omnis filius vteri amatur, at filius cordis nequit non amari. Ibi nos cum Christo parturiit cum doloribus, quos non est passa in partu carnali. Conuenienter eo tempore accepit nos in filios, cùm tota compassionis affectu erga Filium plena erat, vt illum in nos transferret & seruaret ad excellentiam misericordiæ suæ: quasi commendasset IESVS matri, quod dixit mulieribus; Nolite flere super me, sed super filios vestros. Ideò crucifixus, plenus doloribus & cruciatibus, velut in alios remittens compassionem sui, dixit matri lacrymanti; Mulier, ecce Filius tuus: ecce filius tuus est quisque fidelis & discipulus meus; noli tam compati & flere super me, quàm super istos filios tuos, quos tibi commendo, miseros homines & peccatores.

peccatores. Sciebat Chriſtus maius obiectum miſericordiæ eſſe miſeriam peccati, quàm quodcumque corporale tormentum: nam plus doluit anima Chriſti compatiens in culpis noſtris, quàm corpus eius patiens in pœnis ſuis. Ideò voluit vt transferret mater compaſſionem, & miſericordiam ad noſtros defectus, culpas, & miſerias animæ, vt nos in illis præcipuè adiuuaret. Et quia Chriſtus patiendo benemeritus fuit de Iuſtitiâ diuinâ, ſuperabundanter illi ſatisfaciendo, propterea dignus vt ei committeretur hoc attributum & eſſet Iudex hominum, vt prædixit Dauid; *Deus iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis:* Mater Chriſti, compatiendo & miſereſcendo Chriſti, benemeruit quoque compaſſionis & miſericordiæ attributum, quod illi eſt commiſſum; vt dicere poſſimus: Deus miſericordiam tuam Reginæ dediſti, & pietatem tuam matri Regis: ideò nulla gratia & miſericordia Dei ad nos peruenit, niſi per MARIAM. Iam hinc, pientiſſima mater, te accipio in mea; & iſtud primum pignus accipiam tuæ pietatis, vt imiteris filium tuum primogenitum: qui non tantùm te dedit Ioanni, ſed Ioannem etiam dedit tibi: ita me des Deo, ſiquidem Deum dediſti nobis.

Igitur cùm noſtra miſeria nullum habeat

remedium

remedium nisi Dei misericordiam, & dispensatio eius sit penes MARIAM, cui filius nihil negat, & illa plena sit miseratione; quid pigrescimus in officiis & pietate erga illam? Quatuor de causis debemus officiosi esse in obsequio erga Virginem. Vna est vtilitas & necessitas intercessionis eius: nam sine negotiatione & petitione Virginis nihil descendit de cælo. Plus quàm ab Eliâ dependebat pluuia cæli, ex MARIA pendet gratia. Altera est voluntas Christi, qui vult Matrem suam coli à nobis, ipsique adulamur Christo Domino cultu suæ Genitricis. nam ad omne quod illi debemus delegat Matrem suã creditricem. Si ea quæ facimus pauperibus, accepta ipse habet, eosque Vicarios designauit obligationis quam habemus; quantò magis grata habebit, quæ præstantur Matri, cuius se debitorem agnoscit ille cui omnia debent.

Tertia causa est, excellentia sanctissimæ Virginis: cuius cultus licet nullius nobis necessitatis esset, nec tam explicatæ voluntatis Filij sui IESV, propter præstantiam suam summoperè deberemus affici erga illam. Ipsa est honos totius creaturæ, maximè generis nostri: & secunda post Deum, cui concessum est vt habeat illud priuilegiũ, quo Deus solùm propter infinitatem suæ naturæ fruitur, vt sit parens & virgo simul, & parens Dei.

Dei. Deus eſt pater & virgo ſimul: Maria eſt etiam mater & virgo. Quemadmodum Chriſtus ſecundùm diuinitatem genitus eſt caſtiſſimè in ſplendoribus Sanctorum à virgine Patre ſine matre; ita ſecundùm humanitatem genitus eſt caſtiſſimè à virgine matre ſine patre in ſplendoribus ſanctitatum ſuper omnes Sanctos. O geminum miraculum, quòd virgo pariat, & quòd pariat Deum! Sed quid debebat parere virgo niſi Deum? Gratia & natura ſorores ſunt, & ambæ ſapiunt manum eiuſdem artificis: ideò ſimilem quamdam methodum ſuorum operum ſeruant. Quemadmodum in compendium collegit Deus in Adamo & Euâ vniuerſam naturam, poſtquàm cuncta creaſſet; atque in homine ſunt omnes naturarum & vitarum gradus eminentiori modo quàm in ipſis naturis, cælis, plantis & animalibus, vt vnus homo plus valeat quàm vniuerſus orbis, & ſit alter mundus, eique omnia ſeruiant, & propter illum ſint omnia: ita quoniam non eſt negligentior & minùs curioſus artifex Deus in rebus gratiæ, in vnum quoque redegit in nouo Adam & Euâ vniuerſam gratiam datam & dandam hominibus & Angelis. Vnâque in MARIA ſunt omnia genera chariſmatũ & donorum ſupernaturalium & gratiarum gradus eminentiori modo, quàm
in

in cunctis reliquis Hierarchiis ſpirituum beatorum, & ordinibus Sanctorum, vt ea ſola pluſquam æquiualeat vniuerſorum ſanctitati. Non eſt ſolùm pietas iſtud exiſtimare, ſed ratio; & ſatis iam conſtat ex reuelatione benedicti patris Martini Gutierrez martyris Chriſti, quem vidit ſancta Tereſia in cælo cum inſigni martyrij, quòd in carcere obiiſſet ab hæreticis vinctus & vexatus. Huic ſeruo ſuo gratias egit ipſa virgo MARIA, quòd huiuſmodi defenderit ſuam ſanctitatem. MARIÆ enim ſeruiunt, & colunt tamquam Reginam omnium ipſa beata Seraphim, & ceteri Angeli ac Beati; veluti bruta animalia parebant Adamo in ſtatu naturæ non corruptæ. Homo eminentior brutis creatus fuit; Maria ſublimior Seraphinis & Angelicis mentibus glorificata, excellens beatos ſpiritus, vt Adam pecora campi & irrationalia. Illa ſola duplo maior videtur eſſe apud Deum & æſtimabilior quàm totus mundus: in quem etſi indulgentiſſimus fuerit deſcendendo de cælo Filius Dei pro eius ſalute; nihilominus vt acciperet Spiritum ſanctum, opus fuit recipi prius Chriſtum in cælum: at beata Maria & Filium Dei in ſe ſuſcepit, & ſimul Spiritum ſanctum in ſe ſuperuenientem.

Itaque duobus titulis audiuntur preces

Mariæ

Mariæ à Christo, & ob reuerentiam debitam matri, & ob eminentiam sanctitatis eius & merita singularia: exauditur enim pro suâ & filij sui reuerentiâ & dignitate; pro reuerentiâ maternitatis, & pro dignitate sanctitatis: & nos per illam audimur: cuius intercessio non solùm vtilis, sed necessaria est nobis. Ad MARIAM igitur in cunctis afflictionibus confugias, velut filius plagis ab extraneo cæsus ad matrem accurrit: nouit illa portare & sustinere mundum suis precibus, nec graue onus tu illi putes adiici.

Quarta causa potest esse velut affinitas & necessitudo quædam cum beatâ Mariâ, non tantùm secundùm spiritum & mystica solùm, sed realis secundùm corpus etiam & naturam. Nullus enim homo propinquior est affinitate alteri, quàm est tibi coniuncta beata Virgo. Qui corpus Christi suscipit in Eucharistiâ, vnione quadam reali fit vna caro cum Christo; vt non sit vnio alia & coniunctio tam propinqua & similis inter homines, etiam inter virum & vxorem: quare etiam debes te putare affinem matri ipsius Christi, & reputare habere eamdem carnem. Maior item est coniunctio physica, & realis inter Deum & te, quàm inter te & patrem tuum: qualis ergo erit affinitas, quam contrahis cum matre ipsius Dei? Quæ maior

vnio creata & realis poteſt eſſe, quàm eſt inter Verbum diuinum & ſacratiſſimam humanitatem Chriſti, acceptam ex viſceribus ſanctiſſimæ Virginis? & quæ vnio conſanguinitatis poteſt eſſe maior, quàm fuit inter Chriſtum & Mariam? Igitur affinitas & coniunctio ſecundùm naturã noſtram, quam habemus cum beatiſſimâ Virgine, excedit affinitates hominum. Si homines ſolo titulo conſanguinitatis & propinquitatis ſe iuuant, & ad ſe inuicem accurrunt pro auxilio; cur non accedemus ad MARIAM, cum quâ habemus neceſſitudinem maximam?

Quid dicam de coniunctione & quaſi cognatione ſpirituali, quam cum Mariâ contraximus? Is per quem accepiſti gratiam Baptiſmi, aut aſtitit tibi & ſuſcepit in illo Sacramento, cognatus tuus fit, illumque teneris venerari vt patrem: quantam reuerentiam, proximitatem, & filiationem contrahemus cum Virgine, per quam toties gratiam ſuſcipimus, quæ toties ſuis precibus peperit nos Deo, & in lucem & in veritatem vitæ ſpiritualis edidit?

Agnoſco te matrem meam, ô Mater Dei & Mater gratiæ & miſericordiæ, obſecro ne obliuiſcaris nominis tui, de quo tu ipſa glorиaris. Mater gratiæ & miſericordiæ diceris: ſed hũc titulum quid tibi dedit niſi noſtra miſeria,

quia

quia tuâ miſeratione & gratiâ egemus? Quare quia ego miſerrimus omnium ſum, maius ius præſumo habere in tua materna viſcera. Dignitas tua ex meâ indignitate accidit, ſanctitas tua ex meis peccatis: ideò præſumo primum locum me habere in tuâ miſericordiâ, quia primus & maximus omnium peccator ſum, & plus miſer. Mater Dei, te fecerunt peccata hominum; & peccata mea ſolùm ſufficerent, vt te facerent Matrem miſericordiæ: ne proiicias me à te & protectione tuâ, ſub cuius pallio proteguntur omnes Religioſi noſtræ Societatis; vt mirabili viſione vidit deuotiſſimus tuus filius pater Martinus Gutierrez. Quem enim debet magis recipere miſericordia, quàm magis miſellum? Recordare, quòd hunc honorificum titulum, de quo, poſt titulum matris Dei & virginis, ſupra ceteros gloriaris, ego ſolus poſſim ſuſtentare ob innumera mea peccata. Spero Mater in miſericordiâ tuâ ego miſerrimus: nam potiùs cælum & terra peribunt, quàm tua deficiet miſeratio & gratia iis qui verè & feriò implorant fauorem tuum, & ſerui tui ſunt. Admitte me inter illos, vt cum exultatione & lacrymis in te colendâ occuper: at quia tepiditas mea frigidum & ſiccum, vt qui ſim totus terreſtris, me teneat; inuideo feruorem tuis deuotis: vellemque, vt faciebat deuotiſſimus

Pater Ioannes Trexus, ſacella tua ore meo verrere, & lacrymis rigare. Ad hoc faciendum aliquot milliaria pedibus ibat ille feruidus Pater & filius deuotus Virginis.

CAPVT V.

Quòd imitari Chriſtum debemus, & de ſanctiſſimi cordis ſui dolore & paßione.

QVomodo poteſt homo cogitare de aliquo guſtu, qui pro hominis guſtu recordatur afflicti IESV? Vna gutta ſanguinis ſufficiebat redemptioni noſtræ: quomodo totus pro nobis fuſus, & immenſitas dolorum, laborum, opprobriorum, non ſufficit exemplo? ánne vanè & incaſsùm tot tantáque paſſus eſt Filius Dei, cùm minima oratio eius plus quàm abundaret ad ſatisfaciendum pro mille mundis, & obtinendum vniuerſis gratiam? Sed adhuc non ſufficit tantus exceſſus cruciatuum, vt vnus ego imiter illum. Chriſtus enim paſſus eſt pro nobis, nobis relinquens exemplum. Non minoris ſteterunt Deo minimæ noſtræ voluntates, quàm noſtra peccata grauia facta. O ſi conſiderarem opera tua hæc, Domine; quomodo expauerem? Mirabilia opera tua, vtinam anima mea cognoſceret nimis! mirabilia prodigia

digia quæ posuisti super terram, mirabilia testimonia amoris tui, & ingratitudinis & duritiæ meæ! Vtinam fieret cor meum tamquam cera liquescens, & ponerem te vt signaculum super illud, vt nullum vitæ huius gustum admitterem, sed imitarer dolores & afflictiones tuas! Ponam vt signaculum super cor meum illud cor mœstum amantissimi IESV, quod perpetuò crucifixum fuit: sic in memoriâ habebo, & tabescet in me anima mea. Quid efficacius ad extinguendum omnem voluntatis gustum, quàm recordatio IESV gustantis fel, & totius passionis eius? Tam efficax est eius consideratio, vt ipsum Christum erit tædere & pauere, & sudare guttas sanguinis. Quid efficacius, ne patiamur gustum, quàm compati dolenti IESV? Non sine causâ, hi qui fideliter Christo astiterunt in Caluariæ monte, & compassi sunt, non sunt posteà passi martyrium in exitu suo, cùm reliqui Apostoli, & alij discipuli, à tyrannis sint occisi. Nam beatissima Virgo mater IESV, sanctus Ioannes Euangelista, & Magdalena, non fuerunt per martyrium sublati: dolor maior omni morte & omni cruciatu, excruciauit illos solâ compassione, & suffecit pro morte martyrij. Compatiamur igitur IESV, & patiamur libenter.

IESVS est via, veritas, & vita. Quam viam

volumus habere ad verè beatam vitam, nisi vitam IESV, quæ tota fuit mors continua, & crucifixio perpetua? Sufficeret, vt nos æternè haberet IESVS dolentes & compatientes, atque omnem gustum nostrum abominantes, ob eam quam passus est in vltimâ nocte & die vitæ suæ omnium membrorũ cruciationem, in quo à plantâ pedis vsque ad verticem capitis non fuit sanitas. Lingua, quam non attigerant carnifices, ne sine tormento maneret, videtur non minùs torta quàm alia omnia membra: siquidem de nullo artuum suorum dolore conquestus est patientissimus IESVS, nisi de siti; vt monstraret etiam ea membra, quæ videbantur immunia, excruciata habuisse. Neque magnitudine doloris insensibilia & stupida fiebant, sed omnia valida, viuida, vegeta ad patiendum seruauit; ideò expiraturus clamauit voce magnâ: in quo etiam ostendit feruorem numquam deficientem, quo negotium nostrum egit in tam acerbis cruciatibus; & humilitatem, quâ excepit mortem inclinatione sui capitis; atque summam reuerentiam, quâ adimpleuit arduum Patris præceptum.

Plus tamen debent nos commouere quæ passus est per totam vitam in vno membro sanctissimo suo corde: cuius dolor immensus fuit à primo instanti suæ conceptionis, & du-

rauit

rauit quàm diu vixit. Cor eſt, quod primò excruciatum fuit, & quod vltimò. Tantò magis doluit cor eius, quantò omnium reliquorum membrorum intolerabiles dolores in vno illo paſſus eſt, quod eſt omnibus membris delicatius. Non minor afflictio latuit in corde IESV ab illo inſtanti, quàm habuit in horto, cùm ſudauit ſanguinem per omnia membra. Quemadmodum illic ex viuidâ apprehenſione dolorum & cruciatuum paſſionis ſuæ inſolito & terribili modo afflictus fuit: ſic etiam æquè intensè apprehendit eoſdem dolores in vtero amantiſſimæ matris. Cognitio enim Chriſti non fuit imperfecta, eo maximè tempore cùm negotium noſtræ redemptionis acceptauit; & propoſita fuit illius intellectui, ſine vllâ diſſimulatione, omnis difficultas toleranda & vincenda. Apprehendit ibi intenſiſſimè ſuam paſſionem, labores innumeros ſuæ vitæ, opprobria & contemptus: ita afflixit illum ab eo tempore hæc cognitio ſuæ paſſionis, & plus fortaſſe quàm in horto, ſi inæqualitas fuit: nam in Gethſemani erupit exteriùs ſenſus doloris, diffuſuſque fuit per omnes artus, vt communicatus in toto corpore angor, minor remaneret in corde: at in vtero glorioſiſſimæ virginis MARIÆ retentus eſt totus dolor intrinſecus in vno mẽbro tenerrimo corculo infantis IESV. Cùm

quis lacrymatur, minùs ſentit afflictionem, quàm cùm recluditur angor in corde ſiccis oculis: ſic Chriſtus, dum non ſudauit & ſanguinem fudit, plus fortaſſe doluit, quia nulla particula angoris euaporata fuit: oportuit tamen ad noſtrum documentum monſtrari ſemel exteriùs, quantum paſſus eſt ſemper interiùs. Continuatus deinde fuit iſte mœror per omnem vitam. Perfectiſſimè & perſpicaciſſimè, vt in ſe erant, cognoſcebat ſemper omnia IESVS. Niſi diuinâ diſpenſatione adiutus fuiſſet illo ipſo inſtanti quo cœpit viuere, mortuus fuiſſet præ doloris magnitudine: ideò maximum & continuum miraculum fuit vita IESV. Nec ſolùm paſſio ſua eum afflixit, ſed multò plus compaſſio: habuit compaſſionem, conſiderans anguſtias ſuæ amantiſſimæ & innocentiſſimæ matris; habuit quoque compaſſionem noſtri: plus doluit omnia tormenta Martyrum, pœnitentias Confeſſorum, morbos & ægritudines Sanctorum, quàm ij ipſi qui paſſi illa ſunt. Si mater pia plus dolet ægritudinem filij, quàm ipſe filius: quis poteſt negare, Chriſtum dilexiſſe ſuos, plus quàm vlla mater vnicum filium. Verè labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Quantus igitur erit dolor, ſi eſt maior quàm omnium Martyrum, Pœnitentium, & ægrotantium ſimul?

Habuit

Habuit prætereà ſuper omnia compaſſionem noſtri, & dolorem, ob omnia & ſingula peccata omnium & ſingulorum hominum, qui fuerunt, & futuri erant. Deficit mens, cùm quis conſiderat quàm immenſus hic dolor fuit; ſufficiens, niſi per miraculum impediretur, ad auferendam millies vitam. Si aliqui homines præ dolore peccatorum mortui fuerunt; quomodo non extingueret vitam Iesv dolor ſolius vnius & minimi peccati venialis vnius hominis, cùm omnem deformitatem culpæ perfectè conſideraſſet, tum Maieſtatem Dei Patris, contra quem eſt, atque vilitatem hominis à quo eſt commiſſa, & ipſe tantoperè amaret Patrem offenſum, & hominem offendentem? Sicut hanc charitatem nemo menſurare poteſt, ſic nec dolorem. Si tantum dolorem habuit de vno peccato veniali; quantum de omnibus & ſingulis peccatis venialibus & mortalibus adeò horribilibus & immanibus? Importabile pondus peccatorum tulit ille, qui ſuaue iugum & onus leue nobis impoſuit: nos autem oneramus Iesvm immenſo pondere iniquitatum; quod ſanguineum ſudorem ex corpore Iesv expreſſit, ſicut torcular ex racemo vinum. Si ab ipſo die quo peccauit Adam, vſquequò deſcendat Chriſtus iudicaturus homines, fuiſſet aliquis qui pateretur omnia ſupplicia

Martyrum, morbos & dolores cunctos omnium hominum, non æquiualeret totum hoc huic dolori Christi: qui etiam ex eo quòd fuit angor spiritualis, acerbior ex suo genere erat, quàm corporales cruciatus. Habitabat in Christo plenitudo diuinitatis, & clara visio Dei illũ illustrabat: quæ tamen aliquibus effectibus non obstitit; sed dispositũ miraculosè fuit, ne per illam affluentia gaudij totum corpus & inferiores animi portiones occuparet, vt daret locum dolori, sicut accidit in passione. At in corde IESV dolenti pro peccatis nostris, non tantùm dedit locum summæ tristitiæ; sed auxit summoperè propter altissimam cognitionem Dei offensi: quò enim maior fuit cognitio Dei, maiorem dolorem causabat; & Christus solus multò maiorem cognitionem intuitiuam Dei habuit, quàm omnia Cherubim & Seraphim, & reliqui omnes Spiritus, ac simul omnes homines beati. Amor quoque Christi erga Deum offensum æqualis fuit visioni diuinæ Maiestatis; quare dolor eius nec explicari nec cogitari potest: nam non amisit occasionem patiendi quantum potuit, & decebat: imò miracula fiebant stupenda in suâ sacratissimâ animâ, ne impedirentur dolores. Quomodo nos solliciti sumus vt gaudeamus, & excogitemus artes voluptatum; si totum hoc patiebatur

tiebatur IESVS in ſuo corde, cuius nemo debet recordari ſine lacrymis, & debet Chriſtianus recordari ſemper?

Quomodo, cor meum, audes gaudere? conſidera, quare IESVS tuus paſſus eſt? pro peccatis tuis, vt te ſaluet. Quia ego offendi, ille ita me amat, ita cumulat beneficiis. Quomodo hic amator meus, & benefactor inimicorum, carbones ignis non congerit ſuper caput meum, & erubeſcere me facit? quomodo carbones ignis non congerit ſuper cor meum, vt ardeam amore eius & deſiderio imitandi illum? Ponam cor mœſtum IESV vt ſignaculum ſuper durum cor meum, vt aliquando me inueniat ſecundùm cor ſuum amicum & cupidum patiendi. Compatere cor meum patienti IESV, & conſolare illum patiendo. Quomodo vis conſequi miſericordiam per paſſionem Chriſti, ſi non habes miſericordiam Chriſti patientis? Tantam gratiam fideiuſſoris tui ne obliuiſcaris. Sanctus Didacus Quiſay ne obliuiſceretur, præter frequentem commemorationem & pium affectum, ſcriptam in libello ſecum continuò geſtabat paſſionem Chriſti, in teſtimonium quòd inciſam in corde haberet, eamque ſingulis diebus legebat. Tam grata fuit Deo hæc memoria crucis Saluatoris, vt concederet, poſtquam Societatem IESV ingreſſus fuit,

penitus

penitus conformari illi, & crucifigi pro nomine eius, suâque passione repræsentare mortem Filij sui: rependitque Christus istam memoriam sancto Didaco; nam super locum, vbi ille & alij plures Sancti pro Christo crucifixi fuerunt, singulis sextis Feriis luces mirabiles in cælo apparebant, conformitatem passionis Christi & ipsorum approbantes & commemorantes. Iucundum est Christo recordari passionis suæ: siquidem vt eius memoriam haberemus, instituit admirandum sui Corporis Sacramentum.

At si memor es Christi patientis; quomodo non es impatiens aduersum te, tibique irasceris? Rex Mohab cùm nullam iam spem haberet, oppressus obsidione Israëlis; arripiens filium primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super
4. Reg. 3. murum, & facta est indignatio magna in Israël, statimque recesserunt. Ecce holocaustum filij primogeniti & Vnigeniti Dei super Crucem? cur non indignaris in te, & recedis ab omni voluptate & voluntate tuâ? Extraneis, imò animalibus compatimur: cur non Deo nostro, Patri nostro, Fratri nostro? Proh inuerecunda peruicacia nostra, qui loco compassionis rursus crucifigimus IESVM nouis peccatis! Recordare quòd Deus est,

Pater

Pater tuus eſt, non inimicus tuus; qui patitur pro te inimico, non pro pecoribus campi, aut pro ſuâ ſalute, loco tui, non pro ſe, acerbiſſimum omnium ſupplicium crucis, in omnibus membris vulneratus, non dolorem tantùm aliquem capitis, aut ſtomachi; quia tibi & mundo benefaciebat, non quia vrbes incendit; publicitus in die feſto, & in monte, cum duobus latronibus, quaſi dux eorum; non recluſus, & clanculùm; omnium odio, opprobrio & plauſu, vt illi ſoli, qui eſt miſericordia ipſa, defecerit miſericordia hominum. Libenter nihilominùs & amanter patitur, non inuitus, non iratus, non querulus, quia pro te; à ſuo populo, non à Barbaris & Scythis; per triginta & tres annos, non per vnam horam. Compatere ergo IESV, nec irrita hæc omnia facias: ceſſa peccare, incipe IESVM imitari: vt multùm proficiat tibi paſſio ſua, fiat imitatio tua.

CAPVT VI.

Quantum oporteat ſequi Chriſtum.

NOn tentat nos Deus, cùm in difficilibus poſuerit ſalutem noſtram. Carum illi eſſet, ſiquidem tanta fecit & pertulit, vt eum imitaremur. Dicta hominis in poteſtate conſtituti habentur pro lege, & adimpleri debent:

debent: facta Dei cur non ſunt obſeruanda? Qui ponit cor Chriſti doloroſiſſimũ & humile vt ſignaculum ſuper cor ſuum, ponat etiam ſuper brachium ſuum, vt imitetur eum cui condolet. Dilectio non eſt mollis, ſed fortis; & amantem Dei, mors Chriſti excruciabit per compaſſionem, & æmulationem. Dura eſt imitatio Iesv: aliqui perinde vt infernum odio habent; ſed non poſſumus meliora chariſmata æmulari. Ne timeas falli, cùm crucem pro deliciis, opprobria pro honoribus, nuditatem pro opibus ſuadet; ſumma veritas eſt. Sapientia æterna & intellectus diuinus ita conſuluit, ita iudicauit expedire. Ne diffidas, ſumma Bonitas, ſumma Potentia eſt; his tamen rebus te redemit: iiſdem opus eſt perficias ſaluationem tuam: iiſdem inſtrumentis opus iſtud incipitur, & perficitur: per hæc Chriſtus aſcendit in cælum; & membra non decet aliâ viâ ire, niſi quâ it & ducit caput. Non ſunt venena: ipſe Chriſtus ſanctificauit & libauit priùs: imò vt parum tranſiret ad nos, totum ferè calicem laborum & dolorum hauſit; & tamen viuit in æternum; & ad dexteram Dei ſedet. Quomodo non operiet confuſio faciem tuam, dum videns Chriſtum maledictum ab omnibus, tu velis laudari? videns genuflexum ad pedes Iudæ, tu extollaris ſuper maiores? videns ſitientem,

tientem, & carentem aquâ, tu cupias abundare & deliciari?

Magna gloria eſt ſerui, ſequi Dominum ſuum. Imitatio Chriſti non ſolùm neceſſitas eſt, ſed dignitas: iam in hoc maxima pars difficultatis tollitur, & aliarum ſufficiens pretium datur. Si gloria eſt imitari Chriſtum, iam non erit arduum ferre contemptus & opprobria hominum. Siquidem iſtud honos erit ſummus: non eſt contemptus, vbi contemni eſt dignitas. Pro gloriâ quoque verâ carere voluptatibus & ſuperfluis diuitiis, non eſt difficile: nam mundani & Ethnici plus fecerunt, & abſtinuerunt neceſſariis pro gloriâ falsâ. Pudeat nos, quòd fuerint quidam Barbari tam fidi & amantes Regis ſui, vt ſi Regi deeſſent oculi, ipſi ſe excæcarent; ſi deeſſet manus, ipſi pariter ſibi abſcinderent dexteram; & hac fide in reliquis imitatores Regis ſui eſſent: cur in minoribus non imitamur Regem gloriæ qui vocamur fideles? Si Chriſtus ſolùm dixiſſet quid faciendum eſſet, licet ipſe non feciſſet, deberemus exequi: quantò magis, cùm ipſe primus fecerit, & fecerit vt nos faciamus; & non tantùm dixit, ſed laudauit & beatas prædicauit afflictiones? Si Propheta aliquis ſimpliciter dixiſſet, non haberemus excuſationem: quantò minùs, cùm ipſa Sapientia Prophetarum & os Dei exagge-

exaggerauerit, & in ſe perfecerit? Non dixit IESVS verbum otioſum; quantò minùs tot laudes & beatificationes pauperum & afflictorum? quantò minùs tot opera otioſa fecit? Si non oporteret nos pati, exemplaris vita IESV otioſa fuiſſet, & ſuperuacaneus eius rigor nobis, qui charitate illius, qui ſuperabundanti pretio redemit nos, non moueremur, & tanto exemplo non doceremur ad amandum eius imitationem, & odio habendum peccatum & guſtus ſenſuum. Anne vanè voluiſſet Deus affligi ſuum Vnigenitum, ſi nihil referret facere quæ ipſe fecit, vt quos præſciuit & prædeſtinauit, fierent conformes imaginis Filij ſui, vt ſit ille primogenitus in multis fratribus? Non eſt Deus impius, vt ſine causâ gauderet tam atrociter ſæuire in Vnigenitum dilectum. Animalia fera & crudelia, ſunt erga fetus pientiſſima: quomodo Deus clementiſſimus & miſericordiſſimus in Filium fuiſſet crudelis & tyrannus, ſi neceſſe nobis non eſſet pati? Peccata noſtra non requirebant tantos cruciatus, vt redimeremur; ſuperabundabat vna gutta, non dicam cruoris, ſed ſudoris IESV: requiſiuit ergo illam tormentorum atrocitatem, vitæq; auſteritatem, neceſſitas noſtra imitandi Chriſtum, & patiendi, quæ eſt regia cæli via. Aut Deus atrox & impius eſt; aut ſummè neceſſarium eſt nobis,

bis, humiles, afflictos, inopes esse, habere æstimationem diuinæ charitatis & contemptum nostrum.

Nemo iter cæli nouit, qui non ambulauit: nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo CHRISTVS IESVS; & qui per viam, quam ille monstrauit, incedit. Incognita via erat, nec potuit alius indicare melius quàm IESVS qui nouerat illam & ambulauerat. Non fecit IESVS, vt aliqui rustici solent; qui digito aut narratione ostendunt viatoribus iter, ipsi tamen sedent & manent domi quieti, nec solliciti sunt deinceps, an errent rursus viatores: nam præterquam verbo docuisset semitam cæli, ipse præit & præducit nos ne erremus. Dic mihi, si certi fuissemus, vt modò sumus, de gaudiis cælestibus, pedibusque foret opus peruenire ad illa, nec aliud requireretur ad consequendũ, nisi scire viam omnino ignoratam, & aliquis illã annuntiaret nobis; quis esset qui non se accingeret ad iter, quantumuis salebrosũ & difficile esset, præcipuè si ille qui demonstraret semitam, vellet comitari nos & præcedere? Cur igitur Christo non credimus, & sequimur? ánne putamus erraturos nos sapientiâ Dei duce? ánne putamus perituros præeunte Saluatore? Minimè. Securam nobis viam monstrauit Christus, & præcessit ipse: tam certa est, vt etiam si moria-

 mur

mur in illâ, ipſum periculum & interitus ſit certior ſemita: quin ſi amares Chriſtum, non dubitares mori cum illo. Non amat Chriſtum, qui non imitatur: nam virtus amoris eſt aſſimilatio. O quis verè diceret, Viuo ego, iam non ego, ſed viuit in me Chriſtus; mortificationem IESV in corpore meo circumferens, & in corde inſerens!

Si igitur amas Filium Mariæ, & vis tabernaculum Dei fieri vt illa fuit; inſpice & fac ſecundùm exemplar, quod tibi in monte Caluariæ monſtratum eſt, totamque vitam IESV reſpice: ipſe elegit contemptus viuere, & mori: deriſus fuit, reputatus cum iniquis, non ſolùm vt idiota, ſed vt fatuus habitus: vt ſeruus vilis verberatus, vt ſceleſtiſſimus omni crudelitate punitus: ipſe honorem temporalem, ſi deferebatur vltrò, fugiebat: nullum non conuitium ſuſtinuit: Samaritanus, idololatra vocatus fuit, dæmoniacus, pſeudopropheta, ſeductor, guloſus, vorator, & potator vini, blaſphemator, tranſgreſſor legis: creditus conſpirator & proditor patriæ, peccatorum amicus. Quæ creatura poteſt dici, cui non ſe humiliauerit? Humiliauit ſe Angelis: quid opus erat vt veniret Angelus ad confortandum illum qui Deus erat, cùm verbo ſuo poſſet deſtruere Vniuerſum? quid opus fuit dicere, Angelorum legiones poſſe illum

illum vindicare, & resistere comprehensoribus suis, quasi ipse non posset? ieiunus & famelicus quid opus erat vt acciperet cibum & velut eleëmosynam ab Angelis, cùm ipse posset lapides in panes conuertere? Humiliauit se hominibus, Matri & Iosepho obediens. Humiliauit se impiissimis Principibus, Herodi, Cæsari, Caiphæ, Pilato, iniusta mandata adimplendo, oneribus & iudiciis eorum parendo. Humiliauit se hominibus vilibus & seruis, vt Malcho, carnificibus, & aliis. Humiliauit se creaturis omnibus, patiens in se sæuire frigus, æstus, ferrum, crucem, spinas, arundines, sputa. Subiecit se denique dæmonibus: traditus est in horâ passionis potestati tenebrarum, & passus est duci se à diabolo super pinnaculum templi. Nulla est creatura, à sublimiori vsque ad viliorem, ab optimâ vsque ad pessimam, cui non se subiecerit Creator pro me: & qui omnia fecerat, & Dominus vniuersorum fuit, nihil voluit habere vt me haberet: nullum prædium possedit, nullos redditus habuit: de eleëmosynis tantùm accipiebat minora necessitate: vt mendicus vestitus incedit, non vt Philosophus, aut Doctor, aut Nobilis: inops etiam à veris amicis fuit, vt nullius fauore vna alapa dimissa illi fuerit: suo Regno & Principatu se expoliauit, se ipso suam maiestatem occultãs.

In quantum Deus quoque, ſimilia documenta humilitatis dedit. Humillima eſt tremenda illa infinitudo & omnipotentia Dei: elegit enim Diuinitas, propter hominem, quæ magis laborioſa videntur, & minùs honorifica. In creatione noluit facere hominem, ſicut fecit cetera, iubendo voce vnicâ tamquam Dominus, ſed velut ſeruiendo & laborando manibus ſuis, ac ſi ſeruus & figulus eſſet. In Redemptione quoque noluit redimere nos, vt poterat, aſſumendo aliquam honoratam & ſublimem naturam vt Seraphim; ſed viliorem omnium naturam rationalium qui infamati & ignobiles erant ob ſcelus primi Parentis, in ſe ruinoſam & caducam. In glorificatione, cùm nos ſatiabit gloriâ Maieſtatis ſuæ, & vt ſummus Dominus remunerabit, miniſtrare vt ſeruus dicitur. Verè enim filius Dei eſt Chriſtus, qui mores Dei imitatus eſt & docuit. Agnoſcens ſuum humilitatis ſpiritum in Chriſto, meritò dicit Pater: Ecce ſeruus meus, ſuſcipiam eum, dedi ſpiritum meum ſuper eum. Nihilominùs nos qui Chriſtiano nomine gloriamur, & filij Dei volumus eſſe, fugimus hæc quæ amauit Chriſtus Filius Dei. Quo alio maiori odio proſequeremur paupertatem, humiliationem, crucem, ſi Chriſtus præciperet nobis ſub interminatione inferni odiſſe illas, quàm modò

modò horremus, cùm promiſerit pro illis gloriam? Ita audimus mendacia verba mundi, ita obedimus ſuggeſtionibus diaboli, ac ſi pro nobis crucifixus ſatanas fuiſſet: ita auerſamur vitam, & conſilia Chriſti negligimus, ac ſi fatuus quidam & ridiculus amens in foro effutiiſſet.

Si Rex terrenus multò minora offerret militibus ſuis, eum omnes, etiam pro paruo ſtipendio, ſequerentur per rupes & niues; præſertim ſi parem habitum, victum, habitationem illis cōcederet, ac ipſe Rex vteretur, iam etiam ſine ſtipendio ſequerentur Regem ob ſolum pudorem: & nos nec ob amorem, nec pudorem, nec timorem, nec lucrum, concitamur ad ſequendum Regem Regum & Dominum Dominantium. O ſi tam fidelis Chriſto eſſem, vt Ionathæ fuit adoleſcens armiger ſuus! fac omnia, dixit, quæ placent animo tuo; perge quò cupis, & ero tecum vbicumque volueris. per ſcopulos, per mucrones, per hoſtium arma irruit, ne iret ſolus filius Regis. Aſcendit autem Ionathas manibus & pedibus reptans, & armiger eius poſt eum. Quomodo Chriſtum relinquimus torcular calcare ſolum, & nemo eſt qui cum eo ſocietur in paſſionibus & laboribus? non eſt tam formidabile quod pro Chriſto pati communiter continget, ac fuit quod armiger ille

 aggreſ-

aggreſſus eſt pro Ionathâ. Quis miles relinqueret Regem ſuum in medio hoſtium exercitu, & ſanus & lætus auderet redire domum, & non potiùs mallet cum illo cadere? cur nos relinquimus Chriſtum ſolum? Ipſe iure queritur: Torcular calcaui ſolus, & de gentibus non eſt vir mecum. Etiamſi nullius auxilij futurus miles eſſet, nullaque ex ſocietate illius vtilitas ſequeretur, non debet deſerere Regem: quid erit, cùm tanta vtilitas tibi ſit, & Regi Regum CHRISTO IESV conſolatio paſſionis ſuæ, & finis eius intentus, qui eſt imitatio ſua? Aut opus eſt deponere nomen Chriſtiani, aut aſſumere quæ Chriſtianum faciunt. Si ſequi Chriſtum nolis, dic quem ſecuturus es? neceſſe eſt, vt ſequaris diabolum principem huius mundi. Talem ducem fugit, qui inſiſtit veſtigiis IESV; vt deberet id facere ſolùm vt fugeret: talem ducem ſequitur, vt deberet ſequi, etiamſi alium malum non fugeret; quantò potiùs cùm hæc duo copulantur, ſequi optimum, fugere peſſimum; ſequi Deum, fugere ſatanam?

Malitia noſtra ſolùm eſt, quòd nõ faciamus quæ Chriſtus docuit & fecit: nemo poteſt ſe excuſare quod non poſſit: iis rebus poſita eſt noſtra ſaluatio & perfectio quas quiuis poſſet habere: pauper quiſque poteſt eſſe: patientes omnibus licet eſſe: nõ ambire honores in manu

nu eſt cuiuſque. Hæc eſt ſapientia & amor Dei, vt ea elegerit, quæ omnibus paterent, & ſine labore poſſent obtinere. Neminem excludit à ſuo Regno; & nemini voluit deeſſe, quæ ad conſequendum illud opus eſſent. Si in diuitiis, honoribus, voluptatibus conſtitueret ſalutem noſtram, plures quàm modò damnarentur: nam pauperum, ignobilium & afflictorum numerus eſt innumerus, & tunc eſſet maior; nam quò plures vellent eſſe diuites & felices, pauciores forent. Quid iam dicam tibi, ſi non vis amplecti paupertatem, humilitatem & crucem IESV, nec vides immenſum bonum quod eſt in imitatione eius, niſi quòd hoc eſt quod dicit ipſe, Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris? Tu illud non vides, quia ambulas in tenebris, dum non ſequeris IESVM.

CAPVT VII.

Quòd patienter ferendæ ſint neceſſitates & ærumnæ à Deo immiſſæ.

SI non vis ſequi Chriſtum, ſaltem ne fugias illum: ſi non audes imitari, cur audes repugnare, & contemnere eius ſimilitudinem? intolerabilis inuerecundia eſt & miſerabilis cæcitas, cùm ſuperabundans charitas Dei adeò beneficentiſſima aliquibus ſit, vt illos

etiam reluctantes faciat conformes Filio suo, non expectans quòd ipsi in hoc laborent, ne fortè deficiant in pugnâ & difficultatibus vltrò se assimilandi vitæ Christi; sed ipse Deus propriâ manu id dignetur facere, concedendo paupertatem, occasiones humiliandi se, & labores; ipsi tamen renuant, & tam absint vt velint similes esse Vnigenito Dei, vt pudeat illos paupertatis, & omnium de quibus gloriatus est Dominus gloriæ, omnibusque viribus & artibus fugiant IESVM, quem sequi tenentur. Gratias deberent agere Deo, quòd sine labore suo & sine vllo periculo (non enim tunc vana præsumptio aut inanis gloria locum habet) similitudinem Vnigeniti sui dederit quæ tantoperè illi placet; & præ summâ indulgentiâ erga ipsos, cùm alios vocet ad imitationem Christi, illos locet in illâ. Sed ingrati reluctantur, vt euadant similes superbo Lucifero; imò superbiores: numquam Lucifer se putauit meliorem Deo; illi verò tamquam si essent maiores, cùm IESVM afflictum sine culpâ videant, ipsi ob infinitas culpas suas nolunt tangi: & se, qui peccatores sunt, volunt haberi velut meliores, & minùs dignos supplicio, quàm innocentissimum IESVM. Cur indignamur cùm aliquid aduersum accidit? nam si culpa nostra præcessit; insolentia summa est, nolle se peccantem & nocentem

nocentem affligi, qui videt Christum innocentem punitum. Si nulla culpa præcessit, magis gaudeat, quia magis conformis est Christo, qui sine culpâ crucifixus fuit. Culpam, quam non commisisti in causâ, ne committas in labore ob impatientiam; quando gratias dupliciter acturus erat, & quia affligeris, & quia sine causâ innocenter. Quando tribulatur aliquis propter culpam, patientiam saltem debet habere: quando sine culpâ, lætitiam quoque: maius est tunc augmentum gratiæ, maior similitudo IESV inculpati, & spes melioris profectus, cùm non tam sit hæc afflictio ad emendandum præterita peccata, quàm ad augenda etiam merita futura, & præseruandas culpas: agnoscat in se summam indulgentiam Dei, quâ vsus est cum Matre suâ, præseruando illam. Christus passus est cruci pro te affigi à scelestissimis hominibus: cur tu à Deo tangi non feres patienter? melior & beneuola manus te molestat.

Filius cùm verberatur à patre, si nimiùm clamet & ploret, plus solet verberari; &, iam non percutitur ob culpam antiquam, quantum ob nouam clamoris impatientis: ita quando ægrè fers laborem à Deo immissum, & flagellum diuinum; accidit vt plus aggrauetur, quia murmuras, quia quereris, quia sine patientiâ es. Sufficiens culpa est, vt te pu-

niat Deus, contemnere ſimilitudinem filij ſui, non agnoſcere culpas tuas, impatientem eſſe. O Rex gloriæ, in quem deſiderant Angeli reſpicere! faciem tuam non auertiſti ab increpantibus & conſpuentibus in te; genas tuas dediſti vellentibus, corpus tuum percutientibus, improperium expectaſti & miſeriam pro me: cur ego miſer fugiam & auertam me à Deo & Patre meo correptore & benefactore meo? Gaude anima, conformando te ad exemplum Filij Dei in neceſſariâ paupertate, tribulatione, humiliatione, opprobriis. Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu Concilij, quia digni habiti erant pro nomine IESV contumeliam pati. S. Paulus Miqui, noſtræ Societatis, ibat gaudens ad conſpectum populorum; præcisâ aure, vt maior ignominia eſſet, miſſus per vrbes ad contumeliam popularem, & publicam infamiam: deridendus cunctis, ipſe tamen prior ridebat, frontem feſtiuam oſtentabat, patentem, erectam, iucundam, quaſi triumpharet ſolùm ob ſimilitudinem Filij Dei; eamque meruit in ſe vſque ad crucem perfici, quam alacris amplexus eſt. Tu ſi non vis ſolari Chriſtum, eius crucem ſuſcipiens; ne contriſtes Spiritum ſanctum, illam reiiciens: quam non quæris vltrò, inuentam & oblatam ne recuſes fruſtrà. Si Ieſus, cùm in itinere ad

re ad montem Caluariæ cecidit cruce onustus, vellet vt tu pro eo ferres illam, ánne illud excusares? quid si manibus propriis imposuisset humeris tuis, ánne resisteres & repelleres? an potiùs oscularceris horridum illud lignum, & manus illas sacrosanctas adorares? imò non tantùm ferre crucem, sed crucifigi loco Christi exoptares & peteres. Ecce crucem huius doloris, huius humiliationis, huius necessitatis, imposuit tibi Deus: cur reiicis? leuior est quàm Crux Christi. Si compatiens non vis consolari IESVM, consolare te compatienti IESV.

O consolator animarum, quid mihi accidere potest, cuius non inueniam abundans remedium, in tuis necessitatibus? Si langueo, in te à plantâ pedis ad verticem capitis non fuit corporis sanitas: vir dolorum, & sciens infirmitatem, verè languores nostros tulisti, & dolores portasti. Esurio? tu famelicus fuisti post quadraginta dies ieiunij, & tantoperè esuriisti, vt propter famem existimaret diabolus te posse inclinari ad peccãdum. Sitio? & tu sitiisti in cruce, nec fuit qui daret potum: ego nec in cruce sum, & inueniam qui præbeat potum. Frigeo? tu algebas in præsepio. Quiete priuor? etiam te dormientem in naui excitauerunt Discipuli. Iniuria mihi fit? tu ad mortem innocenter fuisti

fuiſti condemnatus. Patior contumeliam? tu publicè à Pilato productus ad populum fuiſti, dicente, Ecce homo. Defeſſus ſum? tu defatigatus ex itinere ſuper fontem ſedebas. Falsò inſimulor? tu in domo Caiphæ falſiſſimè accuſatus fuiſti. Reprehendor ob bona opera? tu quòd in ſabbato benefaceres. Detrahor? de te murmurabant quòd in principe dæmoniorum eiiceres dæmonia. Irrideor? tu ſubſannabaris à dicentibus, Alios ſaluos fecit, ſe ipſum non poteſt ſaluum facere. Aſperè mihi reſpondetur? & tibi aſperiùs; inſuper & colaphum impegit impius miniſter. Deſeror à familiaribus? tu à Diſcipulis fuiſti deſtitutus. Diſcedo à cognatis? tu à Matre ad patiendum profectus. Contemnor in meis conſiliis? tua quoque doctrina ſpreta fuit, & eſt. Premor tentationibus? tu quoque tuliſti eas in deſerto. Doleo ob lapſum fratris mei? tu doluiſti diſcipulum apoſtatam, & deſerentem veritatis ſemitam. Doleo ob defectus proprios? tu vidiſti eos priùs, & doluiſti. Defectum deuotionis ſentio? tu clamaſti, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Quis igitur labor eſt, ſiue corporalis, ſiue ſpiritualis, cuius non habeamus refrigerium in Chriſto priùs laborante pro nobis? Hoc eſt quod dicit, Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego

reficiam

reficiam vos. O dulcissima promissio, quæ solùm audita recreat! Si Christi labor aufert nostrum laborem, quantò magis eius gloria auferet? si ita necessitates Christi auxiliantur nobis, quid faciet potentia eius & diuitiæ? Sed auxilium istud, clementissime Domine, solùm exopto, vt patiar tecum; non vt me consoleris in hac vitâ, in quâ nec corporale nec spirituale gaudium cupere debet anima, nisi solùm pati tecum, & pro te.

CAPVT VIII.

Qualiter puritas corporis iuuet spiritum.

QVi cœnosam & insalubrem regionem incolit, non est mirum, si langueat sæpe; qui propitiam & puram, valebit: sic anima in puro corpore benè se habet; in immundo & cœnoso ægrotabit. Velut in prato florido & fragranti, est mens in carne mundâ. Corpora casta sunt deliciæ Dei; quid mirum, si sint animabus salubria? mentem liberam relinquunt vacare Deo, sine vllâ rerum temporalium curâ: lætificant conscientiam, spretâ sensibili voluptate, & amato Deo sine impedimentis. O amor meus, ô veritas sincerissima & purissima, si quidem non solùm debeo tibi ô Deus cordis humani dimidium mei, sed me totum; non tantùm mentem
purificabo,

purificabo, ſed corpus ſanctificabo. Membra Chriſti ſumus; ne deformitatem in pulcherrimo corpore efficiat vnus artus corruptus & fœdus. Quæ pulchritudo eſſet ſponſæ formoſiſſimæ, ſi putridum naſum haberet, aut ora & genas vermibus ſcatentes? Corpus Chriſti glorioſum, millies eſt ſole purius & fulgentius. Membrum Chriſti immortalis es, ô homo mortalis: conſidera, quantùm corporis ſanctitatem curare debeas, &, quoad poſſis, imitari immortalitatem & incorruptionem, ne diſſones illius puritati. Vnus ſpiritus cum Chriſto & vna caro fis cum illo per ſanctiſſimæ eius carnis communionem: ne macules tuam carnem, quæ iam per quamdam mirificam realem vnionem eſt Chriſti caro. Veſte maculatâ & turpi ſi indueres imaginem alicuius Sancti, ſacrilegum putares: cur ſaltem non erubeſcis, carnem quæ eſt Chriſti viuentis fœdare, & membrum maculatum & obſcœnum ei adiungere? Regiam ipſam purpuram, ſi cœno & luto immerſa maderet, nolles tu induere: cur carnem tuam luto & fœtore infectam geſtare deſideras, & vis eſſe partem Corporis Chriſti?

Quemadmodum in vitâ æternâ & animæ & corpora noſtra in maximâ puritate Deum glorificabunt: ſic in hac vitâ & animæ & corporis

poris puritate debemus illum colere. Non ſolùm per ſanctitatem animæ quæras beatitudinem eius; ſed etiam per ſanctitatem carnis tuæ merere beatitudinem & reſurrectionem corporis, ne voluptate aliquâ pellectus, concedens te mortali tuæ parti, te ad mortem condemnes. Sed diſce iam in carne eſſe vt ſpiritus Angelorum, vbi nec nubent nec nubentur. Diſce iam incorruptibilitatem, & eſſe ſingularis naturæ & vitæ abſtractæ à ſenſibus. Puritatem cæleſtium thronorum, in quibus Deus conſidet, debet æmulari corpus tuum, cùm ſit templum Spiritus ſancti, electum vt ſit vas honoris. Chriſti bonus odor ſumus: Chriſtus vndique puritatem ſpirat, virginitate ſtipatur, caſtitate delectatur. Ferè in mundi calamitatibus, caſtitas fuit quaſi ſolatium Dei, & compenſatio illius damni: ruinam Angelorum prouidit præcipuè & excellenter reſtaurare ex Virginibus & caſtis, & per virgines & caſtos; matrem & præcurſores virgines ſeligens, diſcipulos & Eccleſiæ principes & excellentiores Sanctos pleroſque virgines etiam, vel continentes, aut iam ſine coniuge, aut ſeparatos ab illâ, & omnes caſtiſſimos: lapſum Adami ſubleuauit ſpe Virginis contrituræ caput ſerpentis: ex naufrago mundo quos ſeruauit, ſeruauerunt in arcâ caſtitatem: in cruce ſe conſolatus Chriſtus

eſt

est matre & dilecto discipulo virgine. Quomodo non amaret castitatem & virginitatem, qui vtrumque parentem virginem habuit, & totum suum esse à virginitate communicatum? Patrem virginem Christus habet secundùm naturam diuinam, & matrem virginem secundùm naturam humanam: adhuc figuram patris sui voluit esse virginem sanctum Ioseph, vt sustineret solum nomen & titulum parentis. Figuras etiam suæ innocentiæ & obedientiæ virgines Abel & Isaac elegit. Primitiæ emptæ ex sanguine Agni virgines fuerunt: sic Agnum sequuntur quocumque ierit, quidquid agunt, quidquid dicunt, imitãdo Christum, & modestiam eius; quæ tanta fuit, vt nullâ notaretur infamiâ pudoris: & cùm multa falsa aduersus IESVM excogitarent & multis modis calumniarentur Iudæi, sine specie aut probabilitate aliquâ; numquam illum accusarunt impudicitiæ, licet scirent cum mulieribus collocutum fuisse, ob summam modestiam & pudorem vultus sui, quæ sola refellebat omnem suspicionem & calumniam minoris castitatis. Præcipuè in visu seruandus est modus: nam, vt sanctus Orentius monet,

amor, vt lacrymæ quas fundi iniuria cogit,
Ex oculis surgit, pectoris ima petit.

Ex oculis facilis & decliuis via ad cor est. Venerabilis

nerabilis ille ſeruus Dei frater noſter Alphonſus Rodericus per quadraginta & ſeptem annos nullum feminæ vultum aſpexit, nullaque alia iucunda videre volebat: infixa cordi eius manſit per omnem vitam ſumma modeſtia oculorum Chriſti, ex quo ſemel illi apparuit, vt ex illorum dumtaxat memoriâ mirè componeretur: ſic conſeruauit ſuum cor puriſſimum, & intrinſecus cum Deo lætabatur. Fuge tu quoque exteriorem dilatationem, ſi internam & externam puritatem deſideras.

CAPVT IX.

Studium mortificationis continuum.

NOn prætereat te occaſio faciendi bona, & patiendi mala: qui mutuò acceptum aſellum habet, non conſentit otiari. Dubitare poſſet quis, vtrum ſit pretioſius, malum tolerare, an bonum operari? Sed certò ſcio, nihil mihi poſt Deum eſſe pretioſius, ſine quo nec Deo nec Sanctis poſſum eſſe pretioſus. Illud quidem pretioſiſſimum eſt, cùm vtrumque coniungens aliquis benè operatur malè ſe habendo. Ne nimiùm, ſpiritus afflicte, te contriſtet difficultas virtutum, & importunitas paſſionum: potiùs gaude de materiâ meritorum. Aggredere, & vince: non

tanti ſit meritum in pace vitæ, quàm in patientiâ vitæ, in oppugnatione inclinationis ſiniſtræ, in ſtrenuitate obſequij, in violentiâ atque patientiâ tui, & cruce Chriſti. Ne ægrè feras, te locupletioribus & pluribus inſtrumentis promerendi ditatum à Deo eſſe præ Angelis: corpus tibi copulauit, vt quot ſenſus habet & diuiſiones potentiarum animæ, tot organa meritorum haberes, tot ſcilicet cruces: iſtâ corporis ſupellectili ſupra Angelos locupletaris: plus voluit de te confidere Deus, vt inueheres in cælum grauiſſimum fimum terræ. Angelis ſolùm cura fuit impoſita, vnicum & ſincerum ſpiritum ſuum ſeruare: at humanæ animæ, cùm debilioris naturæ ſit, duplicata ſunt onera impoſita; & ſe, & carnem moleſtam, euehere ad æqualitatem Angelorum & gloriam cæleſtem. Angelos in procinctu, expeditos, ſine vllâ ſarcinâ; homines impeditos & oneratos mole corporis, & mille crucibus onuſtos, ad iter cæli idem & æqualem dignitatem vocari iniquum videbatur, cùm ſit præterea imperfectior & infirmior anima quàm Angelus: ſed cum gratiâ Dei ex ſociæ carnis moleſtiis fieri compenſatio poteſt ad merita, vt æquet aut ſuperet dignitatem angelicam. Si ſcias grauitate tuâ vti, magis te attollet: ſaltatores vt ſe magis alleuent, ſumunt pondus aliquod prehenſis

henſis in manibus petris: corpus tuum te iuuabit, ſi vim inferas. Non leue hoc negotium, ſed magnæ contentionis eſt: ne difficultati parcat lucrum ex conatu. Vt ſaxum aliquod in turrim euehatur, quantâ machinâ & conatu indiget? vt molem terræ tuam ſupra aſtra attollas, non fiet ſine violentiâ & machinâ ſanctæ crucis.

In hoc mortalitatis ſtatu non minores Sancti ſunt, poſtquam redemit nos Filius Dei, quàm in ſtatu innocentiæ forent: quare æqualiter fiunt ſancti in breuiſſimâ vitâ, ac fuiſſent per plura ſæcula annorũ, ſi immortales homines permanſiſſent. Compenſat multitudinem annorum multitudo ærumnarum, cum gratiâ IESV. Copioſior fuit Chriſti redemptio, quàm præuaricationis damnum: & tamen noluit Chriſtus neceſſitates carniſque moleſtias auferre, nec affectuum rebellionem penitus tollere, ne materiam merendi compendioſam prædeſtinatis ſuis ſubtraheret; vt illos citiùs Redemptor præſentaret ante faciem Patris æquis aut maioribus meritis, ac per multa alioqui ſæcula acquirerentur. Qui per crucem vicit mundum, vult vt per crucem te vincas. Vber gratia Chriſti geſtit in ineptâ reluctantique naturâ: ſe iuuat ex ipsâ repugnantiâ ad magnitudinem meritorum. Maior triumphus eſt, vbi hoſtis fortior. Igi-

tur ne graue putes, tibi ipsi esse grauem: sed violentiâ & patientiâ tuâ fruere, occasione merendi, vincendo, sacrificando, crucifigendo te in omnibus. Christi gratia ne vacet tibi. Pugna & crux est necessaria, vt quadam necessitate bonus sis. Quidam duces postquam in terram hostium appulere, combusserunt aut fregerunt rates, vt absque spe fugæ certarent milites inuincibiles: sic Deus nobis alligauit hostem. Quid speramus posse fugere bellum? necessitas pugnæ ad victoriam & merita nos necessitet. Per crucem nos redemit Christus: per crucem nos saluari oportet, moriendo vbique, vt vincamus & viuamus per patientiam nostram. Via saluationis rectè dicitur via perditionis: perde & signa sensus cum cruce Christi, & salui erunt: esto cæcus, & erue oculos tuos, sic videbis benè: esto surdus, sic audies benè: esto mutus, sic benè loquêris: esto ieiunus, sic benè gustabis: esto sine manibus, & negotiis, sic benè operaberis: esto tibi odiosus, sic benè amabis: esto mortuus mundo, sic benè viues: esto timidus, sic securus eris: esto tibi vilis, sic honoraberis: esto laboriosus, sic eris in quiete: sustine omne malum, sic habebis omne bonum, quod est in cruce.

O Veritas, ô Iesu amantissime, si te amo, quomodo possum odisse crucem, quam tu amasti?

amasti? quomodo fugiam crucem, quam solùm fugiunt dæmones qui te oderunt? opus diaboli est fugere crucem, opus Christi mori in cruce: quémnam imitetur Christianus, videat: victoriam sui atque abrenuntiationem amplectatur, nec pro voluptate futili, aut impatientiâ leuis incommodi, se reuellat à Christo, & priuet merito & satisfactione. Ne velis excusare quod inexcusabile est: etiamsi salueris, pati opus est, siue in hac vitâ, siue in purgatorio, vbi sterilissima est patientia. Si necessarium est pati; vtrúmne commodius erit, in hac vitâ, vbi leuissimis afflictionibus satisfacis pro grauissimis cruciatibus & peccatis, & prætereà lucraris gloriam augendo merita? an in purgatorio, vbi summis cruciatibus parum satisfacies, & prætereà nihil mereberis? Meritum nullum, satisfactio exigua, cruciatus ingens in purgatorio est: in hac verò vitâ leuissimus cruciatus, satisfactio ingens & meritum plurimum. Quis mercator eo tempore vellet emere res, cùm deteriores sunt, & pretia maiora; & nollet tunc mercari, cùm ferè gratis dantur?

Præcipuè tamen ama pati ob amoré Christi. Quis amplexatus IESVM, relinqueret illum ob calicem aquæ, quem effudit Dauid? Dic mihi, ô amator siue desiderator IESV: si in alterâ crucis parte ad tergus Christi cum

dilecto tuo crucifixus esses in Caluariæ monte pariter pro gloriâ Dei; & Christo promittentibus aliis, credituros se in eum & agnituros pro Filio Dei, si descenderet, nihilominùs nollet te deserere, nec descendere; offerretur etiam tibi velut puerulo buccella aut pomũ, vt oblatum Adamo fuit, dummodò descenderes de cruce, & relinqueres societatem IESV dilecti; an illam desereres? O pudor noster! quàm sæpè, ob leuissimam voluptatem aut voluntatem nostram, deserimus crucem, & relinquimus IESVM solitariè patientem sine solatio nostræ societatis?

Age anima à Christo in cruce redempta, sequere IESVM tollens crucem tuam, & abnegans te ipsam: disce, quid sit negare se, ex eo quod est negare alterum: qui alium negat, siue cognatum siue amicum, licet eum percuti videat, siue in paupertate esse, siue in carcere, non adest illi, nec opem fert, nec dolet in eius afflictionibus: sic oportet cum corpore nostro agere, & sic affici; ac si alter homo, aut inimicus noster, pateretur laborem illum. Non sufficit tollere crucem; sed abnega te moriendo in cruce, in quâ crucifigaris cum IESV tuo. In nullo voto cordis, aut motu corporis, arbitrium habeas proprium; quemadmodum qui in cruce confixus est, non habet iam potestatem mouendi pro voluntate membra

membra ſua, nec faciendi quod vellet. Qui crucifixus eſſet, nec præſentes res iam conſiderare̲t, nec prouideret in futurum, nec concupiſceret nouas diuitias, nec delicias quærere̲t; ſed ſolùm intuitum dirigeret in aliam vitam, & adhuc viuens ſe computaret inter mortuos: ſic qui crucifixus cum Chriſto vult eſſe, iam inter defunctos ſe exiſtimet; non ſolùm mortuum voluptatibus & vitiis, ſed huic luci ſolis.

CAPVT X.

De ſufficientiâ & bono paupertatis.

QVi habet Deum, quid ampliùs opus habet? aut quomodo non pudebit habere aut cupere alia? In ſumptuoſo apparatu, & aureâ ſupellectili & abace, luteum vas, immundum, & informe nemo non potiùs concideret in mille fruſta, quàm haberet, ne abſonaret & offenderet videntes illud inter tot res pretioſiſſimas & gazas, & riderent ruſticitatem domini. O infinita Maieſtas, & pulchritudo pretioſiſſima! quomodo ad latus tuum audeo aliquid terrenum congregare, & tecum vnà poſſidere? omnia corda hominum qui fuerunt, ſunt, & erunt, & omnes voluntates Seraphinorum & reliquorum Spirituum, non ſufficiunt vt occupentur in

Deo: cur ego pusillus homo vnicum cor meum occupabo in aliis rebus, & non expediam vt tradatur Deo meo? Si habeo aliud præter Deum; nec aliud plenè possideo, nec Deum: si nihil habeam nisi Deum; non tantùm possideo Deum, sed fruor Deo, & omnibus. Quis tam amens est, qui, si pro centum aureis lucraretur mille, non daret pauciores? An fortasse minùs valet Deus, quàm mille aurei? cur non dant homines pro Deo, non dicam centum, sed res minimas, quæ adhærentes cordi nostro extinguunt deuotionem, & aliquando vel abiiciunt Deum, si intus est, vel vt fortissimi muri resistunt, ne ingrediatur? O pretium inæstimabile paupertatis! quæ vectes cordis frangis, vt in hominem intret Deus; & ianuas cæli reseras, vt homo illuc ingrediatur.

Si cuidam Ethnico sine fide, stupenti tamen pulchritudinem visibilem astrorum & magnitudinem cælorum, diceretur; Quid dabis, vt proximè videres stellas vno die, & contrectares manu materiam illam ex quâ constant? nonne daret quidquid haberet, saltem curiositate motus, vt breui spatio illuc eueheretur, aut saltem frustum alicuius sideris in terrâ ostenderetur? quantò plura debent fieri, & dari pro ascensu in cælum, non vnâ die videndum, sed per totam æternitatem

tem poſſidendum, & ibi dominandum? Quantò pluris debet fieri, habere in terrâ Deum ad te deſcendentem, & intra te manentem, quàm ſi detractum fragmen de ſole tibi ſemel monſtraretur? Si hoc ita eſt, quæ cauſa eſt amentiæ noſtræ, vt contemptis ſpiritualibus amemus temporalia, niſi quia languet fides noſtra? quæ ſi viuida eſſet, primâ vice quâ audiſſemus dictum Chriſti, Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt Regnum cælorum; vix vltima ſyllaba fuiſſet pronuntiata, cùm iam renuntiauiſſemus omnibus quæ poſſidemus.

O pudor noſter! Philoſophi fuerunt, qui vt iſtud cælum materiale ſolummodò expeditè conſiderarent, reliquerunt omnia ſua bona, aurum, argentum, & quidquid habebant: & nos vt ſimus Domini cælorum, recuſamus dare minima. Ethnici, qui immortalem animam negabant, conſulebant & eligebant paupertatem, pro breui commoditate huius vitæ, vt ſine curis illam ducerent: & nos pro iſtius vitæ commodo, & æternæ ſpe, nec volumus cupere hanc virtutem. Plus valet tibi pax temporalis & lætitia cordis tui, quàm omnia Regna mundi: quanti pluris faciendum eſt gaudium æternum, & ſuper omnia quanti faciendus eſt Deus? Viliſſimum eſſet pretium omnes theſauri Crœſi, & diui-

tiæ Salomònis, & Monarchia Augusti aut Traiani, vt vnam alapam acciperes pro Deo: cur minoris non emis à Deo accipere osculum amicitiæ, amplecti & possidere illum, & facie ad faciem videre? Adam cùm eiectus è paradiso fuit, positâ custodiâ cum gladio flammeo & versatili, si non habuisset redemptorem Christum, sed posset pecuniis corrumpere Cherubim, vt permitteretur iterùm intrare ad pristinum & felicem illum statum, vbi tam pauper vixit vt non haberet vestitum, nónne daret omnia quæ possideret in terrâ istâ fecundâ tribulis, & irriguâ sudore suo? quantò magis debemus nunc facere, vt ad amplexus & gloriam Dei veniamus, vt lucremur ipsum Deum? An fortè excusabimur, quòd habeamus redemptorem, cùm potiùs proinde magis obstringamur, si gratitudo aliqua est in nobis, ad imitandum illum, & parendum eius monitis, & credendum eius verbis, qui difficilius dixit esse, intrare diuitem in cælis, quàm camelum per foramen acus?

O amabilissime Domine, si tu es pretium paupertatis, accipe mea, & me primum. Vtinam tam pauper essem, vt nec me haberem! nam satis diues est, qui se habet, cùm possideat hominem. Qui alia reliquit, & non se, nihil magnum facit contemnendo ea quæ ex

se

ſe terra & puluis ſunt; quæ mali quid plerumque habent, & quibus mali ſimus, quibus acquirendis angimur, acquiſitis timemus, ablatis dolemus. Nihil magnum eſt, relinquere quæ nos relictura ſunt, & interim multis modis lædunt. Te ipſum, Domine, pro homine dediſti homini, factus homo, vt iſto commercio hominem comparares, non diuitias hominis: ſe ipſum reddere debet homo, nec ſe credat pretioſiorem Deo. Iniuſtiſſimum eſt, ſi ſe homo deneget Deo, qui tanto pretio ipſum emit. Æſtimet Deum homo, & vindicet iniuriam Iudæ, æſtimãtis IESVM triginta argenteis dumtaxat. Æſtimet Chriſtum Chriſtianus pluris quàm mundum, & creatura pluris taxet Deum quàm ſe ipſam. Qui alia reliquit, & non ſe, non minuit cupiditatem, ſed auget ſæpè. Priuatio eſt cauſa appetitus, & defectus rerum excitat cupiditatem: pro eo qui omnia eſt, iuſtum ſolum pretium ſunt omnia. Omnia relinquenda ſunt, in quibus ipſe homo continetur: nam retento appetitu, etſi cetera relinquantur, inſtaurabitur cupiditas, quæ eſt quod ſolum nocet: non enim rerum ſubſtantia eſt mala, ſed concupiſcentia.

Non tantùm poſſeſſiones ſunt relinquendæ, ſed cupiditates. Non ſufficit relinquere quæ habes, ſed opus eſt non quærere alia,

nec

nec oblata & data admittere; nec mutuata quoad possis ad vsum accipere. Non est quod nocet proprietas rerum, sed vsus. gaude minus quàm reliquos habere, fugiens singularitatem, quæ in perniciem ceterorum exemplum mali præstat. Singularis fera est, quæ depascitur vineam Domini: plerique viri Religiosi minùs in hoc cauent; putant non inquietari spiritum, dum non sint solliciti & cupidi: at quando absque sollicitudine suâ & cupiditate aliqua res offertur & datur, putant abesse periculum, cùm maximè ipsi non sint ampliùs de aliis rebus solliciti. Verùm non abest: quia etsi non sit periculum in acquisitione rei, est in possessione & vsu. Sunt ipsæ res famelicæ aliarum: quare etsi homo non habet in se cupiditatem aliarum rerum, ipsæ res habent, à quibus auget sibi possidens cupiditatem: aliæ enim res indigent aliis. Prætereà si reliquisti tua, cur vis vt factum tuum rescindat alius? quod iuxta consilium Christi tu probasti, cur consentis quòd improbet alius? an quia putas posse quoque ea data rursus te dimittere & relinquere? huius compendium melius est, si non acciperes. Non est laus paupertatis relinquere plura, sed nihil habere, & sibi nullam rem seruare. Cur laus & gloria Apostolorum tanta fuit? fortè quia vilia retia dimiserunt? àn fortè quia nihil habere

bere voluerunt? hoc eſt, relinquere omnia. Si inſtat alter vt accipias; nobile ſit certamen liberalitatis illius, & paupertatis tuæ: deſes eris ſi vinceris. Paupertas tua vicit liberalitatem tuam: cur non vincet alienam? Maluiſti eſſe pauper & indigus, quàm tua retinere, quibus eſſes liberalis: cur mauis alium eſſe liberalem, quàm te pauperem? Anne bonum conſilium eſſet, alicuius qui diceret, Retine hoc, ne relinquas omnia? Minimè: nec acquieſcendum eſſet contra conſilium Chriſti. Idem puta dicere qui dat: Caue, ne aſſentiaris. Sed poſtquam tua reliquiſti, noli accipere aliena: ſed ea etiam quæ non habes, nec potes habere, contemne propter Deum. Talis amor paupertatis ſolet generari ſeruis Chriſti; vt vel ſi ipſe IESVS, propter quem reliquerunt omnia, reſtitueret aliquid, vel iuberet poſſidere nonnihil ex hoc mundo, replicarent, & appellarent ad thronum miſericordiæ ſuæ, reputantes id ſupplicium eſſe.

O quàm locuples ita erit pauper ſpiritu, ſolo animo ſuo, ſi nihil cupit! nam ſimul ac in corde non vult habere theſauros mundi, ſtatim transfert illos in cælum, factus eorum Dominus, vendens illos Chriſto ſine iniuriâ poſſidentis & vtentis. Ex diuitiis, quæ nec ſuæ ſunt, nec eſſe poterunt, mirabili modo ditatur habens diuitias in cælis, & in terris

non

non habens inopiam: nam non eſt grauis paupertas amanti, ſed pacifica & ſuauis; iis ſolis acerba eſt, qui oderint illam & inſectentur: nec mirum eſt, quòd moleſta ſit perſecutoribus & inimicis ſuis; nullis tamen eſt mala, ſed omnibus bona: nam iis qui omnia ex corde contemnunt propter Deum, minimè officit; iis qui terrena cupiunt, nimiùm prodeſt: vt vel coacti minuant peccata, ad quæ facultates præberent facultatem aut audaciam. Quare iſtis quamuis amara & ingrata videatur, magnam de illis gratiam meretur.

CAPVT XI.

Patientiam in cunctis neceſſariam eſſe.

PAtientia opus deſideratiſſimum eſt: plus debes deſiderare patientiam, quàm curare vitam: nam plus eſt neceſſe pati, quàm continget viuere. Non natus es vt placidè ad tempus viuas, ſed viuis vt patiaris ad tempus; & pateris ad tempus, vt in æternum viuas. Natus es ad vitam, quæ non intermittetur; opus eſt vt interim ſine intermiſſione patiaris. Vita hæc non ſui cauſa eſt: nam nec viatores vadunt, dumtaxat vt eant: viuimus propter aliquod excellentius. Vita iſta, quid niſi labor, ad quem homo natus vt inde beatus fiat?

fiat? Poterat Deus nos creare in gloriâ: quid opus erant circuitus & ambages huius vitæ, nisi conueniret priùs pati? Habe fidem huius verbi, & conserua in corde tuo: Nihil magis ad vitam necessarium est, quàm patientia; quia nihil magis est contingens, quàm pati. In molestiis inexcusabilibus excusat, & fallit dolorem, quem impatientia auget. Impatiens esse cum aliquâ excusatione posses, si impatientia excusaret laborem: at inexcusabile est, sine fructu aliquo ingentes fructus patientiæ amittere, quos ex omni ferè opere & labore tuo mereri posses. Ne propter vitæ aut hominum molestias, exercitia bona dimittas, aut remissè facias: nam cum iniustitiâ magnâ lueret Deus illatam tibi ab hominibus iniuriam: Deus innocens non debet soluere noxam tibi nocentis.

Si assuescas patienter pati ipsas tribulationes, fies quodammodò impassibilis & laborum amator. Cinerem iam non vrit ignis, nec iniuriam ipse cinis ab illo accipit; potiùs amat ignem, fouet, & conseruat: ita qui magis patiens est, sæpè pluribus laboribus diuino quodam priuilegio magis gaudet. Patientia non excusat laborem, sed dolorem; quod satis est: tam benè merita de nobis est, vt materiâ meritorum nolit defraudare nos, sed solùm laborum molestias mitigare: inuenit

nit modum quo frueremur meritis, nec tristaremur laboribus. Nihil ferè Deus promptiùs & libentiùs facit, quàm verè patienti mittere aduersitates, confusiones, humiliationes; quia hunc verè mortificatum charissimum habet, & suos amicos vult Deus ditare meritis, quæ in laboribus & aduersis officinam suam habent. Quare non solùm opus desideratissimum est patientia, sed ipsum pati. Nihil Deus ex maiori dilectione & dulciori corde immittit, quàm labores, & amaram crucem Filij sui: nihil tu deberes magis optare. Cor Christi amantissimum, improperium expectauit & miseriam: quomodo tu discipulus eius eris, si oderis & fugias? Nolis à Deo aliter amari, quàm amatus fuit Vnigenitus; nec velis aliud amare, quàm quod ipse Filius Dei amauit.

Non eris satis patiens, nisi desideres pati: non eris nisi dimidiatè patiens, si tantùm molestiam illatam feras, nisi desideres inferendam, sed sine culpâ alicuius. Quid conquereris? verus patiens numquam dicit iniuriam suam, nec molestiam suam alteri narrat; quia non consolatur querelis & excusatione, & minimè vult curare alleuationem sui doloris. Quid ægrè fers adimplere quæ desunt passionibus Christi? Christus pro gloriâ Dei non tantùm voluit pati flagella & crucem,

crucem, ſed omnes cruciatus hominum optauit, & hunc ipſum laborem, qui modò te moleſtat, voluit ſentire; qui defuit paſſioni eius, hoc eſt, deſiderio ardentiſſimo paſſionis maioris, & totius cruciatus. Gaude pro Chriſto illum ferre, qui deberes immenſum fauorem æſtimare, vnum flagellum ſuſcipere, vt Chriſto non infligeretur: at ſi toleras patienter hunc leuem laborem, qui defuit voto Chriſti, erit contentus Chriſtus, & conſolaberis illum. O IESV amantiſſime, quid affligor in tribulationibus meis, ſi habeo hoc ſolatium, vt te conſoler in illis? Quæſiuiſti Domine qui ſimul contriſtaretur tecum, & non erat: ecce adſum libenter, affligar & contriſtabor tecum, vt ſocius tuus ſim laborum & mortis. Quis mihi daret, vt morerer pro te, Fili Dei? etſi das ſolùm tribulationem hanc, cur reiiciam tribulari leuiter pro te? Solantur ſe alij, ſi ſimul alij homines patiantur: cur me non conſolabor ego, ſi ſimul cum Deo meo patiar? Sat mihi hoc, nec compaſſiones hominum quæro. Non ampliùs Domine dolebo, quòd videam mihi ſoli iniuriam fieri, me ſolum contemni: imò hoc ſolatium mihi erit, præter ſocietatem IESV patientis, quòd ſolus patiar, nec alium fratrem meum videam in ſimili labore. O Ieſu, nihil in hac tribulatione habeo, de

quo conqueri possim: cur putabo contemptum, quod mihi fit, si apud te est dignitas? cur putabo iniuriam mihi fieri, si est magna gratia tua?

Quis ob crimen Maiestatis læsæ expectans sententiam capitis & acerbissimæ mortis, si pœnâ leui pecuniariâ aut priuatione solùm bonorum condemnaretur, non summè gauderet? ánne impatienter ferret, aut iniuriam putaret, & non potiùs gratulationes ab omnibus acciperet? Reus Maiestatis diuinæ es ô peccator, mereris pœnam ignis in inferno aut purgatorio: cur non feras, quòd loco illius solùm damneris leui pœnâ pecuniariâ in hac iacturâ rei familiaris, aut splendoris tui, aut alterius commodi & honoris temporalis? Qui damnandus esset capite in publico patibulo, si differretur supplicium quia ægrotaret, gauderet, etiamsi morbus grauissimus esset, & vellet diuturniorem fieri; cùm tamen non dimitteretur pœna, sed differretur: Cur tu molestè fers hanc leuem ægritudinem, si pro eâ dimittetur tibi pœna aut æterna, quia ex eâ compunctus es, aut purgatorij?

Memento passim patientiæ & societatis IESV patientis, vt feras iniurias, & te contemnas. Si non sufficiat, memento patientiæ diuinitatis in peccatis hominũ. Coram facie suâ Deum contemnimus, & coram sua Maiestate peccamus.

peccamus. Quin in gremio & amplexu brachiorum ſuorum dum nos ſuſtentat & mulcet, offendimus, nec proinde abiicit nos è ſuis vlnis & annihilat, ſed ſolem oriri facit ſuper bonos & malos. Quis inimico inſidianti ſibi, & offendenti, interim teneret lychnum accenſum, cuius luce vteretur ad iniuriam eius, & non extingueret ſtatim? O magna patientia & humilitas Diuinitatis! quæ & contemptoribus ſuis ſeruit vt famulus; & dum contemnimus, præparat nobis alimenta, & delicatos fructus terræ coquit & condit, vt ſuauiter & abundanter nos alat.

CAPVT XII.

Quantum bonum ſit ſubditum eſſe alteri.

O Sapientia inſcrutabilis! quas gratias tibi referam, quòd communiceris mihi ignorantiſſimò per ſanctum & humile obſequium, quod eſt ſumma hominum prouidentia & ſcientia. Diuinæ ſapientiæ eſt, in nullis poſſe errare: obediens etiam in nullis errat, ſi pareat humiliter iubenti Superiori. O quàm magna & diſcreta prudentia, ſimplicium eſt obedientia, nihil diſcernens. Quantum beneficium, inter caligines quas offundunt paſſiones, & errores quos efficiunt cupiditates, & ignorantias in quas ho-

minum deprauata conuersatio & mundi leges ac mores impellunt; erit sapere & gubernari prudentissimè absque vllo errore, perinde ac si sapientiam & diuinam prudentiam haberemus? Hoc facit inuentum sanctæ obedientiæ, quæ vicaria est Sapientiæ diuinæ, & vtilissimum compendium prudentiæ. Quid sapientius, quàm non posse errare, quæcumque fiant? Virtutes alias debet præcedere prudentia, quæ difficillimè ab hominibus habetur: sed facillima prudentia est sincera obedientia. Hanc antecessionem habet inferior supra Superiorem, quòd non possit in suo munere errare. Superior iubendo errare potest & delinquere, sed inferior obediendo nequit errare. Benè potest imprudenter iubere Superior, sed subditus nequit imprudenter facere cùm obedit, nisi cùm manifestum peccatum iubetur. quod iam non esset præceptum, sed tentatio. Potest deficere Prælatus præcipiendo; sed non obediens, quia nequit non facere voluntatem Dei, parendo. Est vndique curata & munita obedienti securitas voluntatis diuinæ: etsi dum præcipitur, fiat contra voluntatem Dei nolentis ita præcipi; qui paret tamen, iuxta voluntatem Dei operabitur, & interdum cum maiori merito. Malus Superior potest esse, & malè potest iubere: at quia benè obedire semper possumus,

ſumus, dum non præcipiantur mala, amandus eſt omnis Superior, & inſuper tolerandus malus: vbi duplex eſt meritum, charitatis & patientiæ. Aliquando poterit ſubditus putare meliora aut vtiliora animæ ſuæ, quàm quod Prælatus iubet; non tamen propterea debet relinquere iuſſa: nam nihil prouidebit vtilius, quàm cum charitate relinquere & abnegare voluntatem propriam & iudicium.

Obedire tutiſſimum eſt: ideò clauſis mentis oculis & celeriter debemus id facere, ſupplendo & addendo voluntate & affectu erga iuſſa, quod intellectus noſter conſiderare haud tenetur. Tam gratum & locuples bonum eſt obedientiæ, vt ratiocinatione non egeat ad obtemperandum. Obedientia eſt patentiſſima inſpiratio Dei, & tutiſſima reuelatio, in quâ nequit dubitari an ſit à Deo. Si Angelum videres ad te venire, & nunciaret Dei voluntatem eſſe vt aliquid faceres; nequaquã torperes dum exequereris illud, licet moleſtiſſimum opus eſſet: celeriùs debes exequi quod Superior præcipit; quia ſecurius & certius eſt eſſe Dei voluntatem, vt facias quod tibi præcipit homo, quàm quod Angelus videretur mandare. Ideò poſt mandatum hominis non debes conſiderare plura, nec morari, ſed exequi: at poſt locutionem Angeli deberes conſiderare, quis tecum fuiſſet

 collo-

collocutus, an dæmon, an Dei ſpiritus? an bonum, vel melius eſſet, quod præcepiſſet? Magnus fauor fieret, ſi ad ſingula opera moneretur quis ab aliquo Seraphim deſcendente à latere Dei mittentis illum, vt diceret in nomine ſuo, Hoc vel illud facito: nō minùs vtile eſt obedire in Deo homini Superiori, qui eſt oraculum domeſticum & ſecurum, quaſi docereris à Spiritu ſancto. Duæ ſunt præcipuæ cauſæ peccatorum, inconſideratio mentis, & deprauatio voluntatis: vtramque tollit obedientia; nam ſequitur iudicium alienum, quo conſiderationis propriæ & prudentiæ bonum ſupplet & excedit; & ne praue velit, ſequitur voluntatem Dei placens illi ſemper.

O quantum ſolatium eſt amatori tuo, IESV, non ſolùm operari vt placeat tibi, ſed quia tibi placet! Hoc eſt priuilegium obedientiæ, vt aliquâ mercede non fruſtretur; quam non ſolùm ex opere ſperat, ſed in opere habet, & finem ſuum in principio obtinet, nempe beneplacitum Dei: quod non in futurum pendet, cùm anticipetur obediendo. O deſideratiſſimum obedientiæ opus! quomodo aliqui queri poſſunt aut excuſari ab illâ, quòd ſi humiliter & promptè obediant, præcipiantur plura; quòd ſoleant Superiores plus iubere eos, qui ſunt obedientiores? Stultiſſima eſt hæc querimonia, cùm queramur

de

de iis quæ debemus optare. Fauor Regum putatur, quòd alicui committantur aliqua; & maior fauor quò plura mandantur: cur si Deus nobis similiter faueat, licebit queri? Domini plerumque iis seruis præcipiunt, quos magis familiares & charos habent, & putant fideliores: cur querimur quod Deus nos vt fidos habeat? O Deus cordis mei, si Filio tuo hoc modo fauisti in hoc mundo, qui factus fuit obediens vsque ad mortem crucis; an fortasse audebo præsumere mihi maius genus gratiæ? O Iesu, qui in omnibus factus es obediens, da mihi vt nullam obedientiam recusem. Omnia fecisti obediendo, à natiuitate vsque ad mortem; Cæsari & Pilato subiectus non minùs quàm ad moriendum. Fuit quoque hora in quâ subiectus voluisti esse potestati tenebrarum, nolens resistere dæmonibus, sed summâ obedientiâ infernali furori cessisti, in carnificibus & inuidiâ Iudæorum: & quia incarnari non potuisti obediendo, nondum enim erat humana tua natura, suppleuit hanc obedientiam mater tua concipiens te, cum magnâ illa obedientiâ & mentis summissione.

O desideratissimum obedientiæ opus! cùm certissimum sit, esse gratum Deo, & optimum. Adam cùm non obediuit, sciuit bonum & malum: obedientia innocentissima

 est;

eſt; non tantùm neſcit bonum & malum, ſed ignorat bonum & melius: nam cuncta obedientiæ opera optima ſunt; quorum comparatione, alia ceterarum moralium virtutum non habent comparationem in hoc quòd nulla ſint antehabenda iuſſis: nam qui reliqua fecerit, ſed contra obedientiam, mala facit: at ſi omittat propter obedientiam, cunctarum virtutum meritum habet. Neſcit obediens, Melius eſt facere hoc quàm illud; ſed optimum eſt facere quod præcipitur. Qui habet obedientiam, habet in compendio alias virtutes: qui obediens eſt, & caſtus erit, & pauper. Adam poſtquam non obediuit, ſtatim ſenſit ſtimulos carnis, & quæſiuit veſtitum; dum fuit obediens, caſtiſſimus & virgo manſit, & ſuâ nuditate contentus pauperrimus. O deſideratiſſima obedientia ſtudioſo virtutum & amatori Dei!

Conſolare ô anima, cûpida & deſiderans videre faciem eius, in quem deſiderant Angeli proſpicere: conſolare interim, & reuerere Superiorem quemcumque, vt euidentem Chriſtum, & Deum viſibilem: non in ſe ſolùm, ſed in Prælato etiam colitur Deus. Crede, diuinam Bonitatem tibi prouidiſſe & decreuiſſe hunc Prælatum in æterno ſuo amore & ſapientiâ, vt per illum, & non per alium ſuam gratiam tibi largiretur & prædeſtinaret.

ret. Auctoritas Dei eſt in illo, ne ſcruteris cur hoc præcipiat? Deo eſt pro ratione voluntas: ita ab eo qui vicem Dei agit, nullam aliam rationem requiras. Cur expoſcis rationem, vt te tradas Deo? Dic mihi, quæ ratio fuit, cur Deus non alium hominem, fortaſſe futurum meliorem, ſed te creauit, & te dedit tibi? Si non aſſignabis, cur quæris rationem, vt te reddas Deo per omnem reſignationem voluntatis? Magna gloria & iucunditas cæleſtium ſpirituum eſt celebrare Deum; ſed maius eſt eſſe proprium Dei, quàm ſi laudares illum ore.

CAPVT XIII.

Defectus leues & quotidiani quantum damnum efficiant.

CVr contemnis in animâ, quod deſiderant homines in corpore? cuius non ſolùm vitam curant, ſed & formam & valetudinem. Intolerabile malum eſſet, ſemper ægrotare; & horribile, artus brutorum inter humanos habere. Non ſolùm peccata magna extimeſcas, ſed ipſas concupiſcentias & cogitationes culpabiles, & imperfectiones horreas. Quanta deformitas eſſet, ſi os ſerpentinum in facie tuâ haberes? Maior eſt, verbum quo vel leuiter detrahas, aut offendas

 ali-

aliquem, siue otiosè dictum. O Veritas! ô Bonitas immensa! precor per merita Christi, vt tollas velum mentis meæ, quo possim noscere quàm stupendum malum sit in minimæ culpæ malitiâ! ô homo, quàm horrendus coram hominibus esses, si appareres quodam die caput bouis aut equi habens in tuo corpore humano! Peius est, si coram Deo & Angelis, in animâ tuâ, diuinâ factâ per gratiam, tractes cogitationes desipientes & otiosas rerum terrenarum, & brutalem sensum commodi tui: imò maior proportio est inter corpus humanum & brutum, quæ in eodem gradu rerum sunt, quàm inter gratiam, & peccatum etiam leuissimum. Quare deformitas minimi defectus venialis excedit omnem horrorem & deformitatem corporalem, non modò quæ sit, sed quæ cogitari possit, aut sit posibilis. Quæso, ô spiritus desiderator Christi, per eius cruorem sanctissimum, vt hîc sistas, & perpendas istud iusto iudicio: & qui næuum in corpore nolis habere; in animâ, sponsa Iesv, quantum possis, ne permittas hæc monstra. Dilata facultatem mentis omnem, & artem cogitationum tuarum, & confinge horridiorem quàm posis deformitatem, & tortuositatem, vt eius solùm cogitatione stupeas & formides: parua erit præ deformitate culpæ leuis. Pretiosioris

tiosioris rei peior corruptio est; & eius quæ rectissima debet esse, magis offendit obliquitas: quid pretiosius mente & arbitrio, quod super omnem aliam creaturam est? quare minimum eius vitium deformissimum est; nec est mens humana & Angelica, quæ adæquatè malum noscat, quod in animâ causet. Quale prodigium esset, si in ventre tuo gestares cor, non in pectore? Maius monstrum est, animam ad amandum Deum factam concupiscere voluptates; & intemperantiâ gulæ, aut alterius praui affectus negligentiâ deformari.

Non solùm peccata magna horreas, sed ista, & omnia venialia, quæ putantur leuia, & falsâ voce parua dicuntur. Non iustè dicetur leue & paruum aliquid, quod solùm supra se habeat aliud magnum. Non est paruum culpa venialis, quòd supra se solùm habeat aliud maius, id est mortale peccatum: imò proinde magnum censenda, quòd supra se non habeat, nisi vnum malum quod sit maius. Non solùm homines censent mortem malam & timent, sed & febrim & letale vulnus. Ingens malum est, quod vno tantùm malo est minus: ingens malum, quod ceteris cunctis malis est maius, penuriis, opprobriis, iniuriis, ægritudinibus, tormentis, & ipso inferno: ingens malum est, quo maius, aut æquale, Deus tibi immittere nequit, nec sciet;

ſciet; etſi omnes damnatorum cruciatus in te ſolum aggereret.

Grauiſſimum putares, cancro laborare, exuri & paſci membra tua: quid ſi ad hæc iungerentur ceteræ ægritudines maiores, lepra, aſthma, paralyſis, hydropiſis, abominatio ſtomachi, podagra, cæcitas, phreneſis, ſtupor linguæ, extinctio caloris natiui? vna ſola culpa venialis magis nocet quàm cuncta illa. Peccatum veniale eſt cancer; ſerpit paulatim vſque ad interitum, inducens in alia plurima, & demum in mortale, niſi priùs reſecetur prauus affectus: eſt lepra, maculatam & fœtidam animam ſeiungit à complexu Sponſi: eſt aſthma, cauſans difficultatem aſpirandi ad cæleſtia, & excipiendi diuinas inſpirationes, moleſtans & contriſtans Spiritum ſanctum: eſt paralyſis, impediens agilem motum ad Deum, torpere faciens in diuino ſeruitio: eſt hydropiſis, gignens ſitim & æſtimationem rerum temporalium, negligens diuina & ſalutaria: eſt abominatio ſtomachi, faſtidium efficiens rerum ſpiritualium: eſt podraga, impediens nos ne procedamus in profectu noſtro: eſt cæcitas, faciens cæcutire ad cognitionem veritatis, & cæleſtium bonorum, amentiam mundanam inducens, velut denſa nubes obtenta oculis: eſt phreneſis, faciens inſanire animam. Quæ maior

maior inſania, quàm ſi quis purpuram regiam, quâ honoris causâ à Rege fuiſſet donatus, vt coram ſe adſtaret, & loco filij haberetur, immergeret in locis cœnoſis, & deinde appareret ridiculè coram Rege? ſic gratiâ indutus, & purpurâ Dei, per peccatum veniale ſe maculat, & luto ſe inficit, licet non exuat illam; & deinde coram Angelis audet apparere & aſſiſtere Deo. Eſt quoque ſtupor linguæ peccatum veniale, orationes noſtras inefficaciores reddens, vt non mereamur audiri, nec exaudiri à Deo: eſt tabes, labefactans animum ad reſiſtendũ diabolo: eſt extinctio caloris, feruorem charitatis minuens. Anne paruum eſt, quod eſt cauſa tantorum malorum? Quomodo ſic affecta anima, petet quieſcere in ſinu Sponſi? Fœtor oris ſolùm ſufficiens cauſa diuortij in thoro eſt: quomodo leproſa, paralytica, hydropica, lippiens, audebit petere, vt oſculetur illam Sponſus oſculo oris ſui? Veſtem noſtram, ſi ſputis aut cœno inquinaretur, imò ſi ſolùm madefieret aquâ purâ, ſtatim à nobis abiiceremus & exueremus, nec cum illâ coram hominibus compareremus: quomodo non veſtitum, ſed nos ipſos fœtidos, ſordidos, maculatos, ægros patimur, & Deum amplecti volumus, nec priùs tergi & ſanari ſatagimus? Si vt liberareris à quolibet dictorum

morborum

morborum in corpore, nempe cancro ſolo, imò vt ſperares liberari, licet incertum eſſet, libenter permitteres ſecari membra; quid faceres, vt ab omnibus ſanus fieres? O inſenſibilitas humana! quæ tot mala animæ non dolet, & pro certâ & inæſtimabili meliori animæ valetudine à tot grauiſſimis morbis facile & leue remedium quoad poſſit, non curat; cùm pro incertâ ſalute corporis non parcat membris ſuis, nec tormentis omnibus.

Age ſtulte, cura animam; & præcaue, quantum poſſis, ne in tot morbos incidat, vitando veniales culpas: propterea ne parcas exiguo labori & diligentiæ. Magnitudinem morbi ex magnitudine curationis coniice. Vide quomodo medicetur illis purgatorium, quod eſt noſocomium culparum: ánne paruum eſt, quod curari opus eſt igni illo & acerbiſſimis cruciatibus? Anne parum ſuſpicaretur aliquis, ſi videret vnâ horâ puniri feminam delicatam in fornace ignis ardenti, & id iuſſu clementiſſimi & dilecti ſponſi? Planè aut ſponſus eſſet furens, aut culpa nimiùm diſplicuit. Cur parum reputantur culpæ veniales, ob quas miſericors & amans hominum Deus vult animas gratas ſibi detineri per dies, & annos, in purgatorio, abſque vllâ compaſſionis benignitate? aut Deus iniuſtiſſimus & atrociſſimus eſt, aut culpa venialis

lis terribile & ſtupendum malum eſt; aut Deus crudelis tyrannus eſt, aut culpa minima tremenda irreuerentia & ingratitudo eſt. O Domine, non tyrannus es, ſed humilis animarum amator: & miſericordia tua ſuper omnia opera tua; impudentia mea eſt ſtupenda, & enormis: quam tu æquiſſimus, mitiſſimus, & humillimus corde, qui potiùs minori gauderes punire ſupplicio, ſeueriſſimè corrigere opus habes, ne violetur iuſtitia tua.

Canem ſi quis videret cum flammis luctantem, & pereuntem in medio rogi, compateretur: quid eſſet, ſi videret filium ſuum charum ibi aduri? O miſericordiſſime Pater, quomodo dici poteſt parũ culpa venialis, pro quâ non decet vt compatiaris, videns aduri & torqueri in purgatorij ignibus filios in gratiâ tuos, quos tantoperè amaſti? ſiquidem pro illis ſanguinem tuum & vitam dediſti. Non defecerunt tibi pientiſſima viſcera paterna, nec ſapientia infinita: non es Deus ignorans, qui falli poſſis in iudicio culpæ; nec crudelis, qui gaudeas niſi inuitus cruciare: quare, ſi quem amas, ita punis; ingens malum eſt, propter quod ita ſæuit ipſa miſericordia.

Proponamus aliquem hominem, ſine vllâ notitiâ inferni, aut purgatorij; ſed ſolùm per reuelationem oſtenſam fuiſſe illi vnam animam

mam terribiliter cruciari in illo igne pro peccato veniali, ſed illum neſcire occaſionem talis ſupplicij: quam quæſo cogitaret fuiſſe cauſam eius tormenti? ánne paruam putaret? vel maximum aliquod malum, quod à benigniſſimo Deo tantoperè puniebatur?

An etiam parum dicetur, quod in hac vitâ punit Deus maximo omnium ſupplicio mortis? Si Deus infligendo pœnam non poteſt falli, cùm infligat tantam; quantum erit propter quod infligit? Ecce, ſeruos ſuos Moyſen & Aaron pro culpâ veniali morte mulctauit. Oza & vxor Loth pro culpâ etiam veniali, vt putatur, tremendo ſupplicio interempti repentè ſunt. Abbas Moyſes pro vno peccato veniali traditus fuit & occupatus à dæmone; & quidem minus malum eſſet habere in corpore mille dæmonum legiones, & vexari ab illis, quàm habere in animâ vnum peccatum leuiſſimum, & delectari illo. Dæmon quadraginta annis anxius fuit, vt quidam ſeruus Dei incideret in quamdam culpam venialem. Anne ſtultus eſt dæmon, qui pro re leuis momenti ita vigilaret, & tamdiu expectaret? cur nos vt tantum malum vitemus, vno die non erimus diligentes? O puriſſima Veritas, purifica ſpiritum meum impurum à tanto malo: & illumina me, ne parum credam id, quia parum curo, cùm dæmones

mones tantoperè curent; ſed magnum credam, quod fit contra Deum tam magnum: nec puſillum & leue reputem, quod ego puſillus, leuis, & inconſtans committo paſſim & conſtanter peccando; ſed ideò credam magnum, quòd ego puſillus & vilis audeam id facere contra Deum Maximum & Optimum.

Quantum eſt, quod priùs debeo eligere, vitare ſemel ne committam, quàm millies mori, quàm terram & cælum redigi in nihilum, quàm damnari totum genus humanum? Si beatæ Virgini, lacrymanti ad pedem Crucis cruciatus & mortem Filij dilectiſſimi, daretur optio, an vellet Chriſtum ſuum liberari ab opprobriis & cruciatibus illis, & videre ſtatim ſedentem à dexterâ Patris, ſimulque ſaluari mille mundos, aut aſſentire in vnum peccatum veniale; potiùs vellet non facere illud, conſuleretque id mihi, & mallet iterùm videre crucifixum ſine culpâ aliquâ ſuum dilectum Filium & Dei, ac grauiora pati, atque ſi opus eſſet, & liceret, ipsâ manu ſuâ pientiſsimâ clauos figeret, & maiori charitate quam Abraham ſacrificaret. Quæſo etiam, parúmne obſequij & ſolatij fieret Virgini & IESV, ſi homo aliquis fuiſſet qui tunc ſe ſubſtituiſſet in monte Caluariæ loco Chriſti, vt pro illo cruci imponeretur

retur & pateretur? Crede tamen quòd maius ſolatium à te potiùs requirerent, vt vitares peccata venialia. Computa modò, an parum ſit quod præponderaret tanto obſequio; neque deneges hoc ſolatium Chriſto patienti, & Matri compatienti. Deleatur à noſtrâ opinione, paruum aut leue eſſe hoc malum, quod Virgo, Chriſtus, Deus Pater tanti iudicat, & punit.

Non eſt parum, quod ad magnum finem ordinatum impedit; quod in hac vitâ minuit amorem Dei, & eius viſionem in alterâ retardat. Non eſt parua moles, quâ celerrima & potentiſſima Dei miſericordia & deſideria velut impediuntur, & morantur. Anne parua violentia eſſet, quæ maximum ſaxum à cælo cadens in aëre ſuſpenderet, iam iam proximum terræ & centro ſuo? Non igitur paruum eſt peccatum, quod ſuſpendit munificentiam diuinam, & deſideria ardentia ſanctæ animæ, ne contingat centrum ſuum Deum, & terram ſanctam beatitudinis promiſſam, ſed in purgatorio detineat. Non parum diſplicet Deo, quo cogitur non ſtatim dare, quod tantum placet illi largiri, & placebit nobis frui. Non eſt parum, quod impedit magna dona Dei, etiam in hac vitâ reſiſtens potentiſſimæ liberalitati eius. Trepidemus ad tantum malum, & omnibus viribus,

quoad poſſimus, vitemus diligentiſſimè; nec pudorem culpæ ſuſtineamus.

Quomodo ſerui Dei aut filij aut ſponſæ nomine gaudebit anima, quæ negligit placere Deo, & in omnibus obſequi cùm omni voluntate? Quàm ſceleſtus eſſet ſeruus, qui nihil vellet facere benè, niſi cùm gladio ſtricto minaretur herus mortem; nec aliter, ſiue flagellis, ſiue blãditiis, moueretur vt bona obſequia præſtaret? Quàm peruerſus filius, qui nollet aliquid gratum patri facere, ſed diſpliceret ſemper, niſi quatenus non mereretur hereditate priuari; alioqui nihil curaret obſequi illius voluntati & deſiderio, ſed in omnibus reſiſteret? Quàm perfida ſponſa, quæ fidem & amorem ſponſo ſolùm ſeruaret, quoad non prouocaret illum vt occideret ipſam, in reliquis verò aduerſaretur ac diſpliceret; & tametſi puniretur, numquam emendaretur? Quale ſignum amoris filius aut ſponſa præſtarent, ſi dicerent, Verè diligo patrem meum aut ſponſum; ſed præter mortem aut vulnus mortale, quidquid ei iniuriæ inferam, non curabo multum; faciam omnia liberè prout mihi placet, nec prætereà ſollicitus ero placere illi, dummodò me non occidat, aut patrimonio priuet? quis ferret hæc dicentes & facientes? Similis eſt qui peccata venialia cõtemnis, & ſolùm ſeruit Deo, quatenus non

occidatur anima, aut cælo priuetur, per peccatum mortale. An forte esset paterfamilias, qui talem seruum aut filium aut coniugem domi vellet habere? Hæc patientia Dei, quæ nos tolerat abutentes toleratione eius.

Ne igitur putemus paruum esse has culpas; quæ etsi parum quid essent, sunt plures, & Deus est magnus & vnus. Arenulæ paruæ sunt, sed tot possunt esse, vt obruant citiùs quàm saxum ingens. Infirma res est vna locusta: sed quæ plaga maior agris est quàm multitudo illarum? Ex paruulis guttis pluuiarum, inundatio vrbium magnarum fit. Si tot paruula vulnera seu punctiones in corpore haberemus, si tot pustulas in facie, si tot scissuras in vestitu, vt fiunt peccata venialia, semimortui essemus, horribiles, & pænè nudi: cur in animâ illa patimur, nisi quòd plus amamus cutem & vestem, quàm animam? O quantâ confusione sic affecti coram Deo audemus apparere! Sed quid numerum accuso? Vna sola culpa formidanda est, quam paruum quid esse non poterit cogitare, qui Deum cogitat infinitum; nec parum esse dicet, qui multùm amat: qualis amor Dei erit illi, qui parui facit displicere Deo? Qui in paruo displicet, iam displicet: qui displicet, iam contra legem ardentis amoris facit.

CAPVT XIV.

De ſolertiâ circa res exiguas.

DEus maximus eſt: in eius obſequio nihil putes minimum: non ſatis magnus eſſet, niſi vinceret omnem paruitatem. Si amas illum, in minimis officiis probatur vera amicitia. Peritia artis in paruis oſtenditur: virtutis perfectio non eſt rudior, ideoque non expectat ſolùm magna. Natura in minimis admirabilior eſt: minutiſſima animalia maximè curat. Gratia non eſt obtuſior, nec debet eſſe ſegnior. Quæ minutiora videntur, diligentiùs curanda ſunt. Cùm Deus tantus ſit, nihil eſt paruum, quod ei diſplicet, aut quod ei placet. In bono & malo non eſt minutum. Quidquid bonum eſt, ſtatim eſt magnum: quidquid malum eſt, ſtatim non eſt paruum. Infinita bonitas omnes noſtras vires exigit: iniuriam faciet, qui debet omnia, ſi neget aliquid. Ne dicas, Hoc quid præſtat, hoc parum intereſt, hoc nihil eſt. Imò multum eſt hoc quod putas nihil; quia quod putas multum aut aliquod magnum opus, nihil eſt præ magnitudine Dei, & obligatione tuâ. O immenſa Veritas, quomodo poteſt putari minimum, aut magnum, ſi menſura obligationis & diligentiæ meæ eſt

immenſitas tua, vbi non eſt paruum, nec magnum dumtaxat, ſed exceſſus totius modi? quomodo poſſum dicere, Hoc parum eſt; ſi quidquid fecero pro te, nihil eſt?

Non eſt paruum quod cenſetur minimum, cùm in minimis ſtet perfectio. Non ſunt contemnenda minima, quia contempta ſunt magna. In ſtrue aridorum palmitum, quam domi habes, ſi ſcintillam ignis permittas, incendium magnum fiet, & tota domus conflagrabit. Corruptio naturæ noſtræ aptior eſt malitiæ, quàm ſtupa ſicca igni. Si leue aliquid negligas, fies paulatim peruerſus. Non attendas paruitatem quæ eſt in initio, ſed ex principio conſidera finem. Semina ſemper exigua nimis ſunt; ſed in nullâ parte plantarum maior efficacia & vis eſt. Primum diuortium duarum viarum ſenſim protractum in maximum interuallum deſinit; & in infinitum procedere poteſt, cùm priùs nec vno gradu diſtarent. Si in paruo deuies à propoſito tuo & rigore mentis, paulatim te inuenies longinquum à feruore. Magna ſumunt initium à paruis: quare parum non eſt minimum, ſi eſt initium. Cuiuſque rei præcipua pars principium eſt: imò non pars quælibet, ſed dimidium totius dicitur.

Rectè putabat ſanctus Ignatius Pater noſter, plus latere periculi in minutis contemnendis,

nendis, quàm in maximis: horum damnum apparet, & curari ſtatim poteſt; at minimarum rerum iniuria niſi progrediente tempore non percipitur, cùm vix reſtaurari poteſt roborata conſuetudine. Peccata magna, ipſa natura peccati & enormitas facit, vt auerſemur: minimi defectus, quia parui videntur, hoc ipſo negliguntur; iiſque contemptis, non excitatur mens aduerſus illa. Concupiſcentia noſtra in minimis acuitur, & ardet, quòd ſine magno periculo putet poſſe in his vagari, cùm in magnis ſe compeſcat terrore damni patentis: at irritata & erudita ſemel cupiditas, in quæ non audebit & ardebit? Inde aliquando multò ſollicitiores aduerſus parua debemus agere, quàm contra magna. Ex minimis conſuetudo naſcitur, quæ præſcribit vitia; non ex magnis, quia ſunt rariora: nec minùs violentum erit reſiſtere conſuetudini, quàm naturæ. Facile ius & actio citiùs datur aduerſus capientem per vim noſtra, & palàm, quàm in vſucapientem. Quæ leuia videntur, auferunt à nobis pudorem peccandi: ſed amiſsâ ſemel verecundiâ erga Deum, quid boni ex nobis promittimus?

Erubeſce te continere à magnis, & vinci à paruis: nam ab hoſte exili & pumilione ſterni, turpiſſimum & ignaui ſignum eſt. Non contemnendum eſt paruum, in quo

magnum pretium poteſt eſſe. Margarita quòd ſit exigua, non putatur vilis; imò proinde pretioſior eſt, quòd in paruo corpore magnum pretium habeat: cur paruum contemnis, vbi plus fortaſſe placere Deo potes, quàm in maioribus? Pretioſius eſt obſequium & diligentia in minimis. Quemadmodum enim peritia artis eſt, includere in paruo magnum artificium; & naturam miramur, quòd in exiguis animantibus omnes officinas vitæ claudat: ſic excellentia amoris eſt, ponere animum totum etiam in minimis, & magnum & ardentem affectum concludere in paruis rebus: & pretioſior eſt diligentia minutorum, nam magnitudinis defectus ex affectu inſtauratur, qui eſt rerum pretium. Nihil rectè æſtimatur, niſi ex animo: magnum eſt minimum obſequium, vbi eſt animus magnus. At non raró maior eſt animus in paruis: quare non minùs gratum ſæpè erit officium & ſolertia illorum. Magna per ſe excitant attentionem, & non moleſtant, quia rariùs contingunt: minima verò minùs admonent animum, nec expergefaciunt; & quia crebriora, fatigant: quare animus curator minimorum, magis eſt in illis, quia magis vigil, magis conſtans, & pertinax ad obtemperandum eſſe videtur. Non igitur magnus deſiderator Chriſti erit, qui ſolùm ma-

gna

gna curat: non erit ardens amator Dei, qui mundum & se reliquit in magnis, nisi etiam in minimis. Sculptoris ars perfecta non est, cortice spoliare truncum, & deuastare per magna frusta; quilibet hoc faciet: sed posteà festucas minutissimas scitè recidere, subtilissimas cauitates euacuare, & minimis manum imponere, solus magister artis potest. In tabulâ vmbras & primos colores tyro artis ducere potest; sed ad perfectionem picturæ, subtilitate periti manus & penicilli est opus, & in minimis lineis magnum opus consummatur: ita in minutissimis officiis virtutum absoluitur similitudo Dei. Non est imago perfecta, quæ caput, ventrem & pedes habet; sed in quâ omnia affabrè sunt laborata: cur rudem & informem imaginem vis te Deo præsentare ob defectum minimæ rei?

O infinite & perfectissime Domine, quid minimum possum putare, quod à te me amouere quàm minimum potest, aut magis assimilare? quid minimum reputabo, quod tu desideras me vitare, aut facere? cur minimum præterire possum pro maiestate tuâ & gloriâ, quin faciam, omnia; cùm nihil pro vilitate & peccato meo prætermiseris, quod non faceres? O spiritus remisse, si Angelus è cælo tibi nuntiaret quòd Deus vellet te pati tormenta sancti Laurentij pro gloriâ suâ, &

gratiarum actione ob beneficia à Christo collata in genus humanum, quàm ingratus esses, si fortè non haberes id pro magno fauore, & minimum id putares? Ecce, quid dices? non ignes, non equuleos, non carceres, non cruciatus Deus à te modò exigit; sed vt attendas in hac re minimâ, & non negligas: magnum hoc puta: hæc est voluntas Dei, vt hæc cures; & sufficit. Martyres per magnarum pœnarum patientiam sancti habiti sunt: Confessores, per minimarum culparum impatientiam & fugam, sanctitatem consequuntur. Illi pœnas omnes tolerantes, vitarunt culpas: isti nullas culpas tolerantes, vitant maiores pœnas purgatorij.

CAPVT XV.

Laudem propriam vitandam esse.

QVi amat laudari, vult quid impossibile. Laus bonum aliquem publicat: sed hoc ipso quòd laudari velis, non modò vacuus es omni bono, sed plenus maximo malo, nempe diabolico, superbiâ, & ambitione. Licet audias laudari; non tu laudaberis, sed alius. Laus boni est: sed tu pessimus eris, qui laudis es cupidus. Nequit bonus esse, aut laude dignus, qui tam vanus est, vt laudari quærat. Quare desinit esse laudabilis, qui vult laudari;

ri: at ſi non eſt laudabilis, non poteſt fieri, vt laudetur; nam non erit, quod non potuit priùs eſſe. Si arrideas laudatori, applaudis vituperatori tuo veriſſimo: quia iniuſtiſſimus es, ſiue iuſtum te putes, ſiue non: nam ſi iuſtum non te æſtimas, gaudes quòd mentiatur ille; ſi iuſtum te cenſes, ſatis hoc iniuſtum eſt præferri aliis, cùm nihil ſis. Cùm audis, Valdè iuſtus es, valde bonus es; qui talis eſt, laudatur: non tu, qui nec iuſtus, nec bonus es; ſed potiùs vituperaris. Laus iuſti, vituperium eſt iniuſti. Hoc ipſo indignus eſt laude, & contemnendus, qui de contemptu ſuo & conuitio dolet, aut in commendatione ſuâ tumidè afficitur: qui ſe non putat contemptibilem, excuſat contemptores ſuos.

Laus tua, mendacij filia eſt, & mater ignorantiæ, confuſionis, pudoris, & periculi: improbatio tua, veritatis filia, & mater meriti & doctrinæ: vtrum præſtabit, confundi & falli, an mereri & doceri? Ama ſolùm laudabilem eſſe, non laudatum, & ſat hoc eſt. Laudabilis ſolùm eris, ſi ſolùm laudem Dei & gloriam deſideres, & tui contemptum. Cur mauis videri bonus quàm eſſe; cùm deſinas omnino eſſe bonus hoc ipſo quòd optes videri, & æſtimari vanè? Cur æſtimas, alios falli, aut fallere, pluſquàm æſtimare verè te ipſum? Cur te viliorem quàm lapidem facis,

cuius

cuius non tantùm ſplendorem curas, ſed ne adulterinus ſit in ſe, vt pudeat geſtare in ornatu gemmas fictitias?

O Veritas laudabiliſſima, ô gloria rerum, quâ fronte laudem & honorem meum auſus fui ſemel quærere, qui te toties contempſi? Quâ fronte ſemper quæro æſtimari, qui licet ſemel tantùm negligenter tui gloriam procuraſſem, in æternum mereor contemni? Quàm impudentiſſimus, vel inſaniens eſſet, qui optaret laudem & honorem eius qui te inhonorauit infligendo alapam, aut te blaſphemare dixit, aut arundine te illuſit in paſſione tuâ? Peior ſum ego illis, & mentior ſi vlli eorum me præferam: quomodo de meâ laude & honore audeo cogitare? quanta inſania & ſcelus eſt quærere illum? imò quanta impudentia, ô ſpiritus infirme, non te putare dignum omni opprobrio, nec optare contemni ab omnibus?

Non ideò bonus eris, quòd te alij prædicent aut putent bonum. Ægrotus non ſanatur, quòd dicatur ſanus eſſe. Quid magis eligeres, eſſe ſanum & robuſtum, quamuis à reliquis putareris ægrotus? an eſſe ægrotum, & ab aliis putari & dici ſanum? cur eligis, te dici bonum, cùm ſis peſſimus? Imò moleſtiſſimum eſſet ægroto & dolenti, pluſquàm ipſe morbus, ſi reliqui dicerent nullam ægritudinem

nem habere, nullum dolorem, & immeritò queri: cur te gaudes ab aliis probum prædicari, cùm improbus ſis? Ægri tam abſunt, vt velint ſe dici ſanos, ſi non ſint, vt ipſi interdum ſoleant exaggerare morbum, & id gaudeant reliquos facere: ſic verus humilis exaggerat ſuam vilitatem, & gaudet quòd alij exaggerent, & augeant contumelias & opprobria: igitur qui amat laudari, dat operam non tantùm rei impoſſibili, ſed ridiculæ.

Iniuſtus eris, laudes appetens & non opprobria, cùm plura ſuffragia ſint, quæ poſtulent contemptum tuum. Si libres te, præponderabunt mala tua, & defectus innumeri, pauciſſimis bonis, & iis alienis. Vis ſcire palàm, impoſſibile eſſe, te laudari? Impoſſibile eſt, habere ex te vnde lauderis. Collige exiguitatem humanam, quòd velint æſtimari homines ob bona aliena: quæ ſi propria haberent, numquam gloriarentur de alieno; vt ſæculares præſumunt, quòd ingenuos equos habeant, fideles famulos, ſplendidas veſtes, cùm generoſitas potiùs ſit equi virtus, & cum generoſo equo poſſit eſſe dominus ignobilis & vitioſus. Fides gloria famuli eſt; & cum bonis ſeruis iniquiſſimus herus poteſt eſſe. Splendor veſtis, laus potiùs ſartoris aut textoris eſt, & tunica decora poteſt tegere turpiſſimum pectus & fœdam conſcientiam.

Eodem

Eodem vitio, quod Dei eſt, ſibi tribuunt, etiam qui ſæculo renuntiarunt, dum non ſe penitus abnegant.

CAPVT XVI.

De vilitate hominis.

SI cum Deo pacem deſideras, ſuper omnes & omnia te humilia. Deus reſiſtit ſuperbis, terribilis vox: non minùs horribile eſt, quòd ſuperbus reſiſtat Deo. Deus reſiſtit ſuperbis, ne malè agant: ſuperbus reſiſtit Deo, ne benefaciat. Deus reſiſtit ſuperbis, ne mali ſint, & peſſimi per ſuam ſuperbiam, quos ideò curat humiliare: ſuperbus reſiſtit Deo, ne bonus ſit & beneficus, impediendo dona diuina. Euidentiſſimè coniice, te eſſe viliſſimum, hoc eſt, ſuperbiſſimum, cùm reſiſtas Deo: alioqui innumera alia beneficia, gratias, virtutes in te contuliſſet. Euidens eſt, ſupra te nubem eleuatam eſſe, quæ reſiſtat ſoli, ſi in medio campo & die non te tangat expeditè radius eius: totus tunc in vmbrâ eris, quamuis vmbram nullam tunc videas: nemo magis vilis & refertus defectibus, quàm qui nullam vilitatem aut defectum in ſe videt, quia ſupra ſe elata mens opponatur Deo & claritati. Nullum eſt patentius indicium ſuperbiæ noſtræ, quàm cohibitio beneficen-

tiæ

tiæ diuinæ ; quia reſiſtit deſiderio Dei ardentiſſimo ſe profundendi, infinitæ paſſioni Chriſti, intercesſioni Virginis, orationibus Sanctorum. Magna eſt mea malitia, & profundiſſima miſeria, cùm vnus ſolus tot reſiſtam ; obſtruens, quatenus in me eſt, quinque fontes Sanguinis Chriſti, & obſtans torrenti liberalitatis diuinæ. Licet tam amentes eſſemus, vt in nobis nullum peccatum noſceremus nec defectum, ex hoc ſolo indicio nos debemus firmiſſimè credere ſuperbiſſimos & viliſſimos; nec, ſi peccata non ſufficiunt, aliud magis nos in humilitate continere oporteret : non vermes, in quos ituri ſumus ; non cœnum fœtidum, ex quo geniti ſumus; non ſtercus, quo, dum viuimus, referti ſumus; non miſeriæ corporis, quibus ludimur ; non ignorantiæ animæ, quibus noſtro conſilio illudimur. Plus quàm ſatis eſt ad nos humiliandum infra omnia, videre Deum non magis communicari nobis, & defectus noſtros permittere.

O humilis Maieſtas Dei, quàm cara & deſiderabilis eſt tibi humilitas noſtra ! Mortuus Chriſtus fuit pro peccatis : ſed peccata permittit pro humilitate. Anne maioris ſtetit humilitas hominis, quàm vita Dei ? Anne pluris fecit IESVS humilitatem noſtram, quàm ſuum redemptionis beneficium ; cùm

peccata,

peccata, pro quibus vitandis vitam & ſanguinem fudit, & humiliatus fuit deſcendens de cælo, permittat, vt vitet ſuperbiam noſtram; & qui peccata redemit ſuâ humilitate & morte, ipſis peccatis noſtram humilitatem velut redimit? Quid eſt hoc ferè incredibile, quòd ferè incredibilia fecerit Deus, vt humiles ſimus? cùm alioqui incredibile videatur, quòd ſuperbire poſſimus: nam impoſsibile eſt, vt inueniatur vnde.

Nihil noſtrum eſt, & nihil ſumus. Imò ſi multa haberemus, & magnum aliquid eſſemus; ob ea quæ fecimus, neſcio quomodo audemus aſpicere cælum. Vndique viliſsimi ſumus, ob id quod ſumus, & ob id quod non ſumus; ob ea quæ fecimus, & ob ea quæ non fecimus; ob ea quæ fecit Deus pro nobis, & ob ea quæ non fecit in nobis. Et quia ipſe tantus eſt, & quia nos nihil ſumus; quis non ob peccata, quæ fecit, ſe humiliabit? Sed non minùs deiici debet ob peccata quæ non fecit: nam nullam ex nobis partem in hoc habemus, & minùs noſtrum eſt non peccaſſe; & quantum ex nobis eſt, peccaremus. Ita debes maiorem obligationem Deo, cui non reſpondes, & parem rationem humiliandi, ac ſi peccaſſes. Res non debent æſtimari ob exercitium, ſed ob virtutem. Non magis venditur gladius, qui occidit multos, quàm qui

qui potuit plures occidere, & meliùs trucidare: tua malitia tot illa peccata patraret; quòd non fecerit, non eſt in te, ſed in Deo. Æquè etiam te debent humilem tenere peccata aliena, vt tua: nam licet commiſiſſe propria, non ſit ſupra te; non commiſiſſe aliena, eſt gratia Dei, quæ eſt ſuper omnem naturam, & maiores gratias Deo debes; quia maius eſt, Deum præſeruaſſe ab illis, quàm remiſiſſe: quare ſi non es reus pœnæ, es reus maioris gratitudinis, & humiliationis. Quæcumque peccata audieris ab aliis patrata, ſtatim te reum illorum cenſe. Maior occaſio ſe humiliandi fuit beatiſſimæ Virgini, eſſe præſeruatam à peccatis; quàm Magdalenæ, feciſſe tot & tanta remiſſa, & ipſam ſeptem dæmoniis fuiſſe liberatam. Ob bona etiam quæ non fecimus propter negligentiam noſtram, debemus humiliari, & etiam ob bona quæ fecimus: nam illud noſtrum eſt, hoc Dei. De alieno nemo gloriari iuſtè poteſt, ſed pudere ob ingratitudinem, & ſatagere ex obligatione. Ipſa præterea bona corrumpimus, & malè facimus, & exigua & pauca ſunt.

Sed quis cogitans, quæ humilis IESV pro nobis feciſti, audebit ſe extollere de factis ſuis? Confer, ô ingrate ſpiritus, leue & ridiculum opus tuum, ob quod gloriâ inani ſollicitaris, cum infinito opere Incarnationis,

Euchariſtiæ & Paſſionis: nónne præ verecundiâ tibi frons decidet? Deus, qui eſt totum, ſe exinaniuit pro te: & tu, qui es nihil, te putas aliquid contra Deum, cùm pro Deo tam amanti & feruenti nihil facias feruidè. Quis cogitans, quæ non fecit Deus, non ſe humiliet, quòd non te ad inferos detruſerit poſt primum peccatum, vt fecit cum Angelis?

O homo, infamia creaturarum, quid tuum putas honorabile, & vſurpas, & non potiùs ſtatim offers Deo, cui tot beneficiis obnoxius es? Si multa, quæ verè noſtra eſſent, haberemus; deberemus offerre & tribuere Deo, ob ea quæ pro nobis fecit: quomodo tam amentes, ingrati, & iniuſti ſumus, vt ea, quæ ſunt Dei, faciamus noſtra; quæ etſi vere noſtra facere potuiſſemus, intolerabilis inuerecundia fuiſſet non feciſſe potiùs Dei. Quid mirum, ſi aliqua Deo dares, cùm omnia & ſe ipſe dederit tibi? Vtinam haberes multum, vt offerres Deo! ſed cùm non habeas, plus gaude; & de paupertate tuâ gloriare, quia omnia vides Dei eſſe: quæ ſi tua fuiſſent, illi dares: gaude, votum tuum eſſe naturam eius.

Pudendum magis eſt, quòd interdum gloriamur de malefactis velut bonis: & corrupta opera Deo obiicimus, quaſi qui obligauerimus

gauerimus eum. Quæ insania maior, quàm putare obligare cui soluere nequis, & iis rebus quibus magis ad pœnam obligaris? Quin si bonum aliquod opus esset integrum & perfectum, non est à te: nec proinde tuum dicere debes: de alienis quomodo Dominũ potes obligare, & creditori soluere? Imò si nostrum fuisset bonum opus, in quo Deus partem non haberet; cur Deo satisfecisse putas in illo, & ostentas illud, cùm eâdem mensurâ, quâ mensus fueris, remetietur tibi? Si hoc cum hominibus seruandum, cur non cum Deo? Miserè metiris dona Dei: tam parum putas fecisse Deum pro te, vt paruulo hoc obsequio putes satis compensari? Metiamur Deum magnâ mensurâ, existimemus illum magnum, nec nostra obsequia posse æqua esse eius humilitati, & passioni, ne dicam eius Maiestati & beneficentiæ.

Qui non putat se parum seu nihil facere, iniuriâ Deum afficit, æstimans illum dignum dumtaxat paucis. Disce à Deo humilitatem, qui post omnia beneficia in te collata nihil fecisse reputat; perinde tecum se gerens, & remunerans tua merita, quæ sine illo non faceres, ac si ipse nihil in illis posuisset: cur tu ita vsurpabis obsequia, & bona opera, ac si solus fecisses, & nullam partem Deus haberet, cùm totum ille præcipuè faciat? Cur

item potes te iactare meliorem aliis, cùm contriſtari deberes potiùs quòd alij minus bonitatis haberent, & id computare deeſſe tibi? Non eſt multa claritas Dei in te, nec charitas, ſi attendere potes excellentiam tuam potiùs quàm tuum nihil. Stellæ cùm remotiores ſunt à ſole, cùm minus lucis habent, vna videtur aliam excedere, & tunc lucent; ſed hoc fit, quia nox eſt, & tenebræ: at cùm dies venit, & propinquiores ſunt ſoli, quia ſunt in eodem hemiſphærio cum illo, tunc quamuis vna excedat aliam, & plus lucis participent, non videtur vtra luceat magis, imò nulla videtur lucere; perinde ſunt, ac ſi nulla ſtella in cælo eſſet & merè nihilum. Imperfectus eſt, & non illuminatus, cui parua lux cæli affulget. Qui in nocte propriæ quæſitionis & amoris eſt, audet putare ſe eſſe aliquid, & meliorem aliis: Sancti verò qui adhærent Deo, licet pleni meritis ſint, putant ſe excellere nemini, ſed merè nihil eſſe, adimplentes cum IESV ſuo omnem iuſtitiam, id eſt humilitatem. Iuſtus eſt humilis, quia à ſe reiicit totum quod eſt alienum, nec retinere vult. Qui nihil putat ſe eſſe, quomodo contra conſcientiam fiet iniuſtus tum aliis, dum ſe præſumit meliorem, tum Deo, dum credit ſe bonum? Nam nemo bonus, niſi vnus Deus: ſi nemo bonus, nemo melior.

Ob

Ob fortunæ quoque bona non eſt cur te præferas iis, quos pauperes vides, humiles, ignobiles: ſed potiùs venerare iſtos ob ſimilitudinem Chriſti in illis ſplendentem. Inops fuit IESVS, humilis, à Iudæis maledictus, inglorius, ſubiectus peſſimis Principibus: quod Chriſtus elegit, & æſtimauit, tu ne contemnas.

CAPVT XVII.

Quæ contineant hominem in humilitate, & quòd nihil poteſt habere, niſi ſolum Deum.

DVo te poſſunt humilem continere; & vilitas tua, & vilitas rerum & honorum. Licet magnus eſſes, dignitates omnes mundi, vt paruas, viles, & indignas contemnere deberes; & quamuis magnæ eſſent, deberes recuſare, quia tu vilis, indignus. Nihil es niſi mendacium & peccatum: ne te decipias, nec velis excuſari; iniquitates tuæ id clamabunt. Cur inter tot peccata ob vnum opus apparenter bonum te attollis? vnâ ſolâ plumâ aquila non ſe in ſublime efferret. Pauo cùm totus pulcher ſit, ob vnum pedum defectum ſe humiliat: tu totus defectibus plenus, ob vnam fictam virtutem ſuperbire audes. Recordare infamem te eſſe ab ortu tuo originali culpâ:

perinde vt homo notatus infamiâ coram nobilibus adeſt,ſic te habe coram Angelis puris. Parricida es ob peccata tua Filij Dei, & fratris tui IESV: peſſimo Cain concidit vultus, & tu erigis ceruicem? Reputa te ſemper talem, nec audeas ſine pudore & timore aſpicere Patrem dilectiſſimum.

Qui contempſiſti Verbum Dei & Filium, cur æſtimas dictum hominis? Quid præſumis, cùm nihil hactenus feceris; cùm poſtquam feceris omnia, eris ſeruus inutilis? Imò hic eſt magnus & indebitus titulus, cùm non poſſis habere vnde Deo ſeruias, cùm eius ſint omnia, & ipſe ſeruiat potiùs nobis. Tam vilis & pauper es, vt nihil habeas, nec poſſis habere: quod fortè ſi intelligas, primùm triſtaberis, intuens luce clariùs paupertatem tuam, deſperans aliquid tuum habere poſſe; ſed citò ingentem lætitiam habebis, intuens diuitias Dei, quòd omnia habeat. Gaudeo, Domine, impoſſibile eſſe mihi habere aliquid, quia impoſſibile tibi eſt nõ habere omnia. Quid contriſtor omnia aliena mihi eſſe, ſi Deus poteſt meus eſſe? Quàm ineffabile gaudium eſt, nihil poſſe eſſe meum, nec me ipſum, niſi ſolum Deum! cuius patens indicium eſt, quod nullâ re licitum ſit mihi frui, niſi ſolo Deo. Reliquis rebus, & me ipſo, vt alienis, ſolùm licet vti, non frui. Non eſt dominus rei, cui ſolùm

ſolùm vſus eſt conceſſus ad tempus: illa potiùs res haberi dicitur, quâ frui in æternum licet. Qui mundi ſolum habet vſum, habebit vſumfructum Domini ipſius mundi.

Gratulor mihi, nihil ex me habere, quod poſſim, Domine, offerre Maieſtati tuæ: quid enim valeret quod ex me haberem, vt coram te compareret? At quia à te ſunt, quæ poſſum offerre, aliquid bonum habebunt, quòd ſint à te; & inde poſſunt placere. Ex me quomodo poſſum habere aliquid, cùm nihil ſim? imò hoc ipſo quòd putas aliquid eſſe, ô ſpiritus elate, coniice te minorem eſſe, & magis vilem. Æger dum adhuc ægrotat in lecto, non ſentit imbecillitatem ſuam: at dum meliùs ſe habet, & conualeſcens ſurgit, tunc cognoſcit debilitatem, cùm non poſſit per ſe conſiſtere. Dum magis ſeruis Deo, proficis & ambulas in viâ Domini, magis humilis debes eſſe, & timere; tunc te cognoſces viliorem. Æger dum eſt in lecto, non eſt cur timeat ne cadat: at dum ſurgit, & incipit ambulare, tunc noſcens infirmitatem propriam, non de ſe confidit, ſed alij connititur & adiuuatur, timens cadere.

Quid igitur extolleris, cùm, hoc ipſo quod extolleris, vilior ſis. Quodammodò magis es ridiculus, quàm Lucifer, cùm de minoribus te efferas. Quid eſt natura tua comparata

cum naturâ Cherubim? Quid est sanctitas tua, collata cum sanctitate gratiæ quâ placuit Deo primus ille Angelus? Quid videri vis & haberi apud alios? nihil potes tuum habere; & quod minus potes habere, est honos. Tota gloria solius est Dei, qui cùm cetera det hominibus, gloriam suam alteri non dabit. Si benè operaris, sat est quòd sciat Deus, videat & approbet, qui remuneraturus est, & cui placere intendis. Sanè si ardenter amares Deum, & seruus fidus esses; optares, nisi impossibile foret, facere aliquid pro Deo, quod Deus non esset remuneraturus, aut non videret; & dumtaxat studeres esse fidelis illi, de præmio nihil curans. Inter fideles amicos vnus alteri prospicit, & bona officia præstat, etiamsi alter non sciat, imò sæpè occultat: nam non quærit aliam mercedem, quàm fidelitatem & obsequium erga amatum: sic qui sincerè amat Deum, non aliam remunerationem magis desiderat, quàm seruire illi, & seruare fidem. Imiter, Domine, fidelitatem tuam erga me perfidum, qui innumera mihi officia præstas, beneficia confers mihi ignaro, & cùm scias me numquam agere gratias pro illis. Cùm mala agunt homines, cupiunt vt tu non videres: ego, Domine, iam resipiscere volo, & mutare meos mores. Quare cùm mala egero, quod frequenter erit, volo vt

lo vt tu videas, vt caſtiges & me adiuues, ne iterùm faciam: at cùm bona egero, te adiuuante, potiùs vellem vt tu non videres, quàm quòd videant homines. Si eximius Dei amator non agit bona propter teſtimonium Dei; quàm mendaciter amabit, qui quærit homines teſtes?

CAPVT XVIII.

Quantum debeamus gratiæ Dei & Chriſti.

SVperbus adhuc eris, ſi te putes puluerem & cinerem, cùm nihil ſis, niſi mendacium & peccatum. Nihil boni habes; cur extolleris contra Deum? multa mala habes; cur non erubeſcis etiam coram hominibus? Omnia mala habere potes; cur non contremiſcis vbique & ſemper? Omnia mala facere potes; cur non formidas te? Ipſa eſſentia tui non eſt tua, niſi Dei. Imò id quod habebas, antequam eſſes, tuum non erat: habebas tunc merum nihilum quod poterat eſſe; hoc ipſum non ex te habebas, ſed ex Deo: qui ſi non eſſet, tu non poſſes eſſe. Quid te magnum putas, cùm ipſum quod nihil eras antequam creareris, non erat ex te? ideò pluſquam te debes Deo; nam debes etiam, cùm nihil eras, poſſe eſſe.

Creatus fuiſti: dic, quod membrum arbi-

trio tuo fuit factum, aut cui articulo alicuius digiti lutum posuisti, aut ministrasti materiam ad eum formandum; aut quâ prece tuâ impetrasti creari à Deo, & eligi inter infinitas naturas & indiuidua meliora, quæ in suo nihilo relicta sunt? Quâ diligentiâ tuâ effecisti, ne formareris cæcus, mutilus, amens, barbarus? Gloriaris de ingenio, de integritate corporis, de nobilitate generis? vtique id licet, si monitus Deus à te id fecit. Dices: Non glorior me creatum esse, sed talem esse, industrium, ingeniosum, morigerum. Dic quæso, si consilium non dedisti Deo, vt te crearet, an consuluisti vt te crearet ingeniosum & talem? Si non monuisti Deum, vt tibi daret meliorem mentem; cur gloriaris de sublimitate illius? An tu elegisti mentem, & astutiâ tuâ scrutinia fecisti inter illam, infinitarum rerum multitudinem quæ creari possent, vt extraheres animum præstantiorem? Non, inquies, glorior de naturæ dotibus, sed de officiis virtutis, quam secutus sum, cùm alij pessimi contemnant. glorior meliorem me illis esse, & virum bonum, glorior satisfecisse muneri meo. Imò pudeat vix semel satisfecisse, & millies corrupisse. O inique distributor, deteriorem partem tribuis Deo. Te esse tribuis Deo, & arrogas tibi bonum esse: plus est bonum esse, quàm esse: cur illud

lud tibi vſurpas, cùm in eo quod eſt minus, nullam potueris partem ponere? Plus diſtat inter bonum eſſe, & hominem eſſe, quàm inter hominem & nihilum. Ex nihilo te potuit Deus facere hominem, imperando, agendo, & viuendo; ſed ex homine non fecit bonum, niſi ſeruiendo, patiendo, & moriendo. Iniuſtiſſimè partiris, tribuens Deo naturam, & tibi gratiam.

Neminem vidi ſuperbire, ex eo quòd ſit; & ferè omnes, quòd boni & meliores ſint; cùm potiùs liceret arrogantia illa: nam plus habuiſſes (ſi habuiſſes aliquid) cùm nihil eras, vt eſſes; quàm poſtquam fuiſti, vt eſſes bonus & iuſtus: nam ad creationem, ſolùm non adiuuimus; ſed ad iuſtificationem inſuper impediuimus. O patientiſſima Veritas Dei, quomodo toleras mendacem arrogantiam noſtram, niſi quòd ridicula ſit, dum eius rei auctores nos præſumimus, cui maximè reſiſtimus & deſtruimus? Si tam modeſti ſumus contra ea quæ ſunt in ſuo nihilo relicta, vt aduerſus illa non gloriemur, quòd ſimus: cur inuerecundi aduerſus Deum gloriabimur, quòd boni ſimus; & aduerſus alios homines, quod meliores ſimus? Cur ſuperbis, ô anima, de eo, in quo maximè verecundari deberes? Quòd nihil fuiſti, nihil eſt quòd pudeas; ſufficit non ſuperbias; non eſt enim vlla

vlla ignominia: at quòd impedimento fuisti Deo peccatis tuis, multum abundat, vt profundissimâ confusione erubescas.

A quo accepisti esse, accipies benè esse. Quemadmodum nihil fuisti, vt esses: ita creatus, nihil fuisti vt esses bonus. Si nihil ad naturam, ita nihil ad gratiam, ex te ipsó solùm, & à te ipso habes. Imò licet nihil fecisti vt esses, nihil malefecisti ne esses: at vt esses bonus, nihil ex te fecisti; & ne esses bonus, multa malefecisti.

Natura humana, etiamsi illâ integritate & excellentiâ, in quâ creata est, maneret, non seruaret se ex se, nisi ex Deo.. Quare si gratiam, quam accepit, non posset ex se seruare; quomodo quam perdidit, poterit reparare, & de acquisitione gloriari? Memento infamiæ & corruptionis naturæ nostræ post peccatum: si cùm sana & honorabilis erat, nihil ex se poterat; languens & contemptibilis quid poterit? Vas non gloriatur ante artificem de formâ & vsu, cùm posset de materiâ, quam non fecit ille: tu ante Deum nihil habes, quòd glorieris, adhuc ex nihilo factus; cur de formâ & bono vsu gloriaris, qui de abusu erubescere potes, & de materia nequis gloriari, quia ex nihilo es? Non habes vnde bonum aliquid habeas, quia ex nihilo nihil fit, vt ex causâ. Si nihil ex te es, nihil ex te

potes,

potes, nihil ex te operaberis: nam operari ſequitur eſſe. Si nihil ex te es, nihil potes, nihil operaris; quantò minùs aliquid bonum? Si quod nihil ex ſe eſt, nihil ex ſe habet, aut poteſt; ſolum ex ſe poteſt, & habebit peccatum, quod defectus & nihil eſt, & nihilo ipſo deterius & minus. Oculus ex ſe potens eſt ad tenebras, & ad non videndum; ſed ad viſionem nihil poteſt ſine adiutorio lucis.

Quod eſt ſupra naturam, & ſupra te, nempe abnegare ipſam naturam, & te ipſum; non poteſt eſſe ex te, & naturâ, ſed à Deo, qui eſt ſuperior te & naturâ. Si non credis rationi, crede fidei; nihil es niſi mendacium & peccatum: perditio tua ex te tantummodò. Non idonei ſumus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. Si non poſſumus cogitare aliquid, quomodo exequi bona opera? Ferri poteſt, quòd videaris ſtultus; ſed non ſuaderi poſſum, quòd velis eſſe hæreticus: quæſo cur deſpicis mundum, & aliquem æternorum amorem iam habes? quia expertus es inconſtantiam temporalium, & vidiſti inopinabiles calamitates, & mortes locupletum & potentum, & ſimilia; an tu fuiſti qui ita prouidiſti res, vel Deus? an prouidiſti Regis illius aut potentis hominis mortem, vt tu commouereris perſpectâ inſtabilitate rerum? Prætereà hæc eadem

publica

publica & nota aliis ſunt: cur ceteri non vt tu commouentur ad contemptum mundi? cur cùm alius eſt motus, alius in peccatis perſiſtit? Aliquam ſimul cauſam diuinam huius differentiæ debes fateri, quæ ſolùm in nobis & ex nobis non ſit. Forſitan perinde quaſi ex te eſſet, gloriaris quòd tu mouearis, non alij. Dic quæſo, quoties ſimiles caſus, & efficaciores contigerunt, & non commotus fuiſti? Igitur, quòd modò conuertaris, non venit ſolùm ex te, ſed ab arcanâ aliquâ & prouidâ virtute, ſollicitudine & amore eius qui noluit, vt ampliùs morareris in tuo errore, & ad agnitionem veritatis ſuauiter te excitauit; & taliter diſpoſuit omnia, vt nouerat te inde commouendum. Reſpondebis, ideò nunc te commotum eſſe, non anteà, quia abſuit, aut mortuus fuit peſſimus amicus, cuius ſocietate pertrahebaris ad vetuſtos & peſſimos mores, aut præteriit occaſio peccato opportuna. An fortè ex hoc præſumes? Fuítne in manu tuâ mors vel abſentia iniqui ſocij, vel opportunitas hæc? ánne potiùs Deus fuit qui ita diſpoſuit, & inſuper præparauit tibi bonorum ſocietatem & exemplum, vt eius imitatione promouereris.

Similiter quidquid boni habes & facis, aut ſi quo malo cares & abſtines, eſt quia Deus pro tuâ vtilitate res diſponens impedimenta remouit,

remouit, & incitamenta boni opportunè proposuit; & insuper ad plurima supernaturales habitus aut auxilia infudit, quæ excedunt omnem facultatem naturæ. Quam partem ad hæc tu habes? si non inuenis; quanta insolentia est tibi tribuere totum? Aut gratiam Dei debes agnoscere & nihilitatem tuam, aut Deum cum epicuro relegare, & priuare mundi gubernatione, nullam illi prouidentiam tui relinquendo. O sapientissima Dei Veritas, miserere, miserere mei amentissimi; qui magis & magis delirabo, quàm ille Philosophus, numquam tantoperè ineptiens vt diceret se prouidere res, nam faceret se meliorem Deo: verùm qui præsumit de se in opere honesto, præterquam quod Deo tollit prouidentiam rerum, sibi est necesse vt illam vsurpet; quoniam si aliter occurrerent res, non opus honestum, sed vitiosum faceret: & licet casu aut fato res acciderent, non esset cur sibi aliquid attribueret?

Qui in bono naturæ sibi plaudit solùm, negat se à Deo creatum: at qui in bono virtutis gloriatur, negat omnem mundum, & vniuersas res à Deo creatas, dispositas, prouisas in bonum nostrum: in illo adimit Deo dominium vnius dumtaxat naturæ, suæ nimirum; in hoc adimit dominium totius vniuersi: in illo adimit omnipotentiam Deo; in hoc

hoc etiam ſapientiam & bonitatem, negans ſapientiſſimè ita prouiſum à beneuolo & amantiſſimo Patre pro noſtrâ ſalute & bono. Quid dicam in iis virtutibus quæ ſuper omnem naturam ſunt, & in altiſſimo ordine proportionem quamdam cum Deo habent, & velut in gradu diuino Deos, vt ſic dicam, nos faciunt, aut ſupponunt per participationem altiſſimam naturæ diuinæ; & in iis quæ Deum proximè contingunt, fide, ſpe, charitate? de quibus ſi quis præſumat, opus eſt vt neget Deum eſſe ſuperiorem naturæ, aut ex ſe putet ſe eſſe æqualem vel ſuperiorem Deo.

CAPVT XIX.

Quòd ſe debeat homo non tantùm ſentire nihil eſſe, ſed maximum peccatorem.

MAgna portio humilitatis deeſt tibi, ſi putes ſolùm nihil boni ex te habere; oportet vt iudices etiam peſſimum te eſſe. Primum peccatorum ſe dixit ſanctus Paulus; nec potuit mentiri os illud Spiritus ſancti: an tu fortaſſe meliorem te putabis tanto Apoſtolo; & eſſe exaggerationem aut modeſtiam, te appellare maximum ſceleratorum? Seriò te iudica primum inter peccatores, & vltimam creaturarum, quia nulli te debes

præ-

præferre. Nullus minus quàm tu habuit, vt miſericordiam Dei flecteret: ne putes eſſe modeſtiam ſentire hoc; nam nihil tui bonum præceſſiſſe, eſt fides diuina. Non eſt fundamentum vt alium putes fore minùs gratum, ſemel adhuc conſecutum miſericordiam, & beneficia Dei, quibus tecum eſt vſus: nec tam temerè de alio iudicare licet, qui ferè debes cenſere impoſſibilem eſſe maiorem ingratitudinem, quàm in te patentiſſimè agnoſcis. Si verè doleres de peccatis, id feriò putares. Qui acutiſſimo dolore torquetur, non putat ſimilem alium dolorem eſſe, nec putat alios ita cruciari: affectio ad ſe inclinat iudicium. Si aliquis amor humilitatis eſſet, facilè iudicares te omnium peſſimum. Superbus meliorem omnibus ſe præſumit, ex amore exaltationis; & quia aliorum eminentias non conſiderat, ſed defectus: tu ſi humilis eſſes, peiorem cunctis te putares; tuos defectus videres, non alienos, niſi ſolas virtutes.

O Maieſtas ſummæ Veritatis, quid opus eſt interpretatione? fateor coram Angelis tuis, hominibus, & ſpiritibus malignis, ſine vllâ tergiuerſatione, me eſſe omnium creaturarum viliorem. Dignitas moralis rationalis creaturæ, quæ eſt verè eius laus, pretium, & valor, conſtat ex cognitione & aduerten-

tiâ obligationis ſuæ, & operatione iuxta illam: hæc in nemine maiori ſunt vitiata abuſu, quàm in me. Licet plures viri ſancti maiorem lucem habuerint, & aliqui homines in numero exteriorum peccatorum re ipsâ fortè exceſſiſſent; ſed hæc copula, plus peccaſſe, & neglexiſſe maiores obligationes ſuas, cum cognitione illarum, admonitione conſcientiæ, & inſpirationibus cæli, in nullo, vt in me, inuenitur. Si aliquis plura quàm ego peccata forſan fecerit, minores inſpirationes accepit, & obligationes pauciores habuit: ſi aliquis magis admonitus & obligatus à Deo fuit, minus peccauit, & magis reſpondit: ſi fortè, quod non poſſum credere, aliqua creatura fuit, quæ plus peccauerit, & maiorem cognitionem officij ſui habuerit, adhuc non puto eum deteriorem me fore; quia non eſt cognitura, nec habitura maiores obligationes: & quamuìs alius maiores obligationes haberet re ipsâ, ego id non puto: officia autem virtutis ex conſcientiâ ponderanda ſunt; cumque ego putem me plus omnibus teneri ad ſeruiendum Deo, & minùs ſeruiam, omnium ingratiſſimus & viliſſimus ero. Antichriſti peccata licet exceſſiſſent numero, non excedet eius cognitio, illuſtratio, & obligatio: nam non toties remiſſionem peccatorum conſequetur, vt ego, nec tam efficacibus

&

& instantibus beneficiis & inspirationibus sollicitabitur, nec ab occasionibus peccandi præseruabitur. Lucifer licet maiorem à Deo lucem habuerit, non nisi propter vnicum peccatum damnatus fuit; nec habuit obligationes quas ego: non pro illo factus est Filius Dei Angelus, non fudit sanguinem suum. Iudam quoque necdum Christus obligauerat, vt obligauit me; nondum mortuus erat. O humilis & mitis immensitas Dei, quomodo me toleras, quia non confundor & absorbeor in profunditate ignominiæ meæ! Ne quæso alicui me præferam, cùm non inueniam fundamentum ad suspicandum alium esse deteriorem.

Maioris peccatoris scelera numero finita sunt: quomodo ego non illi subiicior, qui in infinitum peccare possum, & efficaciam in me habeo, vt totum mundum inficiam? Nam iniquissimus sum post tot beneficia, excessum Dei amoris, inspirationes diuinas: quid si Deus meam malitiam non cohibuisset suâ gratiâ in me & in aliis? Singulis peccatis aptior factus sum in dies, vt peiùs corrumpam me, & vniuersos. Si vnum peccatum Adami tot infecit innocentes posteros, si vnum peccatum Achan totum Israël reum fecit vindictæ diuinæ; quid facient mihi peccatori infinita scelera? Nescio, spiritus infirme,

me, quomodo non deficis, considerans exiguitatem tuam, & deinde magnam multitudinem culparum tuarum, si componas hæc cum immensitate Dei, cum multitudine beneficiorum eius, cum magnitudine operum redemptionis Christi, cum indicibili dilectione & fidelitate eius erga te; præ quâ parua videbuntur opera stupenda quæ pro te fecit, & à quâ solùm quasi coactus est illa facere. Sed adhuc nihil est, quidquid de vilitate & infamiâ tuâ comprehendi potest, & longè infra rei veritatem manet: imò puta nihil; nam in infinitum viliorem te inuenires, si à Deo illustrareris. O pretiosissima Veritas, si ita est, quomodo non me despicio, dedignor, aspernor, vt nesciam quid de me cogitare & facere possim? Miror me non studere reuereri plus Deum, stupeo non magis me contemni desiderare.

Vnum solum delictum, eum qui committit, facit infamem, etiam apud homines peccatores, qui nesciunt penetrare malitiam peccati, nec odium dignum illius habent: quomodo tot mea peccata & negligentiæ coram sanctitate Dei, Angelis puris, & Beatis gloriosis, me deformabunt, & dehonestabunt? nam licet sperem plura dimissa esse per misericordiam Dei; quod semel fui, ex me semper sum, nec magis ex me ero. Si semel

mel in me fuit, vnde vilem ſemel me putarem; cur non ſemper? nam ex me numquam plus boni habeo: potiùs pudor debet creſcere, & humilitas de peccatis præteritis, quò magis acceperim. Miſericordias diuinas, cùm experientiâ didicerim, me contempſiſſe tam bonum erga me Dominum, & modò ingratum permanere. O ſpiritus viliſſime, quomodo cum tantâ ingratitudine non te putas indignum omni gratiâ Dei? quomodo audes vllam gratiam petere? quomodo, ſi tibi à Deo vltrò conceſſa eſt ſine poſtulatione tuâ, non contremiſcis, vt ferè dubites quid melius foret carere Dei dono, quàm exponi iterùm periculo abutendi quod toties contempſiſti? Sed in ſpe, Domine, miſericordiæ tuæ, volo eſſe audax & temerarius, imò importunus toti Curiæ cæleſti, oſtentans vilitatem & vlcera mea; nec ceſſabo clamare ad omnes & ſingulos Beatos, donec moleſtiſſimus ſim, & ſaltem propter improbitatem, cùm alium titulum bonum ex me non habeam, conſequar maiorem gratiam & miſericordiam IESV, ne me deſerat, quòd deſeram gratias eius.

CAPVT XX.

Quid ſit, nihilum ſe dicere & maximum peccatorem.

ALios ſeduces, dicendo te nihil eſſe, & maximum peccatorum, ſi non ſentias: ſed te decipies, ſi id ſentias, & non conformiter opereris, & conſequenter te tractes & habeas. Quid putas eſt, nihilum eſſe? perinde nihil de te ſollicitari, vt gloriam Dei quæras, ac ſollicitaris de iis, quæ non ſunt de relinquendo ſe penitus, & exinaniendo in omni patientiâ. An fortè impatiens eſſes contra eum qui aërem verberaret, aut iracundus aduerſus illum, qui extra mundum in vacuo ſpatij imaginarij poſitus, in nihilum illud inane ictus mitteret & obiurgaret? Sic tu, ſi nihilum te putas, & vacuus tui es; in quantum potes, non debes commoueri ob quaſcumque iniurias: alioqui iam aliquid te eſſe æſtimabis. Tuam reputationem & commoditatem quærere, cùm te dicas nihil eſſe, perinde erit ridiculum & otioſum, ac ſi nimiùm anxius eſſes, quomodo honoraretur & fortunaretur homo qui nondum creatus eſt, nec eſſet creandus. Quare ita debes affici erga te & tua, ac ſi non eſſes creatus.

At dum te nihil verè & ſeriò æſtimas, mirificè

rificè te purgabis, ad munera Dei & ipſum Deum ſine impedimento ſuſcipiendum. Natura non ſuffert vacuum; nec Deus patitur manere humilem vacuum, quin ſtatim ipſe impleat. Deus vt fieret homo, exinaniuit ſe: nónne vt homo fiat Deus, vnus ſpiritus cum Deo, debet exinaniri? Exinanitio tui erit, te ſemper æſtimare & curare tua, ac ſi merum nihil eſſes, nullam circa te cogitationem inſultare, quæ ſapiat aliquid tui, & terrenum; denudare te prauis affectibus & habitibus, vt nihil tui habeas, velut ſi recèns à Deo creatus eſſes è nihilo. Deus ſe exinaniuit pro te, gerendo ſe ac ſi non eſſet; tuam ſalutem dumtaxat curans, velut ſi tu eſſes: tu ita cura diuina, quoad poſſis, quaſi Deus eſſes. Debes exinaniri ſummo modo, & diſtare à te ferè infinito modo, pluſquàm ſi non eſſes: quod fiet, ſi fias aliud per gratiam & amorem, tranſiens à te ad Deum, qui infinitè diſtat à nihilo, & ab omni eſſentiâ. Duæ ſunt gloriæ diuinæ voluntatis, amor & potentia: ſed potentior videtur quodammodò amor, quàm ipſa omnipotentia, quæ te poteſt reducere in nihilum, non verò quomodolibet te facere vt ſis aliud, neque vt natura hominis ſit natura Angeli; in quo magis diſtares à te, quàm ſi fieres nihilum: ſed amatus à Deo, & redamans Deum, abſumpto omni affectu pro-

prio, humiliatâ voluntate ſuâ & annihilatâ, velut fit Deus indutus beneplacito diuino; nam licet in ſuâ eſſentiâ maneat, non manet in affectu erga ſe, ſed conformis voluntati Dei; tam longinquus à ſe diſſidens, ac ſi aliud eſſet. Homines non capiunt dolorem de alienis vulneribus, nec ſentiunt contumeliam de conuitiis coniectis in alios: ſic erga te, velut alienum, quoad poſſis, pro gloriâ diuinâ, non afficiaris ægrè tuâ contemptione.

Tum ſi te putas maximum peccatorem, conſequenter omnia aduerſa & infortunia, quæ aliis etiam accidunt, debes credere fuiſſe ob tua peccata & negligentias. Quidquid afflictionis Deus immittit, eſt pro peccatis in pœnam illorum & remedium; atque in hac vitâ, aliorum peccata in aliis quoque curat & punit. Igitur pro culpis meis, cùm ſim maximus peccatorum, omnia mala accident: cùm pro peccatis accidant, cur pro peccatis aliorum, & non pro illis quæ ſunt iniquioris? Prælia, peſtes, fames, pœnæ ſunt meorum ſcelerum, & remedia: omnia ſunt beneficia mea, & ſupplicia mea: in cunctis exercetur circa me miſericordia diuina atque iuſtitia: vbique pro me iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi; vt vbique, Domine, & in omnibus te timeam, amem, confundar de meâ malitiâ, & ſperem de

de tuâ bonitate. Non miror tot calamitatibus afflictari mundum, ſiquidem me alit: ego velut Ionas ſum cauſa huius naufragij, & ærumnæ multorum. Propter vnum peccatum Achan percuſſus fuit populus Dei innocens: peior ſum ego; cur non præſumam propter me affligi multos innocentes communibus plagis? Ego anathema in medio tui ſum, Iſraël; ego ſufficio prophanare mundum. Ego tam impudens ſum, vt cùm ſim maior peccator omnium, non faciam maiorem omnium ſatisfactionem pro me, & prò aliis quos audio affligi, cùm eorum ærumnæ me credam eſſe cauſam. Omnibus iniuriam feci meis peccatis, omnibus debitor ſum, & omnium pœnarum & humiliationis reus.

CAPVT XXI.

Gloria Dei quærenda eſt ſemper.

MVltum debes gloriæ Dei; ius eſt vt illi ſis gratus, & ſtudioſus. Gloriæ Dei debemus noſtram eſſentiam, noſtram redemptionem, noſtram beatitudinem, & omne bonum. Propter gloriam ſuam omnia operatus eſt Deus: propter quam ita benefecit nobis & ſtuduit, ius eſt vt illi ſolùm ſtudeamus. O Deus Maieſtatis, in omnibus rebus honorem noſtrum curas: nónne ius eſt, vt hono-

rem tuum in omnibus quærat homo? Tu honorasti hominem creando, volens illum super omnes alias creaturas manibus tuis ipsis formare: nec contentus fuisti creare illum, vt cælos & reliquas creaturas, iubendo, sed velut laborando id voluisti facere, obsequiosus homini antequàm fuisset. Honorasti hominem prouidendo, præparans illi magnificam domum huius mundi, subiiciens illi omnes creaturas, vt ei seruirent. Honorasti hominem conseruando, assignans illi custodem Angelum, excellentissimam creaturam, quæ te vidit facie ad faciem, tuâque beatitudine fruitur; vt omnimodò nos honorares, eligens ad custodiam nostram non tantùm illum qui naturæ & gratiæ, sed etiam qui gloriæ dotibus honorabilis est. Honorasti hominem redimendo, extollens humanam naturam ad consortium gloriæ, & throni tui. Honorasti illum retribuendo, concedens pro leuibus & momentaneis laboribus non minorem palmam quàm Regnum tuum, & honorem domus tuæ. In cunctis maiori hominum gloriæ studes.

Pudeat te, spiritus ingrate, non quærere maiorem Dei tui gloriam. Gloriam eius quære contemptione tuâ: exaltabitur Deus in te, quò magis humiliaberis. Deus & homo se habent, vt quantitates continua & discreta.

Numerus

Numerus in infinitum augeri poteſt; lignum in infinitum minui: quò magis diminuitur & deciditur à ligno, magis augmentatur numerus: quò magis te viliorem exiſtimes, maiorem Deum cognoſces. Dei cognitio poteſt augeri in infinitum: tui aſpernatio & notitia indignitatis poteſt in infinitum creſcere; quia in infinitum deſpicabilis es. Occupa te in ignominiâ tuâ, & quo modo ſis lutum & cinis: ita videbis gloriam Dei, ad quam factus es. Inutiliùs in aliis ſubtilitatibus tempus conſumes, quæ impedient potiùs notitiam Dei. Experientiâ mirabili compertum eſt, quòd vas occupatum & plenum cinere, eodem modo tantumdem aquæ capiat, ac ſi nihil contineret; cùm tamen, ſi qualibet aliâ re ſit occupatum, eo minùs excipiet aquam, ad quam ſuſcipiendam factum eſt. Notitia tui non impedit notitiam Dei: rectè vtraque cohæret, altera alteram imbibit, vt cinis & aqua. Videndo ignominiam tuam, veſtigabis gloriam Dei, ad quam creatus es, nec audebis vſurpare. Arbor ſimul mittit deorſum radices, & ſurſum ramos; eatenus in ſublime erigitur, quatenus profundiùs ſerpit: eleuabitur mens tua, ſi te depreſſeris. Vis palàm ſcire laudem & gloriam non eſſe rem tuam, nec ad te pertinere? Conſidera quòd nihil in te ponat nec perficiat laus, etiamſi mendicus

&

& imperfectus ſis: magis eges remedio, quo perficiaris, quàm quo prædiceris, dum manes miſer & egenus. Solùm igitur laus & gloria eſt eius, qui nullius rei eget: eo ipſo quòd laus ei cui exhibetur nihil prodeſt, coniicitur debere dari ei qui nihilo indiget. Da gloriam ei cui nihil poteſt eſſe vtile; & vtiliſſimum erit tibi. Deus omnem vtilitatem tibi quærit, nullam ſibi: tu omnem honorem Deo deſidera, nullum tibi. Quemadmodum Deo nulla res eſt vtilis, ita tui nullus eſt honos, qui quæri à te poſſit. Dei ſit tota gloria operum tuorum, quemadmodum tota vtilitas diuinorum operum tua eſt. Gloria Dei & vtilitas hominis ſorores ſunt, & amplexantur ſe inuicem. Nihil Deus facit ad gloriam ſuam, quod non ſit etiam ad vtilitatem humanam. Non eſt amens Deus, qui operetur inconſultè ſine fine; non eſt vanus, qui operetur inutiliter ſine commodo: ſummè perfectus eſt, ſummè bonus eſt. Ob perfectionem ſuam nullius rei indiget; ideò ſolùm reſtat vt operetur propter gloriam ſuam & laudem à creaturis exhibendam, quæ eſt res extrinſeca: ob bonitatem verò ſuam omnia vtiliter facit; ſed quia nullâ re caret, omnis vtilitas eſt creaturarum. Sicut nihil poteſt facere contra honorem ſuum, ſic nihil facit contra vtilitatem noſtram. Tu homo imperfectus & peſſimus

nihil

nihil debes facere pro honore tuo. Prius eſt perfici in ſe, quàm ab aliis laudari: gloria exterior ſequitur interiorem bonitatem in ſe perfectam: ſed faciendo omnia pro honore Dei, omnia facies pro tuâ vtilitate.

Illud ſolùm eſt homini vtile, quod Deo eſt glorioſum. Si vis vtilia tibi quærere, non quæras quod tibi eſt vtile, ſed quod Deo eſt honorificum: imò ſi vis non inutilis mundo & in mundo eſſe, ſolùm gloriam Dei quæras, ad quam creatus es. Omnes qui hinc declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt. Ille ſuperfluit & otioſus eſt in mundo, qui honorem Dei non quærit. Omnia vtilitatem ſumunt ex fine: ſi à fine ſuo declinent, inutilia fiunt. Si ſumas dolabram ad calefaciendum te, non ſolùm inutilis erit ad hoc, ſed tu inſipiens: ſi ſumas ignem ad læuigandum tabulam, vtilis iam non erit res præ omnibus vtiliſſima, quam non ſolùm habebis inutilem, ſed pernicioſam; comburet & deſtruet quod volebas perficere: omnia artium inſtrumenta, præter ſuum finem, vana & ſuperflua ſunt: ſic homo, qui non dedicatur ad gloriam Dei, ad quem finem factus eſt, inutiliſſimus eſt, & ſuperuacaneus. A vite, quam plantaſti, vis aliquem fructum; ab omnibus, quæ habes, vis aliquam vtilitatem: cur tu ſolùm vis inutilis manere? Ficus illa ſine fructu maledicta

fuit,

fuit, etiam maledicetur homo ſine vtilitate. Quálem putas, ô homo, amentiam tuam, cùm non quæris honorem Dei? maior eſt, quàm ſi quæreres niuem ad calefaciendum te, aut pictor vſurparet ad pingendum ſerram fabri. Nihil tam præter rem, tam extra propoſitum, tam abſurdum, quàm cùm quæris, non dico honorem tuum, ſed vtilitatem ſolam, ſi non quæras per virtutem gloriam Dei.

Scito & propone tibi finem tuæ vitæ, ne ſis velut ſagittarius cæcus. Omnium rerum fines vis noſcere, vt ſcias illis vti: ſic, vt te non abutaris, ante oculos ſemper tuum finem habeas. Te perdis, ſi quæras quod non cedat in honorem Dei: nihil aliud attendas, & hoc vnum in omnibus rebus attendas. Siue iucunda, ſiue moleſta ſint, non aduertas; ſed an ſint Deo honorifica & grata. Æger quærens ſanitatem, non reiicit potionem, quia amara ſit; non ſumit poculum aquæ frigidæ, quia delectabile, ſed ſolùm attendit, an ſit ſalubre: ideò ſumit quod eſt amarum, reiicit quod eſt ſuaue. Indifferens ad omnia ſis. Viator cùm interrogat viã, ſiue dirigatur dextrorſum, ſiue ſiniſtrorum, nihil pertinere ad ſe putat, dum dirigatur illuc quò pergit: qui ludit tabulâ, non proponit hunc vel illum calculum mouere, ſed illum quo pro opportunita-

te

te vincat: ita debemus in vitâ esse; nec ad sanitatem magis quàm ad ægritudinem, nec ad abundantiam plus quàm ad inopiam, nec ad honorationem potiùs quàm ad ignominiam inclinari. Vtendum rebus est, prout conferunt gloriæ diuinæ: media solùm sunt; non habent vsum propter se. Nihil sumas, quod ad suum finem non dirigat, licet pretiosum sit, quia inutile erit: nihil relinquas, quod ad illum faciat, licet acerbum sit, quia perniciosum erit. Inutilia & vana sunt tibi, quæ ad gloriam Dei non fuerint. Numquid vtile erit arbori, quod illam non iuuat ad fructum? quid iuuabit, si inaurentur folia, sericis inuoluatur truncus, appendantur è ramis gemmæ? omnia hæc inutilia illi sunt & inania; & pretiosius illi erit parum stercoris. Nullam vtilitatem tibi præstabunt omnes thesauri & diuitiæ mundi, nisi te faciant Deum glorificare.

O Domine, omnia mihi stercora sint, vt te lucrifaciam: hoc vnum in omnibus putem pretiosum, si vilia præ te cognoscam; si te vnum in illis & in me quæram. In conspectu tuo nihil omnia sunt: cur ob aliud quàm te, qui omnia es, operabor? nónne vanè agam & omnia vana mihi erunt? O lumen Veritatis, concede mihi vt oculus mentis meæ simplex sit, te vnum simpliciter & vnicè

cè in Vniuersis respiciens, vt totum corpus meum lucidum sit, & omnia opera mea grata tibi. Ne te fallas, spiritus ignorans: is qui in intentione errat, errat in omnibus; & quò præstantius opus fecerit, si bona intentio diuini honoris desit, infructuosiùs aget: nam qui in viâ errat, quò magis prouehitur, magis errat. Qui post longam peregrinationem ac nauigationem magnâ spe quietis frustratur, & noscit se errasse à viâ, videns se in regione oppositâ, quàm molestè fert! O quoties, post spatium huius vitæ, plures se vident errasse, frustrati bonâ spe suâ, & pauperes inuenti sine vllis operibus, quia defuit in illis zelus diuinæ gloriæ. Si vis non decipi, non tibi, sed nomini Dei quære gloriam.

Soli Regi sæculorum immortali & inuisibili honor & gloria: mihi satis honorificum sit quòd velis, Domine, à me honorari; magnus honos sit videre te honoratum. Honos exhibitus patri, etiam est honos filij: reuerentia præstita Capiti & Rectori alicuius Vniuersitatis & Collegij, redundat ad singulos. Tu caput es rerum, tu Rector huius Vniuersi, tu Pater meus: omnis honor tuus, est honor meus. Non aliter verè honorem potest habere creatura, nisi honorem sui Creatoris participans. Videam te, Domine, honoratum, & ero honoratus: quæram semper gloriam

riam tuam, & ero gloriosus. In honore tuo, Domine, concatenata est non solùm vtilitas mea, sed honor meus. Da Domine, vt qui in operibus tuis quæsiisti honorem meum simul & vtilitatem meam solùm, vt ego & omnes creaturæ quæramus solum honorem tuum: inde solùm redundabit in nos vtilitas & honos noster. Quidquid egero, dixero, cogitauero, gloriæ tuæ dedico. Si aliter propter inaduertentiam & negligentiam fecero, iamnunc retracto & erubesco. Angeli intendunt affectu ad laudes tuas, extollunt voces, & nihilominùs erubescunt: quomodo non me pudebit tepiditatis & negligentiæ meæ?

O homo, vide dignitatem, ad quam eleuatus es; è profundissimo puteo non entium, è barathro nihili, è cœno & luto tuo, ad gloriam Dei infinitæ excellentiæ & puritatis. Eleua intentionem tuam, purifica illam: ne te decipias; aliquando putabis quærere puram gloriam Dei, & tacitè desiderabis vilem gustum, aut commoditatem tuam. Quid est quòd tristeris & ægrè feras, si hoc non eueniat vt cogitabas, nisi quod te quærebas? Gloria Dei pacifica est, læta est, semper est cum effectu in quærente illam. Licet res non cadant vt iustus putabat, cadent vt volebat; nempe vt voluntas Dei disposuit, & sufficit. Si amarem omni affectu Deum, in om-

R nibus

nibus & per omnia amarem; illius solùm bonitatem desiderarem, laudem quærerem, zelum haberem, gloriam spirarem. Qui sine respiratione est, mortuus est: perinde fit ac si non viueret, qui aliquid facit nisi propter Deum. Perdimus tempus, dum non quærimus æternitatem. Quomodo non amittemus æternitatem futuram, quæ non est nostra, si ipsum tempus præsens & nostrum amittimus, dum purâ intentione non operamur?

IOAN-

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII
EX SOCIETATE IESV

DE ADORATIONE IN SPIRITV ET VERITATE

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

De curâ benè operandi.

OTA opera diei ſit opus bonum, & patientia malorum: totum tuum negotium ſit mala pati, & bona facere. Nec ſufficit, alacris & acer ad bona ſis, & patiens ad mala: ſed opus eſt etiam alacritate ad mala atque dura, ne magnitudine & moleſtiâ terrearis; atque patientiâ ad bona & honeſta, ne multitudine & frequentiâ numquam intermittendâ fatigeris. Neceſſitas patientiæ tranſcendit omnes functiones

& casus vitæ. Vbique necessarium est pati; sed pati, vt benè opereris, sit tibi iucundum & optandum: ibi duplex meritum, & patientiæ & operis. Numquam poteris fugere laborem aliquem; & nihil præclarum sine labore fiet. Sæpè corrumpit proposita virtutis, spes aliqua non patiendi; quæ fallit nos, vt interim suspendamus subire laborem & difficultatem sancti propositi, quasi in alio tempore forsan lenior futurus esset aditus virtutis. Deciperis, nisi persuadeas tibi, plus patiendum esse, quàm viuendum; nec modum nec partem vitæ esse expertem laboris. Vnus labor est heres alterius: si hunc fugis, non carebis alio succedenti: hoc tibi persuade, & spes falsa non laxabit conatum sanctum præsumptione opportunioris temporis, in quo putes sine tanto labore adimpleri posse perfectè exercitia sancta. Impossibile est sine labore aliquo viuere: ne reiicias laborem fructuosum virtutis: si hunc declines, in molestiorem incides. Solùm commutare laborem possumus, non vitare. Potes tamen vitare plures defectus & culpas, si non vanè cures vitare laborem, quod non poteris. Certus labor est, aut labor patientiâ subeundus, aut pœnitentiâ, aut pœnâ & supplicio. Non est satis perfectus amor aut pœnitentia, prout te decet, & meretur infinita bonitas & miseri-

cordia

cordia Dei, nisi pro leuissimo peccato veniali velles pati plures annos, & quantum in te est cruciatus inferni. Imò vt infectum redderes peccatum veniale, èligere oporteret pati damnatorum supplicia omnia. Si igitur postquam est factum, vt non factum redderes, tanta tolerare deceret; quantò magis antequam fiat, vt numquam sit factum? O miser spiritus! ah pudeat te, pudeat te: non tanti erit tibi peccatum vitare; sufficiet, vt excutias desidiam.

Plerique torpent, quia putant ad saluandum se non esse necessarium tantum conatum ad perfectionem. O ingrate & pusillanimis, quid curas de beatitudine tuâ tam miserè? de salute tuâ tam periculosè? de gloriâ Dei tam ignobiliter & limitatè, quæ est immensa? Quæso, si salus tua non solùm penderet de custodiâ mandatorum, sed à consiliis, & simul in tuâ perfectione staret salus omnium hominum, Angelorum, ac beatissimæ Virginis, & liberatio Christi à cruce; nónne conareris ad illam? faceres profectò: attende igitur, quoniam maximum aliquid tuam perfectionem exigit, hoc est gloria Dei, & beneplacitum diuinum, quod pluris est, quàm salus & vtilitas mundi per se considerata, & quàm vita humanitatis Christi. Cura igitur, si tanti refert, singula opera tua etiam

minima exquiſitè facere exemplo Dei, qui mirabilior eſt opifex in rebus minimis, in formicâ, pulice, ape, quorum admirationem non vincit cælorum & ſiderum artificium.

Hoc animo quodlibet opus aggreditor, vt velis facere, quantum vnquam feciſti, meliùs cum gratiâ Chriſti, ad vtilitatem militantis Eccleſiæ, ad gloriam triumphantis, ad honorem Dei; quaſi non expectaſſet alium fructum de creatione mundi, redemptione, & præparatione cæli, vt glorificaretur ab omnibus Beatis, niſi hoc opuſculum tuum; perinde ac ſi tota ſaluatio tua & ſalus vniuerſi, & gloria Diuinitatis penderet de minimo tuo opere; quaſi illud rurſus non ſis repetiturus, nec denuò aliud opus deinceps facturus, ſed exſpiraturus ſtatim. Ne igitur parcas labori leui, cum iacturâ tanti commodi. Deus deſiderat, vt perfectiſſimè hoc opus facias: ſi conſideras Deum deſiderantem, peruerſiſſimus eris ſi non ſatisfacias, aut cogitare audeas de moleſtiâ tuâ. In ſe eſt optabile pati, ſine coniunctione alterius boni operis, vt Chriſtum imiteris: neque minùs acceptabile erit, vt vites culpam aliquam, & opereris perfectiſſimè ad gloriam Dei.

Vſus hominis, bonum opus eſt: ad hoc natus es, vt bona opera facias: ſed recordare, quòd homo natus ſit ad laborem, quia ſine illo

illo bona operatio durare non poteſt. Ne fruſtres finem tuum, ſed conare imitari cum gratiâ Dei pulcherrimos conatus naturæ, ſemper curantis fructus ſuos meliores, quoad poſſit, producere tibi; vt tu meliori modo, quo poſſis, ſeruias Deo. Memento ſemper, obſequia tua omnibus modis diminuta eſſe, nec poſſe fieri æqualia gloriæ quæ tibi promiſſa eſt, nec pœnæ inferni quam pro peccatis meruiſti, nec laboribus Redemptoris tui quos pro te paſſus eſt, nec beneficiis diuinis quibus te onerauit, nec bonitati Dei immenſæ cui ſeruis.

CAPVT II.

Quòd excutienda ſit omnis negligentia.

PVdeat te ſedere in loco & tempore curſus, ô frigide ſpiritus. Vide ſtagnantia & torpida quomodo putreſcant, & ferrum otioſum obducatur rubigine: age, via ſpiritus contentio curſorum eſt; non licet tardari, quomodo licebit ſtare? quomodo licebit ſedere, in quo nec vacat fatigari aut cadere? Omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium: ſic curre vt comprehendas. Si Deus creauiſſet cũctos homines ſimul vſu rationis præditos, & gratiæ dotibus æquales, ac oſtenderet omnibus magnitudinem gloriæ

cæleſtis, & aliunde opponeret patefactum infernum horrendâ ſuâ immanitate, & omnibus reuelaret ex cunctis vnum ſolum ſaluandum eſſe, illum qui feruidiùs & diligentiùs Deum amaret, & ſeruiret, qui ceteros antecelleret ſanctitate & charitate; reliquos verò damnandos: quis tunc hominum contuens ſupplicia & tenebras horribiles inferni, non niteretur ſummis conatibus eſſe ſanctior, vt effugeret illas, & conſequeretur cælum, atque eſſet vnus ille, qui ſaluandus eſſet? quantâ æmulatione ardentes ſeruirent omnes Deo? ſinguli excellere reliquos flagrarent: nemo eſſet qui totis viribus, & intento affectu melior omnibus non concertaret eſſe: nullus tunc negligentiæ, nullus teporis locus. At quantò maiori ſtimulo nunc deberes ardentiùs æmulari & impelli, vt feruidior fias cunctis Sanctis, qui in mundo hactenus vixerunt? Maior titulus & ſtimulus ſine comparatione deberet eſſe, vt ſeruires Deo, gloria ipſius Dei & placitum diuinum, quàm illa anguſtia ſaluationis. O Veritas æterna, cur me magis moueret vtilitas mea, quàm voluntas tua? cur magis poſſet amor meus, quàm amor tuus? maius beneficium eſt quòd multos cælum capiat, & pro hoc debeo magis tibi; cur modò tepidus & deſes es ſpiritus infirme? Memento laborum Chriſti: vide

tot.

tot pueros, qui palmam tibi præripiunt, & teneras virgines præcurrentes: vide feruorem antiquorum Patrum, pœnitentiam, humilitatem, charitatem, & Martyrum cruciatus; quomodo tu pigreſcis, cùm tot tibi præcurrant?

Quin ſi tuum commodum quæras magis, quàm gloriam Dei, non deberes adhuc modò tepidiùs te habere: non eſt timendum quòd minùs nunc lucraberis, ac ſi habuiſſes illum feruorem quo antecelleres alios, & fuiſſes ille vnus, qui ſaluandus erat; imò feruidior adhuc debes nunc eſſe, & ardentiùs inhiare gloriæ Dei. Nulla nunc obſequia irrita erunt; & quò melior ſis, maiorem gloriam præripies. Non eſſet hoc, ſi vnus tantùm ſaluandus eſſet; cùm fructus laborum ingentium tunc non eſſet, nec maius præmium pro maioribus obſequiis: quæ tunc magis periclitarētur incerta & caſſa, etiamſi magna eſſent, ſi non forent omnium maxima: imò etſi excederes ferè omnes, ſi ſolum vnum non excederes, perinde eſſent ac nihil. Nunc ſecuriora & fructuoſiora ſunt merita, nunc nulla opera noſtra peribunt, nunc omnia officia remunerationem accipient iuxta feruorem ſuum: cur nunc miſerè torpebis, cum iacturâ ſecuri præmij? Quid? ſi certum eſſet nullum hominem damnandum, ſed omnes

ſaluandos; non propterea tibi negligendum eſſet, potiùs feruentiſſimè conandum, pluribus meritis ſaluari, ac maiori gloriâ perfrui.

Age, non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam: ne in te permittas lentitudinem, quæ tinea meritorum eſt, & ſcabies virtutum; maculata opera, ſemiuacua, & inſulſa Deo reddens, vt euomat ab ore ſuo. Si deſidiâ vinceris, triſtitiâ moleſtaberis, coactus portare pondus diei & æſtus ſine ſolatio, cùm conſcientia te vrgeat: at promptitudo & alacritas te inſenſibilem reddet moleſtiis vitæ; & ſummè Deo placebit. Quis herus eſt, qui non gaudeat ſeruos hilares habere, & lætos famulari? Si homo vult videre vultum alacrem, Deus quoque animos hilares. Ne Deum offendat triſtitia tuæ negligentiæ, nec vitæ iſti amaræ addas abſinthium torporis: nec gaudia Dei, nec mundi participat piger. In pluribus deterioris conditionis redditur tepidus Religioſus, quàm ſæcularis. Hic ſi non gaudet ſpirituali conſolatione, gaudet temporali: ille tepidus vtrâque non rarò priuabitur. Qui in peccatis eſt, non amittit ſpem conuerſionis, & ſanctitatis: at qui poſt conuerſionem tepuit, ſubſtraxit etiam partem fiduciæ; quæ potiùs de peccatore poteſt eſſe. Sæpiſſimè ex magnis peccatoribus

ribus multi fiunt magni Sancti; sed miraculum, si ex tepidis fiat vnus sanctus. Difficilius experimur, fieri ex tepido feruidum, quàm ex peccatore sanctum: tepidus enim non se putat malum; & quia se censet securum, & sufficere saluationi mediocrem vitam, quiescit: caueat tamen & formidet suam securitatem; nam maximum periculum erit. At, quod tremendum est, Deus vocat, & quærit peccatores; cum illis manducauit Christus; sed nauseat, & vomit frigidos ab ore suo. Vis aliud æquè terribile? Misericordiam, & profusam liberalitatem Dei compescit tepidus: in maximos peccatores liberalis est Deus; at erga negligentes quasi auarus & parcus, non dat illis, quod sæpè potiùs dabit peccatoribus. Adhuc terribilius addam, ex quo ossa cogitantis id tremefiunt. Deus qui omnibus dat, à tepidis rapit: talenta quæ dederat, aufert à pigro. Quid magis damnosum, quàm quod non sinit, quatenus in nobis est, Deum beneficum esse? quid magis malum, quàm quod Deum non sinit esse nobis bonum, exercitium bonitatis & liberalitatis eius maximè impediendo? Nónne maledictus qui tantum malum habet? quàm meritò maledictus homo, qui opus Dei facit negligenter?

Plura quæ mala sunt; aliquem saltem vsum commodum habent: desidia tam pessima nobis

nobis eſt, vt ad nihil iuuet. Quid peius quàm peccata grauia ? hæc ſæpè ob admirabilem miſericordiam & Sapientiam Dei, ex malis extorquentis bona, iuuant ad conuerſionem & ſanctitatem, cùm poſt illa humiliùs & feruentiùs Deum quæramus: deſidia impedit; tam mala & nocens eſt, vt partim minùs ſe exhibeat bonam & vtilem, quàm ipſa malitia maiorum peccatorum. Deſidia eſt caries temporis, corrumpens rem pretioſiſſimam: imò æternitatem lædit, minuens vitam æternam diminutione meritorum, & perdit temporalem otio ſuo mortali. Si quæras, cuius vita breuior; abſque dubio reſpondebo, negligentis eſſe, etſi centum annos viuat: ſi quæras, cuius vita longior; dicam diligentis eſſe, etſi parum viuat: tãtumdem ac mors deſidia eſt. Quis mercator, ſi lucrum mille dierum in vno conſequi poſſet, deſidebit? Tu ne contemnas tempus; plus valet vnus dies feruoris, quàm mille remiſſionis & teporis. Breuis vita ardens æquiualet, imò præualet longiſſimæ, ſi frigida eſt. Si vis diu viuere, viue diligenter.

At quantus pudor torporis, quàm ridiculus & infamis, qui ad duellum pro causâ Regis ſubeundum electus inter omnes optimates Regni, cùm plura priùs iactauiſſet, iam in ipſo pugnæ campo, ſpectantibus Rege, Proceribus,

ceribus, & totâ Curia, trepidaret non audens ſtringere enſem, nec mouere lacertos, ſolùm tentaret fugam & aduerſario manus daret incruentas? O piger, cauſam Dei defendis, videntibus & inuidentibus pluribus Angelis, qui lucrum putarent pro gloriâ Dei pati aliquid & concertare, vt tu potes: tibi factum hoc beneficium, vt pro Dei honore pugnes: theatrum Deo es, beatæ Virgini, Angelis & Beatis: ſæpiùs promiſiſti ſtrenuum te exhibere; cur modò in occaſione laboris timidus torpes? O infamia naturæ! ne infames gratiam Dei, nec fruſtres, quæ præſto eſt ſubſidio tuo: quid pigraris in hoc opere? conſidera, quòd Deus deſiderat feruenter, vt illud facias feruenter.

CAPVT III.

Quàm incommoda ſit ſomnolentia.

QVid dignius primâ diei cogitatione, quàm antiquus dierum Deus meus, vt inde auſpicetur & conſecretur mens? Non debet intermitti cogitatio & amor Dei, quantò minùs negari opportuno tempore? Primitias vitæ primo Auctori vitæ pende, manè aſtans illi. Oportet præuenire ſolem ad benedictionem tuam, & ad ortum ſolis te adorare, Domine: cùm medio ſomno & adhuc

huc noctu clamor campanæ vel inſpirationis ad ſurgendum factus eſt, & ecce ſponſus venis, & exire obuiàm tibi neceſſe eſt.

Iuuat ad diligentiſſimum ac vtilem occurſum præparare à nocte oleum, ne, anima mea, ceſſet ardere amor tuus, & vt virgo fatua excludaris; quod tremendum eſt. Præpara, quomodo primo manè alloquaris Sponſum, & quæ ſunt cum illo tractanda in oratione: deinde, ſi ad ſomnum cum dolore accedas, ſurges cum alacritate; ſi cum faſtidio dormias, vigilias cum ingenti promptitudine deſiderabis. Quomodo non dolebit anima Dei amans ceſſare amare illum, laudare & mereri,& ſuſpendi lucrum augmentandi gloriam, & diligendi deſideratiſſimum Sponſum? quomodo ferendum, ſuſtentari à Deo, & innumeris interim beneficiis amantiſſimè donari, & amari, & nullas gratias tunc poſſe ſoluere, nec redamare? Quare opus eſt, ante & poſt ſomnum, ſuſpenſionem illam amoris & meritorum reſarcire ardentioribus affectibus & deſideriis in Deum, ſupplendo iacturam illam vitæ, quâ non poſſumus Deum toto corde amare, & in eo occupari. Curandum eſt, ex ipsâ ceſſatione merendi & amandi mereri tantumdem, ſi poſſes, ac ſi vigilares. Fœneratores dormiendo etiam augent pecunias: facies idem, ſi conformis diuinæ diſpoſi-

diſpoſitioni, cum obedientiâ & reſignatione magnâ, te offeras ardenter, & feras patienter hanc miſeriam & neceſſitatem humanæ vitæ. Qui mortem neceſſariam, ſiue morbo, ſiue malè ab homine illatam, patienter tolerat, meretur: etiam mereberis, ſi quieſcere & dormire acerbum & moleſtum ſit tibi, vt eſt feruenter ſeruientibus & diligentibus Deum, ſi patienter te habeas erga ſomnum neceſſarium, ſapienter ita diſpoſitum à Deo. Fortaſſe, ſi res in ſe conſideres, & quàm ægrè amatori vero Dei ſit ferendus ſomnus ſupra mortem, mereri poteris dormiendo patienter pro Deo, ſicut moriendo pro patientiâ. Ibi meritum, vbi magna patientia; ibi maior patientia, vbi maior moleſtia magis patienter ſuſtineatur.

Inter omnia grauia humanæ vitæ, & innumeras ærumnas, nulla maior quàm ſomnus miſeria, & dignè deploranda præter peccatum videtur. Ceteræ calamitates affligunt tantùm vitam, ſomnus interim penitus vitam aufert: aliæ calamitates tantùm opponuntur commoditati vitæ, ſomnus eius ſubſtantiæ ad tempus: ceteræ calamitates ita moleſtæ ſunt vitæ corporali, vt iuuent ad æternam, meritorum materiam ſuppeditantes, & afflictione ſuâ excitantes mentem & trahentes ad Deum; ſomnus in ſe & corpo-
rali

rali vitæ & æternæ interim aduerſatur, quatenus tempus merendi, & memoriam cæleſtium intermittit: ceteræ calamitates amanti Deum deſideratiſſimæ ſunt, quia in iis meretur, probatur amor, glorificatur Deus; ſomnus nihil deſiderabile habet, cùm interim ceſſet amor, & animus glorificandi Deum: quare & ſomnus moleſtior, & dupliciter grauior, imò multipliciter quàm ipſa mors videtur feruentiſſimo amatori Dei. Mors graſſatur in corpus, ſomnus in corpus & animam: tantò peior videtur ex hac parte ſomnus, quàm mors, quantò melior anima, quàm corpus; imò plus, quantò ſcilicet melior totus homo, anima & corpus, quàm ſolum corpus: nam mors te ſolùm priuat corpore, ſomnus animâ æquè ac corpore: mors ſolùm priuat vitâ carnem, rem mortalem & caducam; ſomnus animam, rem immortalem & æternam, quæ tribuit vitam corpori, non ſentienti, niſi per ipſam: mors corrumpit hominem, ſomnus tãtumdem eſt, ac ſi annihilet per ſpatium. Mors non eſt formidanda; nam relinquit partem præſtantiſſimam hominis liberam, ſcilicet animam, quâ homo eſt, quâ amat Deum, eiuſque miſericordias & bonitatem intelligit; quod eſt decus hominis, & ſummum votum & gaudium debet eſſe: imò & puriorem animam relinquit, ſine impedi-

impedimento, vt expeditiùs amet Deum & noſcat: ſomnus hanc partem nobiliſſimā hominis obruit & ſepelit, exanimem ipſam animā faciens. Dic quæſo, quid ęgriùs ferres, mori, an annihilari? Si dares gloriā Deo moriendo, quia eius eſt voluntas; nónne gloriam dabis, ſi pro eius beneplacito velis annihilari? ergo ſi mereberis cum patientiâ mortis, mereberis cum patientiâ ſomni, ſi moleſtus tibi ſit. Si mereris ferendo patienter quiduis moleſtum vitæ; quomodo non mereberis ferendo, ſi tibi ſit omnium moleſtiſſimus ſomnus? imò quem ſolum debes cenſere moleſtum in vitâ & in morte: nā nec in vitâ, nec poſt mortem erit, poſt peccatum, aliud amanti Deum magis moleſtū. In vitâ quid graue dices, niſi labores & ærumnas illius? at minimè debet putari graue, pati pro Deo, ſed optandum maximè: nec poſt Deum debemus aliud nobis magis deſiderare, quàm pati pro Deo, ob amorem eius; nam vniris magis dilecto tuo, glorificas illum, & mereris gloriā. Nemo ſatis cognoſcit quàm grauis nobis ſit ſomnus, niſi qui æſtimat in veritate, quàm immenſa res ſit gloria Dei, quàm inæſtimabilis eius amor, & minimus gradus gratiæ & gloriæ, ad quam interim ſuſpenduntur nouæ actiones meritorum. Poſt mortem verò quid graue iuſto, niſi purgatorium? Sed ſi tunc etiam pateris,

S non

non putandum graue dum purificaris, & te comit & adornat Sponſus, vt introducat in thalamum ſuum. Si integrum tibi relinquit amare Deum, quid refugiendum eſt, dum tibi relinquit indemne quod optas & voles? Vbi potes pati & amare, non eſt de quo conqueri poſſis. Si daretur optio vtrùm malles mori, an per dimidiam horam dormire; anima æſtuans vero charitatis incendio, ex ſe mortem eligeret, ne ceſſaret amare Deum: imò non plus deſideraret reſurrectionem corporis, quàm ſomni exceſſum vltra neceſſitatem & debitum per quadrantem adhuc horæ omnino vitare, & quantũ abſque incommodo vigoris poſſet. Diſcretio enim vbique eſt ſeruanda, & debemus ſaltem compulſi accedere ad ſomnum neceſſarium, vt mentis functiones vegetæ ſint & viriles ad obſequia neceſſaria diuinæ gloriæ, & ad orandum: ne ſi indiſcretè priueris neceſſariâ quiete, in oratione graueris, & nimis dormites & langueas; malè deinde torpeas, vt nihil cum fructu fiat. Sed plus dormire quàm decet, conuenit mortuis potiùs quàm viuentibus: & anima ſecundùm ſe ponderans res, æſtimanſque rigidè, & flagrans æſtu amoris diuini, vt vitaret dormire, quo tempore ſuſpenditur amor Dei & laus illius, fortaſſe potiùs eligeret perpetuam mortem corporis; quia abſque corpore

corpore frui & amare posset Deum, quod sufficit & est desiderium potissimum æstuantis animæ, sed sopita non posset: licet hoc non facilè credet, qui auaritiam diuini amoris vt amet perpetuò Deum, ardentissimaque desideria & suspiria non est expertus, nec quantum verus amator omnem commoditatem suam aspernetur. Sed non debemus tepore nostro metiri ardorem sancti affectus & veri amoris: potiùs ex iis, in quibus videmus insanire amatores fugacis formæ, possumus suspicari quantū sapiant & ardeant amatores æternæ & immutabilis pulchritudinis. At si non sentis hunc feruorem, saltem fuge, quoad possis, somnolentiam & pigritiam.

Si tibi annuntiaretur annihilandum te fore, contremisceres id audiens; cur gaudebis somno, cùm perinde sit, ac si intereà annihilatus esses? Cognosce incommoda soporis, qui pessima & multiplex mors est, quadrúplici vitæ maximè iniquus: somnus enim adimit vitam præcipuam corporis, in quo æquatur morti; somnus adimit vitam animæ, quæ perinde tunc est ac si non esset, in quo excedit mortem; somnus quoque iniurius quodammodò est vitæ gratæ & æternæ, intermittens merendi studium; quid igitur iniquius nobis? Quare qui æstuat vero Dei amore, & desiderio laudandi tantum bonum,

 nimis

nimis auarus eſt temporis, & minimum diſpendium eius maximam iacturam cenſet: ita ad ſomnum cum dolore accedit; hanc neceſſitatem vitæ à Deo ordinatam patienter fert, & offert; ſuſtinens benignè, vt eius ſanctiſſima voluntas fiat, interim priuari eo quod magis deſiderat, amore & laude Dei, ac ſedulitate in ſeruitio eius; & quantum in ſe eſt, vult non dormire, ſed amare & laudare Deum, cupiens quàm primùm redire ad ſalutandum, ſeruiendum & amandum illum. Tu quoque hanc voluntatem habens, offer illam Deo, & velut moriturus cuba, dicens cum Chriſto, In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum. Sic mereberis quodammodò cum morte & otio ſomni ingrati tibi & moleſti.

Flagra quoque deſideriis illius iugis vitæ, cùm ſine interruptione frueris Deo; & lamentare huius vitæ ærumnas, quòd opus ſit in re omnium moleſtiſſimâ tibi, & iniquâ hominibus, ſcilicet ſomno, quieſcere & recreare functiones ipſas vitæ. Quomodo non erit ipſa vita moleſta, cuius quies tam moleſta eſt & incommoda? dignum fletu eſt, in ipſo incommodo & diſpendio vitæ reparari vitam: cùm maius diſpendium ſomnum breuem aliquando æſtimet amator Dei, quàm longæuæ vitæ iacturam. Conare noctu,

ctu, feruentiori actu quàm fecisti in totâ vitâ, te committere quieti, & amare Deum; & desidera surgere quàm ocyùs, statuens, vt primùm expergisces, fundere ardentissimá orationem præ omnibus quas vmquam habuisti, & consequi in illâ horâ nouam gratiam. Iuuabit ad hæc implorare auxilium Angeli custodis, & leuis cibus & parcus. Contractum hunc cum corpore tuo paciscere; interim quiesce, accipe stipendium: sed vt primùm pulsabitur ad laborem, surgas. Quemadmodum anima pro quiete corporis velut moritur noctu & sepelitur; ita ipsum corpus pro salute animæ moriatur interdiu: dum vigilat, corpus sit mortuum huic mundo; sicut anima dum dormit, moritur interim cælo, hoc est meritoriis operibus & cogitationibus diuinis. Cura interim, vt suppleat corpus, quoad fieri possit, eleuationem & orationes animæ; quæ cùm interim non oret, ipsum corpus oret habitu suo modestè cubans, nec supinum propter maiorem munditiam. Cadauera componimus, & aduersus corruptionem medicamur, quæ tandem futura sunt esca vermium aut temporis: ita etiam componamus & curemus nos sopore mortuos ad amplexus puros Christi. Iace formato signo crucis brachiis vel digitis: has opes tuas tecum mortuo vsque ad manè interim conde;

 cum

cum mortuis enim ſepeliebantur diuitiæ ſuæ. Numquam te à cruce auellas; ſed quamdiu animus crucem non poteſt amplecti, amplectatur corpus, ſemper mortificationem IESV in ſe ipſo circumferens. Chriſtus mortuus, arrhas amoris dare voluit accepto vulnere lanceæ: tu quoque ad breue mortuus, offer pignus iſtud amoris tui. Ita ſicut Chriſtus in morte dormiens meritus adhuc de te fuit, fundens è cordis vulnere ſanguinem & aquam, maximum pignus amoris; tu quoque mortuus in ſomno, adhuc mereberis de Chriſto ob præcedens deſiderium. Hoc ſignum ſit vigilantis cordis tui dum dormis; velut grues, dum dormiunt, vigilare dicuntur apprehenſo lapide.

CAPVT IV.

Feruidè ad orationem matutinam ſurgendum.

SI cum tædio ad quietem veniſſes, cum lætitiâ & feſtinatione manè exurgeres ad laborem; nec opus eſſet venire Patrem familias primo manè conducere operarios ſuos. Imbellis nimium eris, ſi infirmior ſis ſomno, & re omnium molliſſimâ vincaris; & ſine vinculis ligeris, velut captiuus, vt nec alios nec te iuuare poſſis, ſed in vmbrâ mortis

ſedeas.

ſedeas. Non opus erat vt te vocaret vox Dilecti tui pulſantis: cogita clamorem & pulſum ad ſurgendum eſſe pulſum Sponſi clamantis, & requirentis te amabiliſſimis & dulcibus compellationibus, vt aperias; ſororem, amicam, columbam, & immaculatam ſuam te vocat. Quem non mouebit tam comis & melliflua vox pulſantis, Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea? toties ſuam te vocat præ amore, nec ſatiatur te dicere ſuam. O Domine, quid eſt in me, quòd ſic tibi placeam? ánne erit iuſtum, vt tibi diſpliceam ob leuem deſidiam? At ſi non acceleras aperire, quia ſua es, ô anima, propter amorem ſuum; ſaltem ob compaſſionem feſtina. Vt te moueat, ſubdit: Quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Extraneo & inimico aperires tam malè affecto; cur non Deo & amatori tuo, & propter te ita affecto? Caue ne abeat, ſi pigreris. Quid placidius, & maioris ſolatij, quàm hæc vox Dilecti tam dulciter pulſantis, vt animæ piæ excutiat omnem torporem? Quem non pudebit, pluſquàm Vriam, eſſe in lecto, ſtante Chriſto, & exſpectante non ſub papilione, ſed ſub dio & inclementiâ noctis?

Latrones noctu ſurgunt ad furandum, & iugulandum homines; & tu, pro bono ani-

mæ tuæ, & ad glorificandum Deum, pigraberis? Angelus vocans Petrum dormientem, inquit; Surge velociter. Plusquam mortuus es dum dormis; exurge saltem, vt mortui. In ictu oculi, in momento, cadauera surgent ad iussum Angeli: non te segniorem vult IESVS cùm vocat, quàm Angelus. Ægrè ferunt Spiritus cælestes, quia celerrimi naturâ suâ sunt, aliquantulùm pigere corpore graui & oscitanti eos, quos à somno vocant; qui & libentissimè vocant, quòd offendant se specie solùm torporis agilitati suæ contrarij. Seruus quidam Christi ex Societate nostrâ, cui nomen Ioannes Carrera, quotidie ad orationem ab Angelo Dei excitabatur ex somno antelucanis horis; sed semel occultauit se Angelus, donec precibus assiduis, ieiuniis multis, post plurimos dies placatus ad antiqua officia rediens, monuit Ioannem, propterea se intermisisse præsentiam suam, quòd ad orationem minùs ocyùs accessisset, cùm semel languore & lassitudine laborum victus nonnihil moraretur. Tam grauiter offendit Angelum tam leuis culpa (si culpa fuit) vt ab ipsâ conscientiâ delicatâ non sentiretur. Tanti faciunt feruorem & orationes misellorum hominum, vt seruitio suo non exæquent pretium earum; & animaduersione sollicitent, vt nec falsa species inertiæ sit, vbi intersunt vera bona.

Igitur

Igitur horâ ſurgendi non deſideas; præcurrere priorem ſatage ſummâ cum feſtinatione, & eſſe primum cui occurat Dominus onuſtus donis adueniens, vt deflores gratias eius, exonerans illum qui in obuium primum onus deponet. Accurrere deberes ad Chriſtum cruce onuſtum, vt exonerares illum, & loco eius crucifigereris; accurre ad illum gratiâ onuſtum, vt diteris ab eo. Quæ anima tam amens eſt, & prodiga, vt non aſſurgat velociſſimè ad capiendum tot munera, & libandum oſcula ſponſi? qualis amor Dei eſt, ſi non redire velit celeriùs fulmine ad amandum Dilectum ſuum, quem à nocte deſiderauerat? Oportet ſurgere concitatiùs, quàm ſi in ſtragulis & lecto ignis accenderetur. Velociùs ſurgendum eſt, ſi in corde accenſus ſit ignis amoris.

Cura tunc otium ſomni, in quo non potuiſti amare Deum, reſtaurare feruentiſſimâ eleuatione animi, amore flagrantiſſimo & totali holocauſto tui, pluſquam in vitâ aliquando feciſti. Perinde te puta, ac ſi in momento expergefactionis creatus à Deo eſſes, vt eo dumtaxat die ſeruires illi, & amares: ad hoc tantùm tibi concedit Deus vitam præſentis diei. Si beatus aliquis annihilaretur à Deo, & denuò crearetur cum omnibus priſtinis dotibus, quàm rapidiſſimo impetu

in ipſo momento recreationis prorueret voluntate totâ in pulchritudinem Dei? Annitere tu ſimilem feruorem habere in ſomno annihilatus, rurſuſque vigiliâ creatus. Adamus & Angeli, in primo inſtanti quo creatos ſe nouerunt, quantâ vi & reuerentiâ afficiebantur erga Creatorem ſuum? Imitare beatam Virginem, in primo momento conceptionis ſuæ creatam in gratiâ, & expedito rationis vſu: quo conatu in Deum prorupit? Chriſtus Dominus in primo puncto vnionis hypoſtaticæ, quas gratias Patri egit? imò quanto amore tunc ſingulatim etiam recordatus tui? Cùm in capite libri ſcriptum eſſet, vt faceret voluntatem Dei, dixit: Deus meus, volo etiam pro illo homuncione Ioanne flagella, ſpinas, crucem, opprobria, mortem tolerare; totum me impendo, offero, ſacrifico pro illius ſalute. Nónne te oportebit recordari quoque Chriſti, & dicere; Deus meus volo pro Chriſto hodie labores corporis, angores animi, vt ardentiſſimè ſeruiam illi, amem, & dem gloriam?

Nónne tu etiam deberes ad Deum conuerti, ſi te creauiſſet in gratiâ, cum arbitrij vſu, & factâ tunc reuelatione omnium myſteriorum fidei; & inuenires te amatum à Deo, Filium Dei pro te factum hominem, & crucifixum ineffabili amore? Tantumdem eſt,

eſt, ac ſi modò te creauiſſet: confide, in gratiâ Dei expergiſces: ecce inuenis redemptionem tuam factam cruciatibus Dei tui tam matutino amore, vt antequã naſcereris, iam Chriſtus mille & tot annis anteà pro te mortuus fuerit, vt tibi diligentiſſimè præpararet gratiam cumulatam. Hanc diligentiam & facinus amoris, ſcilicet mortem Dei pro ſe iam factam, non inuenit Adam, non ſanctus Michaël, aut Gabriel, aut alius Angelus; imò nec ipſa Regina Angelorum beata Virgo. Arde igitur vt primùm amore & deſideriis ignitis in tam beneficum Deum, feſtinum & prouidum tui; nec contemnas tantam præuentionem ad ſaluandum te. Adam expectauit circiter quatuor millia annorum tantum beneficium. At te expectat beneficium ipſum, iam mille & ſexcentis annis; non eſt ius, tantam vt ſedulitatem & celeritatem morâ & ſocordiâ velis compenſare. Ne differas conuerti ad Deum, expectantem tamdiu.

Finge, animabus poſſibilibus offerri ingreſſum in hanc vitam, iis conditionibus, auxiliis, & fauoribus Dei, quibus te inuenis donatum hoc die; quantum lætarentur, & lucrum putarent, & quàm officioſiſſimè diem agerent? quomodo in primo aditu vitæ ſe Deo ſacrificarent? Quid ſi iis quos in inferno

no hac nocte Deus præcipitauit, dum te dormientem amanter custodiebat; quàm incredibili feruore, vt primùm ad vitam redirent, se Deo traderent, & reliquum diem & vitam ordinarent, si semel viderent se cum gratiâ Dei, habitibus supernaturalibus, & opportunitatibus seruiendi tam benefico Deo? Pudeat te non feruentiùs Deo immolari beneficentiori erga te: maius est præseruasse à damnatione, quàm eruisse. Exstimula te, si posses vincere feruorem multorum Iustorum hoc saltem die; & age gratias, quòd non te reperias in inferno hoc manè, sed seruatum ab illo, atque tot periculis & peccatis, in quæ hac nocte innumeri inciderunt. Opta dare, si posses, tu solus gloriam, quam omnes Sancti per æternitatem dabunt: quod desiderium passim interdiu sine fictione gemina, & geme in illo; nec solùm manè, sed sæpiùs, quasi nuper incipiens & creatus, incipe seruire Deo recentibus semper viribus.

CAPVT V.

Feruor quotidianus debet retineri.

STultè prouidebis, victurus hodie, seu fortè non victurus, si differas viuere in crastinum: Si hodie viuis, hodie benè & perfectissimè viue, quoniam solùm viuit, qui benè vi-

uit.

uit. Pessimè moreris in ipsâ vitâ, si non viuis bonam. Quotidie cùm expergiscis, decerne viuere hunc diem meliori modo quo possis, tamquam si in nocte certissimè moriturus esses. Non differas defectum emendare altero die, quem forsitan non videbis: dies deficiet tibi, aut voluntas. Benè tibi futurus dies habebit, si præsentem benè habeas. Numquam est periclitandum de vitâ bonâ, sed semper re tam bonâ fruendum. Vitæ pericula fugis: cur vitæ bonæ periculum paras cunctando? Viue hodie; nec expectes viuere meliùs post hanc hebdomadam, aut mensem, aut hoc negotium. Hodie Deus est Dominus, & hodie oportet te esse seruum Dei: nam & hodie Deus seruit tibi, cùm hodie faciat solem oriri tibi. Non differt in crastinum sua munera; tu nec differas obsequia tua. Hodie te Deus cumulat indebitis beneficiis: hodie tu desponde officiis debitis. Alterius diei obsequia non sufficient beneficentiæ sui diei: cur vis vt satisfaciant etiam diei iam præterito, & beneficiis quibus hodie frueris? Non sufficit diei bonitas sua, vt soluat debitum suum: quomodo vis vt soluat etiam pro malitiâ alterius, duplicatis debitis & gratiis Dei? Hodie Deus est Deus, & hodie tu es creatura: hodie Christus redemptor tuus est, & hodie tu redemptus. Iesus Christus heri & hodie:

hodie: tu hodie es, & fortè cras non eris. Hodie & ſingulis momentis debitor Deo es, qui in te impendit continuò ſuá omnipotentiam: tu quoque debes ſingulis inſtantibus amore impendere omnes tuas vires. Cur vnius horæ audes iacturam facere, cùm per æternitatem non poteris Deo ſatisfacere pro beneficio minimo, quod hoc momento accipis, ex infinito Dei amore procedens? Cur vnius diei aut horæ interuallo audes ſuſpendere obligationem tuam? nam ſi Deus ſuſpendiſſet vnâ horâ beneficentiam ſuam, in mundo non eſſes; aut ſi ſuſpendiſſet indulgentiam ſuam, in inferno eſſes. Æterna ſtipendia tibi promiſſa ſunt, non decet mereri interruptis ſeruitiis. Si vis verè viuere, numquam intermittas bonam vitam. Veritas æterna eſt. O Veritas, da mihi æternè tibi ſeruire veraciter: vt æternè tecum conuiuam, doce me quomodo hodie verè viuam.

Oportet, ſpiritus remiſſe, ſingulis diebus te armare ad prælium, & expergiſcere alacriter, vt ad pugnam; audito velut lituo & ſigno bellico, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota animâ tuâ, & ex totâ mente tuâ, & ex omnibus viribus tuis. Hoc præceptum tibi manè promulga, & perſuade tibi, diem vitæ eſſe diem non tantùm militiæ, ſed in quo prælium committi eſt deſignatum.

ſignatum. Quomodo ſurgent milites eo die, quo publicatum eſt & præceptum, confligere cum hoſte? Miles eo die quo præliaturus eſt, non eſt inermis: tu quotidie præliaturus es; manè te arma in oratione, feruentiſſimâ charitate, profundiſſimo contemptu tui, patientiâ, mortificatione, & diligentiſſimâ ſolertiâ. Suſpicio ſolùm prælij armat milites, & ſeruat per plures dies armatos, vt pugnent vno die: quid tibi facere debet certitudo & fides pugnæ quotidianæ? Omnes tuas actiones manè diſpone & depone apud Deum, & propone eſſe duplo meliorem hoc die quàm præterito, ne dæmon tibi interdiu imponat, aut interponas feruorem.

Surge alacriter aduerſus omnes difficultates vitæ; & ſi in aliquam incidas, aut in acediam, non deficias, ſed gaude. Materia adeſt victoriæ maioris: inuade animosè, vt ſtrenuus miles occurrens in contrarium fortem, qui non deficit, nec fugit ad præſentiam eius; ſed gaudet occurriſſe, quem quæſiturus erat. Pugna interdiu viriliter, & in nocte expecta mortem. Vita hominis militia eſt; in quâ vita ſemper dubia eſt, & labor certus. Quoties cecideris vel leuiter, dimica ardentiùs, & perſuade tibi ſæpiùs caſurum; nam & iuſtus ſepties cadit; ſed ſtatim animoſiùs aſſurge, irritatus magis, vt miles accepto vulnere

vulnere plus in aduerſarium ardet. Reſtaura ſimul ac aduertis defectum, maiori feruore reuocatis in mentem rationibus, quæ præſtò ſint tibi, ex meditatione matutinâ aut aliunde probatæ & familiares, pœnitendo & humiliando te coram Deo: nec differas emendare negligentiam illam; nam paulatim diffluet vigor ſpiritus. Qui vulneratur etiam leuiſſimè, niſi ſtatim reſtinguat fluorem ſanguinis, deficiet; & letale ex morâ fiet, ridiculum alioqui vulnus. E veſtigio cura te, nec remittas ad noctem, aut alium diem: nam etſi nihil videatur, impediet actiones reliquas. Cui clauus aut ſpina figitur in pede aut manu, ſtatim eruit; non differt ad noctem, aut poſt tertium diem, alioqui nec ambulare aut operari poterit: & tanta mora poteſt eſſe, vt cancro laboret, nec curari ſine ſectione poſſit.

Ne tamen adeò triſteris ex defectu leui, vt ſuperbia magis ſit, quàm pœnitentia; & impediaris ipsâ triſtitiâ ad aliâ exercitia, quibus alacritate eſt opus. Meritò dicebat beatus Ludouicus Gonzaga, eos qui nimiùm contriſtarentur de ſuis defectibus, non ſatis ſe cognoſcere. Miſer es, ſed te eſſe beatum ſperas: minùs te contriſta, & magis te humilia. Si agnoſcas miſeriam tuam, bona ſpes in Deo tibi minuet mœrorem; & deſperatio cuiuſ-

uis

uis boni, in te augebit humilitatem. Multi idcircò nimiùm triſtantur, quia non tam de offensâ Dei dolent, quàm de ſuâ infirmitate & vilitate, conſiderantes ſe tam imbelles & languentes; & quia hic affectus ſæpè ex naturâ eſt iuxta amorem proprium, ſenſibilior eſt, & interdum non leuis incommodi. Solùm dole de offensâ Dei, ſed ſtatim gaude ſperando in IESV: & de tuâ ipsâ vilitate tibi gratulare, quòd nihil poſſis ex te niſi à Deo, quod melius eſt tibi. Ita ipſe defectus magis animabit te, & audacem faciet, fiduciam in Deo præſtando, cùm re ipsâ experiaris & manu quaſi palpes, nihil te poſſe tuâ virtute, ſed ſolùm à Deo, & cum Deo; in quo ſecuriùs præſumere licet: nam maior eſt bonitas Dei, quàm tua bona voluntas conſtans eſſe poſſet.

Perſuade tibi, centies fortaſſe ſingulis horis te eſſe lapſurum; ſed ſtatue, millies te cum gratiâ Dei ſurrecturum. Quo ſæpiùs cecideris, confidentiùs ſurge, quia te cognoſcis minùs habere. Sincerior & purior ſpes in Deo eſt, cùm de te deſperas omnino: & tunc experientiâ ipsâ deſperabis, cùm infinities deficere à tuo propoſito te vides. Deus id permittit, quia non ſatis te humiliaſti. Si humilis verè eſſes, multis damnis medereris, & loquereris victorias. Humilia te coram Deo: time

de te, ſpera in illo; in cuius fiduciâ tali circumſpectione, ſedulitate, deſiderio viue hunc diem, perinde ac ſi omnes homines ſimul hodie eſſent creati, quorũ vnus ſolùm foret ſaluandus, is qui ad feruentiorem charitatem & reſignationem propriæ voluntatis perueniret: ad quod cùm reliquis datum eſſet ſpatium centum annorum vitæ, tibi tantùm concederetur iſte dies vnicus. Plus pro Dei honore & beneplacito nunc debes facere, quàm in quacumque contingentiâ & ſuppoſitione pro alio reſpectu tuo, etiam ſaluationis.

CAPVT VI.

De cuſtodiâ feruoris.

NOn minùs pendet vita ſpiritualis à corde, quàm corporalis: cuſtodito & intemerato corde, ſeruabitur ſpiritus. Sacroſancta Dei ara, & thronus Spiritus ſancti, cor humanum eſt. Summâ ſollicitudine curare debes, vt mundum ab iſto mundo illud ſerues, nec maculetur imaginibus rerum mundanarum, & impertinentium, quibus per feneſtras ſenſuum velut machinis te quatit mundus, & dæmon. Plus curare cor tuum oportet, quàm altare, ſacrarium, & vaſa ſacra, vbi ſacrificatur, colitur, & ſeruatur Corpus ipſum Chriſti in Sacramento. Quantâ diligentiâ

diligentiâ & ſub quot clauibus cuſtodiunt auari nummum & ſuum interitum? Studioſi rerum exquiſitarum, quantâ curioſitate ſingularem aliquam gemmam aut artificium aliquod peregrinum ſeruant, conficiuntque ſtatim capſam quâ aſſeruetur, ne vel puluiſculus illud attingat? & tu gemmam Diuinitatis, & Spiritum ſanctum, ſine cuſtodiâ exquiſitiſſima & mundiſſima putas decenter ſeruari poſſe? Si portares in manibus ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, attenderes ne excideret: cur ſi Deum portas in corde, non benè ſeruabis? Delicatiſſimum membrum cor eſt, leuis paſſio eius moleſtiſſima eſt, leuis vulneratio letifera eſt corpori: ſic ſpiritum quælibet negligentia in cordis cuſtodia nimium lædit.

Regnum Dei intra nos eſt: quid extra nos mendicamus miſerias per ſenſus? Dei oraculum eſt cor purum: Deus intus loquitur: quomodo attendere & audire poſſumus, ſi foris & extra nos ſumus? Dum loqueris cum hominibus, alium hominem te alloquentem interim non audies: quomodo audies Deum, diſtractus omnibus rebus? Quid foris optas videre pulchrum, quid iucundum audire, quid noſſe nouum, cùm intra te habeas Deum, vbi tota pulchritudo ſimul, tota iucunditas eſt ſimul, & ſemper eſt nouum

aliquid ipſis etiam Angelis beatis, tametſi ab origine mundi? Antequam Adam peccaſſet, viderunt illum: ſemper nouus ipſis eſt Deus. Quis Beatorum relinqueret conſpectum & conuerſationem Dei, ſeque ab illo ſeiungeret, vt conſpiceret aliquid in terrâ curioſum; aut quis propterea poſitus iuxta portas cæli, inde regredi vellet? O quàm deflendus quoque eſt, qui vt expectet has terrenas ſordes, impedit profectum ſuum in ſpiritu, deſerens veſtibulum cæli, quod eſt cor cuſtoditum; ac relinquit Deum ſolum, & interdum cor ſuum ſolum, fugans ab illo Deum; vt deinde nec Deum tam perſpicuè noſſe valeat, nec expeditè audire! Vt te videas in ſpeculo, priùs abſtergis puluerem: quomodo in corde tuo vis videre Deum, ſi illinis illud luto rerum terrenarum?

Si diceretur tibi, eſſe in plateis concionantem altiſſima myſteria ſanctum Paulum Apoſtolum, qui denuò è tertio cælo deſcendiſſet; relinqueres omnia etiamſi iucundiſſima & vtilia eſſent, & ſtatim accurreres, licet longinquus eſſes, vt audires & videres illum. Ecce non eſt opus vno greſſu, vt audias Deum tibi ſalutaria monentem, & altiſſima docentem, dum in te venerit, & manſionem apud te fecerit: cur non relinquis exteriora hæc, moleſta & ſine fructu, & omnem no-

uitatem

uitatem & curiositatem inanem vincis, quâ euaporatur feruor? Tanti hoc fieri debet, vt seruus Dei Pater Franciscus de Villanoua diceret, etiamsi annuntiaretur sibi quòd Angelus de cælo venisset, & in foro esset, prædicans admiranda & stupenda, illucque confluerent omnes, se minimè moturum, vt solùm vinceret curiositatem. Et planè melius esset non videre Angelum, quàm vinci curiositate, si propter illam solùm videri desideraretur. Quid nunc habes ex omnibus quæ vanè vidisti, nisi fortè impedimenta contemplandi Deum, onustâ mente tuâ variis speciebus & imaginationibus rerum vanarum & falsarum? Quantò minùs videris, eò minues cupiditates & occasiones erroris. Cor clausum mundo, est aperta veritatis ianua; quæ clauditur, apertis & liberis sensibus exterioribus: occludunt illam res istæ materiales. Quare oportet semper intra te esse, nec nisi cum veniâ petitâ à Deo ad exteriora exire pro gloriâ Dei, & obedientiâ. Tunc non impedient te: sed statim, vbi primùm absolueris, intrò te verte, resalutans & alloquens Deum ibi te expectantem. Imò furtim in ipsis adhuc negotiis te collige aliquoties: te surripe ab occupationibus, & siste te ante Deum. Quidquid facturus es, perpende priùs, & offer Deo; & quoad possis, sæpissimè

ſimè recurre ad illum: viſita in corde tuo, conſule, & humiliter implora eius auxilium.

Præcipua tamen ianua hominis, quam oportet ſeruare, os eſt; ne per verba effluat deuotio. O quoties viliùs vendunt multi Deum quàm Iudas, cùm vendant pro vnó verbo! Simon Magus damnatus fuit, quia argento voluit acquirere ſpiritum: alij perdunt Spiritum ſanctum non pro argento, ſed pro ſpiritu oris & vento. O ſanctiſſime Spiritus, qui loqueris veritates, quomodo relinquam te, vt audiam mendacia hominum, aut loquar ego vanitates? Duc me cum IESV meo in deſertum cordis mei, vt ibi doceas me, illumines, & robores ad portandam crucem. O Deus, ô Chriſte cordis mei, concede mihi, vt te ſequar exiens è mundo & cœtibus mundanis, vt tecum extra ciuitatem moriar. Extra curiam Ieroſolymorum prodiiſti ſuſtinens crucis pondus, vt morereris pro me, & ſaluares me in ſolitudine; admonens me extra mundum abire, & te in me quærere, ac ferre crucem, & crucifigi mundo in ſolitudine cordis. Vtinam vt militia eſſet vita mea ſuper terram! Miles deſerit parentes, cognatos, amicos, patriam, facultates, & exulat voluntariè in regionibus exteris, corpus & animam exponens euidentiſſimis periculis pro vili nummo: cur anima deſiderans Chriſtum,

Chriſtum, vt lucrifaciat ſummum bonum in ſuo corde, nolet à turbâ hominum exire, atque exulare ab hac miſeriâ rerum, vt euadat maiora pericula animæ & corporis, diuiniſque conſolationibus recreetur?

CAPVT VII.

Quàm oporteat conſtanter ſe habere in operibus bonis.

MVltos annos laborant homines & conſtantes ſunt pro rebus mundi inconſtantibus & fugitiuis: quomodo inconſtantes ſumus pro æternâ & conſtanti gloriâ, permanſurâ ſemper? Homines conſtanter ſe angentes & laborantes totâ vitâ non conſequuntur bona temporalia, quæ ſine quiete ſemper quærunt: quomodo præſumimus conſequi æternitatem, cùm ſic mutemur quotidie? Quanta pro ſuis ſceleribus patiuntur latrones, laſciui, auari, dum ignota & incerta quærunt? cur pro virtute & Deo nil conſtanter ſuſtinemus? Qui ſperat continuum & æternum bonum, iniuſtè interrumpit in conſecutione laborem: qui futurus eſt ſemper beatus, oportet vt ſit ſemper bonus; nam

Nulla dies actus hominis non damnat iniquos:
Omnia conueniunt tempora iuſtitiæ.

vt ſanctiſſimus Proſper ait. Summa eſt gratia, cuſtodire gratiam ſibi datam: ſummum opus eſt, non ceſſare à bono opere. Vt animal ſine capite deforme eſſet, & ſine vitâ; tale monſtrum eſt vita bona ſine fine ſimili. Accepimus gratiam ſine labore, ſed oportet cum gratiâ & cum labore conſeruare. Dimidium facti eſt principium; ſed ſi non habet finem, nihil eſt. In hac perſeuerantiæ materiâ finis totum eſt: nam nihil eſt factum, ſi reſtat aliquid faciendum. Parum iuuat totâ vitâ laboraſſe, ſi in fine deficiat. Plus prodeſt vnum momentum vltimum perſeuerantiæ, quàm omnes anni præcedentes: nam cunctos quis perdidiſſet, ſi in illo inſtanti defeciſſet.

Difficile putabis perſeuerare: at difficilius eſt, iterùm incipere; & multò moleſtius, inceptare ſæpè. Quare facilius & vtilius eſt ſemel perſeuerare quàm crebrò inchoare. Equi minorem vim faciunt, cùm continuant iter trahentes currum, quàm cùm repetere volunt poſtquam ſteterunt ſemel, aut cùm primò inceperunt. Aqua quæ ſemel caluit, poſteà remota ab igne, frigidior quàm anteà redditur. Si deſit feruor, peior fortaſſe fies, quàm anteà. Deſinunt plures perſeuerare, quia difficile bonum opus putant: ſed non fugiunt difficultatem; nam perſeuerando facilius fiet.

Si

Si potuisti incipere quod difficilius est, poteris continuare facilius. Tamdiu experimentum operis habuisti, non esse vsque adhuc impar tuis viribus & gratiæ: cur contra longam experientiam modò diffidis, & putas non posse sustinere illud? Quod præteritum, & quod futurum est, non grauat in tempore præsenti: ne simul consideres totam difficultatem; nam non venit tota simul, sed pars parti temporis respondet. Vt potuisti anteà sustinere, poteris modò; poteris & deinceps. Non grauior erit quàm fuit, sed potiùs languet difficultas decursu temporis & consuetudine. Consuesce benè agere, sic malè agere dedisces; sic gaudebis in opere quod putabas terribile. Consuetudo vincit difficultatem, quia vincit naturam: quid faciet gratia Dei? Si consuetudo superat naturam, multò magis ordinata charitas in te superabit inordinationes naturæ.

Melius sæpè est implere propositũ tuum, aut perficere opus bonum inchoatum, quàm inchoare aliud quod sit melius; quia assuetus facilitati animi, etiam istud non perficies. Raró potest occurrere opus melius, quàm constantia, & propositi boni consummatio. Proposita bona sunt adimplenda, etiamsi iam non putentur tãti momenti fore; quia licet in se fieri, aut non fieri parũ referret, plu-

rimum refert constantem esse & non mutari. Quis faciliùs proponit, quàm qui minùs implet, quod proposuit? Si firmiter perseuerare discas in bono contra aliud bonum, firmiùs perseuerabis contra malum, & non passim mutaberis temporaliter seruiens Deo. O Veritas æterna, da mihi vt æternè tibi seruiam: adiuua Christe infirmitatem meam, qui infirmitates nostras constanti amore portasti, qui numquam desistis tolerando impudentias & negligentias meas; da mihi vt non sim negligens, nec desistam impudenter in obsequio tuo; sed tolerem molestias omnes. Discam, Domine, perseuerantiam amoris tui; qui cùm dilexisses tuos, vsque in finem dilexisti eos: qui perseuerasti in cruce pendens, & noluisti descendere, quamuis promisissent Iudæi credere in te Filium Dei: qui in tædio, angore, & sudore cruento, prolixiùs orando perstitisti.

Age spiritus remisse, dicito, quid debes optare & facere pro IESV, qui in cruce & doloribus pro te perseuerauit; qui cùm dilexisset te, dilexit vsque ad mortem; nisi bona facere, & mala pati? Hæc sunt præcipua vota animæ diligentis IESVM, quæ maximè seruiunt perseuerantiæ. Opus bonum adest; quò minùs illud perficias, quid facit nisi molestia laboris? Attende, aliud bonum hoc esse

ſe pati malum, attende iam duplicatum bonum: coniunguntur in hoc opere, malum pati & bonum operari. Non poteris excuſari, ſi non perſeueras; quia ſolùm te impedit, quod per ſe optare deberes, pati pro Dilecto tuo. Si amor IESV in te arderet, omnes acediæ, tribulationes, impedimenta extrinſeca, non magis te opprimerent, quàm cùm ignis obruitur lignis, quibus magis mox incenditur. At ſi tam infirmus & gelidus es, vt non te vrgeat amor Dei, incitet te lucrum tuum, & ſpes gaudij futuri. Deſperatio ſalutis & vitæ temporalis fortiores ſolet facere milites, & ſaluare: ſpes diuina æternæ vitæ fortior eſt, & fortem te faciet & ſaluabit. Cum hac ſpe aggredere & perſeuera hilariter. Quod iucundè fit, fallit labores & moleſtias, etiamſi laborioſum ſit. Qui ludo militari aut pilæ exercetur, plus laborare ſolet, quàm qui pro mercede diurnam operam locat; & tamen non ſentit, quia iucundè id accipit.

Si vis benè finire in vltimâ horâ, ſingulis horis incipe: ſi vis perſeuerare, ſemper de nouo inchoa. Ne excuſes negligentiam tuam diſpoſitione corporis. Plerumque fallit te amor proprius, quo remiſſa opera facias. Plus poſſet corpus, quàm putas, ſi feruor animi eſſet: cuius vis etiam in infirmis creat vires corporales. Phreneticus cùm infirmus ſit & debilis

debilis morbo, plus poteſt quàm quatuor ſani. Vis animi aliquando ſe communicat corpori. Si infirmitas morbi fortes facit; quantò magis robur gratiæ, & ſanitas animæ, cùm diligit Deum, & ſperat in eo?

CAPVT VIII.

De ſollicitudine augendi gratiam.

VAde ad auarum, ô ſpiritus remiſſe, & diſce ſollicitudinem & artes. Non magnum petitur à te, vt ſis optimus, quòd imiteris hominem peſſimum: non maior diligentia à te exoptatur ſi placere vis Deo, niſi quam multi habent vt nemini placeant, imò vt diſpliceant omnibus. Pudeat pro Regno Dei non facere, quæ fiunt pro aſſe vno. Non plus à te poſcitur pro magnâ gratiâ & gloriâ, quàm quod vltrò peccator molitur pro vitio & inferno. Eſto cum laude auarus gratiæ, & nimiùm minutus & attentus lucris cæleſtibus. Studioſi habitus ad actionem inclinant: quare virtutis eſt proprium, non quid actum ſit, ſed quid agendum; non quid acquiſitum, ſed quid reſtet cogitare: nec proinde vmquam eſt in gloriâ ſui, ſed in ſollicitudine. Non placent illi præterita, ſed futura prouocant. Auara eſt, ſitit, ardet; eò ſibi pauperior viſa, quò plus acquiſiuit.

Auari

Auari temporalium, in odio omnium ſunt; quia nec ſibi nec aliis proſunt: imò nocent aliis, aut vſurpando, aut impediendo, aut negando bona temporalia; ſibi cæleſtia auferendo. Contrà auari rerum ſpiritualium, innocentes ſunt, in gratiâ & laude cunctorum, quia ſe ditant ſine damno alterius. Bona vera huius conditionis ſunt, vt ſufficiant omnibus, ſine timore conſumptionis & detrimento opulentiæ alienæ. In bonis ſpiritualibus auaritia laudabilis eſt, in temporalibus deteſtabilis: nam bona ſpiritualia ſunt, vt ſeruentur; bona temporalia, vt erogentur: hæc enim non ſunt bona, niſi diſpenſentur benè: bona verò ſpiritualia non proſunt, niſi ſeruentur; quæ tamen communicatione non minuuntur, ſeu potiùs augentur. Ne igitur dedigneris laudabiliter & fructuosè facere, quod alij non deſinunt facere cum vituperio & damno ſui & omnium. Auarus vnum obulum tanti æſtimat, ac vitam; quem ſi amittat, ſummè dolet: tu quoque quamlibet gratiæ iacturam, aut occaſionem augendi, luge, ſi neglexeris. Auari excogitant machinas, vt commententur modum quo lucri aliquid augeant: tu non minùs occuperis, & mediteris ſemper creſcere in gratiâ. Nihil paruum putes, ſed omnia maxima quæ in cæleſtibus bonis ſunt. Quemadmodum oculum

lum videntem paruas ſtellas ratio corrigit, & docet eſſe ſingulas multò maiores quàm eſt totus terræ globus. Sic opinionem tuam, cùm putas aliquid parum eſſe, corrige; & exiſtima minutiſſimæ occaſionem lucrandæ gratiæ pluris æſtimandam, quàm Vniuerſi Imperium. Semper palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos, vt paruulos vniones meritorum inter ſtercora humanarum occupationum diſtinguas, & ſeligas.

Hæc cura præcipuè ſit, præter opera bona, in Sacramentorum vſu feruenti & frequenti. O immenſa liberalitas Dei, quæ reſeratos theſauros tuos Eccleſiæ reliquiſti, vt quiſque prout vellet caperet! Æſtimemus Sacramentorum diuitias: & prima cura auaritiæ ſanctæ ſit circa illa; nam ſunt fodinæ gratiæ. Auarus qui pro vno aſſe integras noctes vigilat, tentat tot dolos, ſuſtinet tot labores; ánne patentes theſauros opulentiſſimi Regis videns, & à Rege rogatus, vt ſæpiùs acciperet inde quidquid libêret, & inſtaret vt plures & maiores quos poſſet ſacculos afferret, ánne inquam contemneret hanc occaſionem lucri? Hoc facit Chriſtus tecum in inſtitutione Sacramentorum. Non tantùm te diſponi ad illa oportet, quatenus non fruſtreris; ſed amanda ſunt & crebrò frequentanda, vt maiorem gratiam conſequaris, diligentiſſimè te

præ-

præparando. Diſpoſitio eſt vaſculum gratiæ: pro maiore diſpoſitione & affectu tuo, maiorem reportabis: cuius minima particula, pluſquàm omnia Regna, & vniuerſa natura, valet. Fluit in his vaſculis Sanguis Chriſti; nec ſiſtet, niſi cùm deficiant vaſcula.

Habe hanc ſanctæ auaritiæ aſtutiam; & ſingulis operibus cura duplicem, ſi poſſes, lucrari gratiam: ea offeras, vt dignè ad Sacramenta accedas; tunc gratiam ob meritum operis habebis, & aliam propterea potes ſperare conſecuturum ob diſpoſitionem meliorem, quam Deus tibi concedet, videns affectum tuum & curam vt benè diſponaris. Similiter omnia opera tua roga à confeſſario tibi imponi in ſatisfactionem peccatorum. Habe quoque affectum erga omnia ſacrificia Corporis & Sanguinis Domini quæ fiunt in mundo, vt velis omnibus aſſiſtere ſi poſſes; offer omnia illa Deo; ſic diſpoſitus maiorem fructum ex illis conſequeris. Pari deuotione afficiaris erga omnes preces Eccleſiæ generales pro filiis ſuis, & ardentes fidelium orationes, vt ita deuotè affectus, fias illarum magis dignus & particeps. Imò qui eſt in peccato mortali, quod cogitatu eſt horribile, non deſinat hæc facere in reuerentiam dignæ ſuſceptionis Sacramentorum, cum ſalutari propoſito & diligenti ſtudio & deſiderio confitendi

di peccata. Hac arte opera ſua bona, quæ alioqui ſterilia ſunt gratiæ ratione meriti, fructuoſa quodammodò poſteà erunt in Sacramento ratione diſpoſitionis, quam iuuabunt: nam licet propter illa non dabitur gratia, dabitur propter bonam diſpoſitionem, quam poteſt ſperare ex diligenti præparatione. Iam ab hoc puncto cùm ſanus es, velis affectum habere & diſpoſitionem dignam etiam circa extremæ Vnctionis Sacramentum, quando tibi fortè miniſtrari continget.

Attendat has minutias ſeruus Dei, nec gratiæ micam cadere permittat, quam lucrari poſſit; hoc ſtudio totius vitæ congregabit ingentes theſauros: nec otioſum ſinat inſtrumentum lucri, voluntatem deſiderantem; cupiat facere quod exequi nequit. Votis locupletiſſimus fiat: cùm videt, audit, legit opus eximium virtutis, optet illud feciſſe; inuideat ſanctè & ardenter; ſimilem gratiam fortaſſe conſequetur. Qui approbat peccatum, perinde eſt ac ſi patraſſet: ſic qui deſiderat verè opus virtutis, non erit ſine præmio. Facilior Deus remunerat, quàm punit. Auarus nihil relinquit, quod non cupiat, cùm deſideria tantùm ſeruiant maiori torturæ: quid faceret, ſi ſimul ac concupiſceret, res poſſideret? Hæc felicitas & facilitas fœnoris eſt in auaritiâ ſanctâ & ſpirituali. Vota non tormento

erunt

erunt ſeruo Dei, ſed conſolationi & fructui: ſtatim compos fiet ſimilis meriti. Deſideremus cum fructu æterna bona, ſiquidem temporalia deſiderant homines cum dolore, & fruſtratione. Quàm facile lucrum eſt ſolius voti ſumptu! Conſidera vberem cenſum deſiderij, & quàm diues ſis ſolâ voluntate; nec vacare ſinas penſionem facilem rei tantæ. Omnium Angelorum & Sanctorum merita, imò & poſſibilia omnia, opta paſſim habere, vt Deo magis placeas; & locupletiſſimus fies de aliorum laboribus & obſequiis. Opta pariter, quoad poſſis, & ſine fictione, pati quidquid creaturæ pati poſſunt: & cùm pauca ſint omnia opera voluntaria quæ pro Deo facere potes, conſideratâ magnitudine obligationis tuæ, collige hinc inde plura: ipſaque opera neceſſaria vitæ, ſomnum, victum, & alia lucrare, & offer Deo. Cura quoque opera ex ſe exigua ſtatuere in altiſſimâ virtute: maiorem inde gratiam habebis. Fac omnia ob amorem Dei. Quæ maior felicitas, quàm ſimul cum lucro tanto non ſeparari à diligendo illum, quem diligere ſuper omnia deſideras, & debes deſiderare? Ipſa lucra gratiæ, & Sacramentorum vſum ambias, vt magis placeas Deo, & fias magis pulcher & gratus illi. nec minùs ſollicitus ſis de incremento gratiæ, quàm timidus de iacturâ aut

otio ex leuibus culpis & desidiâ. Omnia tua opera & labores coniunge & offer cum operibus & laboribus Christi: ita gratiùs à Deo respicientur. Moneta minùs probata, admixta inter copiam legitimæ, admittitur, & tantumdem valere solet: gutta aquæ in dolio vini saporem vini accipit. Et vt omni munditiâ Deo seruias, indulgentiarum curam habe. Propone quotidie, cùm surgis, lucrari omnia ista & facere quoad possis; offer illa & dedica Deo, postquam te & cetera omnia tua soli gloriæ eius dedicaueris: & in die repete sæpiùs hanc intentionem tuam: nondum te reddes, & satisfacies Deo, si consideres qualis erga te, qualis in se sit.

CAPVT IX.

Quomodo laudandus sit Deus.

SI est maledictus qui quodlibet opus Dei negligenter facit; qualis erit, qui Deo benedicit negligenter? qui hoc opus diuinarum laudum in quo Dei negotium præcipuè fit, deses & impudens agit. Turbari solent præ reuerentiâ homines, si Reges alloquantur in causâ propriâ: ánne in causâ ipsius Regis, & teste ipso Rege & auditore, impudentiores & ignaui erimus? Maledictus erit meritò, qui Deo non benedicit, vt decet, diligenter. Angelos

gelos intuere, & omnes creaturas laudantes, & honorantes Dominum. pudeat te, desidendo, tacendo, aut offendendo contemnere. Quàm damnandi & peruersi gustus est, qui non semper gaudet laudare omnium optimum & ab omnibus celebrandum? O Domine, ne permittas, vt distractione & negligentiâ meâ orationem, & benedictionem tui, quâ omnia mala sanantur, faciam malum & peccatum. Quomodo locum aliquem distractioni possum dare, cùm oporteret tot hominum oblitorum tui restaurare vnâ hac horâ omnes distractiones? Quantâ reuerentiâ debeo assistere, cùm pro peccatoribus omnibus qui te inhonorant, & infantibus qui te ignorant, & creaturis quæ mutæ sunt, velis vt te laudem? Sed cur, Domine, tanti facis hominis vilissimi laudes? Quæ gloria maior patris familias, quòd à filiis laudetur, aut à vilissimis seruis etiam? Fortasse ista, quia ostendunt gaudium quod in seruitio & domo suâ habent, quòd vniuersi & vltimi etiam seruuli læti sint cum tali Domino. Gloria Dauidis fuit, vt eius victoriam non solùm aulici laudarent, sed ancillæ. Gloria Dei est laudari ab Angelis, quos glorificat; & aliquando maior laudari ab hominibus, quos humiliat, & mortificat. Quàm bonus es, Domine, vt etiam iis quibus acerba & mala

iſta immittis, bonum te acclament! Per ſingulos dies benedicam tibi, & omni tempore, ſine diſcrimine diei afflictionis aut lætitiæ.

Cognoſce homo, quàm gratum ſit Deo verè laudari, ex gaudio quod ſumis, cùm laudaris etiam falsò. Simile eſt Deum laudare, ac ſi dares diuinitatem. Affectum ſolet appendere Deus pro effectu, quando hic eſt impoſſibilis. Quòd reſpiciat Deum deuotè anima aliqua ſancta, tantoperè geſtit, vt poſtulet ipſam auertere oculos à ſe, quia auolare & ſuperbire faciunt: quantum placebit, cùm illum admiratur, ſtupet, & requirit canticis amatoriis & laudibus affectu plenis? Offendimus te Domine linguâ, vt vniuerſitate iniquitatũ; purgem illam vniuerſitate bonitatũ & perfectionum tuarum. Purgem infamiam illam linguæ humanæ, quæ acclamauit vt attollereris in crucem, & attollam te ſuper Cherubim & Seraphim. Perdidiſti Domine plures Angelos qui te laudarent: gratias tibi ago, quòd me miſerum eligis, & ſubſtituis in alicuius locum, vt ſuppleam officium angelicum etiam inter blaſphemias offendentium te. O quàm gratiſſima tibi laus animæ piæ inter tot infidelium maledicta, vt qui luſciniam audit inter abſonantes & tetricas aues. Sonet vox tua in auribus meis, poſtulas Domine:

mine : quomodo negare vocem possum Deo me alloquenti, & concedenti verbum suum? O immense Pater, qui dedisti mihi Filium tuum verbum tuum, vt opprobrium esset cunctis pro me; debitor tibi sum verborum meorum, vt lauderis in cunctis rebus à me. Verbo tuo fecisti omnia : ius est, vt Verbi facta saltem verbis agnoscamus & gratificemur.

Si iumentum essem, ferrem onus; si pecus, irem ad mactationem; si bos, subirem iugum; fungerer iumenti, pecoris & bouis munere: at quia rationalis sum, fungar officio meo, Deum laudabo: hoc officium hominis, hoc pensum rationalis creaturæ; & ad similem cantionem omnes creaturas hortabor vbique & semper. Non oneris, non laboris opus meũ est, sed linguæ & cantus; & eius rei quæ tollit labores. Agricolæ & artifices vt fallant molestiam operarum, solent canere: cur tam facile & lætum munus negligam?

Si forem luscinia, gauderem canendo, & perfungerer officio meo: homo sum; cur non gaudebo celebrando Deum, fungens naturâ meâ? In hoc officio beatorum Angelorum erudiar inter miserias humanas, quod per æternitatem exercebo; & nunc velut in præludio, gloriæ specimen exhibeo. Intrudam me inter Angelicos choros, vt absurditas mei

cantus harmoniâ cælesti absorbeatur. Si inter homines, dum Religiosi concinunt in Choro, se inserere Angeli sunt visi: ego me inseram in choris Angelorum, & illic me præsentem faciam, dum laudes diuinas cano; aut inter discipulos & Christum, cùm hymnum cœnâ factâ dixerunt. O IESV dulcissime, quis imitabitur affectum tuum, quo hymnum dicebas? Similis illi fuit, licet non prodiret, quem paulò pòst cruore fuso ostendisti, cùm opus fuit vt Angelus te confortaret, laudando siue compatiendo. Da Domine, vt dignè laudando impleam officium Angeli. Da Domine, vt in memoriâ passionis tuæ per omnes horas compatiar tibi, & te confortem. Magis cuperes hoc afflictionis tuæ aliquod solatium, me videre aliquando attentum, humilem, feruidum, amantem in persoluendis laudibus tuis, maximè per horas Canonicas, si non festinanter id agam, sed congruo & opportuno tempore.

Oportet semper orare, laudare, & benedicere tibi omni tempore: quid est, quòd negotio omne tempus postulanti nullum aptum tempus concedatur? Omnia tempus habent: sola oratio & laus tua, quæ omne tempus habere debet, nullum solet inuenire tempus. Non quòd priuatè dicantur Horæ, debent

debent licentiùs & remiſſiùs peragi; ſed obſeruantiâ & affectu coneris ſupplere fructum communis orationis, vt etiam reuerentia priuata trahat Angelos: vt ſeruus Dei deuotus ille Pater Societatis noſtræ Ioannes Fernandius fecit, qui cum Angelo Dei recitabat pariter Horas ſingulari cæli fauore: tu ſaltem Angelum cogita tecum aſſiſtere, & recitare ſimul, vt reuerentiam ab eo diſcas, vt dignè & vtiliter laudes Dei perſoluas.

O anima, quàm es inutilis Deo, dum laus eius & gloria in ore tuo & corde non ſit! Negat ſe opus Dei, qui laudem Deo negat, qui benedicere Deo negligit; cui ſterilis eſt creatura, ſi non ferat hanc meſſem laudis. Fructus hominis, laus & gloria diuina eſt; hanc vſuram & vtilitatem beneficiorum ſuorum poteſt Deus, ſeu potiùs dignatur ex creaturâ capere. O immenſa bonitas, laudanda ab omnibus! ſi tibi debet creatura laudes, quia opus eſt manuum tuarum, quantas debebit, quia tu laudaſti prior? Res omnes creaſti, Domine, æquè ac laudaſti, approbando illas bonas, & benedicendo illis: cur non benedicam ego tibi, & prædicabo & videbo quàm ſis bonus? Quanta dignitas eſt, ô homo, vt velit Deus tuam approbationem & laudem! Tam ſeriò debes laudare Deum, ac ſi tota reputatio Dei penderet à laudatione & ap-

probatione tuâ. Cura esse bonus & iustus: nam laus ab iniquo, vituperatio est apud sapientes; & idem reputant, laudari à turpibus, atque ob turpia. Quidam dixit meritò, peiùs de famâ nostrâ mereri lentos & steriles laudatores, quàm acerrimos detractores. Anne non poterit esse, vt aliquando exaltationem Christi & gloriam Dei minùs offendat Ethnicus cæcus & ignorans, blasphemans, quàm Religiosus oscitanter, immodestè, distractè & irreuerenter laudans Dominum? Conuitium apud homines, putatur frigida commendatio: & fortasse aliquando dicenda est proxima blasphemiæ, laus Dei nimis irreuerenter facta.

Primus inuentor laudis Deus fuit; & prima doctrina quam me docuit, fuit laudare: primum beneficium, quo donauit creaturas recentes, laus fuit, & commendatio bonitatis earum. O dignitas laudis, quam inuenire solus Deus fuit dignus! Aliarum rerum inuenta homini deberi voluit Deus; laudis inuentionem præripuit ipse. Non tantùm creasti nos, sed erudisti & instituisti in officio nostro, quod est laudare opera tua, & te ex illis. Pater amantissimus non tantùm filium generat, sed institutionem eius curat. Laudasti Domine creaturas statim atque fecisti; & quia illæ te laudare nequeunt, quia mutæ sunt,

ſunt, mihi hoc onus pro ſeruitio ſuo imponunt, vt te pro illis laudem: nullum aliud ſtipendium à me petunt obſequij ſui, niſi vt ſuppleam linguâ meâ earum infantiam. Laus mea, laus elementorum & cælorum erit; vt cùm pro infante gratias quis agit benefactori illius, gratificatio infantis eſt. Præmium, Domine, operum tuorum, laudem meam petis: ne permittas tam iniuſtum me eſſe, vt fraudem te palmâ tuâ de me. Age Domine mirabilia & magna; ego puſillus curabo celebrare illa. Exaltare Domine in virtute tuâ; cantabimus & pſallemus virtutes tuas.

CAPVT X.

Quanta dignitas ſit offerre ſacrificium Chriſti.

SVmma gloria ſeruorum Dei eſt imitari Chriſtum: quanti fiet, Sacerdotem æquiualere Chriſto? Omne gaudium eſt pati pro Deo: at quantum foret, mori loco Dei? O quàm magnus fauor eſſet, ſi cùm Chriſtus ſpinis coronatus, ſudore & Sanguine madefactus, cruce onuſtus, funibus implexus, viribus defeſſus cecidit, deficiens præ pondere ligni & debilitate tormentorum præteritorum, audires tunc de cælo vocem Patris amantiſſimè tibi dicentis; Volo vt loco Vni-

geniti mei moriaris pro humano genere, & finias officium, ad quod elegi filium meum dilectum? O desiderium meum, vnde hoc mihi? quis mihi hoc concederet, quod plus exoptarem quàm gloriæ gaudium præsens statim habere? Quàm incredibile beneficium putarem, si solùm vt Cyrenæus possem iuuare Christum deportans crucem? Haberem pro immensâ gratiâ, si solum vnum flagellum pro illo sustinerem; qualis esset totam crucem ferre, & me exhibere crucifigendum loco Dei mei? Profusis præ gaudio lacrymis accederem ad IESVM, & postularem coronam spineam suam, & meo capiti arctissimè infigerem; postularem funes suos, & me circumuoluerem; postularem crucem suam, & me onerarem, & alacriter ad montem Caluariæ irem. O quomodo inuiderent mihi cuncti Angeli, & ipsa Regina Angelorum, quomodo cælestes spiritus circumstiparent me, comitarentur, & venerarentur propter redemptionis honorem? Si hoc concederetur sancto Michaëli summo Angelo, vt pro Christo Domino pateretur; quàm ardentissimè acceptaret etiam inferni pœnas, exardens zelo gloriæ Dei clamaret ardentiùs, quàm anteà, Quis sicut Deus? ceteri Angeli reputarent id gloriam summam suæ naturæ, & comitarentur delegatum illum pro Christo.

Christo. Multò maior fauor & gratia felicior Sacerdoti concessa est.

Considera interim, quando ad Sacrificium accedis, præceptum tibi esse à Patre æterno, vt substitutus ad mortem sis pro Christo: quando sacris vestibus indueris, nihil aliud agis, quàm coronam spineam de manu Christi traducere in caput tuum, vestem eius induere, funibus eius ligari, & onerari cruce. Considera quid agas; & tam deuotè accipe vestimenta sacra, quàm acciperes ab ipsâ manu Christi insignia passionis suæ, quæ ille plus quàm cælos quos vides æstimabat. Iam dum exit Sacerdos vestitus, quàm innumerabiles Angeli comitantur illum! Si pauciores fuissent creati, potiùs posses putare defuturos aliquos cælo & custodiæ hominum, quàm comitatui & assistentiæ Sacerdotis celebrantis. Cùm Rex vices suas alicui tribuit & delegat ad negotium proprium Regis, & auctoritatis publicæ, Optimates & Equites comitantur Legatum, etiam si relinquant Regem ipsum & curiam: sic Angeli ad vicarium Christi honorandum, & assistendum, accurrunt; præcipuè cùm ibi etiam honorent ipsam personam Regis sui & Domini gloriæ, qui præsens fit admirabili modo in Missâ. Quàm humilis, quàm verecundus debet prodire Sacerdos! Sed iam cùm ad Sacrificij tempus

tempus accedit, optet ſupra modum mori loco Chriſti pro toto mundo. Attendat totum mundum à ſe pendentem, lamenta animarum purgatorij, immenſá peccata hominum, innumera pericula iuſtorum, neceſſitates afflictorum, ardentiſſima deſideria Beatorum, ingentia gaudia Angelorum, omnia ſpectantia Sacrificium: & cognoſcens tunc Sacerdos morte ſuâ non poſſe ſatisfacere omnibus, vehementer gaudeat rurſus Chriſtum ſupponi ad Sacrificium, qui ſolus potuit omnibus facere ſatis; & Deum contentum voluntate Sacerdotis, vt olim voluntate Abrahami & Iſaac, ſubſtituiſſe iterum Sacrificio innocentem arietem, & Agnum tollentem peccata mundi: qui abundantiſſimè pro omnibus ſufficiet, liberans Sacerdotem, ne fiat hoſtia & moriatur, eique impertiens dignitatem & honorem officij & legationis tantæ. Victima offerenda pro peccatis mundi, ſine peccato debet eſſe: at quoniam nemo ſine peccato eſt, niſi Chriſtus; opus fuit, vt ſe ipſum offerat ſummus iſte Antiſtes, qui non habet neceſſitatem priùs pro ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro populi.

Neſcio quomodo hîc, ô Sacerdos Vicarie Chriſti, non liqueſis & exſpiras præ gaudio & amore. Si quis ære alieno & crimine proprio obnoxius in carcere detineretur, quòd non

non poſſet ſatisfacere; & accederet quis & liberaliter & inopinatò concederet, quo cumulatiſſimè ſatisfaceret, quantum gauderet? Ecce tibi impoſſibile eſt, vt pro minimo beneficio Dei, aut maleficio tui, Deo ſatisfacias, cui es infinitis titulis obligatus, nec ex te eſt ſpes ſatisfactionis: & ſi amas ſincerè Deum, deſideriis inſtantiſſimis deberes pro hoc affligi: quantùm debes exultare, cùm tibi ad manus venit Chriſtus, vt cumulatiſſimè ſatisfacias Patri? Planè hanc horam per totum diem & noctem ſemper debet expectare, qui diligit Deum, in quâ homo viliſſimus infinito Deo offert quod infinitè placebit illi, vt iam non timeat debitum peccatorum propter inopiam vnde ſatisfaciat. Satisfac Domine Maieſtati tuæ de peccatis meis; & quod ſupereſt, mihi reſtitue, & ditiſſimus ero, nam reſtabit infinitum. Sed & illud tibi offero pro omnibus quibus ſe obtulit Chriſtus in cruce, pro gloriâ tuâ, pro gratiarum actione, pro vniuerſi orbis miſericordiâ; pro aduentu Spiritus ſancti, vt me viſitet & incendat.

At quantâ charitate & obedientiâ debeo cfferre Chriſtum? tantò maiori quàm Abraham cùm mactare volebat filium chariſſimum, quantum Chriſtus diſtat ab Iſaac, & cauſa totius humani generis à cauſâ vnius hominis.

hominis. Si beatiſſimæ Virgini præciperet Deus, quemadmodum iuſſit Abraham, vt IESVM vnigenitum dilectiſſimum ſacrificaret pro humano genere, & ipſa materna manu affigeret clauis manus & pedes filij ſui, quàm ardentiſſimo æſtu amoris inter riuos lacrymarum, quantâ feſtinatione, promptitudine, & obedientiâ id exequeretur, & ob hoc etiam beatam ſe prædicaret? O Sacerdos, vide quid tibi commiſſum, vt tu ipſe ſacrifices Filium Virginis, Filium Dei. Sed maior fauor tibi fit, quàm tunc in illo caſu fieret Matri Dei ſanctiſſimæ: nam debitas nullas gratias potes Deo agere, quòd inuenerit modum, vt ſine dolore Chriſti, ſine iacturâ ſanguinis, ſine acerbitate mortis Filium Dei immoles, ac dolores omnes, cruorem totum & acerbiſſimam mortem IESV Patri offeras, perinde ac ſi illa omnia repeterentur.

Obſtupeſce Sacerdos munus tuum, vide mundum ſuſpenſum de te. Quàm horrendum eſt, cùm aſſiſtere deberes ſtupore plenus, quòd aſſiſtas attentione vacuus? & fungens officio quod à Diuinitate ſecundum eſt, in fecibus rerum occuperis? Omnes Beatos, & oculos & genua Angelorum (vt credo) ad te trahis & inclinas, cùm eleuas Corpus Chriſti; & tamen poteris te diſtrahere?

re? Ipſi mortui venerantur in manibus tuis Deum; vt ſeruus Dei deuotus Pater Petrus Saabedra videbat corpus ſancti Didaci aſſurgere & adorare Chriſtum in manibus Sacerdotis: & tu qui illum ſuſtentas, obliuiſci tantiſper potes tremendæ Maieſtatis, & non adoras profundiſſimo corde? Conſidera circa te Hierarchias beatorum ſpirituum incuruatas, & dæmonum turbas humiliatas: nam ſi in nomine Iesv omne genu flectitur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum; ad præſentiam Iesv quomodo inclinabuntur?

Vide quanta puritas tibi neceſſaria ſit, qui pro Chriſto, & ad mundi peccata per ipſum Chriſtum abluenda, delegaris. Non homo, ſed Angelus & purior cælis debes eſſe. Quid dixi? ó quàm diſpar & exigua comparatio Angeli & Sacerdotis eſt! cùm Sacerdotalis dignitatis poteſtas multò maior ſit ſupra facultatem Angelicæ naturæ, quàm ſit Angelus in ſuâ ſpecie ſupra vermem. Deus bonus ſuas creaturas voluit honorare, partem prouidentiæ & officij ſui committens illis: Angelos potiùs deputauit coadiutores & vicarios ſuos in rebus naturalibus, miniſtroſque ſolemnes naturæ fecit, non diſpenſatores gratiæ, & ſubſtitutos ſuos in redemptione. Præſident partibus terræ & membris præcipuis mundi, curant ſpecies & naturas rerum:

attamen ad efficiendum in aliis donum gratiæ ſupernaturale, non habent legitimam, imò nec vllam ordinariam auctoritatem, ſicut Sacerdotes, quos fecit coadiutores immediatos in ſtupendis iuſtificationis operibus & redemptione: concedunt vt vicarij Chriſti gratiam, faciunt Filios Dei. In ipſo Filio Dei naturali IESV exercent poteſtatem ſuam: conficiunt corpus Chriſti, & ſacrificant. Stupenda miracula patrant. Lætantur Angeli ſeruire Sacerdotibus: ſancto Euſebio celebranti miniſtrabant, dignitatem putantes hoc ſeruitium. Quantum diſtat gratia à naturâ? plus ſcilicet quàm ſublimior Angeli natura ab ſtercore ſine comparatione. Quantum diſtabit cuſtodire hominem, ab eo quod eſt facere hominem Deum, ad diuinum ſtatum eleuando? Quid maius eſt, curare vnum, an vniuerſos? prouidere vnico, an proſpicere cunctis? regere aliquem, an placare Deum pro omnibus? Hinc collige, quantum poteſtatis dignitas in Sacerdote excedat Angelicam. Sola dignitas Chriſti digna Sacerdotio eſt. IESVS ſolus, quia primogenitus Dei, dignam dignitatem iure ſuo obtinet. Nihilominùs, ô mater amantiſſima MARIA, mater Chriſti & peccatorum, indue me veſtimentis Primogeniti tui, per illius vitæ perfectam imitationem, velut Rebecca induit

induit Iacobum, vt ſaltem minùs indignè Agnum iſtum, quem tu mihi dediſti, offeram æterno Patri in cibum ſuauiſſimum, quo libentiſſimè eum nouiſti veſci.

CAPVT XI.

Quòd deſiderandus ſit Deus, & cupidè in Euchariſtiâ ſuſcipiendus.

O Deſiderabilis Veritas, quid audio de ore tuo veriſſimo? Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum. Quomodo vir deſideriorum impetrat à Deo, quidquid cupit; & Deus deſideriorum non impetrabit à vili homuncione, quod depoſcit? Daniel ieiunator obtinuit gratiam apud Deum deſiderando; & tu Domine ſaturator animarum, & diſtributor cæleſtis panis, tot deſideriis, & machinis amoris non inuenies gratiam apud me, vt tibi concedam, quod tot inuentionibus & officiis procuras, cor meum? O ſpiritus torpide, quid deſideras, niſi quod Deus deſiderio deſiderat? Sed Domine, quid deſideras intrãdo corpus meum? an deſideras idem eſſe mecum, dum vniri mihi vis? Quid decet tuam Maieſtatem deſiderare præter te? Deſideras Domine mecum eſſe; ſed taliter vt ego fiam tu ipſe, factus vnum corpus tecum, vt ſint membra

cum ſuo capite : & fiam ſimul vnus ſpiritus adhærens Deo , vt Deus ſit mecum , & ego in Deo. Mirabili charitatis ſapientiâ ita diſpoſitum eſt , vt manſionem in me facias , ac in te maneam , & tu in me ; & ego propter te viuam , ſicut tu propter Patrem ; nec iam aliud deſideres in me , nec mihi , quàm te ipſum ; nec deſinas iuſto titulo me deſiderare, cùm ſine te nihil in me deſideres.

Veni Domine, veni, occupa poſſeſſionem mei cordis , quod iuſtiſſimè merentur deſideria tua. O quantum deficio , nec reſiſtere poſſum huic titulo deſideriorum! Nónne ſatis erat , ô Veritas benefica , me obligaſſe tot operibus & donis : cur opus erat etiam me obſtringere deſideriis tuis ? Conſolationem meæ miſeriæ abſtuliſti : nam cùm beneficiis tuis ſatisfacere non poſſent mea opera , votis id conari & optare me conſolabatur ; ſed cùm iam vota & deſideria tibi debeo , quid reſtat mihi ? O Domine, quantùm deſiderabilis cunctis deſideriis es, quia deſiderio deſideraſti ! quomodo vacat mihi aliud deſiderare, niſi te Deum deſiderantem ? quomodo concupiſcentia & cogitatio mea intermitti poteſt à deſiderio ſanctiſſimi tui Corporis, vbi totus homo fit Chriſtus ? In aliis Sacramentis & gratiis vnus ſpiritus fit cum Deo; in hoc etiam vna caro cum IESV , tantâ vnione,

vt

vt ſubſtantialis, naturalis & realis, à Patribus & Doctoribus dicatur: vt iam ſim totus tuus, & vnus tecum, & me reſpiciam & venerer vt carnem participem carnis tuæ, quam venerabatur & tractabat deuotè ſanctiſſima Virgo; ſimuſque duo in carne vnâ; & glorier ego, dicens, Ego nunc caro ex carne Chriſti, & os ex oſſibus IESV. Sacramentum hoc magnum eſt in Chriſto & Eccleſiâ, per iſtud myſterium quo concorporei ſimus cum Domino gloriæ Filio Dei & Mariæ. Iam Domine te diligens, me diligam: nemo enim vmquam carnem ſuam odio habuit: & tu diligens te, me dilexiſti, ſimili fauore donans carnem meam ac tuam, tractans oſſa mea vt tua, priuilegio reſurrectionis: nam etiamſi alij Iuſti & Patriarchæ & Prophetæ antiqui non eſſent reſurrecturi, reſurgerent qui moriuntur participes huius Sacramenti Dominici Corporis; nec tantùm reſurgent ex vi meritorum animæ, ſed etiam ex carnis ſuæ dignitate. O Domine, deſideratus fuiſti cunctis gentibus, vt communicareris communi naturæ nobiſcum: quomodo non te deſidero, vt fias indiuiduus mihi & vnus admirabili iſtâ coniunctione inconfusâ, cum meâ ſingulari carne, & ſpiritu?

Ideò Domine, quia non deſideramus vt debemus, voluiſti tu deſiderare, ne tantum

beneficium priuaretur debito amore & æſtimatione. Alia beneficia feciſti deſiderari, & præcipuè Incarnationem tuam; at inſtitutionem venerandi myſterij Corporis & Sanguinis tui omnino gratuitò voluiſti fieri, abſque ſumptu deſiderij cunctarum gentium. Fuit iſtud Sacramentum inopinabilis liberalitas & inſperata charitas, vt omnia deberentur & reſeruarentur deſideria erga perceptionem illius: & nihilominùs non ardemus. Adeò tibi placet deſiderium huius myſterij, vt mirabiliter accurras, & acquieſcas animæ te cupienti. Beatus Staniſlaus tyro noſtræ Societatis, non ſemel cùm compos huius cæleſtis panis non eſſet, deſiderarit ardenter illum, & ſtatim Angeli attulerunt illi & miniſtrarunt Euchariſtiam. Quia rariùs recipitur Corpus Chriſti debito deſiderio, non voluit Deus omittere occaſionem dignioris ſumptionis, & fruſtrare illam, cùm vidit animam famelicam, & æſtuantem.

Docuiſti nos, ô IESV doctor Veritatis, ſumere deuotè hoc Sacramentum; nec imitamur deuotionem tuam, quam ipſe habuiſti erga illud, deſiderando. Neſcio quomodo, ſi Chriſtum diligimus, ſine fletu & deſiderio illius iſtud myſterium aſpicere poſſimus: nam ſine deſiderio ſponſi non poſſet ſponſa videre pignus, quod reliquit illi in ſui memoriam

riam peregrè profecturus. Non tantùm ſatagendũ eſt vt dignè ſumamus illud, ſed quàm digniſſimè poſſimus: nam præter quàm omnem reuerentiam meretur infinita Maieſtas, & omnem puritatem infinita ſanctitas IESV, maiorem inde gratiæ quæſtum habebimus. Tria documenta Domine dediſti, vt digniùs ad illud accederemus, feruentem amorem deſiderando, exquiſitam munditiam & humilitatem, quas oſtendiſti lauando pedes Diſcipulorum. Quid dicam de munditiâ? Tanta decet & conuenit, ô amator Chriſti, huic myſterio, vt magis deceat curare puritatem, quàm ſi ſtatim moriturus eſſes. Plus optes, plus te ſollicites præparare ad Euchariſtiam, quàm ad mortem: imò quadam fructuosâ ratione plus quàm ſi in gloriam Dei ingreſſurus eſſes. IESVS lauit pedes Diſcipulorum, etiamſi mundi iam eſſent, cùm Corpus ſuum conceſſurus erat illis: & tamen cùm eos miſit ſicut agnos in medio luporum, inſtantibus mortis periculis, & cùm aſſumpſit in Thabor ad gloriam transfigurationis, non ita curauit lauari; nec cùm manducauit cum illis poſt reſurrectionem glorioſus. Ad mortem conueniens præparatio eſſet, ſi fores in gratiâ Dei: nam etſi omnino non purificatus eſſes à pœnis aut culpis venialibus, priuſquam coram Deo appareres, in purgatorio munda-

reris penitus. Vtinam ante hoc Sacramentum ſuſcipiendum præceſſiſſet purgatorium! Sed quia non antecedit, oportet me diligentiſſimè diſpicere, præparare, & mundare omni culpâ leuiſſimâ, & debito cuiuſuis pœnæ, & diligentiâ & amore ardenti ſupplere, quoad poſſim, purgatorij ignes: & quamuis ad intrandum in gloriam omnis purificatio requiratur pœnæ & culpæ, tamen non niſi operum & præcedentis gratiæ ratio habetur; nec duplicatur diuina indulgentia ad diſpoſitionem, diſtinctam à ratione meriti: at in Euchariſtiâ dabitur maius ius ad gloriam, etiam pro cuiuſque diſpoſitione, vltra id quod pro meritis habetur; & qui magis diſpoſitus & purior ſtudet accedere, tantò maiorem fructum reportabit, præter præmium operum bonorum: plus deberes deſiderare, eſſe magis gratum Deo & placere illi, quod fit per maiorem gratiam, quàm gaudere quieſcendo in gloriâ, ſi magnitudo beatitudinis cum beneplacito Dei & gratiâ non commenſuraretur. Omnis præparatio operum, præter Sacramenta, quâ diſponeremur ad gloriam, vno dumtaxat modo conſequetur gratiam: at præparatio ad Euchariſtiam, duplici viâ gratiam lucratur, & duplicatum beatitudinis gradum poſteà.

Adeò decet puritas ad hoc Sacramentum, vt

vt diuinitus ſit diſpoſitum, quòd præcedens Sacrificium Chriſti ſit pro peccatis noſtris, quod vim habet remittendi ipſam culparum pœnam; ipſe Chriſtus, quem ſuſcipimus, vult priùs nos mundare, vt ipſe mundauit & lauit priùs pedes Diſcipulorum, antequam ſe nobis daret, & pro nobis traderet. Oſtendit illâ lauatione, non quamlibet munditiam decere, ſed exquiſitam: nam non tantùm voluit manus Diſcipulorum mundas eſſe, quod ordinariis conuiuiis ſufficit; ſed vt pedes etiam, quod magis extraordinaria diligentia eſt. Non tantùm manibus, hoc eſt operibus, mundos, ſine vllâ culpâ, indicauit Deus oportere nos ad Euchariſtiam accedere; ſed & pedibus mundos, hoc eſt ipſis veſtigiis culparum, id eſt pœnis ex remiſſis iam peccatis & operibus tepidis: ſic Sacrificij gratia eſt in remiſſionem pœnæ ex peccatis.

O Domine, quomodo dignè accedam ad te ſuſcipiendum? Quantus apparatus ſanctitatis fuit Ioanni Baptiſtæ, vt in ore ſuo non te, ſed nomen tuum figuratum ſumeret, dicens, Ecce Agnus Dei; & vt miniſtraret figuram vnius Sacramenti tui? at ego, vt te ipſum verè & realiter in ore meo ſumam, & ſuſcipiam tremendum iſtud Sacramentum, quàm purus debeo accedere? O vtinam poſſem te excipere illâ reuerentiâ, quâ beatiſſi-

ma Mater tua te excepit vtero ſuo, in ſtupendâ illâ horâ incarnationis; aut quomodo corpus tuum ſanctiſſimum de cruce refixum accepit in ſuo gremio; & Pater tuus immenſus excepit ſpiritum tuum, in manus ſuas commendatum, cùm exſpiraſti. Quod diuiſiſti Domine in morte tuâ, inter Patrem & Matrem diſtribuens; vtrumque veneror iam in hoc Sacramento poſt reſurrectionem tuam: non enim anima eſt ſine corpore. Corpus quod reliquiſti Matri, mihi concedis ſimul cum ſpiritu, quem commendaſti Patri. O quis exſpiranti IESV appoſuiſſet os, vt hauriret ſpiritum eius dignum diuinis manibus, vt corpus meum regeret! O quis ſquallens cadauer IESV poſſet ſanguine proprio fuſo tergere, & in ſe recipere ſanguinem Chriſti pro me effuſum, vt mundaret animam meam ſquallidam! O quis apponeret os, vt ſanguinem & aquam è latere Chriſti fluentem guſtaret & reciperet, ne gutta decideret! Sed tu Domine, deſiderans & deſiderabilis, imples vota mea in hoc tremendo beneficio. Quale gaudium fuit Angelorum in aſcenſione tuâ, cùm cælum intraſti, qualia deſideria præceſſerunt reditus tui in cælum? O deſiderate cunctis Angelorum Hierarchiis, quantâ exultatione debeo geſtire, cùm in meum pectus intras?

Totam

Totam reuerentiam, quam omnes Angeli habuerunt cùm te exceperunt, redeuntem à mundo & vitâ paſſibili, ego vnus tibi debeo multis modis: nam intras in me ſæpiùs, vt me vnum ſolum delectes, qui ſemel in cælos intraſti, delectaturus omnes Angelos. Sæpiùs pro me vno facis, quod ſemel pro vniuerſis ſpirituum Hierarchiis feciſti. Si hoc beneficium vni dumtaxat ex omnibus hominibus fieret, vt ſemel in æternitate totâ intraret Chriſtus in illius ſolius pectus hoc amabiliſſimo modo, quàm ſtupendum beneficium cenſeretur? qui audirent, vix crederent attoniti hoc benignitatis miraculo: ipſe qui ſuſcepiſſet, quàm extra ſe admiratus, ſine voce, ſine motu, imò ſine vitâ maneret, niſi miraculosè iuuaretur præ ſtupore, timore, gaudio, & amore, ex tantâ beneuolentiâ: cur ego dignè non vereor & admiror maius beneficium, cùm non ſemel dumtaxat, ſed frequentiſſimè, non mihi ſolum hoc fiat, ſed omnibus; in quo maius beneficium meum agnoſco. O quis te reciperet IESV amabilis in me intrantem, vt Pater tuus te excepit in cælum introëuntem, poſt tot cruciatus & mortem! nam omnium Angelorum ſanctitas, deuotio, gaudium, pompa, celebritas adhuc non fuit digna, non dicam tuâ Maieſtate, ſed nec tuâ humilitate, quâ vis in casâ mei

 cordis

cordis te arctare: da mihi tanto tuo exemplo, vt infra nihilum me humiliem. Qui non possum satis me humiliare præ tuâ humilitate, quomodo possum præ tuâ Maiestate & gloriâ? O quàm felix anima, quæ se humiliabit coram hoc Sacramento; quàm honorata erit! quomodo Angeli illam reuerebuntur & honorabunt, vt honorificè Dominum suum recipiat! Sancta Theresia non semel in Ecclesiâ nostrâ vidit fratres nostræ Societatis, cùm ad Eucharistiam accederent, sociari ab Angelis, pallium interim pulcherrimum & locupletissimum obtendentibus super capita ipsorum, vt honorificentiùs tamquam regiæ & sacræ animæ exciperent Christum: cùm verò alij accedebant ad communicandum, non vidit illud obsequium Angelorum: causa fuit minor humilitas deuotionis. Curemus itaque omni humilitate, deuotione, feruore, charitate, istum panem supersubstantialem quotidianum accipere. Si quotidie illum sumamus, quasi nullo alio die sumeremus: sic frequentissimè ad illum accedamus, ac si semel in vitâ accederemus: sic fiat quotidiana communio, quemadmodum debet fieri prima die vitæ, & vltimâ in hora mortis.

CAPVT XII.

Non vltra necessitatem indulgendum refectioni corporali.

ANgeli te expectant ad cœnam ſuam, ne ſatieris vt pecora cibis corruptis. Qui conuiua vocatus eſt, nihil domi ſuæ comedit: conuiua ad cælum inuitaris, ſaltem ne ſatureris in terrâ. Si ſatur cibis terreſtribus, non poteſt eſſe bonus conuiua etiam epuli terreſtris; quomodo poteſt eſſe cæleſtis menſæ? Saturitas impedit ſaporem materialium dapum; quantò plus impediet diuinorum guſtum? Lazarus ieiunus, qui nec de micis ſatiatus fuit, in cœnâ cæleſti accumbit; ſed excluſus epulo ille ſaginatus. Homines in conuiuiis continentur, à cibis aliis ſe reſeruantes edulio placidiori, quò inde ſaturentur: ô Domine, ſi ſatiabor cùm apparuerit gloria tua, illi me reſeruo, & abſtineo agreſtibus terræ eſcis. Spe opipari prandij vt meliùs fruatur, ieiunat interim conuiua: ius eſt, vt ſpe diuinæ cœnæ ſaltem abſtineamus. Memento, quòd te Chriſtus æquauit cum Angelis; & erit pudor comparem beſtiis te facere. Qui omnino non poteſt ſuam tollere infamiam, minuit quantum poteſt, & diſſimulat: pudeat nos, opprobrium caſus noſtri

à felici

à felici ſtatu per gulam commemorare quotidie, & quidem cum gaudio & appetitu. Si famem cæli haberes, & honorem aliquem, faſtidires terrena: circa quorum delectationem cùm neceſſe ſit ſumere cibum, perinde oportet te habeas ac ſi non adeſſet.

Conuiua Dei ad cœnam gloriæ es inuitatus: interim ad menſam accumbens Chriſtus ſit conuiua tuus, & abſtinebis, ſi cogites opus eſſe vt diuidas cum illo. Quidquid detraxeris victui, offer IESV. Phariſæi & Publicani inuitabant Chriſtum: tu Chriſtianus, nimium non erit, ſi facias idem. Qui alium inuitat, non ſuum guſtum curat, ſed conuiuæ placere, cui meliorem partem tribuit: ſic cùm ad menſam accedis, non arrideas palato tuo, ſed tantùm ſtude placere Chriſti voluntati: cui magnum guſtum facies, ſi tu nolis ſumere guſtum. Conſidera illum tribus diebus, quibus Mater ſua ipſum amiſit, vbi comederit: para illi conuiuium cum ſancto Matthæo. Vide Chriſtum, & Diſcipulos, cùm præ victus indigentiâ ſpicas vellebant: voca, & de tuo cibo diuidens, epulum fac cum Zacchæo. Intuere quadraginta diebus ieiunantem pro te; & ſi cum Angelis non vis miniſtrare, inuita cum Simone; & de abſtinentiâ tuâ recreabitur, velut de mensâ præparatâ ab Angelis. Potum petiit à Samaritanâ:

nâ: tu porrige de calice tuo. Sitio, clamat de cruce: poculum tuum illi miniſtra. O quis mihi daret ſel & acetum, & commutarem calicem cum Chriſto, ſuccurrens ſitienti de potu meo! quomodo in tam extremâ neceſſitate non tibi ſubuenirem ô Domine? nunc poſſum, & ſine dubio plus guſtabis hac meâ voluntate, & abſtinendi ſtudio, quàm ſi iucundiſſimum poculum oblatum tibi guſtaſſes, quàm inhumanus eſſet qui tibi non ſuccurriſſet? nunc poſſum, ſi non bibam vltra neceſſitatem. Quomodo ſitienti non ſubueniam? Intuere, anima deſiderantem IESVM paſcha manducare nobiſcum: comitare Apoſtolos, vt particeps ſis deſideratiſſimæ menſæ. Modeſtè & humiliter illic eſto: quære poſtremum locum, nec locum adhuc Iudæ eligas. Indignus es accumbere tali menſæ: ſede ad pedes ſocij tui proditoris; ibi etiam te inueniet humillimus IESVS. Recogita, quomodo manducaret tot annis cum ſanctiſſimâ Genitrice, & ſancto Ioſeph: interdum fortaſſe nollet multa comedere beatiſſima Virgo, & ab ore ſuo detraheret buccellas, vt daret amantiſſimo filio, cùm præ paupertate vtrique non ſufficeret: te priua aliquâ buccellâ, & da hanc eleëmoſynam Virgini, vt filium alere poſſit. Recordare, quomodo lactaret infantem IESVM amantiſſima Mater;

ter; adhuc pro te tunc ieiunaret Filius Dei, & dulcissimis vberibus aliquoties abstineret: tu pro illo particulâ victus saltem abstine, & offer Christo ardentissimâ charitate, quemadmodum lactabat illum beatissima Virgo: imitare, quantum potes, eius amorem. Hoc modo sanctis meditationibus suffocabis, & affectione erga diuina præoccupabis appetitum tuum. Desiderium desiderio expelletur, & gustus gustu. Plus forsitan extirpabitur gula, & tua expurgabitur mens meditatione lectionis, & sanctâ occupatione, quàm ieiuniis ipsis.

Si non te mouerit Christo placere; dignitas & vtilitas abstinentiæ deberet conuincere. Nihil magis spiritui auersum quàm immortificatio gulæ. Comede, vt alleues corpus, non vt oneres. Plerique cùm comedunt, magis grauant se, quàm alunt; cibum, qui leuamen vitæ deberet esse, faciunt pondus. Nónne turpissimum est, onerare & infarcire ventrem, vt aselli sarcinam, cùm nostra caro super Cherubim eleuata sit? Intra quem Regnum Dei, & sacrarium Spiritus sancti potest esse; quomodo tam vilis est, vt de stomacho suo faciat manticam, & mortuorum animalium tumbam? Qui templum Dei viui debet esse, qui ad diuinam vitam vocatus est; cur se deiiciet ad omnium abiectissimam plan-

plantarum? ſcilicet ad vitam mortuam, & cœnum vitarum. Plantæ, cùm tantùm ſit illis vita nutriri, omni ſenſu vacant. Tantumdem mentis perditur, quantum cibis afficimur. Quid indignius, quàm iactura vitæ Angelicæ & mentis? Si præcupidè edas, timor ſit tibi ne degeneres, non tam in pecus, ſed in arborem & truncum. Adam gulâ victus, ſtatim inſtar arborum foliis veſtitus eſt, quaſi vellet fieri arbor; in quam intromiſit ſe, fugiens Deum. Gula & nutritio non eſt vita propria irrationalium ſolùm, ſed inſenſibilium plantarum, quibus peculiaris vita eſt nutritio. Ideò plenus venter obturat ſenſus, inanit mentem, ad inſenſibilitatem traducens, impediendo vſum rationis, quæ poſt prandium nimiùm torpet; & contrahendo ſtatim ſomnum, in quo nihil omnino diſtat homo ab vlmo & platano: niſi quòd ſtatu ſuo hæc ferat fructum vmbræ; vita verò comedentium eſt vita dormientium, & vita dormientium, vita cucurbitarum iacentium. Inde qui minùs abſtinet, minùs rationi obediet, quippe inſenſibilior eſt: ſola vita arborum incapax imperij eſt. Nutritio ipſa non eſt in poteſtate animalis. Cùm increpamus cupiditates, & feras nonnullas, manſueſiunt, & cedunt magiſtris: at plantæ quæ tantùm curant ali, neminem audiunt, nec rationi pa-
rent.

rent. Eſt fex vitarum hæc vita, & remotiſſima ab animâ rationis participe; quantò magis ab ſpiritu Dei compote? Canis audiet dominum ſuum; ſed non audiet quercus nec ficus agricolam, neque ſatur benè audiet Deum. Adamo, vt contineret eum Deus in obedientiâ ſuâ, promulgauit primogenitam ieiunij legem, & vnigenitam illius feliciſſimi ſtatus; vt magis commendaret nobis amabilem abſtinentiam, quaſi quæ ſufficiens eſſet innocentiam cuſtodire, & reliquas dotes & virtutes; & quæ aptum redderet hominem ad audiendum Deum, eiq́ue adhærendum. Non alij nutrici confidit Dominus filium ſuum Adamum dilectum, & Beniaminum creaturarum, niſi ieiunio; in cuius manus fideliſſimas commiſit illum, vt nutritius hominis eſſet, & pædagogus obedientiæ. At fracto ieiunio, ſtatim Adam fugit vocem Dei, tam procul ab adhæſione diuinâ, vt non ſolùm ad Deum non vellet excedere, & quærere, ſed Deum quærentem ſe fugeret. Ineptus fit, qui abſtinere non curat: diuinæ familiaritati reſiſtet, & inſpirationibus ſanctis, abiunctus ab vberibus diuinis.

Quid Deo & ventri? quomodo Deus charum habebit eum, cuius Deus venter eſt charus? Quomodo, ô diuina Veritas, in eo habitabis, qui amentiſſimus idololatra eſt?

Stul-

Stultiſſimum fuit olim, quòd genu inclinarent iis quæ ipſi homines faciebant: quàm etiam ſtultum eſt, quòd tu intemperans homo inclines cor tuum his, quos deſtruis, ſaporibus & cibis, & qui te deſtruent? Quomodo cum Deo epulaberis, quomodo vitam cæleſtem ages, & volabis cum Deo ſuper pennas ventorum ad vitam immortalem, ſi gaudes earum rerum vitâ quæ hærent terræ, & fixæ ſunt radicibus ſuis ſolo, & ſunt ſemiſepultæ? Mortaliſſima eſt vita nutrientium ſe: vita enim plantarum eſt, quæ partim humatæ ſunt. Nutritores ventris augent mortalitatem ſuam, impinguando quod in ſe mortale eſt, facti mortaliores impediendo vitam æternam, contaminando mentem, & contrahendo animam, vt corporea ſolùm fiat. Adam violato ieiunio ſtatim mortalis eſt factus: tu mortalior quotidie fis, dum mortibus ſaginaris, & auidè nutriris mortuis animalibus, & conditis, vt in te humentur: at eò felicior eris, quò immortalior; eò immortalior, ſi minimo alimento indigere aſſuefias, & acerbo veſci. Tota noſtra vita in hoc mundo acerba eſt, amaritudinibus & laboribus plena: quare diſſonè reparatur & ſarcitur ſuauibus rebus? Comede ſolùm vt viuas: talis ſit cibus, qualis vita reliqua. Non viuis vt comedas; ſed viuis vt moria-

ris, & comedis ne citò moriaris. Celeriùs mors venit nimio cibo & delicato: cibus tantùm ſit medicina vitæ, non venenum & corruptio.

Satis ſit tibi condimentum fames tua, & fel & acetum Chriſti; qui propterea illud in cruce potauit, quoniam qui aduerſus peccatum præliatur, non debet vti rebus iucundis: coniunctio quoque hyſſopi cum ſpongiâ vim detergendi ſignificat, vt purgationis animæ forma daretur. Abſtinentiâ & acerbitare tergitur character diuinus, & purgatur ſancta animi puritas, vt Deo copuletur, & capax diuinorum fiat: nam ſi ieiunium pellit dæmones pertinaciores ab alieno corpore; quantò magis alliciet Deum facilem & benignum in corpus proprium? Si tanta ieiunij eſt gratia, vt illo purifices alios, te ipſum magis ſanctificabit. Quid diuinum ſpirat, qui ſpirat abſtinentiam & famem: ipſum corpus quodammodò eleuatur vi ſpiritus expediti. Ferrum graue eſt, ſed euadit leue ſpiritu magnetis: tu quoque ſi à Deo te ſuſpendas, alleuabit corpus tuum vigore ſpiritus, intellectuale & quaſi incorporeum reddens. rarefit quoque contextus noſtri corporis per abſtinentiam, vt animæ iam traluceant diuina; ipſaque commodiùs gubernabit illud, iam proportione ſibi conuenienti deuaſtatum & ſine cortice

pingui

pingui magis politum; nec enim magnum pondus idoneè se sinit tractari.

Denique abstinentia tantum bonum est, vt nulli rei non sit optima. Aliæ virtutes animam honestant; abstinentia & corpori & animæ salutaris est. Sancti, & Philosophi abstinentiores diu vixerunt. Homines cùm immortales futuri eramus, solùm oleribus & fructibus terræ in illo felicissimo innocentiæ statu contenti fuissemus: nunc quoque temperantia restituit homini aureum sæculum. Iuuat inedia salutem corporis; ipsa est medicina naturalis, ipsa medicina vniuersalis omnibus morbis idonea. Peritissimi Medici primum pharmacum cuiuis morbo inediam porrigi iubent: nam oppletio metropolis est morborum, & præcipuus mortis satelles. Omnes ferè iuuenum immaturas mortes ingluuies patrat. At si omnibus affectionibus corporis medetur inedia, animæ quoque vniuersos affectus sanabit. Elatas ceruices fames frangit, auaros cogit ad impensas, otiosos & desides ad operas instigat, luxuriosos castificat, iracundos mansuefacit. Si ergo omnibus vitiis resistit frugalitas, cùm est inuita; si cùm non est virtus, generat virtutes; quid restat, cùm virtus vera & sincera est, nisi quòd Deú animæ societ & in eâ stabiliat? Cum ieiuno Eliâ & Moyse, Deus gauisus est confabulari.

Verùm perinde vt ieiunium auerruncat & fugat dæmones, ita ſaturitas Deum. Niſi hoc vitium ableges, & virtutem temperantiæ in animo ſtabilias, in reliquis potes deſperare. Perinde erit, ac ſi canes moleſtos volens abigere pro lapide coniicias panem. Prior inteſtinus & ciuilis hoſtis ſuperari debet, quàm poſſint externi.

CAPVT XIII.

Quòd vitæ ratio ſit ſumenda frequenti diſcuſſione ſui.

RAró reſpiciunt homines vitam ſuam; ideò frequenter peſſima conſpicitur: plerumque nihil conſulunt de actibus ſuis, ad ſummum aliquando quid facturi ſint, ſed raró quid fecerint; cùm vix ſciant quomodo ſit benefaciendum, niſi conſiderent quid ſit malefactum. Ex præteritis damnis futura proſperantur. Mercatores noctu computant lucrum diurnum; & ſi detrimentum inueniant, alio die aliiſque rebus ſtatuunt reſtaurare. Domini rationem viliſſimarum rerum exigunt à ſeruis: quomodo anima humana, quæ cælum & terram ſuperat, ſine rationibus relinquitur? In diſpendio minuti æris ſcrupuloſi ſunt, & damna æterni lucri non curant. Reſpublica ſine Magiſtratu, vulgus ſcele-

ſceleratorum erit: incultus ager, ſeges tribulorum. Plus peccatum Adami cor noſtrum corrupit, quàm terram. Si conſcientiam non colas, per innumera vitia fructificabit.

Oportet, ô ſpiritus remiſſe, rationem tui exigere immiſericorditer, vt miſericordiam Dei conſequaris. Multi periclitati ſunt ob peccata occulta. Tenebris inuolutus eſt mundus: vix te noſces cùm te diſquiras; quid erit ſi nec te aſpicias? At ſi te ignoras, quid curas ſcire alia, imò & habere alia? nam etſi mundum poſſideas, & calleas vniuerſas ſcientias, fatuus & pauper eris, & viliſſimus; quia te non poſſidebis, qui præſtas rebus omnibus, & per quem poſſidebis omnia: & te non poſſidens, nil poſſidebis, nec ſcies niſi abuti omnibus, & errare. Solus ſapiens, diues: pretioſus eſt qui ſe tenet, vilem agnoſcens, & inuenit & contrectat vilitatem ſuam. Equum, quo quis vtitur, vult noſſe; armenta & pecora vult numerata habere; & ſe ſolum ignorare, & ſine numero peccare. Cur tam hoſtis ſui eſt homo vt nec reſpicere ſe velit? At ſi te odiſſe vis cum fructu; quæſo, te oderis, horrendo te, non obliuiſcendo. Ex reſpectione tui te horrebis, ex horrore te corriges, ex correctione gratus Deo eris.

Tametſi nolimus diſcutere nos, nihil inultum Deus permittet. At ſi noſmetipſos diiudi-

iudicaremus, non vtique iudicaremur: dum iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. O Veritas misericors, quæ nos reos in te nostrimet delegas iudices, quid clementius? O magna misericordia, quòd humano nostro iudicio contenta sit iustitia diuina. Si quis accusatus ob facinus patratum, expectaret iudicem à Principe designandum, qui causam nosset; quàm cupidus & sollicitus esset, vt aliquis propinquus sibi, aut patriâ, aut familiaritate, iudex deputaretur? quantoperè gauderet si consanguineus aliquis esset aut amicissimus? Vide sortem tuam, & benignitatem diuinam, qui te ipsum iudicem tuimet vult esse. Si duo tribunalia alicui reo proponerentur, vnum seuerissimi hominis & extranei, & in quo inclementissimarum legum praxis esset, alterum mitioris & cognati sui, & in quo leges vigerent minùs pœnales; si iudicari & damnari vellet in illo rigidissimo, quid ab amentiâ aut desperatione talis electio distaret? O quanta desperatio & amentia hominis, qui in tribunali, non dicam vbi cognatus & amicus, sed ipsemet homo reus est Iudex, nolit se conuenire; sed in iustissimo & acerbissimo velit condemnari, vbi Deus seuerus actor, & offensus erit iudex! Si criminis tui alteruter arbiter ad optionem tuam designaretur, aut

complex

complex tecum in eâdem culpâ, aut accuſator tuus & pars offenſa, an eligeres huius iudicium? non complex tuus, ſed tu ipſe, aut Deus offenſus iudex tuus poteſt eſſe, & neceſſe eſt vt ſit punitor. Impoſſibile eſt vitare condemnationem & iudicium aliquod: aut te diiudica, aut Dominus te ad pœnam iudicabit ſeueriſſimè. Ne igitur contemnas iudicium tuum: nam ſic fugies diuinum, ne ibi damneris.

Nullius rei temporalis maior ratio tibi ſit, quàm vt à te rationem exigas; nec eſt aliud magis rationabile. Si alios reformare volumus; cur nos volumus relinquere deformes & iniquos? Saltem bis in die voca te in ius, & rigidiſſimè te iudica, velut ſi in tremendo die vltimi iudicij eſſes. Si tunc, cùm omnes homines trepidi, expauentes & horrentes ante tribunal Chriſti, eſſent iudicandi, ſolùm tecum tam miſericorditer iudex ſe haberet, vt te ſepararet à turbâ totius generis, & nollet te iudicare & damnare; ſed contentus eſſet, vt te diſcuteres hoc pacto, vt ſi tu ipſe temet iudicares & punires ſeriò, ſtaret tuo iudicio; ſed ſi negligenter, iterùm reſtituendus eſſes ad maſſam ceterorum, vt ad ſupplicium rigidiſſimè iudicareris; quibus gratiis æſtimares hunc fauorem Chriſti? quantâ ſollicitudine inſpiceres & ſcrutareris te, nec vllo mo-

do tibi benignus eſſes? Tantumdem tibi modò eſt conceſſum: age in examinibus quotidianis & confeſſione cauſam Dei, gloriam eius ſeriò quærens, & confuſionem tui procurans. Conſidera inde Chriſtum terribiliter iudicantem reliquos homines, intimantem extremam damnationis ſententiam, & aliunde crucifixum pro te, & te ſolum qui diſcutias te ipſum ante pedes Chriſti in monte Caluariæ, cum matre IESV, Ioanne & Magdalenâ lacrymantibus, clamante & lacrymante quoque ipſo dilecto IESV, Pater ignoſce illi, quia neſcit quid fecerit. Ita quoque cogitatione ad Confeſſorem accede, cum ſpe veniæ, ſi tibi non parcas; conſiderans Ieſum, cùm nihil tuo ſupplicio, & peccatis attentus erat, niſi ſollicitus de eorum veniâ, de tuorum peccatorum numero & magnitudine curam deponens, ſolùm indulgere optans, quia commiſit tuæ fidei examen & diſcuſſionem eorum & vindictam. Eſto fidelis Chriſto, & nihil inultum tibi tranſeas; ſic Chriſtus fideliſſimus tibi in omnibus tibi parcet.

Statue primùm coram te ſortem, cuius rationem reddere teneris; omnia ſcilicet beneficia diuina: deinde diſcute abuſum eorum, & ingratitudinem: demum humiliare, dole, lacrymare exiguos etiam defectus; & viriliter

viriliter cum gratiâ Dei propone non relabi in æternum. Firma hoc pactum tuum, vt humani contractus firmari ſolent, primò coram teſtibus; renoua propoſitum coram Angelis, & Sanctis; deinde præſtitâ cautione vel vadimonio, beatam Virginem, & Sanctos deuotos voca & deſigna fideiuſſores, item adiiciendo pœnam. Statuas tibi, ſi relabaris, ſpontaneum aliquod quod tibi moleſtum ſit; contende ſemper in melius: nam ſi gaudium eſt Angelis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente; cur non erit lætitia ſuper iuſto in melius quotidie contendente? Ne intepeſcas in hac diſcuſſione tui, quæ clauis eſt totius feruoris. Tepiditas multorum Religioſorum ex huius exercitij tepore venit: hinc plures parum feruidi, hinc viri diu pij, miſerè poſteà defecerunt, quia ſuperficiali quodam dolore & examine contenti manebant; & quod hac horâ plangebant, ſequenti optabant.

Quotidie bis renouas & iuuas vires corporis refectione corporali: non decet minùs renouare vires animæ & propoſita tua, diſcutiendo te; imò non bis, ſed paſſim ad ſingula opera conſidera, an benè vel ſecus feceris. Deus qui non poteſt errare, ſingula opera ſua ſtatim ac fecerat, conſiderabat & examinabat. Fecit lucem, ſtatim examinans vidit quòd eſſet bona. Fecit luminaria, ſtatim

ſcrutatus eſt,& vidit quòd eſſent bona. Quotidie operum ſingulorum examina fecit, deinde vniuerſale omnium, cuncta perpendens, & vidit, quòd eſſent valdè bona. Sic tu ſingula tua opera examina, deinde omnia ſimul. Si non feciſti benè, in diſcuſſione tuæ conſcientiæ emendabis, vt deinceps facias meliùs. Moyſes in ſinu ſui pectoris manum mundauit, quam inuenit leproſam. Hæc diſcuſſio ſeria officina eſt virtutum: ibi timor Dei, ibi humilitas, ibi cognitio ſui, ibi compunctio, ibi perſeuerantia, ibi feruor, ibi prudentia cuditur. Inſidiare præcipuè alicui vitio, cui moleſtus & importunus ſis, donec penitùs extirpes: hac arte paulatim omnia euellere cura.

CAPVT XIV.

Quomodo erga alios debeamus affici.

HÆc ſit interdiu occupatio tua, in omnibus operibus tuis etiam bonis te accuſare, & in operibus alienis etiam malis excuſare alios. Non eſt conſcientia vt vultus; alienas facies videmus, non noſtram; ſed conſcientiam noſtram videmus, non alienas: quare ſolùm nos diiudicare & damnare debemus, & poſſumus. Si cùm tuam conſcientiam tu ſolus cernere valeas, nihilominùs non

non potes diſcernere plura opera tua, an bene vel malè facta ſint, an conſenſum præſtitiſti, vel ſecùs; cur audes iudicare alios, quorum corda abſcondita ſunt, niſi ſoli Deo? Si tuam mentem non vides, quomodo iudicas alienam? Si tua non potes diſcernere, quomodo audes decernere de aliis? Si tibi non attendis, quare appendis reliquos? Sed plerumque qui in foro otioſi ſunt, murmurant, & detrahunt aliis; ſic qui ſuæ animæ non habet curam, iudicat alios. Experientiâ iam oportebat didiciſſe, quàm ſæpe fallantur iudicia noſtra. In rebus corporalibus, & iis quæ tantùm habent extrinſecam ſpeciem & colorem, ſæpiſſimè decipiuntur ſenſus; quantò faciliùs fruſtrabuntur in iudicandis humanis cordibus, quæ non percipiunt, quæ à libero gubernantur arbitrio, & in quibus tot miracula paſſim operatur ſecretò gratia Dei? Quamuis conſpicua videantur argumenta ſiniſtræ ſuſpicionis, non oportet iudicare ſiniſtrè, quia potes falli. Socij ſancti Bonifacij non irrationabiliter, ſed ſufficientibus indiciis ex vitâ præteritâ, ſuſpicati ſunt fuiſſe occupatum cum meretrice, dum quærebant illum; at ipſe interim æſtuans amore Dei, patiebatur atrociſſima tormenta pro Chriſti nomine. Tam fallax fuit iudicium veriſimile; quantùm decipieris improbabilibus tuis ſuſpi-

ſuſpicionibus? Is qui poteſtatem habet ſuper alios, & tenetur iudicare, non debet damnare niſi conſtet culpa euidenter; & in dubiis reus abſoluitur: cur tu ſolâ opinione tuâ incertâ audebis damnare eum qui melior te eſt, & à quo iudicandus es?

Si diligeres alios, vt Chriſtus iubet, non iudicares illos: charitas operit multitudinem peccatorum. Ideò non te iudicas, quia amor proprius te inclinat, vt excuſes tua: quare ſi amor tibi eſſet fratrum, non iudicares, ſed excuſares illos. Chriſtus iudicaturus hominem, factus eſt ipſe homo, & induit humanitatem: tu quoque ſi iudicare aut reprehendere alium vis, indue illum, & ita cum illo facias, vt velles tecum fieri. Hoc ſit primum charitatis opus, vt non offendaris in fratre tuo: alterum eſt, vt non offendas illum; tertium, vt iuues in omnibus: tamen quia non diligis, ſæpè deficis in primo officio, & iniuſtè offenderis adhuc innocentibus, & faſtidis plerumque eos qui grati ſunt Deo. Vbi eſt charitas Dei, vbi eſt amor IESV, ſi poſſunt tibi diſplicere ij, qui placent IESV, & amici Dei ſunt, & placent pluſquam tu peccator. Si amares Deum, & eius immenſam bonitatem, omnes propter bonitatem amares; amares bonos, quia boni ſunt; amares malos, quia boni eſſe poſſunt. Non tantùm in pretio eſt admi-

admirandum aliquod artificium, ſed & materia ex quo fieri poteſt. Ex malis fiunt boni, oportet non faſtidire illos: hoc eſt amare omnes propter bonitatem, hoc eſt amare omnes in Deo, cùm amamus propter illud quod non poteſt amari ſine Deo, vt bonitas, iuſtitia, virtus.

Si bonitatem Dei amares, omnes amares in Deo, & velles vt omnes Deum amarent, & ad hoc iuuares & ſollicitareris. Diuerſus eſt zelus amoris humani & diuini: bonitas humana finita & exigua eſt, & non ſufficit omnibus; nec poteſt ſatisfacere multis, quin ſingulis minùs reſpondeat; ideò zelus hominum eſt, ne alij ament, quod quiſque diligit: at quia bonitas Dei eſt infinita, & plus quàm ſufficiens omnibus, & amor noſter limitatus vt tantæ bonitati nequeat ſatisfacere; idcircò zelus diuinus eſt, vt ceteri etiam ament illam, & approbent noſtrum amorem, & coadiutores ſint, vt ſoluant, & magis ſatisfaciant bonitati, quam æquare non poſſumus vllo amore. Impudenter amas Deum, niſi velis vt illum ament omnes: nam debes amare plus quàm te: te autem, cùm peſſimus ſis, vis vt omnes ament; cur optimo Deo minùs deſideras?

O infinita Dei bonitas, qui me peſſimum & vltimum peccatorem tantoperè amaſti, vt
non

non contentus quòd me amares, etiam volueris, vt me amarent omnes, & hoc præceperis; cur non desiderabo ego, vt omnes te ament, & illud vbique curabo? imò obligasti omnes tuo præcepto & sanguine, vt non minori modo me diligerent, quàm quemadmodum tu dilexisti me, & quisque diligit se ipsum. Da mihi, vt etiam hæc exempla amandi seruem, vt ego amem omnes. Tu dixisti: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. & iterùm: Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. Tu Domine amasti me, antequam te diligerem: tu Domine amasti me, non propter vtilitatem tuam, sed meam: tu amasti me summo amore, nam maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis: tu amasti me amore perseueranti: tu es ille, qui cùm dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Hæ sunt leges, quibus me amasti; & debent esse regula, quibus amem alios. O anima, disce amorem ab amore Christi, & dilige velut vitam tuam quos dilexit Christus plusquam vitam suam; & in illis vult à te diligi, & coli.

Si Christus æger in lecto (non reputabit indecentiam cogitari languentem pro bono nostro, ille qui verè languores nostros tulit pro salute nostrâ) aut famelicus esset, &

alius

alius pauper esset in alio lecto ęgrotans etiam, & laborans fame, & consuleres ipsum Christũ, vtri priùs subueniri vellet an sibi, an pauperi; credo piè responsurũ, quòd pauperi: nam & ipse Christus auferret cibum ab ore suo, vt pauperem aleret. Christo igitur in paupere serui & cole: si operâ tuâ non potes, saltem oratione, & compassione; non tantùm in necessitatibus corporalibus, sed multò magis in spiritualibus. Eleëmosynā factam corpori, quod studet affligere Deus, tantoperè æstimat, vt pro illâ promittat cælum, nec aliam causam absoluendi in tremendo die iudicij assignet; quantò maioris faciet eleëmosynam factam animæ, pro quâ mortuus est? O charitas Dei infinita, ô amantissime IESV, qui posuisti animam tuam pro peccatoribus, concede mihi, vt diligam animas eorum, quemadmodum tu dilexisti. Exemplum amoris tui sumam, vt amem quos tu amasti, non exemplum amoris mei; nec diligam proximũ, sicut me ipsum amaui, nam malè diligam. Me nesciui diligere; quomodo diligam alios? Quomodo me potui diligere, qui dilexi voluntatem meam, qui dilexi iniquitatem? Sed diligam proximum, sicut me debeo diligere, desiderando illi voluntatem tuam, & maiorem gratiam; vt omnes ardentissimè seruiant tibi, & adorent in spiritu & veritate.

IOAN-

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII
EX SOCIETATE IESV

DE ADORATIONE IN SPIRITV ET VERITATE

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

Quàm ingrati ſimus Deo.

QVAM infeliciter noſtrum cor ſollicitant beneficia tua, ô Felicitas Beatorum, vt commoueat nos ad beneuolentiam paruula beneficentia etiam peſſimorum hominum, imò ferarum, & non ſtupeamus & deficiamus amantes immenſam beneficentiam naturæ tuæ beneficæ! Quomodo hoc fit; quòd ſi homo feciſſet, putaremus ingens beneficiũ, & eo ipſo quòd Deus fecerit incomparabiliter plus multo, nõ æſtimamus bene-

benefeciſſe, nec gratos eſſe curamus? An naturam ſuam perdit aqua quòd in mari ſit, non in exiguo poculo? an amittet naturam beneficij, quòd Deus ſit auctor, cuius natura eſt benefacere? Potiùs credendum eſt, aquam eſſe quod hauritur è pelago. Calórne, properea quòd ſit in igne, putandus eſt non calefacere; ſed ſolùm ille quòd ſit in alienâ & violentâ materiâ? efficacior eſt ardor ignis, & magis fouet quàm calor ligni: ſic munera Dei beneficentiora ſunt, quàm hominum, quia Dei ſunt. Bonitatis natura eſt benefacere, ſicut ignis calefacere. In hominibus languidior eſt beneficentia, quia ab eorum naturâ aliena, ſicut & eorum propria ſolùm eſt indigentia. Purior eſt aqua in fonte, quàm in riuis: puriora ſunt beneficia Dei, quàm hominum, qui plerumque corrumpunt naturam beneficij. Cur igitur munera amittent priuilegium & reuerentiam ſuam, quòd fiant à Deo; quæ ſi facta eſſent ab vili quolibet homine multò minora, niſi grati eſſemus, non auderemus ſecurâ fronte eſſe coram hominibus, ſed erubeſceremus confuſi, vt adhuc noſtrimet nos puderet, nobiſque videremur eſſe ſine honore infames; & tamen quia ſunt facta à Deo, impunè ſumus ingrati, atque coram Deo & Angelis audemus ſine pudore comparere. Cur dona, quia à Deo veniant,

 infe-

infeliciora ſint & deterioris conditionis, cùm ea ſolùm ſeruent omnes conditiones benefaciendi, & feliciſſimè nobis ſubueniant? Eſtne iſta beneficij infelicitas, factum fuiſſe à felicitate ſummâ?

Cur non amamus te Domine, qui creaſti penitus nos; & grato animo ſumus erga latrones, quia non penitus ſpoliarunt nos, & erga canes adhuc, quia cuſtodiunt noſtra? eum, qui in neceſſitate aliquâ ſubuenit, amamus; & non liqueſimus præ amore tui, qui dediſti eſſentiam & vitam creando nos, cùm nihil fuimus. Quæ maior neceſſitas & penuria, quàm cùm nihil habebamus, imò nihil eramus? Si Deus tunc ſubuenit nobis, donando vitam & eſſe; cur non meminimus tantæ eleëmoſynæ, cùm gratificemur ei, qui exiguum ſubſidium vitæ præſtitit? Anne maior miſericordia cenſebitur opitulari quo viuamus, quàm dare ipſum viuere? Eò maiora cenſentur beneficia, quò opportuniùs conferuntur pro indigentiâ maiori, & quæ vltrò dantur ſine poſtulationis aut deſiderij pretio. Quæ maior indigentia, quàm nihili, quæ ſumma egeſtas eſt? Summum igitur beneficium Deus fecit, ſummo amore dignum, qui occurrit tantæ egentiæ: ſummum beneficium eſt quod tam vltrò conceſsit, cùm ex nobis nihilum præceſsit. Quantò quis magis

eget,

eget, etiamſi parum donetur, pluris æſtimatur, quàm cùm plus donatur minùs indigenti: tu Domine, cùm ſummè egebamus in nihilo, non parum dediſti, ſed totum ipſum quod ſumus.

Ad calculos veniant omnia hominum beneficia; & quia longum eſſet recenſere ſingula, conſideremus illud, quod omnium gentium iudicio maximum celebratur, & vltra omnem gratiam eſſe, atque conferamus cum minimo beneficio diuino creationis. Clamat & docet natura, nullam gratiam parem reddi poſſe parentibus: at hi quid dederunt? fœtidum corpus, obnoxium peccato, morbis, & omnibus miſeriis vitæ huius, vt iam quodammodò meliùs ſe gerant parentes erga vermes fœtidos, quàm erga filios: nam illos creant non contaminatos culpâ, nec obnoxios iræ diuinæ; filios verò gignunt maledictos, iam peccatores, dignos morte & carcere. Quomodo, Domine, immemores tui ſumus, & erga te impudentes, cùm totum noſtrum eſſe dediſti, corpus in principio idoneum, purum, & innumeris dotibus decorum, animam excellentiſsimæ naturæ, puram, ſpiritualem? Parentum beneficium non magni illis ſtetit; nam de ſuperfluis ſibi tantùm impertierunt nobis non totum corpus, ſed particulam ſpurciſsimi ſtercoris, &

 ſaniem:

ſaniem : tu Domine totos nos dediſti, totum corpus, totam animam puram : quod beneficium non minori tibi ſtetit quàm omnipotentiæ tuæ viribus. Illud adhuc quod à parentibus habemus, id nobis non dederunt, ſed tu per illos : illi ſolùm de ſe dederunt obligationem culpæ & auſpicium miſeriarum. Quod parentes dederunt, non fuit propter purum amorem noſtri, ſed propter turpem voluptatem ſuam : tu Domine raptus amore noſtri, nos creaſti. Parentes fortaſſe inuiti nos produxerunt, qui ſæpè nolunt generare : non fuit officium amoris ipſorum, vt nos gignerent, & non alios, quia nec in poteſtate nec in electione eorum fuit : tuus Domine amor me creauit, & non alios ; electio tua fuit : tu Domine conſpiciens innumeros homines quos creare poſſes, & tibi meliùs ſeruirent, me miſerum nullis meis meritis elegiſti ; nec impediuit amorem tuum, præuidiſſe mè peccaturum aduerſus te pluſquam omnes, & futurum omnium peccatorum ſceleſtiſſimum & maximum, & magis ingratum, quàm Lucifer primogenitus peccati, & Iudas venditor Filij tui, & Antichriſtus eius aduerſarius.

En Domine, in vno beneficio tuo non tantùm me totum debeo ſemel, ſed multipliciter me debeo : quomodo alia ſoluam ? Me

totum debeo tibi, quia me dediſti totum: me totum debeo, quia in me impendiſti tuam omnipotentiam: me totum debeo, quia non dediſti inuitè: me totum debeo, quia dediſti vltrò: me totum debeo, quia dediſti amando: me totum debeo, quia dediſti eligendo me inter infinitos: me totum debeo, quia dediſti præuidendo me ingratiſſimum ſuper omnes peccatores. O Domine, cui toties totum me debeo ob vnicum beneficium, præſta vt ſaltem partem meam tibi ſemel reddam ob infinita beneficia: præſta, vt cor meum tibi offeram: cumque non ſemel hoc beneficium vnicum & multiplex feceris, ſed continues ſemper, & augeas quotidie conſeruando, totum me quotidie infinities debeo: infinities cor meum accipe, non propter bonum quod in me efficit beneficium tuum, ſed propter bonum quod in te efficit vt facias beneficium mihi, & colligo ex beneficio tuo. Si igitur tantum eſt minimum hoc beneficium tuum, vt toties propter illud me debeam; quid propter redemptionem, quæ tantò excedit creationem, quantò Deus excedit hominem? In creatione me dediſti mihi, in redemptione te dediſti, & me reſtituiſti.

CAPVT II.

Quòd ſint ſine numero beneficia Dei.

BEnedic adhuc anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius, ſiue in inimicos tuos, ſiue in amicos; ſiue in Angelos, ſiue in pecora campi; ſiue in Beatos remunerando, ſiue in dæmones puniendo; omnes retributiones Domini, propria tua beneficia ſunt. O Deus, quàm immerſus ſum beneficentiâ tuâ! Quidquid agis, beneficium eſt, & illud meum beneficium eſt. Quod agit lumen, lumen eſt; & lumen quod vnius causâ accenditur, non ſolùm illum, ſed omnes illuminat aſtantes: ſic tu, ô lumen Veritatis, ô natura bonitatis; & ideò benefica, nihil potes agere, quod non ſit beneficium; & beneficium quod vni confers, non ſolùm illi, ſed omnibus conferre eſt neceſſe. Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt deſcendens à Patre luminum; quia velut lumina, tua dona diffundis; quia ſine diminutione tui communicaris omnibus, & pro omnibus. Lumen integrum diſtribuit cunctis lucem: ſine facis iacturâ accendi poteſt alia. Quidquid iaculatur ſol, lux eſt; omnes per illam videre poſſunt, niſi claudant oculos. Quidquid efficit

efficit Deus, beneficium eſt, per illud omnes ſibi prodeſſe & iuuare poſſunt, niſi ſint inſipientes & maligni. Semper munera tua, Domine, comitatur ardens amor tuus, ſicut lucem calor: hoc eſt immenſum pretium tuorum donorum, quòd ſint obſides & pignora amoris tui: licet lateat viſum, patet tamen in effectu benefico. Nam lucem etiam, quam ſpargit ſol, quamuis ſolùm videamus, & non calorem; ſemper tamen calor cum luce eſt.

O Pater luminum, quantas tibi gratias agere debeo pro vniuerſis vniuerſorum beneficiis, teſtibus amoris tui, quem præcipuè exoſculor & adoro in operibus tuis! Quis non ſtupeat ingenium tuæ bonitatis, vt omnium ſit vnum beneficium, & vnius ſint omnia beneficia; vt priuata ſint communia, & communia priuata? Omnia naturæ opera, omnia mirabilia gratiæ, omnes præſciti, omnes beati, beneficia mea ſunt. Omnes proſperitates, omnes calamitates hominum, munera tua ſunt, quibus me donas & amas. O homo ingrate, nónne diligeres Deum toto impetu cordis, ſi te reum inferni, mortuum in peccato graui, non damnaret; ſed alium hominem meliorem te crearet, & loco tui ſufficeret, vt pœnas inferorum pateretur pro te? Plus fecit Deus: taceo quòd ipſe in ſe culpas

noſtras ſuſcepit, moriens pro nobis; illud nunc ſtupeo, licet minus ſit ſine comparatione, quòd plures voluerit damnare & non miſereri, vt te ſaluaret: nam ſi pauciores damnari videres, minùs timeres, & fortaſſe damnareris: ſi vnus aut alter ſolùm damnaretur, nihil ferè tu timeres; & quod certiùs de te potes præſumere, tu damnareris: ſi nullus damnaretur, nihil timeres; & potes putare quòd tu ſolus damnareris, aut, quod peius eſſet, multò plus peccares, & nihil Deum vereréris. Igitur cruciatus & infernus tot hominum, beneficiũ meum eſt. O lumen cordis, quantus lucet amor electorum tuorum? Animalia feciſti propter homines, & homines damnas propter alios homines, quos ad ſalutem elegiſti. Angeli ſeruiunt hominibus, imò tu ipſe factus homo: quid mirum, ſi velis etiam vt homo ſeruiat homini? Si ad commoditatem vitæ temporalis permittis, vt homo ſeruiat homini, mancipium hero: ad conſecutionem vitæ æternæ, & augmentum gloriæ, præſcitum oportet ſeruire electo. Ecce ſpiritus ingrate, ſi tantum malum pœnæ in aliis, bonum tuum eſt; bona quoque aliena, beneficia tua etiam erunt.

Tali arte architectatur Deus opera ſua, vt ſingula ſint vniuerſorum bona; & ipſa pœna damnatorum tam bona cũctis eſt, vt ipſis damnatis

damnatis bona ſit: nam cum illâ non habent malitiam ſuam meram, ſed ſentiunt iuſtitiam diuinam, quæ optima eſt. Tam beneficus Deus eſt, vt ipſa damna vertat in beneficia; & quod plus eſt, ex ipſis malis culpæ, quæ ſola mala eſt, extorqueat bona, & interdum maiora bona. Tam potenter, ô Domine, mihi facis beneficia, vt ex peccatis, vbi non potes, nec facis, (nam non potes facere illa, nec iuuare vt fiant) maiora beneficia inde facis & potes. Ex peccatis calles bona immenſa elicere, & virtutes. Lumen in corpus obſcurum & denſum impingens, in quod nequit agere, ibi reflexione augetur duplicatum, non deperditur lumen; nec vmquam deperditur, & vacat beneficentia tua. Ex peccato, vbi nihil eſt benefactum, maius meum beneficium effeciſti, incarnationem Filij tui decernens. Tam ex peccatis meis quàm ex alienis ſcis Domine peritè benefacere mihi: quando audio ſcelus ab aliquo patratum, doleo fratris malum; ſed inde tibi gratias ago, quia ſpero maiorem miſericordiam tuam, aut illi, aut mihi. Gratias tibi ago, quia inde præparabis magnum beneficium mihi, niſi ego fiam cæcus nolens lumen videre.

Benedic iterùm anima mea Patri luminum, & noli obliuiſci omnes retributiones eius: nam omnes ſunt illius munera; etiam

illa beneficia, quæ ab hominibus tibi videntur venire, & accipis ab illis: nam si mala & dura, quæ tibi infligunt homines, debes putare venire à Deo; cur bona non putabis ab illo venire, cuius natura bonitatis est, & ad benefaciendum prona? Omne lumen cæli, licet iaculetur illud stella paruula, & luna cùm noctu illuminat, quamuis sol non videatur, lumen solis est: sic quodlibet bonum, & beneficium etiam factum ab homine, bonum illud à Deo est, & beneficiũ illud fulgur bonitatis eius. Hoc vnicum est solatium humanæ vitæ inter tot miserias, quòd nihil possit fieri nisi à Deo; & quidquid facit Deus aut permittit, non potest non esse beneficium iuxta naturam bonitatis: & quodcumque beneficium fit, id à Deo fit; & quidquid à Deo fit, illud est beneficium meum factum mihi. Dolores corporis, & miseriæ vitæ, cùm patior ego aut alius, fames communis, morbi, pestes, omnia sunt mea beneficia, ô Domine, qui propter bonum meum affligis alios. O Deus, quantum tibi debeo, qui vt ego pauperculus acciperem sanctam aliquam inspirationem, non dubitas ipsos Reges & mundi Monarchas occidere; nec attendis tot Regnorum lacrymas & calamitates, vt ego inde aliquid addiscam. Pluris æstimas quòd sanctum quid rusticus contritus cogitet,

tet, & ſapiat, quàm vitam & capita Regum aliquorum coronata, ac populos interdum integros. Da Domine, vt pro omnibus tibi gratus ſim, & amem pro me, & pro aliis, in omnibus operibus tuis, vt tu in omnibus beneficiis tuis me amas.

CAPVT III.

Dei amor patet infinitus in redemptione.

O Amor infinite, quomodo exhauriris in benemerendo de me, cùm nec tibi, ô Deus omnipotens, reſtet potentia quâ maiora opera pro me poſſes facere, nec ſapientia ſit reliqua quâ poſſes excogitare, nec voluntas poſſibilis quâ poſſes optare! Nullum enim præſtantius remedium noſtri generis excogitari aut eſſe potuit, quàm incarnatio Filij Dei, quod fuit infinita miſericordia. O immenſa beneficentia & amoris exceſſus, cui ceſſit omnipotentia diuina! viciſti Dei artes, & vota illa ſacroſancta & infinita quaſi limitaſti; quomodo non vincis infirmitatem meam, ſuſpendis cogitationes meas, & limitas deſideria mea, vt nihil coner, cogitem, velim, niſi te? Filij, quos enutriſti Domine per creationem, te ſpreuimus: quomodo, quos inſuper honoraſti, & exaltaſti vſque ad conſortium tuæ Maieſtatis, te ſpernere poſſumus,

ſumus, & non amare; qui nos amando, ſpreuiſti te vſque ad conſortium vilitatis noſtræ? O Domine, quantum ſolatium habeo in hoc redemptionis beneficio, cùm te video afflictum & noſtræ miſeriæ ſocium, & amatorem! nónne alio modo redimere non poſſes, quamuis minore iuſtitiæ rigore? nónne poteras creare excellentiſſimum Angelum, excellenti gratiâ præditum, qui pateretur ſaltem inferni dolores? nónne poteras ipſe, ſeruato ſtricto iuſtitiæ tuæ iure, ſine tot cruciatibus? At vt totum noſtrum occupares amorem, id feciſti. Fortaſſe, ſi noſter Redemptor non fuiſſet, qui Creator noſter; ſed alius Redemptor, alius Creator eſſet; plus amaremus Redemptorem noſtrum quàm Creatorem: propter eà tu qui noſter Creator es, voluiſti Redemptor noſter eſſe & Saluator, & totum noſtrum amorem in tuo corpore pati; atque vt euidenter pateret tuus amor, non ſufficientiam redemptionis & æqualitatem attendiſti, ſed refusè & exundanter, vt in eo videremus amorem, qui modum neſcit.

Qui omnia feciſti in numero, pondere, & menſurâ; cur tu auctor naturæ, in quâ nihil ſuperfluum & ſuperabundans feciſti, in redemptione quaſi turbaſti omnia? Extra te & morem tuum abſtractus, nullum numerum obſeruaſti cruciatuum, nullum pondus pretioſi

tiosi Sanguinis tui attendisti, nullam mensuram satisfactionis necessariæ, sed superfluente Cruore tuo superabundanter redemisti, sine mensurâ omnia faciens. Certè quia arbiter tanti operis immensus erat amor, & in hoc opere voluisti velut visibilem amorem tuum facere, cùm nos increduli non crederemus ex aliis operibus & beneficiis. Sed iam quoniam hoc voluisti, non es alius atque anteà eras: ordinem seruas in omnibus operibus tuis; mensuram quoque hîc seruasti, sed in eo quòd fecisti omnia sine mensurâ, quia amor tuus sine mensurâ est, nec aliter adæquatio esset. Sic video hîc infinitatem tuam, cùm sine modo & proportione te hîc geras. Hoc beneficium euincit meum amorem, quia conuincit te amantem esse: ex ceteris beneficiis coniicio te amare, in hoc video. Cetera beneficia non obstant, quin aliquis putet sine minimo adhuc amore facta; de hoc nemo potest suspicari, nisi cum amore immenso effectum. Cetera etiam si fierent non amando, indemnis Maiestas esset tua, & saluum decus diuinum: istud non censetur consentaneum, seruatâ auctoritate diuinitatis factum sine amore fuisse. Cetera facta absque dilectione, digna etiam essent laude & reuerentiâ: at istud, si non fuisset amoris causa, indecorum videretur, non dicam Deo,

Deo, ſed homini, dignum vituperio & contemptu. At quia impoſſibile eſt, te facere indignum aliquid, euidentiſſimè me cognoſco amari. Regium eſſet, etiam eos qui non amarentur alere, ſeruare, locupletare, & quiduis benefacere; dignum eſſet id Maieſtate ſupremâ: at ſi Rex ſummus ſe ad vilia deiiceret, cum lixis, coquis, & ſeruis ſtabulariis conuerſaretur, conueſceretur eodem habitu indutus; quis non contemneret, & inſanire putaret? ſolùm illum excuſaret vulnus amoris, ſi corde perculſus ad tempus id feciſſet, vt artificio illo amatæ perſonæ amorem conciliaret, aut aliquid iſto ſtratagemate in obſequium dilectionis tentaſſet. Hoc priuilegium amor habet, quod ipſi Philoſophi fatentur, vt infamiam numquam contrahat, & omnem notam aboleat eorum, quæ ſi facta ſine amore eſſent, turpia & indecentia putarentur; amor tamen vertit in merita, & infamiam transformat in gloriam. Nihil Domine indecorum tuæ Diuinitati facere potes: quare omnia feciſti me amando, cùm exinanitus auctoritate tuâ ad viliſſimæ creaturæ conſortium te demiſiſti.

Hoc euidentiſſimum pignus amoris diuini ſerua anima in corde tuo, humilitatem diuinam; quæ ſumma gloria eſt ex prærogatiuâ amoris. Amor excuſat Maieſtatem Dei; amor

exaltat

exaltat humilitatem Dei. Amor hic extorquet amorem meum: ignis ignem accendit, amor amorem ſuſcitat: amor tuus, ô Domine, me accendat ad amandum te, ignem veniſti mittere: ſed numquid Domine non poteras abſque aduentu tuo & incarnatione mittere? quid opus erat, vt fieres homo, vt accenderes homines? an quia ignis nõ efficit niſi in coniunctam materiam? Ignis enim in ſuæ naturæ puritate, & ſphærâ circa cælũ dicitur non vrere, nec vllam materiam ſolidam accendere; neceſſe eſt, vt in alienâ materiâ ſit, & fiat viſibilis: ſic tu Domine in ſinceritate puriſſimæ tuæ naturæ tametſi amor es, & ignis comburens, non ita accendebas homines, niſi factus homo; vt ignis cæli non accendet lignum, niſi cùm ignis factus eſt in ligno, aut aliâ craſſiori materiâ quàm ætheris: alia ligna tunc accendet conſpicua iam & viſibilis flamma. Tuus amor viſibilis, cùm factus es homo, non poteſt non accendere, & vrere homines.

Magnum beneficium creditur, quod præuenit preces, cùm abſque illarum pretio indulgeatur: maius ſi careat ſpe; placidiùs enim inſperata bona accidunt: maximum, ſi præoccupet vota: nihil enim gratius & magis vltrò, quàm quod ſine impendio deſiderij datur; iam quale erit quod præuertit opinionem?

nem? quale erit, de quo opinio diffideret? Tale hoc tuum beneficium, & inopinabile Sacramentum redemptionis; quam si quis postularet, antequàm manifestaretur hominibus hoc modo quo facta est, preces blasphemiæ crederentur, spes insana temeritas, votum sacrilega voluntas, opinio impietas. Donum inopinatum gratissimum est: quantum erit, quod est inopinabile? concessit beneficentia tua, quod opinio indigentis negaret.

Sed supra omnia me mouet in hoc beneficio frons & titulus amoris, qui est munerum valor & pretium: omnia dona testimonia & auctoramenta amoris sunt. Quid magis fide dignum quàm hoc? non ex quãtitate, sed ex argumento dilectionis capiunt quantitatem munera. Immensa hæc gratia, quæ vt sit beneficium & non dedecus, in fronte gestat amorem Dei immensum. O Domine, si tibi debeo me totum propter creationem; quantum debeo huic amori tuo? Fateor debere plusquam me ipsum; quantò me maior tu es, qui pro me dedisti teipsum, & toties dedisti nascendo, viuendo, moriendo, resurgendo, & per sanctissimum tuum Corpus alendo. Fac, vt totum quod tuum fuit creatione, & restauras redemptione, faciam ego totum tuum amore. Pro minimo beneficio tuo, si

per

per totam æternitatem, vt referrem gratias, paterer vniuersos inferni cruciatus, nihil ſatisfacerem; quia ab amore tuo infinito procedit, omnem infinitatem creatæ retributionis excedenti infinitè: quid faciam pro tot & tantis, & præcipuè pro iſto, in quo obiicis mihi luce clariùs amorem tuum infinitum?

CAPVT IV.

Quàm meritò ſit amandus Deus, præcipuè propter ſe.

DInumerabo iura quibus amorem meum iuſtiſſimè exigis, & iniuſtitias teporis & ingratitudinis meæ. Te, amabiliſſime Domine, debeo ardentiſſimè amare, & quia bonus es, & quia amans es; & quia benefactor es, & quia benefactor meus es; & quia factor es, & quia tolerator mei patientiſſimus es.

Tam bonus & pulcher Deus in ſe eſt, vt licet non amaſſet nos, nec benefeciſſet, nec feciſſet, amandus eſſet ſupra omnes amatores, benefactores, & conditores noſtros: imò etiamſi odiſſet nos, & malefeciſſet; expiaret enim, illa infinita bonitas & venuſtas omnem iniuriam, multò magis quàm expiat eius beneficentia. Nónne ſi Deus anteà odiſſet te, & infenſus in te peccaſſet, & nocuiſſet, ignoſceres & amares, propter ſatisfactionem

quam fecit, tot beneficiis, vt nec Filio suo parceret, sed pro te traderet morti, orbitatem, quæ maximus dolorum est, hauriens? Facienti beneficiú dimittere iniuriam & ignoscere oportet; nam beneficij vis debet extinguere vindictam & iram: at cùm tot Dei merita antecedant, plusquam veniam mererentur. Si ergo beneficentia Dei sufficeret, vt purgaret omnem iniuriam; multò magis causa beneficentiæ bonitas ipsa, quæ nobilior est & satis efficax, vt commendet omnia damna illata & iniurias à Deo. Plus est bonitas Dei quàm beneficentia, quia hæc ab illâ procedit, & à causâ potiùs degenerant effectus. Quidam dixit de malemerenti homine: Nihil boni à te accepi, sed plura à te mala; tamen non possum non te diligere. O Bonitas vera, potiùs de te quàm de simulacro tuo luteo dicam: Non possum non te diligere, etsi nihil boni à te accepissem, imò etsi multa mala sustinuissem: quid dicam modò, cùm sine modo me ames, & sine numero benefeceris?

Amamus aliquando viros, quos numquam vidimus, nec audiuimus, nec illi cognoscunt nos nec amant, sed ex solâ famâ probitatis diligimus; cum quibus esse & conuersari gauderemus, eorum conspectu lætaremur, & commemoratos reueremur: ánne Dei

Dei bonitas indigna eſt, quibus digna habetur humana? Tanta potuit probitas hominum eſſe, vt per ſe ametur ſine obligatione pietatis; quia non ſunt parentes, ſine obligatione gratiæ, quia non ſunt benefactores, & ſine obligatione amoris, quia non dilexerunt nos; & non erit auctoritas diuinæ bonitatis ſufficiens per ſe amori? Quis non mouetur beneuolentiâ aliquâ erga Ionatham, ob fidelitatem amicitiæ, abſque æmulatione paterni Regni? aut non afficiatur erga Dauidem, ob benignitatem eius, qui abſque inuidiâ imperij pepercit vitæ inimici Saulis? & quis non inclinet cor erga Iudam Machabæum, ob amorem patriæ & legis? cùm nec cognatio horum, nec fauor voluntatem ſollicitet, ſed ſola virtus. Súntne fortaſſe virtutes diuinæ impuriores, aut degeneres? Compone hominem ex maximorum virorum dotibus, totum ex miraculis compactum, qui haberet Sapientiam Salomonis, fortitudinem Samſonis, pulchritudinem Abſalonis, fidem Ionathæ, manſuetudinem Dauidis, fortunam Ioſue, & erga ſuos amorem Moyſis, quis non cuperet illius amicus eſſe, aut loqui ſemel, aut ſaltem videre? quàm contemnendi guſtus eſſet & ab omnibus damnandus, cui non placeret eius hominis familiaritas etiam abſque ſpe lucri? O immenſe Deus,

tu es manipulus omnium bonorum, & totius bonitatis fasciculus; quomodo te non amamus, nec desideramus familiaritatem tuam? O Domine, qui ob solam bonitatem tuam non te diligit, quàm malè gustat, quàm vilis est, quàm insipiens? qui illam solam non satis miratur, quàm ridiculus est? fingamus creatos nos sponte nostrâ fuisse, & audisse de quodam Deo in alio mundo ea quæ de nostro Deo credimus; quis non cuperet habere talem Deum, & miraretur, atque amaret bonitatem & facta illius erga homines illius sui mundi, quibus meritò inuideremus? Non igitur propterea quòd nos creauerit, minuta est bonitas eius, nec debet diminui admiratio, & erga illum amor.

Maximus quoque titulus, vt amemus Deum, est esse amantem. Nullum pharmacum est efficacius amoris quàm amor: in viros improbos inclinamus affectum; eo tantùm nomine quòd ab his videamur diligi; & à canibus amari gaudemus: licet Deus non bonus esset, nec benefactor, nec factor nostri; quia amat, amandus esset, maximè quia tam ardenter amat. Cuius amoris magnitudo ex doni magnitudine colligitur: qualis amor, per quem sic dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret? O homines, quid miramini, nisi stupescitis hoc, quòd Deus

Deus vilißimam creaturam, tam tenero corde & affectuosè amet?

Sed demus etiam, quòd Deus non amasset nos, nec fecisset, nec benefecisset nobis; saltem quia aliis benefecit, deberemus amare. Si facta iusta hominum etiam apud extraneos & barbaros merentur laudem, & extorquent beneuolentiam; an tot Dei benefacta minus merebuntur, quia maiora, quia immensa, quia plura sunt? Probus & beneficus à quouis amatur, etiam non experto liberalitatem eius: sed etsi Deus nullum erga alios egregium opus fecisset, quia in nos tot beneficia contulit, etiamsi id non fecisset amando (quod nequit fieri sine aliquo amore) deberemus amare. Imò quantumuis non bonus, nec amans, nec benefactor nostri aut aliorum esset (quod impoßibile est;) eo dumtaxat quia fecit nos, venerandus & diligendus esset. Parentes etsi improbi, etsi non nutriuissent nos, colendi & amandi sunt: pro Rege legitimo, etiamsi iniustus & scelestus sit, milites fundunt sanguinem: Deus Pater rerum est, & legitimum mundi caput.

Neque leuis sagitta amoris est patientia Dei, quâ nos in ipsum impudentißimè delinquentes tolerat & ignoscit. Iram inimici vertit in beneuolentiam patientia eius qui peccauit & nocuit, dum sustineat animad-

uersionem, aut paratus sit ab inimico vltionem & pœnas iniuriæ admittere, siue reum se fateatur: quomodo patientia iniquè offendentis extorquet beneuolentiam irascentis iustè, & non patientia offensi & iraturi iustè impetrabit amorem offendentis iniquè? O Domine, quanto iure amorem meum flagitant mea ingratitudo & tua venia! sed hîc minor titulus accedat, patrem meum esse; accedat, benefactorem esse meum; accedat, beneficum in omnes esse: quantum te debeo amare ob tot innumera & immensa de me merita & facta?

Sed adhuc non maiores hi tituli, licet singuli, exactores seueri sint mei amoris: multò magis te debeo amare ob solam beneuolentiam tuam, quâ me amas, quàm ob beneficia tua tot & tanta: nam illa est horum causa, ideò æstimabilior: & restat amor tibi, vt si opus esset, duplicares beneficia, & sine numero multiplicares, si ad meam salutem non sufficerent quæ redundant modò. Amor tuus non tãtùm ęquiualet beneficiis factis, sed possibilibus, si alia possibilia maiora essent; & in se claudit omnia illa; imò, si dici fas est, beneficia impossibilia: nec enim terminos suos stringit facultate verus amor, sed confictis votis: quæ quamuis in Deo non sint ob perfectionem & omnipotentiam suæ naturæ, non

non eſt proinde diminutus exceſſus ſui amoris; ſed æquè debemus illi, ac ſi eſſent. Maior itaque titulus vnus amoris eſt amor Dei, quàm innumera ſua beneficentia: continet enim ille beneficia omnia & facta, & poſſibilia, & impoſſibilia, ſi aliqua Deo eſſent.

Adhuc tamen alia eſt cauſa maior amandi Deum: nam ſi ob amorem Dei plus debemus illum amare quàm ob beneficia, quia hæc ſunt effectus illius, & ſcintillæ magni incendij diuinæ charitatis; multò magis debemus amare ob bonitatem eius, quia hæc eſt cauſa amoris. Quanta bonitas eſt, tam immenſi amoris mater, & ſtirps tot beneficiorum! imò Bonitati diuinæ debemus non tantùm amorem incredibilem, niſi ſolùm fide, quo nunc nos amat; ſed etiam amorem maiorem, quantum ad nos, quo nos amaret, ſi nos meliores fuiſſemus, & minùs ingrati, atque capaciores proinde maioris dilectionis. Non tantùm debetur bonitati Dei vnus infinitus amor Dei, ſed quaſi infiniti amores infiniti Dei. Quare quia bonus eſt in ſe Deus, plus debemus amare quàm quia nos amat & benefacit. O Domine, amo te ob tua beneficia, quia in eis video, exoſculor, & amplector amorem tuum: & ob amorem tuum te amo, quia in illo intueor, adoro, & diligo bonitatem tuam. Amor Dei, vna perfectio Dei

eſt: reſtant aliæ, ob quas amabilis eſt, quas omnes continet bonitas & perfectio diuina infinita, infinitis titulis amabilis. Neſcio, Domine, quomodo intermitti & deſinere poteſt amor tui in corde meo, cùm tu infinitus ab æterno ita nos inceſſanter amaueris ſolâ bonitate tuâ.

CAPVT V.

Quomodo bonitati Dei non poßimus ſatisfacere.

QVantum deficio, Domine, conſiderans bonitatem tuam, quæ nec poteſt ſcribi, nec dici, nec cogitari? Si omnes ſpiritus cæli & inferni, & animæ creatæ & creandæ, de eâ ſcribere vellent, & ſi ſingulis atramentum eſſet mare, atque membrana cælum, antequàm minimam eius partem commemorarent, maria exſiccarentur, & cæli nec vnum apicem ampliùs accipere poſſent. Si cunctæ ſtellæ & imbrium guttæ forent linguæ, antequam aliquid congruum de eâ dicerent, deſtituerentur ſpiritu, & obmuteſcerent: ſi omnes arenulæ maris in mentes mutarentur, non poſſent particulam eius dignè concipere. Sed quid ago, cùm audeo his comparationibus bonitatem tuam declarare? Fateor, ô Deus infinite, ridiculas eſſe has omnes exaggerationes,

gerationes, quamuis ſint grauiſſimorum Doctorum: ridiculæ ſunt omnes ad explicandum illam, & in ſe ipſas peccant; & ridiculus erit, ſi quis eis ſperat explicari quidquã competens poſſe. Timeo, Domine, dum laudare volo magnitudinem bonitatis tuæ, ne inſultem. Nónne qui vellet ſapientiam Salomonis exaggerare, illuderet potiùs, ſi diceret; Tanta eſt Salomonis ſapientia, vt de eâ non poſſet ſcribere mancus, nec narrare mutus, nec ſatis iudicare amens? Si hæc commendatio eſſet irriſio, minùs ſunt ad rem illæ comparationes reſpectu bonitatis tuæ, ad quam manca eſt omnis creatura, muta & inſipiens. Ego, Domine, in ſimplicitate ignorantiæ meæ, te velim amare; & patienter feram, non intelligere clarè quomodo ſis, quod in hac vitâ nõ poſſum: & quamuis nihil pro dignitate de bonitate tuâ capiam, in eo quòd de illa præſentio obſcurè & ruditer, me conſolor, te eſſe magis bonum, quàm vt vmquam poſſis æquè amari: conſolor me, Domine, quòd etſi nos non creaſſes, nec nobis benefeciſſes, nec amaſſes, ſed odiſſes, vt ſaltem ego mereor; imò etſi impoſſibile eſſet, quòd benefaceres nobis, & repugnaret, quòd ita amares nos; nihilominùs ob vnicam perfectionem & bonitatem tuam, & inæſtimabilem perfectionem, non poſſes ſatis diligi. Quamuis

omnia ſolia arborum & herbarum, ſtellæ cæli, arenæ maris, atomi ſolis eſſent corda, imò etſi eſſent ardentiſſimorum Seraphinorum voluntates, imò etſi omnes illæ & cunctæ reliquæ creaturæ poſſibiles eſſent ſingulæ Seraphinorum Hierarchia, cuius amor in ſingulis inſtantibus duplicando ſemper multiplicaretur per totam æternitatem, nihil eſſet cunctorum amor, vt ſatisfaceret bonitati tuæ, imò pudor eſſet; nec dico, ob totam tuam bonitatem congruè te amaret, verùm nec ob ſolam patientiam, quâ me ſuffers non modò peccantem grauiter, ſed languidè & cum defectibus amantem tantum bonum.

Sed in hoc me conſolor, quòd licet non ſatis ameris, non etiam ſatis amari poſſis à creaturis. Accipe, Domine, pro parte meâ vilem ſtipem amoris in votis: amorem creaturarum omnium etiam poſſibilium collectum tibi offero: ego ipſe ſolus vniuerſarum amorem, quem cunctæ per æternitatem habituræ erunt, vellem habere in ſingulis inſtantibus, & adhuc verecundari & erubeſcere deberem. Parce, parce, humillimè precor, magne Domine; nec iniuriæ vertas hæc mea puſilla vota & deſideria; ſed ea excuſet coram te infirmitas mea, & magnitudo tua. Accipe hoc deſiderium meum, quod dignè nequit dici amor te dignus: accipe & cruciatum

tum meum, quo doleo non omnia te amare: doleo tot animas ſponſas tuas per fidei arrhas, tot alia hominum corda idonea ad diligendum te ardentiſſimè, qui Reges mundi cæloque ſublimiores poſſent eſſe, iacere in fimo ſuo, & perire in ſe diligendo ſe, & hæc caduca & horribilia bona terræ, & non te, ô pulchritudo rerum, & amor vniuerſi.

CAPVT VI.

Quàm magnum beneficium gloriæ ſperemus.

VSque eò eſt Deus bonus & beneficus, vt patiatur nos non æſtimare ſua beneficia & bona noſtra. Anguntur & laborant homines per totam vitam, vt obtineant bonum aliquod temporale, ac demum fruſtrãtur, nihil aut parum conſecuti: quomodo cùm minimè ſint ſolliciti, imò nec memores vitæ æternæ, putãt ſe illam conſecuturos? Bona quæ habent præ manibus, ſummis conatibus non adipiſcuntur; & bona recluſa & diſtantia in cælo putant è terrâ ſine labore comprehendere: pro leuibus bonis ingenter affliguntur; & pro ingenti bono, nec leuiter afficiuntur dignè. Quî fieri poteſt, vt tam ridiculè & ſtupidè agatur cum ſerio ſolùm gaudio & ſtupendo illo bono? O humillima Maieſtas Dei,

Dei, cùm hoc vltimum amoris tui miraculum considero, deficio & stupeo; quando in cœnâ gloriæ transiens ministrabis nobis.

Quale istud bonum, cuius non decebat ob magnitudinem Deum liberalem omnino esse, sed expectare pretium virtutis, & obsequia nostra, quamuis ista sint etiam beneficia diuina. In creatione & redemptione inopinatò benefecisti, præueniens vota & cogitationem humanam; sed ad gloriam conatus & officia nostra cum tuâ gratiâ expectas. Proh quantæ magnitudinis erit bonum, quod retardat plenam beneficentiam diuinam præ magnitudine suâ, & operam nostram expectat & laborem! quod & carè vendit Deus, cùm amicus sit dandi omnia alia gratis: vendidit Laurentio pro adustione, Paulo pro capite, Felicitati pro filiis, Petro pro morte crucis. Imò vt tam carè posset vendere nobis, carissimè emit ipse: crucis nempe ignominiâ, & suâ morte. Cetera beneficia contulit Deus & impendit, vt hoc bonum vellemus, & consequeremur; quantum erit, pro cuius voluntate tanta Deus dedit & fecit? & tamen cor nostrum non satis attollitur, vt desideret illud. Si Deus tam varia molitus est, vt gloriam cuperemus; quantoperè nos debemus conari, vt illâ fruamur? Si tanta fecit Deus

&

& passus est vt gloriam legitimè daret; quid debemus facere, & pati, vt accipiamus? Stultissimum est, putare posse nos sine labore consequi gloriam, cùm Deus tantoperè laborauerit vt daret. Nihilominùs duplicato peccamus in hoc dono, quàm in aliis, ingratitudine, &, quod peius est, contemptu; quod nolimus consequi, propter quod, vt consequamur, tot sumptus, imò omnia fecit Deus. De reliquis beneficiis ingrati sumus, huius etiam contemptores, dum totis viribus, & spiritu non anhelamus ad illud: sed momentaneam voluptatem præferimus negotio sæculorum.

Quid concupiscimus? cuius satagimus, nisi auarissimi sumus gloriæ? Nundinæ æternitatis momentum fit. Si terra capacissima respectu cæli finiti punctum est; quid erit angusta vita hominis respectu æternitatis infinitæ? & nihilominùs possibile est, vt vacet tempus consecutioni & desiderio gloriæ. Si Deus pauperrimo alicui, demonstratis thesauris auro plenis, ita loqueretur; Mille anni vitæ restant tibi, nihil habebis ad sustentationem & victum commodum tanto tempore, nisi quantum ex his thesauris extraxeris per vnius horæ spatium; forsánne pigeret, aut moraretur in ludo aliquo, aut dormiret interim in illâ horâ? Quid torpemus? æternitas

restat nobis, nec licet commeatum æui parare nisi in tempore vitæ huius breuissimo: cur suspendimus sanctam hanc ambitionem, & otiosi sumus? Minus sunt mille anni ad æternitatem, quàm momentum ad mille annos: quid erunt decem aut viginti anni, qui ad summum reliqui sunt tuæ vitæ, respectu æternæ durationis? Quid cessas benè operari? à te vita fugit, ad te mors currit, manet æternitas: & nihilominùs negligis congregare diuitias æternas.

Quàm molestum iter fecit Regina Saba, vt videret semel Salomonem, non vt maneret cum eo, sed rediret statim? E longè dissitis regionibus veniunt aliqui, vt hominem insignem videant: quantò magis, vt Deum in suâ Maiestate vel semel videremus, longos conatus præmittere deberemus? Si daretur vt absque aliâ diligentiâ pedibus veniremus ad gloriam post mille annos, & cæli iter pedibus peruium esset, nemo est qui recusaret profectionem. Commodius tibi restat iter ad cælum; non vltra domum, imò nec lectum, opus est pedem emittere: cur non audemus omni conatu aspirare ad vicinum bonum? Superatur mare ob solum fulgorem vnius lapidis aut metalli; & torpemus ad claritatem Dei, nec infinitum bonum pretio adhuc laboris solius taxamus. Sed quid iacto æter-

æternitatem? etſi gloria non eſſet æterna, ſed momentanea; tanta ſuperfluit eius boni magnitudo, vt æternitas patiendi, non deberet nimiùm æſtimari, ſi vel per vnicum momentum illâ frueremur, videntes in vno inſtanti Deum.

O quale erit quod Deus parauit amicis ſuis, ſi hoſtibus ſuis ſe ipſum præparauit & dedit crucifigendum? Quale erit quod tanti Deo ſtetit, quod tanti ſumptus fuit illi, non minoris, quàm vitæ, auctoritatis, paſſionis, omnipotentiæ ſuæ. Si admiramur ea quæ fecit Deus in vſum hominis, cælum, ſiderum motus, animalium naturam; quale erit quod fecit Deus ad oſtentationem ſuæ Maieſtatis? Si vnius oculi artificium, etiam fœdiſſimi pecoris aut iumenti, ſtupemus; quid erit quòd oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis aſcendit? Si hunc mundum, tuguriolum Adami, ergaſtulum peccatorum, caueam brutorum, tam admirabilem fecit Deus, vt ad eius conſiderationem extra ſe aliqui Ethnici in extaſin raperentur; quid erit domus propria & aula Dei? Quantum diſtat ſtabulum fœtidiſſimum à palatio maximi Regis ornato lacunaribus aureis, pauimentis ex lapidibus pretioſis, parietibus locupletiſſimè bracteatis? imò quantum diſtat pulchritudo cælorum ab horrido & tetro carcere?

Plus

Plus crede diſtare ſedes Beatorum ab elegantiâ huius vniuerſi, quæ horror erit reſpectu illius. Plus diſtat tota hæc pulchritudo huius orbis à ſede Beatorum, vt tota hæc venuſtas, ad quam præ admiratione ſtupuerunt Philoſophi, horror ſit & deformitas. Si cælum & natura, quam Deus velut repentè fecit, & tam facilè ac eſt dici, talia ſunt; quale erit, quod præparauit ab æterno diligentibus ſe? in naturæ donis, vt dominus ſe habuit Deus: imperando mundum fecit: at in gloriâ vt ſeruus tranſiens & diligens miniſtrando, quaſi placere cupiens. Si pulchritudo mundi viſibilis, in quâ non adeò ſtuduit Deus placere, tantoperè placet; quomodo placebit in quo Deus affectauit placere & obſequi? Vniuerſus orbis nullius ſumptus Deo fuit, niſi vnius vocis; verbo fecit illum: at gloria ſeruitio & obſequio ſuo diligentiſſimum & ſollicitum habuit; imò opprobriis, paſſione, & morte patientiſſimum.

Si centum annos vacares cognitioni magnitudinis gloriæ, & magnum aliquid conciperes illius, poſſes reputare nihil te inueniſſe, ſed tam longè abeſſe eius intellectu, vt nec de illâ putes coniecturâ ſuſpicatum fuiſſe quidquam dignum. Sed adhuc in leui ſuſpicione gloriæ attolle te ad ianuam cælorum; intuere, quàm proximè poſſis, apertum cælum,

lum, & inde ſimul deſpice in terrâ quæ excellentiora & pretioſiora ſunt: confer inde vtriuſque bona, ſi fortè apparebunt terrena. Mirare tot ſtudia hominum infelicia, vt ſordes terreas ſeu nihil conſequantur; & otium ac torporem, vt vero bono fruantur. Vide inde è faſtigio ſiderum vacuos labores mortalium, certa pericula vt incertum bonum obtineant. Tu verò Dominum audi inuitantem; Veni, poſſide Regnum meum & diuitias diuinas. donum certiſſimum ſub fide diuinâ promiſſum, & commendatum diligentiâ & morte Chriſti, & votis diuinis. Vbi eſt ambitio noſtra, vbi cupiditas, niſi ſe explicet & profundat in hunc gaudiorum campum, & verarum diuitiarum theſauros?

Glorioſum me putarem, ſi conſors fuiſſem ignominiarum Chriſti: qualem me putabo cùm gloriæ eius fiam particeps? Si ignominia IESV eſt gloria; qualis erit gloria Dei? Si opprobrium crucis ita magnifecit, vt ſuper Imperatorum capita extulerit; ſi tormenta ſua ita honorauit; quantum honorabit & efferet fideles ſuos, & amicos? Si oſſibus Sanctorum concedit inter nos maiorem gloriam, quàm habent omnes Imperatores; quantam concedet apud ſe animabus? Vis ſuſpicari ruditer magnitudinem gloriæ, quantum excedat noſtros labores? metire quan-

tum cæleſtes globi excedant terram: punctum hæc eſt reſpectu primi cæli: primum cælum, reſpectu vltimi, aliud punctum, ſeu potiùs nihil: in cuius ambitu vni digito ſpatij terræ reſpondent in cælo millia millium milliarium. Idem eſt auctor gratiæ & naturæ, qui plus voluit excellere munera ſua in cælo laboribus noſtris in terrâ.

Impleat te ſemper huius expectatio tanti boni. Quæcumque bona videris in terrâ, deſpice, cogitans ſtatim alia infinitè maiora te habiturum in cælo. Quæcumque mala conſpexeris, non timeas, ſperans te his omnibus in æternum cariturum. Quæcumque tibi eripiantur, ne doleas, credens per patientiam æternis theſauris concludenda tibi in depoſito. Quæcumque contemnas & relinquas Dei amore, ne te arbitreris perdere, æſtimans ea non ſolùm ſeruanda, ſed centuplum reddenda. Ne laborem tranſitorium fugias, qui ſperas immobile bonum. Qui deberes deſiderare pati, vt conformareris Chriſto in Caluariæ monte, ſine ſpe deſcenſus à cruce; ne reiicias patientiam, vt conformeris Deo in gloriâ, cum certâ ſpe aſcenſus ad tantum gaudium. Quomodo torpemus, ſi hoc ita eſſe putamus?

Quomodo æſtimamus terreſtria, ſi credimus eſſe cæleſtia? Fortaſſe non benè credimus.

imus. Vis ſcire, quomodo corde & ſenſu intimo non ita credas, quemadmodum ore dicis credere, maxima eſſe bona cæli? Si res tuæ & fortunæ mille auri pondo conſtarent; nónne dares omnia, ſi crederes poſſe inde lucrari & augere centum millia? at quomodo credimus eſſe maiora bona cæleſtia, cùm pro eis adhuc moniti non daremus libenter, quæ vltrò & cum gaudio dantur pro terreſtribus? Pro vili mercede operarius per totum diem laborat; miles millies expectat mortem pro Regno alieno; & nos pro Regno cælorum, vt fiat noſtrum, & pro gloriâ Dei, vnâ horâ aliquando non poſſumus vigilare & orare benè cum Christo. Spernamus vilia & exigua vt accipiamus immenſa. Non eſt tanti accipere parua quàm expectare maxima. O amator & deſiderator Dei, deſidera & anhela ad tantum bonum. Sed ne quietem tuam & commodum tam reſpicias, quàm quòd ibi ſecurè amabis Deum; & quò plus gloriæ habebis, plus diliges. Gratias ago tibi Deus veritatis, quòd præmium laborum noſtrorum copulaſti cum amore tui & voto voluntatis meæ, quod eſt amor tuus.

CAPVT VII.

De mortis tolerantiâ.

QVantum vincit beneficentia tua, Domine, ſpem & opinionem humanam, cùm ea ipſa quæ putant homines ſummum malum & pœnam naturæ, ſint fidelibus ingens beneficium? Horribile malum putant mori, quod eſt magnum bonum, ſine quo non veniemus ad omne bonum. Stultè refugis, ô mortalis, mortem, quam vitare nequis; & non times teporem & culpas tuas, quas vitare potes. Nam nihil mali mors habet, niſi quod dedit vita: peccatum Adami fecit mortem, nec tantum potuit vt eam faceret malam: hoc damnum dumtaxat eſt peccati tui. Fuge peccata, & negligentias; & deſiderabile erit mori.

Mortem animæ, cùm mala ſit, & vitari poſſit, non timent, nec curant homines vitare; mortem carnis, cùm non ſit mala, & vitari nequeat, curant effugere mortales, quam debent deſiderare, nec huic inimico mundo hærere. O inſania hominum, qui in præceptum Chriſti de inimicis diligendis colludunt, non alium amando niſi mundum qui nos odit, & inimicus eſt. Cur amamus vitam iſtam currentem, quæ fugit nos, & non amamus

mus vitam permanentem quæ expectat nos? Cur ſollicitamur de vitâ temporali, quam retinere nequimus; & negligimus vitam æternam, quam obtinere valemus? Vitam æternam ſi volumus habere, poſſumus; vitam temporalem etiamſi nolimus, amittemus: & tamen non faciunt vtiliter homines pro vitâ æternâ, quod inutiliter pro temporali laborant: illam non deſiderant, & huius mortem formidant, quaſi malam.

Magnum inuentum etiam miſericordiæ Dei eſt mors: nam aufert omnes noſtræ vitæ ærumnas; tollit æternitatem miſeriarum. Quàm miſerabile eſſet, ſi æternùm has neceſſitates haberemus ſurgendi quotidie, accumbendi, manducandi, tolerandi frigus & calorem, laborandi, ægrotandi, quærendi victum, angendi nos curis, patiendi iniurias, occupandi nos ſemper in muniis vilibus & laborioſis? Quàm miſerum eſſet, ſi hic baiulus, alter agricola, ille faber, iſte ſubditus per totam æternitatem foret? Plerique peſſimi deſiderarunt, & conſciuerunt ſibi mortem, vt fugerent miſerias iſtas: ſaltem non formidetur, vt veniamus ad felicitatem futuram, & ob vtrumque non moleſtè feratur. Clementiſſima indulgentia Dei poſtquam vidit per peccatum Adami caſuros nos in hanc moleſtam vitam, excogitauit pro bono no-

ſtro conſilium moriendi, ne perpetuæ calamitates forent, copulans in eâdem re ſupplicium & beneficium, iuſtitiam & miſericordiam. Ideò quia tantum bonum eſt mori, proprium & ſecurum beneficium bonitatis ſuæ, voluit eſſe independenter ab vllo arbitrio humano aut inimici odio. Nam quamuis vitam quiuis poſſit tibi auferre, nemo, nec omnis violentia Regum auferet tibi mortem. Hoc proprium eſt rerum optimarum, eſſe extra humanam potentiam, nec alieno arbitrio poſſe eripi. Si in vno periculo & labore quis eſſet, gauderet, ſi inueniret modum euadendi illum: cur dolemus & timemus mortem, quæ ianua eſt, quâ effugimus omnia pericula & labores vitæ. Pro gloriâ mundanâ plures appetierunt mortem; pro gloriâ cæleſti ne timeamus.

O Deus immortalis, qui natus es non ad viuendum; nam vita æterna eras, vt modò es; ſed ad moriendum mortem mortaliſſimam & acerbiſſimam pro me: cur ego mortalis ægrè moriar ad viuendum vitam vitalem æternam & iucundiſſimam tecum, & pro voluntate tuâ? Neſcio cùm deſiderare debeat Chriſtianus IESVM; cur mortem non deſideret, cùm niſi per mortem frui Deo nequeat? Quid mali poteſt afferre mors, aut quid tollere poteſt ab eo qui mundum non amat,

amat, & omnia ſua in cælo habet poſita? Tum præter gaudium ex conſpectu amati habet mors hoc bonum, quòd non ampliùs offendemus Deum. Non igitur mala eſt mors, quæ tollit malitiam omnem.

At ſi mala eſt mors, & inimica humano generi; cur non tractant homines vt malam, & inimicam? Vtinam hoc modo nos haberemus cum illâ, & ageremus, vt cum hoſte, prouidendo ne à nobis obtineat ſpolia, & triumphet de rebus noſtris! milites annonam, & commeatum, aliò comportant, vel corrumpunt, ne illis fruantur hoſtes. Nullam prædam morti debemus relinquere; ſed quidquid huiuſmodi eſt quod illa eripere poſſit, relinquendum omnino eſt, aut præmittendum in cælum, vbi ſecura omnia erunt. Nulla ſpolia ſeruanda ſunt quibus glorietur, niſi de hac ſarcinulâ carnis; quam tamen extenuemus ieiuniis, laboribus, & pœnitentiis, ne integram rapiat. Si mala eſt mors & aduerſaria, reſiſtamus illi, & opponamus clypeum relinquendo res & affectus, vt minùs nos vulneret: ſi mala mors eſt, curemus facere bonam faciendo bona. Cur magis timebimus mortem, quàm noſmetipſos, cùm illa non poſſit eſſe peior quàm nos mali ſimus? Imò illam nos facimus malam, quia non ſumus boni. Faciamus nunc, cùm adeſt tem-

pus, & possumus, quod in eius horâ volemus fecisse, & non poterimus. Parum restat in quo laboremus; & comparatione æternitatis, nec instans. Ecce iam tot vitæ anni sunt præteriti; & qui restant, non sunt longiores.

Verùm mors non est mala in se, sed potiùs bona: & nos essemus optimi, si illam imitaremur; & faceremus quod illa facit, spoliando nos rebus omnibus: ita si nihil gratum & iucundum in mundo haberemus, ipsa esset iucunda nobis & placida. Solùm potest timere mortem, qui amat alia & non Christum. Non est seruus fidelis, qui recusat ire ad præsentiam Domini. Si te amarem Domine, non timerem mori: nam gauderem facie ad faciem te videre & amplecti, & quòd in me adimpleta esset voluntas tua; alioqui mentior, cùm quotidie postulo fieri voluntatem tuam sicut in cælo & in terrâ. Voluntas tua fuit mori, non vt immortales essemus in hac vitâ, sed vt benè moreremur viuendo meliùs. Da mihi, vt sicut adimplenda est voluntas tua, quamuis ego nolim in morte meâ, vt ego velim & impleam in morte bonâ per meliorem vitam.

Gratias tibi ago, benignissime Domine, pro hoc mortis beneficio, sicut tua sapientia disposuit: gratias tibi ago, quòd moriturus sim; & quòd nesciam, quando, & vbi & quomodo

quomodo moriturus ſim. Bonum mihi & ſolatium eſt certitudo mortis, quòd ſit ſecura ianua, vt te videam, & effugiam huius vitæ miſerias, & deſpiciam fallacia hæc bona. Quis ſi ſapiat, etiamſi certus eſſet numquam ſe experturum triſtitiam aliquam, ſed feliciſſimum in cunctis futurum in hac vitâ, non contemneret illam, & omnia eius bona, cùm videat deſerenda ſibi cuncta in morte ſuâ certiſſimâ? in cuius momento omnia præterita gaudia, omnia præſentia bona, iam dimittenda, tantumdem ſunt ac ſi fuiſſent nihil; imò minùs iuuant, nam torquebunt relinquenda. Solum quod homo non amat nec poſſidet, non affliget illum in illâ afflictionis horâ. Incertitudo quoque modi, loci, & temporis moriendi, grata mihi eſt, vt certiùs tibi, ô Deus, ſeruiam omni tempore, loco ac modis omnibus, vt dignus es. Hoc diuinum eſt conſilium, certam ſollicitudinem melioris vitæ generare in nobis ex incertâ conditione mortis.

Verè ſcio, Domine, neſcire me, vtrùm odio an amore dignus ſim, & qualiter poſt hanc vitam excipiar; nec volo ſcire, quia id mihi expedit ignorare iuxta beneplacitum tuæ ſapientiæ. Sed non proptereà magis formidabo mortem, quàm deſiderabo te, atque in te ſperabo. Libentiſſimè fero omnia

incerta esse mihi, quia certissimum est, quòd sufficit mihi te esse misericordissimum & amatorem meum, & velle & posse saluare me, si humiliter in te confidam. Quid interest, quòd ignorem, quomodo, & quando, & vbi moriar ego, si certus sum te pro me iam mortuum esse, & morte crucis, & sub meridiem & inter duos latrones in monte Caluariæ, ne mihi vllo modo dubius esset amor tuus, vt in te sperarem? Ex me, Domine, nihil possum, nec benè viuere, nec benè mori; ex te vtrumque possum, vtrumque spero, vtrumque habebo: & si benè non vixi, ex te Domine habui velle benè pœnitere, & spero à te vt meliùs viuam; cur non sperabo benè mori? Non est integra spes, nec sufficiens fiducia, si vnum à te spero, & aliud desperem. Maximus peccator fui, & sum. Sed fortasse non est licitum tibi facere de tuâ creaturâ quidquid velis? Vis Domine saluare me, vis misereri.

CAPVT VIII.

Se debet homo tradere Deo pro beneficiis suis.

NOn est similis tui in diis Domine, & non est secundùm opera tua. Sufficiebat tua bonitas, vt te amarem: quid me vrges

ges operibus, & beneficiis? Tu creasti me, quando non eram: tu quæsisti, quando perij: inuenisti, cùm perditus fui: redemisti, cùm in peccatis maledictus fui: saluasti, cùm damnatus fui: sustinuisti, cùm obstinatus contra te fui: corripis, cùm delinquo: indulges, cùm reus sum: doces, cùm erro: pascis, cùm esurio: potas, cùm sitio: foues, cùm frigeo: refrigeras, cùm caleo: saluas, cùm vigilo: conseruas, cùm dormio: leuas, cùm surgo: reparas, cùm cado: sustines, cùm sedeo: tenes, cùm sto: vehis, cùm ambulo: excipis, cùm ad te venio: reducis, cùm à te recedo: reuocas, cùm deuio: vndique inundant me & exundant extra me beneficia tua. Id ipsum, quod non habeo, beneficium meum puto, quia tu Domine donas, prout cuique expedit, & negas vt prosit. Ipsum quoque quod aliis dedisti, beneficium meum iudico. Tot beneficiis me constringis, vt nequeam non te amare, ô bonitatis fons, etiamsi non bonus esses, imò etsi malus esses. Quamuis tu Domine tam bonus es, vt licet pro beneficiis, quæ in me contulisti, fecisses iniurias, non possem non te amare. Non est opus, vt te amem, benefecisse mihi, non est opus me amasse: tam bonus es, vt etiam si me odisses, te amarem & deberem amare plus quàm omnes amatores

meos

meos & benefactores, etiamsi tu mihi malefecisses.

Cur opus fuit, quem eruisti è nihilo vno beneficio, obruere innumeris? A me nihil amplius desideras, quàm me solum. Iam totum me tibi debeo primo beneficio, quia totum me dedisti mihi: vt quid tot alia superaddis? vt quid, postquam me dedisti mihi, insuper donas mihi temetipsum? Non paruum debitum tui sum ego ipse, & tota substantia mea: nec aliud habeo vltra me; hoc quod habeo, libentissimè reddo, me ipsum. Sed quare cumulare vis debitum, quod soluere non possum, donans temetipsum? O spiritus infirme, euge euge, soluere etiam hoc debitum cura. Deo potes reddere Deum, si habeas Deum. Te quærit Deus, & omnia quæ legitimè habes; nec potes legitimè habere aliquid nisi Deum. Habe Deum, & habebis te legitimè, vt soluas vtrumque beneficium. Se dedit tibi Deus; nam Deo non te potes dare, nisi sis tuus: tuus verò non eris, nisi Deus sit tuus; nam habendo Deum, te habes: ita cùm te das Deo, Deum quoque, qui tuus est, dare quoque potes. Sed neque te neque Deum habebis, nisi ames Deum: nam amore Dei illum possides, & illum alienas, non reddendo debitum quo te debes Deo. Dedit se Christus, vt coneris fieri Christus,

ſtus, ſi velis ſoluere debita tua, te dando. Nam ſimul tunc dabis Chriſtum, millies quotidie crucifixum, dum mortuus ſis mundo, & omnibus voluptatibus eius.

CAPVT IX.

Quòd Deus dumtaxat ſit amandus.

INiuſtus tibi es, ô miſer homo, ſi ames bona, quæ non poſſunt te amare, aut homines qui poſſunt te non amare; & quamuis ament, tu potes id dubitare, aut illi deſinere amare. melius eſt amare Deum, qui quantum potuit amat, & infinitè amat, & qui nequit non te amare ſi ames. O immenſa Bonitas, quid eſt quòd me ames, cùm me odiſſe deberent omnes creaturæ? quid eſt quòd amari cupias à me, inter amatores tuos me ſeligens? qui indignus ſum adhuc, vt ſim inter dæmones, quorum ſeruus fui factus; & ſingularis & atrocior infernus mihi debetur, quia ſingulariter & inuerecundiùs te contempſi, qui pro me mortuus es, non pro Angelis.

Ius eſt, vt aliquando incipiam amare eum, qui ab initio ſine initio me amat, & in finem ſine fine me amat, & ab æterno expectat vt amem. Amaui aliquos, qui me non amabant: iam amabo illum, qui antequam eum nouiſſem, me amauit; qui amatus numquam

quam non amauit, & amando cogit ſe amari: quem amare virtus ſumma eſt; à quo amari felicitas. Quid hæſitas, ô anima, amare eum qui neceſſariò te amat fideliter, vt ames eum qui perfidè forſitan te amabit? Infeliciter amabis bona, quæ ſi amet alius, iraſceris; aut homines, qui ſi ament alium, combureris. Amor Dei immunis eſt dolore & curis: qui quòd amet alios, gaudebis; & quòd eum ament omnes, optabis. Hæc Dei ſufficientiſſima bonitas eſt, vt amet omnes, & ametur ab omnibus cum nullius iacturâ, vel amantis vel amati, ſed cum omnium maiori gaudio. Reliqua imbecilla & mendica ſunt, quæ non ſufficiunt amare duos, vel amari à duobus, ſine alterius fraude.

Ne ames ea quæ aliquando pereunt: nam quotidie millies peribis. Ama bonum æternum, vt in æternum beatè viuas, & interim benè viuas. Aufer amorem corruptibilium rerum, & auferes totam miſeriam humanam. Qui amando quæris benè eſſe; cur amas ea, quæ hoc ipſo quòd ames, miſer eris? ama illum, qui etiam inter has miſerias vitæ felicem te faciet. Vt quid amas bona, quæ te faciunt malum fruendo, & optando miſerum? Vt quid amas homines, qui non te amando faciunt te iratum, & amando ridiculum & mollem? ama Deum, quem optando

te

te facit bonum, & fruendo beatum. Ne ames formas, quæ te deforment; ſed ama eum, quem amando te faciet formoſum. Stultum eſt amare bona, quibus hoc ipſo quòd amas, dignus es illis carere, imò cares; & non amare bonum, quo hoc ipſo quòd amas frueris. Bona amata non ſunt tua, ſed tu illorum; quare cares illis. Deus amatus tuus eſt, quem amando carere eo nequis; & ſolùm cares, cùm non amas: cetera cùm non amas, in Deo hábes.

Cur amas bonum, quod indiget bono, & non quod affluit bonis? Quando amatur bonum, quod aliquo bono eget, miſeria augetur, non minuitur indigentia. Omnia bona mundi egena ſunt: nullum per ſe ſufficit, & requirit aliud. Ama bonum quod alio bono non indiget. Omnia ſunt bonitate bona, quare omnia bonitate indigent, vt ſint bona. Bonitas per ſe ſufficit, & nullius eget: hanc ſi ames, bonus & beatus eris. Solùm ama eum, qui ſolus eſt omnia. Minimè ames bona, quæ nolunt à te amari: ſed ama, quem omnia volunt amare, Creatorem tuum; qui & à te vult amari, & te amat, & creauit tibi omnia bona. Abſurda ſtoliditas eſt non amare Deum, qui à te deſiderat amari, & quòd ames lutum, quod non vult à te amari. Cur oculis pulchrius, & palato iucun-

dius

dius quæris, & non voluntati melius?

Ad normam ſolùm Dei factus eſt amor: ideò nulli alij rei coaptatur, nec quieſcit. Calceus Goliath minimè adæquaretur pedi Zacchæi. Amor eſt primum donum: cui niſi primo bono debetur & primo benefactori? Amor eſt donum per ſe, cui niſi bono per ſe dandum? Amor eſt donum naturâ ſuâ, cui niſi bono naturâ ſuâ offerendum? Amor eſt donum principium reliquorum donorum, cui magis donandum, niſi illi Bonitatis eſſentiæ quæ principium eſſentiarum eſt? Amor per ſe eſt acceptabilis ſine aliis donis, & reliqua dona ſine amore diſplicent; cui conformior quàm Deo, qui per ſe eſt amabilis & placens, & ſine illo nulla debent placere? O Domine, quomodo poſſum te dignè amare, cùm nec dignè poſſim ſeruire tibi, qui non habeo vnde tibi ſeruiam? Tua ſunt omnia; quia tu donaſti mihi cuncta, potiùs ſeruiendo mihi. Da, qui me amas quantum potuiſti, vt te amem pluſquam poſſum.

CAPVT X.

Extirpandum eſſe amorem ſui.

VT ames & honores Deum vt decet, non ſatis eſt non amare te, & mundum; ſed oportet te odiſſe, & viliſſimum putare ſuper omnia,

omnia, & dignum odio omnium creaturarum. Vergente naui in vnum latus, in contrarium tranſeuntes nautæ inclinant. Nimiùm te amaſti, opus eſt nunc te odiſſe. Vt maiori impetu proſilias antrorſum, oportet retrocedas, & curſum ex diſtantiori arripias. Vt Deo vehementiùs appropinques amando, imò vt te ames verè & rationabiliter, à faſtidio tui impetum collige. Tantò eſt curſor proximior metæ, quantò diſtat à primâ lineâ: eò vicinior Deo fies, quò à te remotior. A te debes exire, vt ad Deum finem omnium venias. Nullum magis aduerſarium, quàm te habes: pluſquam capitales inimicitias tecum debes gerere, quia pluſquam capitalis hoſtis tibi es: enormiùs te offendis, quàm nemo alius. Ab amico lædi acerbiùs ferimus, quàm ab extraneo, quia præterquam ſperabatur contingit: turpius & odioſius erit à te lædi, qui nullo modo læſiſſe debueras. Moleſtè ferimus lædi corpus ab hoſte, moleſtiùs ab amico, à quo ſalutem expectabamus: cur patienter ſuſtinemus lædi à nobis animam? Corpus noſtrum tradi ſummo Principi ægrè haberemus; & mentem tradi cuiuis homini vulgari & vili ſtercori non pudet, cùm perturbamur ob quodlibet conuitium, & iniuriam, aut iacturam. O quantus pudor & moleſtia nobiſipſis ſumus! Pudor & erubeſcentia eſt

 facien-

facientiũ mala, moleſtia & onus patientium: vtraque miſeria conditio noſtra eſt: nobis facimus mala, & à nobis patimur: miſeri nobis ſumus, & immiſericordes; violenti, & violati; ſuperbi, & viles. O quàm truces & immiſericordes ſumus, cùm noſtri miſeremur, & non iraſcimur! Perinde eſt miſericordia & amor proprius, ac compaſſio quâ quis colubrum gelu rigentem in ſinu foueret, qui refocillatus peſtifero morſu occidet benefactorem.

Euidentiſſimum eſt, plus debere te iratum tibi & peroſum eſſe, quàm cunctis hoſtibus tuis: & quantum ad affectum erga te, quò minùs reſpicis gloriam Dei, & impediris quærere ſolùm voluntatem eius & honorem, iuſtiùs quàm in hoſtem & totum infernum debes in te ſæuire ſine modo; quamuis in effectu, & macerationibus externis, prudens moderatio requiratur, iuxta ſuperiores tuos & confeſſarios, & rectam rationem; vt in hoc etiam quæras gloriam Dei, propter quam expedit etiam tibi parcere in cruciatibus aliquibus immodicis; ſicuti propter gloriam Dei & noſtram ſalutem cogimur ignoſcere aliis inimicis, & conſulere illis. Nam quod Deus à nobis in primis exigit, & in quo vindictam præcipuam debemus ſumere, eſt mors voluntatis propriæ, non corporis. Iuxta hæc euidentiſſimum dico eſſe, plus oportere

te

te irasci tibi, quàm cunctis hostibus & malefactoribus tuis. Excogita hominem, cui plures æmuli capitali odio insidiabantur, traditum esse in munitam & tutam arcem, vt seruaretur & defenderetur à cognato vnico amico suo, strictissimâ necessitudine & omnibus vinculis & obligationibus coniuncto, qui solus fidus credebatur & debebat esse; nec aliud asylum restare homini illi, nec spem nec fidem alibi esse: in cuius amici potestate fuit positum, vt nullo modo posset illum aliquis inimicus lædere, nec capillum eius contingere, nisi ipse inimicum introduceret illuc, & claues arcis traderet, dato suo consensu manus suæ litteris subscripto. Si iste qui debebat fidelis & amicus esse, tam perfidus inueniretur, vt omnibus aduersariis reseraret ianuam, & introduceret, vt læderent hominem illum, contemnerent, omnem in eum sæuitiam exercerent prout libitũ esset; & prætereà ipse quoque, qui debebat defendere, perniciosiùs sæuiret, offendens præ omnibus illum; imò si aliquis benefacere vellet, impediret, vt nullum bonum nec munus sanum ad illum accederet, sed si aliquod veniret ipse corrumperet, aut venenum aut absinthium miscens: cui igitur infensior esset homo iste miserrimus? an alicui hostium, an illi amico consanguineo, perfidissimo, qui solus ce-

teris cunctis inimicis æquiualebat? quippe nihil vniuersi valebant sine illo. Quàm incredibilis infidelitas, crudelitas, inhumanitas eius hospitis esset! omnium odium in illum converteretur, quòd plus cunctis noceret. O beneficentissima Veritas! quæ incolumitatem meam meæ solùm confidentiæ commendasti, vt qui charior mihi debebam esse; sed sum atrocissimus contra me. Dæmones, homines, infernus, mundus, aduersus me sunt; sed omnes manent inermes, nisi ego arma ministrem: omnes innocentes erunt, nisi ego mihi noceam. In meo arbitrio est meum damnum: nec vllus me verè lædet, nisi ex licentiâ meâ, nisi voluntas mea sit, nisi postquam ego me prodiderim. Ego vnus fabrico mihi omnium iniurias omnes, quas immeritò imputo aliis: ego resisto beneficentiæ Dei, impedio effectum donorum suorum, inficio gratias suas, corrumpo virtutes ipsas abutens omnibus; quomodo mihi adulabor molestissimo, quomodo mulcebo & fauebo nocentissimo? Non est sufficiens odium iniuriis mihi illatis à memet. Quoties mihi imposui? quot culpas contraxi? cælo me fraudaui, gratiam neglexi: & ne numerem spiritualia damna, quæ sunt sine numero & modo; quot tristitias cordis, quot afflictiones mentis, quot infortunia rerum, quot iacturas tempo-

temporalium, quot morbos corporis, quot contemptiones, quot conuitia, quot irrisiones conciliaui mihi, per inordinationem passionum mearum, paruam circumspectionem, & gustum appetitus! Si vnus ex iustâ causâ me contristet, offendor; cur aduersus me non irascor, cùm me iniustissime passim lædã? Si semel deprehendisses, ô homo mendax, aliquem mentiri, numquam fideres; & à te deceptus & læsus toties, adhuc tibi confidis, nec te habes in omnibus suspectum.

Verùm quid recenseo iniurias meas? Sufficit, vt me horream, & mea omnia sanctè oderim, quæ impedimento fuere vt expeditè amarem Deum. O Veritas sanctissima, & fidelis, quia in me ipsum scelestus & infidus fui, deberem me abominari, & non quærere me; quantò magis, quia scelestissimus & perfidus fui tibi? Propter memet oportebat me odisse; quantò magis, Domine, propter te? Quia non me iuste amaui, decebat me horrere; quantò magis, quia nullo modo amaui te, qui solus debes amari. Non amaui te, quia nec me amare noui: imò non me amaui, quia non amaui, quod ego eram reuera, sed aliud minus. Non amaui animam, quod præcipuè sum; sed solùm corpus, quasi solùm & omnino corpus essem, quod non sum: nam habeo etiam animam, pro quâ

poſuit ſuam Filius Dei. Vt amarem partem meam, non amaui me totum; &, quod plus doleo, non amaui id quod mihi eſt totum, Deum Saluatorem meum.

Si zelum Dei habes, perfide homo, non poteris non habere odium tui. Do vt parcas tibi in iis quibus tibi nocuiſti, & in te peccaſti; ſatis reſtat cauſa odij proprij, non amaſſe Deum, & in eum peccaſſe. Iraſceris cùm audis malignitatem Caiphæ, & proditionem Iudæ, & ad ipſum ſolum nomen excandeſcis: cur in te blandus eris? Dic, ô ſpiritus ſuperbe, ſi particulam veræ humilitatis habes, hoc eſt veritatis, nónne te iudicas primum & maximum peccatorem omnium? imò nihil facies, cùm ſanctus Paulus id de ſe putauit: quare & peruerſiſſimum omnium creaturarum te debes putare, & adhuc ſuperbè tibi locum aſſignas. Nihilominùs nunc rogo, ſi peſſimam creaturam te putas, ergo peiorem quàm Iudam & Caipham, & quemuis alium: ſi igitur peiorem te iudicas, conſequenter age, ne ridearis ab Angelis; & vt in peiorem, amore aut odio & zelo in te animaduerte. Vide nunc, ſi peccatum Iudæ, aut peccata Antichriſti merentur amorem. Si Deus tuæ diſpoſitioni commiſiſſet ſupplicium eius qui alapam impegit IESV, aut primùm qui ſpuit in faciem illam, quam deſiderant

derant Angeli videre, aut maledicti Arrij & Neſtorij, aut peruerſiſſimi Antichriſti, aut mendaciſſimi Luciferi, vt punires peccata horum prout iuſtè tibi videretur; quomodo te haberes erga illos? an fortaſſe illos mulceres, & adulareris, & curares in omnibus delectare? an potiùs curares oſtendere in conſpectu omnium creaturarum, quantum apud te valeret gloria & honor Dei violatus? Non minùs ſeuero animo debes ardere contra te: nam peiorem te debes putare, ſi non eſt ficta æſtimatio tuæ vilitatis; nec te, nec Deum vis fallere. Seueriùs & fructuoſiùs apud te in te ipſum oporteret moueri, quàm erga peruerſiorem dæmonem. Dæmon vnum peccatum fecit cogitationis, ob quod damnatus fuit: tu innumera etiam operis. Ille peccauit in Deum, cui minùs obligatus erat: nec enim Angelus fuit factus Deus, nec tormenta pro Angelis eſt paſſus; nec illis aliquando pepercit, quemadmodum pro te homo factus Sanguinem ſuum effudit; & pluſquam ſeptuagies ſepties pepercit tibi, & parcet. Attende nunc; eſſétne laudabile familiaritatem contrahere cum magno illo principe dæmoniorum, & eius honorem aut voluntatem curare? cur tecum amicitiam nimiam habes, & tuum honorem deſideras, quietem ſollicitas, voluptates & voluntates tuas facis? Ite-

 rùm

rùm rogo, si illum spiritum malignum, qui sæpiùs te decepit, tentauit, & induxit in peccata, & à salutis viâ te amouit, traderet Deus in tuam potestatem, & deinde alium, qui minùs tibi nocuit; & iuberet Deus, vt vtrumque punires iuxta damna quæ tibi fecerunt, in quem atrociùs sæuires? in eum qui tibi plus nocuit, ánne in istum benignus esses? At quomodo tibi pacificus es, qui tibi insolentior es, & magis noxius; non dico illo spiritu infensiori, sed vtroque, cùm neuter te lædere posset, nisi tu velles, & consensu tuo? Sæpiùs seduxisti & læsisti te, sæpiùs tentasti, & scandalum tibi parasti: nunc nescio quomodo te benignè aspicies, qui te debes aspicere peiorem, & nocentiorem tibi, quàm Caipham, Arrium, Antichristum, Luciferum. O anima, per IESVM obtestor, vt consideres hæc, si ita sint; si verum sit, quòd te plus lædas, quàm Lucifer maledictus lædere potuit: & ne te ames inordinatè, si habes zelum honoris diuini & exaltandi gloriam Dei: quantum enim per priuatum amorem te erigis & curas, tantò Deus, quoad gratiam & virtutes, in te minuitur, & humiliatur: at quantum per odium humile tui te aspernaris, tantò Deus in te augmentatur, & exaltatur. Quis maior inimicus tibi quàm tu, qui in te non permittit exaltari Deum?

At

At si te, ô homo nequam, non oderis plusquam alios inimicos, te saltem ante oculos habe, tamquam aliquem inimicum; & pariter inuideas; nec in illâ tui prosperitate, & delectatione corporali gaudeas. Cùm illi, quem odisti, aduersi quid accidit, gaudes; ita tecum debes affici: cùm inimicus contemnitur, & ridetur, lætaris; sic cùm tu irrideris, & despiceris. Inimicum non mulcebis, non inuitabis ad delicias; pariter nec te. Inimicum semper velles affligere, insidiaris semper, captas occasionem vindictæ: sic tecum age, si in te odium armas; hoc enim odisse est. Si hæc non feceris, seduceris, putans te amore tui non ægrotare. Vbi non interuenit beneplacitum Dei, affectum omnem erga te oportet trucidare viriliter pro gloriâ diuinâ. Pro eâdem tamen, in effectu asperitatum exteriorum, oportet subiectum esse alicui prudenti viro & zelatori maioris gloriæ Dei; vt sic quoque sacrifices voluntatem & iudicium proprium.

Non tamen existimes, vitam se abnegantis, fastidientis, & persequentis, intolerabilem & tetricam esse: imò lætior erit. Plus hilaris amor Dei est, quàm proprius. Satis lucri est in odio tui, Amor Dei. Præstat quòd Deus ardentissimè te amet, quàm quòd tu ipse te ames. Vtilior tibi Deus potest esse; & gestit

exhibere gaudia, ad experimentum ſuæ iucunditatis potentiſſimæ ad beatificandum, in ipſis moleſtiis vitæ & iniuriis hominum conſolans, & delectans, probationem ſuæ dulcedinis exhibens. Apoſtoli ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine IESV contumeliam pati. Memento admirandi, ſed veriſſimi dicti: Omne gaudium exiſtimate, cùm in varias tentationes incideritis. Potuit Deus pueros Babylonici fornacis ipſis flammis recreare, & ex igni refrigerium præbere: potens eſt & in aduerſitatibus non contriſtare. Prætereà ſi de malis eorum, quos oderimus, lætàmur; de iis, quæ tibi grauia contingent, gaudebis: cumque plura aduerſa eueniant quàm commoda, ſæpiùs lætari neceſſe eſt, quàm cùm te amabas. Incommoda ſunt præſtò & obuia; commoda rara & extra vſum: quare neceſſariò ſæpiùs gaudebit, qui de aduerſis ſuis gaudet; quia neceſſe eſt ſemper aliquid pati in hac vitâ. Non ſunt ita ſub caſu mala, vt ſunt bona. Fruitio bonorum dicitur fortuna, quia fortuitò & raró eueniant: non ita malorum frequentia; quare minori interruptione gaudebit, qui ſedes lætitiæ mutauit. O quantum gaudium eſt, eſſe exoneratum ſe ipſo, & exemptum importunâ & moleſtâ curâ ſui! Credo, eum qui ſe depoſuit, & reliquit,

quit, euasisse huius vitæ miserias & angores.

Neque leuis fructus serij & sinceri odij proprij, est amare alios. Vide quàm insolens & quàm potens hostis sit, amor sui: tam robustus est tyrannus, vt æquiualeat & occupet locum charitatis erga omne genus humanum, & Deum ipsum, quorum dilectiones vnus amor proprius sæpè deuorat & consumit. Qui se nimiùm diligit, nec Deum nec alios nouit diligere: qui se verè odit, etiam affligentes se ipsum amabit; gaudebit, si oppressione alicuius molestetur, considerans illud in se deprimi & pati, quod sibi præcipuè obstat & aduersatur, & à se meritò odio haberi & molestari debet: cumque nemo ægrè habeat, si aliquis insectetur secum pariter & affligat hostem capitalem suum, potiùs adiutori gratiam habet; sic qui se odit, eum qui ipsum persequitur & adiuuat, amabit potiùs.

Non leuis quoque fructus odij sui est non amare peccata: omnia procedunt ab amore proprio, qui est metropolis omnium cupiditatum & vitiorũ, à quo cetera deducuntur. Irâ non peccabit, qui gaudet læsus; nec superbiâ, qui cupit contemni; nec impatientiâ, qui omni supplicio se dignum putat. Non leuis fructus est, tollere omne impedimentum vt ames Deum; non leuis vtilitas, subdere te tibi,

bi, & esse verè & pacificè dominum tui. Denique si vis scire, quàm vtilius sit odisse se, opus est vt cognoscas quantum distet gratia à peccato & virtus à vitio: tantò fructuosius est odisse se ex virtute, quàm se amare ex vitio. Si homines oderunt cum pernicie propriâ eos qui nocuerunt sibi, minùs quàm tu te læsisti; tu cum virtute, laude, & præmio, te habeas odio, qui plus omnibus tibi nocuisti.

CAPVT XI.

Quâ ratione diligendi sint proximi.

O Veritas amabilis, da mihi vt amem te super omnia, & omnes propter te: da te amicis meis, & omnibus iis quibus benè volo, non diuitias, & bona falsa atque indigna amore. Disce spiritus infirme sine iniuriâ amare. Sæpè dilectionis modus adæquatur odio aut contumeliæ. Magnam irrogabis iniuriam amico, quem amas, si optes illi diuitias tamquam verum bonum: excellentiùs enim, quàm ipsum, illas diliges: nam eas amas vt sufficientiam, illum vt egentem; quare libentiùs carebis illo, quàm istis. Hinc fortuna, arbitra amicitiarum; & mutatio eius, est mors amoris, & natiuitas perfidiæ. Hinc æquale periculum sinceræ fidei, siue ames amicum propter diuitias, aut diuitias amico.

Sicut

Sicut veræ amicitiæ similis est ratio, cùm amas omnes propter Deum, & cùm Deum solum illis amas, quia Deum solum diligis. Nihil aliud quàm Deum desiderares omnibus, si propter nullam aliam rem amares. Hoc examen tui amoris erit, an vera charitas sit. Qualia vota, talia beneficia. Non potest alteri amare diuitias, qui non amet etiam diuitias. Sit Deus beneficium commune à te donandum omnibus: quem si dederis, satis diuites relinques. Et plus cures beneficia quibus omnes ames, quàm quibus amaberis ab omnibus: nam qui omnes verè amat vt oportet, saluabitur; sed non propterea erit saluus, quòd ab omnibus ametur.

Nullâ mercede vendendus & vilipendendus est amor: gratis semper prodigatur. Deum vendit, qui charitatem impendit alicui, nisi propter ipsam: nam Deus charitas est. Nulli obiicias beneficia tua: sed quemadmodum putas Dei munus esse quidquid boni tibi fit ab aliis, & Deo totam gratiam refers; ita beneficium Dei æstima, non tuum, quidquid aliis exhibueris: imò reputa maius beneficium tibi factum à Deo, quòd te elegerit, vt instrumentum & vicarium suum ad benefaciendum. Amorem ab aliis non concilies de temporalibus, sed in spiritu: nam quod diffunditur per temporalia, & non per Spiritum

Spiritum ſanctum, cupiditas eſt, non charitas; non amor hominis, ſed auaritia rerum. Simili modo benefac aliis, vt vis quòd Deus benefaciat tibi. Omnia eadem lege fac cum aliis, ac Deus tecum. Concede, ô Amor amorum, vt omnes amem, ſicut tu amaſti me, & amaſti illos: concede vt omnes amem propter te, & nullus me amet propter me. Mallem, ſi fieri ſine peccato poſſet, vt omnes me odiſſent, quàm quòd me amarent, ſi propter me amarent: nam ſi omnes odiſſent, haberem quod eſt meum; ſi propter me amarent, vſurparem quod eſt tuum. Impurus eſt omnis amor, qui non ſit propter Deum. Solùm amor Dei ſincerus eſt & defæcatus, cùm non permiſceat, nec compatiatur ſecum mixtionem contrarij affectus. Ceteri amores, aut inuidiæ aut iræ aut odij cauſæ ſolent eſſe, vel aduerſus ipſum amatum, vel aduerſus alios. Amor Dei conſtans, & æternus eſt; ceteri fugaces & alati. Lucrum igitur erit, vt amer propter te Deus mi, & non propter me.

CA-

CAPVT XII.

Nihil desiderandum esse nisi quod Deus vult.

QVid est magis consentaneum, vt te diuinæ voluntati subiicias conformando, aut quòd diuina voluntas tuæ seruiendo conformetur tibi? An fortè præsumes de te, quòd velis meliora, quàm Deus, vel scias salubriora? Memento quoties tibi mala placuerunt, quoties damna tibi parasti; & econtrà quàm magnum experimentum bonæ voluntatis exhibitum sit à Deo. An fortasse mala voluntas fuit incarnari pro te? an mala voluntas fuit manere in Sacramento tecum? an mala voluntas fuit mori ob amorem tui? Ecce eadem est voluntas eius qui pro te hæc fecit, ac qui modò vult, vt patiaris hanc afflictionem, molestiam, dolorem, aut iniuriam. Eodem amore, eodem fine vtraque vult, attendens sollicitudine maximâ quod tibi bonum erit. At si bonum tibi fuit, vt Deus vellet pro te pati dolores, necessitates & ignominias, ne tu patereris; debes etiam credere, cùm aliqua permittit te quoque pati, plurimùm id tibi expedire, & valdè bonum ac salutare fore. Satis meruit de nobis voluntas illa excellentissima incarnandi, vt sustine-

ſuſtineremus aliquid graue ſi vellet; cur non meretur, vt illi conformemur, cùm omnia ſalutaria nobis deſideret? Deberemus pati multa, vt in aliquo faceremus voluntatem Dei; cur cùm in multis videmus iam factam, non patiemur libenter aliquid? Quid melius debes optare, quàm velle, & habere quod eſt melius. Hoc ſolum eſt quod vult, & amat is qui in ſe & tibi eſt melior, Deus tuus. Deus eſt infinitè potens, infinitè ſapiens, infinitè bonus & beneuolus: plus te diligit, quàm tu te ipſum: plus deſiderat & quærit bonum tuum: meliùs ſcit quomodo illud conſequi poſſis: vires habet vt omne obſtaculum tollat, & efficiat quod ad id expediat. Quid igitur putas, cùm lamentaris & defles hunc euentum, cùm ægrè fers hunc morbum, dolorem, iniuriam, moleſtiam, infortunium, ſiue proprium ſiue alienum, ſiue priuatum ſiue publicum? Anne Deus errat & fallitur? an nos affligit ex inuidiâ aut malâ aliâ voluntate? An defecit hîc omnipotentia eius, nec ampliùs potuit facere, vt euitaret hoc quod putas damnum. Non accidit hoc ex imbecillitate Dei, aut malitiâ, aut deceptione; ſed ex potentiâ, ſapientiâ & bonitate ſummâ. Cur tu reprobas & reſiſtis, quod approbant & in quo occupantur attributa diuina?

Permitte te Deo, vt regat te, qui te creauit

ad

ad gloriam ſuam : in hunc finem diſponit omnia, & abſque dubio illuc te perducet, niſi tu reſiſtas ordinationi eius. Ne velis arbitrio tuo regi. Qui vehitur in naui, non vult regere nauim iuſſu & arbitrio ſuo, ſed munus integrum permittit nauclero ; & cùm inſurgit tempeſtas, maximè obedientiſſimus eſt illi, nec contra eius voluntatem quidquam audet mouere aut moueri. Anne imperitiùs ſciet Deus regere mundum ſuum, quàm nauclerus nauim ? cur quod cum homine faceres, vt te in terram, quò tendis, deponat; cum Deo non facies, vt te in cælum ducat? Deus optimè nouit gubernare ſuam domum, ſuum inquam mundum : non opus habet tuo conſilio ; relinque omnem curam illi : ipſe te portabit ad terram ſalutis.

Hæc mala tibi immittit contra guſtum tuum, aut propitius Deus, aut iratus. Si propitius; cur non conſenties tuo bono, & addes ſuffragium tuum iis quæ ſunt pro tuâ vtilitate ? ſi iratus, etiam vt mitigetur cedere debes. Homines irati, ſi quis reſiſtat, magis iraſcuntur; ſi nemo contradicat, ſtatim manſueſiunt: ſic Deus mitigabitur, ſi non ſolùm taceas & feras, ſed conſentias, & gratias referas. O inſane homo, quomodo audes dicere, Hoc nolo, aut volo iſtud, cùm neſcias quid tibi in bonum accidet ? cur recuſas pati moleſtias,

iniurias, humiliationem? fortasse non recordaris te peccatorem esse, aut non poterunt molesta & humilia fieri à Deo instrumenta gloriæ? Odium fratrum, & inhumana illa venditio charissimi sui filij, Iacob parenti fuit causa salutis, ipsi Iosepho vendito gloriæ & Regni: quamuis enim

— coniuratos germanum vendere fratres
Cogit liuor edax, prosunt contraria Iustis.
hoc opus est gratiæ:

vt deuotè loquitur magnus Alchuuinus. Nouit ars diuinæ beneficentiæ ex malis maiora bona exprimere; hoc est, summum opus gratiæ. Quid doles iacturam valetudinis, aut rerum tuarum, aut tuorum? nam vel laudabiliter expendendæ erant, & Deus accipiet voluntatem pro facto, & insuper accrescet meritum patientiæ; vel nequiter tractandæ & consumendæ erant, & tunc gratulari tibi deberes, quòd materia culpæ sit sublata.

Æstima te maiorem tuâ voluntate & gaudio ad maiora creatum. Non es creatus ad tuam gloriam, non ad tuam voluntatem, non ad tuam voluptatem, non ad tuam solùm salutem, non ad tuam opulentiam, non ad tuam fortunam, imò nec ad fruendum solùm Deo in cælis: maius aliud est tuus finis; factus es ad gloriam Dei, propter quam omnia Deus voluit & fecit. O magnum finem!

quem

quem etiam, dum pateris, conſequi potes, ſiue in laboribus, ſiue tormentis. Non tuus es, ſed Dei; non natus tibi es, ſed Deo: ſic non debes quærere in omnibus niſi gloriam Dei, & placere illi magis; & quòd in te fiat voluntas ſua. Solum illud erit alimentum ignis purgatorij, quidquid hîc ſit pabulum voluntatis tuæ. Nihil deſideres, ſiue conſolationes ſpirituales, ſiue alia dona ſancta, niſi quod Deus vult ſuper omnia; qui plura dona & maiorem ſanctitatem tibi deſiderat, quàm ipſe tibi cupis; ita habebis, licet non debeas quærere, continuam conſolationem. Omnes afflictiones & pœnæ, quibus in mundo contriſtantur homines, conſiſtunt in voluntate, quia non fiunt conformes diuinæ. Excruciantur humana corda, aut non habendo quod vellent habere, aut habendo quod non vellent: quare qui non habet ex ſe velle & nolle, nullam moleſtiam ſentiet. Qui habet cum Deo velle & nolle, perpetuam lætitiam poſſidebit, quia habebit perpetuò quod vult habere: ſemper enim fit vt Deus vult, prout ordinauit, aut permiſit.

CAPVT XIII.

Quòd non oporteat voluntati nostræ attendere.

NOn ſatis triumphator ſui erit, qui vicerit voluptatem, niſi vicerit voluntatem: non ſatis eſt ſæuire in ſenſus corporis, ſed in animam & proprium arbitrium: non ſolùm illicitas voluptates negare nobis debemus, ſed licitas voluntates; nec ſolùm mortificare carnem, ſed perdere animam, quam denique lucrabimur. Tam caro noſtra quàm anima aduerſus Deum peccarunt. Iniquum eſt, damnare vnum complicem, & abſoluere alterum; miniſtrum flagitij punire, & auctorem liberare. In carnem & animam oportet animaduertere: non vt plerique, exterioribus aſperitatibus contenti, intrinſecus pœnitentiam non aſſumunt. Cùm principalis rea & delinquens ſit anima, præcipuè debet coërceri; nec aliter poteſt niſi in voluntate, ſi deneges quæcumque ex ſe poſtulet & guſtet. Digna eſt morte anima, quæ Deum contempſit: ita debet mori omni voluntati ſuæ, & in ipſo quo deliquit plecti. In nullâ re magnâ vel paruâ ſibi proſpiciat, & reſpiciat: alioqui non erit mortua, ſi ita aperit oculos. In nullâ re voluntatis tuæ recorderis. Fac voluntatem Dei,

Dei, fac voluntatem fratris, fac voluntatem iniuriantis & inimici, si sine peccato potes, potiùs quàm tuam. Non satis mortificatus eris, nisi voluntatem tuam non modò in Deum, sed etiam resignes & transfundas in omnium hominum etiam inimicorum voluntatem.

Illis ad quæ propendet impetu vehementi voluntas tua sine præcedenti rationis regulâ, ne fidas statim, sed suspecta habe, etsi speciem boni obtendant: sunt plerumque officia sensualitatis, quibus latitat dæmonis astus. Gloriam Dei quærat, non contemptum hominis doleat; placitum diuinum, non afflictionem tuam humanam attendat voluntas tua & sentiat: in Deo tota occupetur, & satis negotij habebit: gaudium & gustum tuum etiam spiritualem contemnat. Licet à Deo relinquaris in omni pressurâ cordis, derelictione spiritus, & ipsâ potestate tenebrarum, tribulationibus & tentationibus lacessitus vndique debes permanere fidelis, non quærens solatium, paratus sustinere istam & omnem aliam animæ inculpabilem calamitatem, quamdiu Deo placuerit, etiam vsque ad diem Iudicij, vel in æternum. Qui in veritate studet placere Deo, oportet vt seruiat gratis; & potiùs optat & petit nullâ consolatione alleuiari: hoc sibi putans affatim sufficere, si lo-

cum, vbi ſedet in animâ Deus, conſeruet mundum; non permittens, vt illuc velut in Sancta ſanctorum intret & appareat aliud. Solus ingrediatur IESVS ſummus ſacerdos. Nonnulli famuli Dei magnis conſolationibus exundantes, precibus impetrarunt deſtitui & priuari omni dulcedine: nec poſteà admittebant ſolatium etiam de cælo: non enim defuit qui Angelos conſolatores recuſauit. Nam quid magni facis, ſi guſtum corporalem deſpicias, qui potiùs afflictio erit? Nimis affligens eſt ſolatium corporis, quod impedit diuinum gaudium & ſpiritus lætitiam: plus meretur Deus. Pro Deo etiam contemnas omne iubilum animæ, atque quodcumque arridet naturæ & voluntati propriæ. Non eſt conſtans, nec fidele obſequium mercenarij. Si ſpe aut ſubſidio conſolationis Deo ſeruias, etiamſi ſit ſpiritualis; non propter ſe amas in hoc Deum, & deficiente conſolatione ſegniùs ſæpè torpebis. Hinc fit quòd mutemur toties, deſides ſimus, tepidi, & parum proficiamus, quia vt nautæ ventum, ſperamus ſpiritum deuotionis & conſolationis; ſine quâ detinemur, & qualibet aduerſitate, velut contrario flatu, retrocedimus. Inertiores etiam ſumus nautis, qui callent etiam obliquo & aduerſo vento progredi. Sciamus ipſis aduerſitatibus, tædiis, & tribula-

tionibus

tionibus procedere. Non refert obſequaris Deo propter gaudium interioris conſolationis, aut corporalis commodi, niſi quòd minùs gratis famuleris; quia maiori pretio obſequia tua vendis, ſi guſtum ſpiritus requiras. Plus eſt Deus, quàm guſtus tuus. Melius eſt habere Deum, quàm gaudium: tametſi, vbinam, ô iucundiſſima Veritas, ô Deus ſuauiſſime, potes eſſe, & non exultabit ſpiritus, ſi te retegis? vbinam aderit benignitas tua, & non replebis gaudio animam? Sed concede mihi, vt numquá gaudium meum optem, niſi vt tu ſcis meus; numquam voluntatis meæ guſtum quæram, niſi voluntatis tuæ beneplacitum.

O Spiritus tribulate, ſi numquam recreationem tuam & gaudium quæreres, quantum gauderes! Qui relinquit domum aut agrum propter Deum, centuplũ accipiet. Non eſt ius, vt qui plus reliquit, minus accipiat. Qui reliquit voluntatem ſuam & guſtum eius, centuplum dulcedinis accipiet negando ſuam voluntatem, plus quàm ſi feciſſet: nam facit voluntatem Dei, & maius præmium capiet. Quantò magis voluntatem & guſtum tuum abnegares, tantò plus guſtares in voluntate diuinâ: diuinus quidem ſapor & lætitia tibi ſtillaretur. Si vnum hominem tam felicem Deus feciſſet, vt quidquid vellet, ſtatim adimpleretur; & tam potentem, vt poſſet exe-

qui quodcumque libêret illi, & id licitè; & ſecurus certuſque eſſet de hac potentiâ & fortunâ ſuâ: exiſtimo, minùs gauiſurum eſſe, quàm eum qui in nullo verè vellet impleri voluntatem propriam, ſed in omnibus ſeriò abnegaret propter Deum. Omnem adimpletionem voluntatis ſequitur quidam guſtus eiuſdem voluntatis: nec vllus guſtus & delectatio maior, quàm illa quam Deus habet in voluntatis ſuæ executione. Si Deus infundat tibi guttam delectationis voluntatis ſuæ, quam communicat cum his qui voluntatem eius ſolùm faciunt & volunt, ſine comparatione plus gaudebis abnegando tuam voluntatem totam, quàm ſi faceres ſemper illam. Nam qui impleret voluntatem ſuam, gaudium voluntatis humanæ ſolùm haberet: ſi verò neget, vt voluntatem Dei faciat, guſtum diuinæ voluntatis participabit, per gratiam diuinæ bonitatis. Facere voluntatem propriam eſt ingens hominum gaudium; quid erit facere diuinam? Voluntas humana impura eſt, locum dat triſtitiæ, & corrumpitur mœroribus: voluntas diuina puriſſima eſt, in poſſeſſione gaudij continua. Idem eſt Deo voluntas ac voluptas: quare debet voluptatem habere, qui diuinã voluntatem ſolùm habet. In Deo nõ diſtinguitur appetitus à lætitiâ, in creaturis plurimùm diſtat. In ele-

mentis

mentis aliud eſt motus ad locum, aliud quies in loco; in cælo idem eſt: lux & calor in igne duo ſunt; in ſole & ſtellis idem: ſic voluntas humana & gaudium duo ſunt; in Deo vnum. Nec alibi gaudium tutò erit, niſi in adimpletione diuinæ voluntatis, & ſpoliatione propriæ: tunc habens & volens homo diuinam ſolùm voluntatem, eius priuilegio gaudet, vt inſeparabiliter gaudium habeat; nam cuncta eueniunt pro voto. Non eſt igitur triſte, abominari ſuam voluntatem, exuere ſe omni proprietate, & penitus abnegare ſe. Nulli magis abnegatam & ſibi mortuam habent voluntatem, & renuntiarunt omni proprietati ſuæ, quàm Beati in cælo, qui ſine vllo ſunt veſtigio proprij velle aut nolle: & tamen in tantâ mortificatione propriæ voluntatis ſummum guſtum habent, & lætiſſimi ſunt. Cur tu refugis abnegare te, qui vis ſaluari in cælo, vbi ſumma abnegatio ſui eſt? Inſtrue te ad gloriam, & relinque te. Non putes te poſſe eſſe beatum, quin facias ibi, quod nunc putas triſte. Eia incipe, quod, ſi ſalueris, numquam deſiturus es facere. Fac aliquando, quod, ſi feliciſſimus fueris, facturus es in æternum. In perpetuâ illâ felicitate numquam quæres voluntatem tuam, per ſæcula ſæculorum non ſolùm diuinæ conformis, ſed transformatus per ardentem charitatem.

 Quis

Quis ſitibundus, habens vaſculum fictile & vacuum, non mallet habere aureum, plenum ſuauiſſimâ potione & refrigerio? quis languens, habens morbidum membrum, non mallet habere ſanum & robuſtum? quis hebes, obtuſum intellectum habens, non mallet habere mentem Angeli, & intelligere vt Cherubim? O homo, cur non vis commutare tuam voluntatem infelicem, caducam votis, morbidam, ſtultam, cum voluntate Dei compote, lætâ, feliciſſimâ? Si velles intelligere vt Angelus, quod non potes; cur non vis velle, vt Deus vult, quod potes? Qui vult ſemper gaudere, numquam in ſe, nec ſibi quærat gaudium: opus eſt, vt reuellat omnem priuatum & creatum amorem; alioqui, quocumque fugiat, quodcumque peragat, impedimentum & turbationem ſecum deportat, imò auget; vt quò longiùs fugiat, & plura peragat, magis impediatur & minus inueniat gaudium quod quærit. Qui à rectâ viâ aberrauit, quò magis incedit, magis errat & diſtat: quantò magis homo hoc aut illud eligit, vt gaudeat & quieſcat, minùs gaudebit; quia eò plus exercet voluntatem propriam, quæ cauſa eſt inquietudinis & triſtitiæ, & à viâ pacis & gaudij aberrat. Paſſer in rete incidens, quò plus liberari conatur, magis ſe illaqueat & ligat.

Deus

Deus tam bonus eſt, vt ſuperfluat illi bonitas ad maiorem voluntatem, quàm tuam & omnium Seraphinorum: cur tuam vnam humanam voluntatem coarctas, occupans illam te ipſo, quaſi in dimidio ſui poſſet ſatisfacere, ac ſufficere infinitati diuinæ? Non vacat diligere aliud, nec ſe, ſi Deus diligendus eſt. Accipe, Domine, amorem meum totum; accipe voluntatem totam meam: nec amittam hanc felicem commutationem, vt pro peſſimâ voluntate meâ fruar optimâ voluntate tuâ.

CAPVT XIV.

Quòd oporteat iugiter meminiſſe Dei.

QVomodo potes, ô ingrate ſpiritus, aliquãdo obliuiſci Dei, qui ſemper meminit tui, quaſi reliquorũ oblitus eſſet, & tu vnica res ſua; qui ſemper tibi attendit & tua, & in dulci memoriâ ſcribit, quidquid boni feceris? Magnus fauor putatur, ſi terrenus Rex meminerit alicuius, aut admittat ad ſuam præſentiam: & ego non æſtimo quòd cæleſtis Rex numquam obliuiſcatur mei, nec abſit? Æger ſolatium ſumit, ſi aliquis inuiſat: cur anima ægra & miſella non exultat, quòd Deus perpetuò illam videat, & conſideret? Si ſemel Princeps oculos iniiciat beneuolè in famulum,

famulum, lætatur; & ego, Domine, non exulto, quòd numquam oculos tuos auertas à me, nec manus ſepares, in miſericordiâ erga me occupatus & intentus. Properant & currunt homines, vt Regem temporalem in tranſitu conſpiciant; & ego te Regem æternum præſentem, & manentem, non conſidero. Vt videant monſtrum, ſolliciti ſunt homines, & impendunt pretium; & ego gratis non attendo pulchritudinem cæli & terræ, in quam deſiderant Angeli aſpicere. Regina Saba tot itinera peregrinata eſt, vt Salomonem ſemel videret; & ego te Deum tam vicinum, vt in me habites, non ſpecto. Si mancipium mihi miniſtraret poculum aquæ, reſpicerem in faciem; & te Dominum Angelorum perpetuò ſeruientem mihi in cunctis, & pro me implentem omnia benedictione, nolo aſpicere, & ceſſo benedicere. O Domine, qui operaris omnia in omnibus pro me, quomodo pro te non operor modò, ſed nec recordor tui? O amantiſſime Deus, quid aliud cum hoſte capitali facerem quàm tecum ſoleo facere, nolens te reſpicere obuium mihi, & toties obuium; amorem meum exigentem tot beneficiis & obſequiis?

O quoties mihi Deus ades, & te nolo ſemper videre! Eſſentia tua me penetrat, pluſquam punctum cryſtalli penetrat radius ſolis,

pluſ-

plusquam anima imbibita est in corpore. Præsentia tuæ sapientiæ mihi prospicit & attendit per se, ne quid mihi desit; & si quid boni faciam, vt remuneres: nec hoc confidis dumtaxat Angelis internuntiis, & relationi; sed per te ipsum me totum circumspicis. Potentia tua me sustinet in vlnis, vt nutrix aut mater filium dilectum: & quia hæc officia, esse in me, videre me, sustinere me cùm sum, necessaria sunt, & annexa immensæ diuinitati tuæ, voluisti bone IESV, vt præsentiam voluntariam tibi deberem; ac in vno modo quo abesse poteras, & erat necesse abesse, inuenisti modum, vt etiam mihi præsens esses in Corpore tuo sanctissimo, vt corporaliter & spiritualiter adesses mihi. O anima ingrata, cur non referes gratiam tam amantissimo Domino? & si quidem corpore non potes semper assistere huic diuino Sacramento, spiritu saltem & cogitatione ne obliuiscaris tam benefici Domini in te habitantis.

Reuerere, ô anima, te ipsam, & sacrarium mentis tuæ; vbi habitat Deus per gratiam, cuius nunc consors fortasse es, & væ tibi si non es, vbi diuinitas participatur. Materias inanimes, quas Christi Sanguis contingit, veneramur, & meritò: sed cur non etiam spiritus & animæ tuæ partem, vbi Spiritus sanctus diffusus est? Ante aram, vbi est Corpus

Christi

Chriſti Domini deſideratiſſimum, nihil indecorum audemus facere: nec ante te audeas, quia mens tua, vt potes ſperare, per gratiam eſt altare & thronus Dei, ibi reſidentis maiori cum voluptate quàm in ſacrariis aureis. Quàm compoſitus & attentus curas eſſe cùm ſuſcipis Corpus Chriſti; ſimilem modeſtiam, ſimilem decorem ſemper ſerua, cùm Deus hoſpes tuus ſit, non intra corpus tuum tantùm, ſed intra animam. Si cùm Chriſti Corpus hoſpes eſt corporis tui, tam decenter te habes; non debes amittere grauitatem, cùm Spiritus Dei incola ſit ſpiritus tui, cùm Pater & Filius ad te venerunt, & manſionem apud te fecerunt.

Siue palàm, ſiue clàm, idem ſis: Deus te videt, Deus iuxtà eſt, Deus intra te eſt, Deus tecum eſt. Si Chriſtus de cælo veniret ad te viſibiliter, cùm ſolus in cubiculo eſſes, ánne coram illo immodeſtè ſederes aut iaceres? an potiùs reuerens, humilis, compoſitus, contremiſcens eſſes? Ecce Diuinitas tecum eſt, non minora officia illi ſunt debita. Diuinitas præſens eſt, non vno modo, ſed pluribus, te implendo & circumambiendo infinitâ ſuâ eſſentiâ, velut oceanus ſpongiam; te videndo præſentiâ ſuâ, te ſuſtentando potentiâ ſuâ, te mulcendo, te amplexando, te adoptando in filium gratiâ ſuâ. O anima, cur longa vota facis,

facis, cùm Deus tam propè ſit? quid ſperas gaudia alia, cùm Deus adeſt? ſolatium vicinum habes tuarum afflictionum, quid triſtaris? perfugium & aſylum propinquum eſt tuarum calamitatum, quid times? Amet affectus tuus, amplectatur & oſculetur Patrem amantiſſimum, in cuius gremio ſuſtentaris & foueris: cuius memoriâ & deliciis obliuiſcere omnium. Conſidera te coniunctiorem Deo quàm fratri tuo, quàm matri, quàm patri: cognatio enim & proximitas inter te & Deum, maior eſt quàm inter filium & parentem. Habe ſemper præſentem eum, qui tot modis præſens eſt. Vt ſpeculum id fit; cui præſens fit: ſic ſancta anima quodammodò diuina fiet, ſi Deum præſentem habeat.

Hæc præſentia Dei eſt vitalis actio gratiæ: tamdiu viuit actu & expergefacta anima ſancta, quamdiu diligit & recordatur Dei, ſiue cùm in conſideratione eius occupatur, ſiue in opere pro gloriâ eius. Quemadmodum enim Deus non tantùm præſens eſt nobis per eſſentiam ſuam & cognitionem, ſed etiam per potentiam, & operationem: ita optimum genus præſentiæ Dei eſt, per operationem bona opera faciendo. Quis non operabitur pro Deo, qui pro nobis omnia in omnibus operatur? Non tamen, ſi ceſſet anima, mortua erit peccato; ſed perinde erit ac qui dormit,

mit, qui non eſt mortuus, ſed vitâ non fruitur: ſic anima oblita Dei, licet non mortua ſit, tamen velut ſopita non gaudet fructu ſpiritualis vitæ. O quantum viuet, ô quot tempora implebit memor Dei, quæ paſſim amittunt etiam ſpirituales! Hæc præſentia Dei eſt etiam ſenſus gratiæ; alioqui velut paralytica iacet anima. Paralyſis morbus eſt, non mors, ſed ſenſu artus priuat & functione vitæ: otioſa eſt tunc vita & gratia, cui non eſt memoria Dei, ſiue in opere, ſiue oratione.

Vna palma ad præſentiam ſolùm alterius fructificat, & anima ad præſentiam Dei omnes fructus facit. Sine præſentiâ ſolis omnia ſunt obſcura, & nihil pulchrum: præſentiâ Dei venuſtiſſima & illuſtrata eſt anima. Elementa non poſſunt ferre abſentiam ſui centri: parem impetum anima in Deum habeat. Sicut lapis, ſi in aëre ſuſpendatur, ſemper ſeruat propenſionem ad terram; & cùm relinquitur, ſtatim ruit: ſic anima amans Dei, etiam cùm ſeparatur à quiete ſuâ ob occurrentia officia vitæ neceſſaria aut ſtatus ſui, etiam ibi anhelat ad Deum tacito affectu & velut connaturali; & ſtatim relicta ſibi finitis occupationibus confugit ad centrum ſuum, in ſeſe colligens in intimis receſſibus cum Deo, vt quoad poſſit ſimilis ſit anima Angelis Dei, qui ſemper vident faciem Patris, & in quam deſi-

desiderant respicere : quo desiderio plus & crebriùs recreari oportet, quàm respiratione cor.

CAPVT XV.

Quòd amanda sit incomprehensibilis bonitas Dei.

QVid tibi, & mihi, qui sum abyssus malitiæ, ô Bonitatis pelagus, vt me ames? Similis similem amat: quomodo tu optimus diligis me pessimũ? Ab omnibus pulchriora diliguntur: tu pulcherrimus optas à me vilissimo & horribili amari. O amor mundi, quid tibi & mihi, qui debeo esse odium & horror mundi? Quid est, quòd mihi præcipias te amare? cur opus erat hoc mandare? quid est, quòd roges & sollicites tot artibus? O sollicitatio & vox dulcissima, Fili præbe mihi cor tuum! ô petitio surdis hominibus repetita! in singulis creaturis temet exhibes, prospiciendus passim per naturæ transennam, hac amabilissimâ postulatione liquescens, dum requiris me. In omni creaturâ occurris mihi, vt per omnes id petas; toties amorem tuum erogans, & amorem meum rogans. Quamcumque fenestram aperiam, ades amator, stans post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Si videam, si au-

diam, ſi odorer, ſi ſapiam; ecce adeſt facies tua decora, vox tua dulcis, & odor Dei mei, & fauus cum melle tuo: vbique conuenior de amore. Si quatuor aut quinque viri graues aſſeuerarent aliquid & hortarentur ad opus aliquod, nemo nõ faceret, aut crederet: quomodo non audio omnes creaturas adhortantes me ad amorem Dei mei? cùm tot aſſeuerent venuſtatem eius, quare non credam? Si ſpecie rerum illecti homines deos illas putauerunt; quantò his Dominator omnium ſpecioſior es? ſpeciei enim generator hæc omnia conſtituis.

Omnia amorem tuum & pulchritudinem mutis clamoribus, & inuiſibilibus coloribus, obiectant. Sed quæ vox aut imago, notitiam tui dabit? Non poſſunt creaturæ te pingere: ex omni earum perfectione lituram tantùm cognoſco. Quis ergo es, aut vbi, Pulcher mi; qui cùm vbique mihi adſis, nullibi te inuenio; & cùm omnia ſis, nihil omnium te puto? Pro imagine tuâ ſe obiectant mihi creaturæ; ſed ego ænigma exiſtimo. Non es, Domine mi, id quod deſignant te eſſe: quæ licet non mentiantur, taliter te indicant, vt non ſis id quod prædicant verè. Ita quæſiui quem diligit anima mea; quæſiui illum, & non inueni. Surgam, & circuibo mundum per vicos naturarum & plateas cælorum. Interrogaui

terrogaui

terrogaui formas rerum, concentus melodiarum, odores aromatum, ſapores mellitorum, amplexus charorum; & dixerunt, Non ſumus dilectus tuus: ille fulget, vt non capiat locus; ſonat, vt non ferat ventus; olet, vt non ſpargat flatus; ſapit, vt non noceat fames; hæret, vt non ſeparet faſtidium. Interrogaui terram, & reſpondit, Non ſum ego: ſi cæli cælorum non capiunt illum, quid me rogas? Interrogaui mare, & contremuit dicens, Non ſum; maior abyſſus eſt, & pertranſiri nequit. Interrogaui cælum, & dixit, Non ſum Deus tuus: aſcendit vltrà. Si vos non eſtis creaturæ, dicite mihi aliquid de illo. Reſponderunt mihi vigiles mentes, & cuſtodes ſpiritus mundi, Ipſe fecit nos, quære illum ſuper nos. Paululum cùm pertranſiſſem eos, inueni quem diligit anima mea, non inueniens illum in creaturis. In hoc ſolo video & inuenio te, ô lumen in medio poſitum, quòd non poſſum te inuenire nec videre: nam quomodo aſſequar quod incomprehenſibile eſt? Fuge, fuge Dilecte mi: in hoc te conſequar, quia fugis me: plus noſco de te, quantum noui non te poſſe noſcere; plus accedo ad tui notitiam, quantum recedis à meo captu. In lectulo, & quiete anguli mei, per noctes quæſiui quem diligit anima mea. Nox eſt, reſpectu tui, ſplendor rerum ve-

nuſtarum : nox eſt decor cælorum ; nox eſt ipſa ſolis pulchritudo , claritas , & quæuis alia , non dicam creata , ſed falsò excogitata venuſtas. Si ſingulæ ſtellæ fulgerent pluſquam ſol, quot atomi illuminantur à ſole, & arenæ ſunt maris , & ipſe ſol toties excederet ſtellas pluſquam modò , ſorderet præ te , nec appareret, velut ſidera nunc in præſentiâ ſolis non videntur.

Sed quid affero deformes has pulchritudines viſibilium, & ruſticas formas etiam ſolis, & æthiopes luces ? Conferamus illas ſpirituales & candidas , cuius talis eſt decor , vt cùm deuotiſſimo Patri Ioanni Fernandio noſtræ Societatis affuiſſet Angelus Dei ; eum intuitus præ lætitiâ , deficiebat , & ſe ipſum capere non potuit ; atque affirmauit quæcumque pulchra in mundo eſſent , huius comparatione deformia & tetra fore. Finge igitur pulchritudinem eius Angeli toties maiorem , quot atomi in aëre , & ſingulos Angelos eâdem pulchritudine præditos ; & cùm ſint millia millium , ſeu pænè non ſit numerus illorum , totam hanc pulchritudinem omnium conglomera in vnum ſolum : turpis & obſcura eſſet coram pulchritudine Dei ; nec dico videretur vnus atomus , ſed nihil. O cor meum , quomodo non te euellis poſt tantum decorem , & ardes ad immenſam illam

lam lucem? O duritia & grauitas cordis mei plus quàm ferrei, si non te eleuat & trahit immensus hic magnes amoris!

Sed forténe tu Domine es illa claritas, & decus quod confingo, ad quod tanta infinities illuminati solis & Angeli lux tenebræ essent? Minimè; sed infinities pulcher: nec post tantam lucem te video, licet splendidissimus sis. Tantùm scio illam claritatem te non esse, quia caligo ad te collata esset: qualis autem sis, ignoro; tuum lumen me excæcat: dum magis fulget, relinquit me caligantem. Sed numquam te video clariùs, quàm in hac caligine; nec nisi in hac nocte meridionali vmquam inuenio diem verum, antiquum dierum; clarum mihi, quia in totâ obscuritate, & mediâ nocte. O amor æterne, accipe iam cor & amorem meum. Sed quid inquam accipe, si tu rapuisti: quid iubes, vt cor meum tibi præbeam, si iam excordasti me; non in vno crine aut oculo tuo, sed in nullo lumine meo, & multo crimine. Excordasti me, quia tantus es, vt te non videam: excordasti me, quia cùm te pusillus offendissem, vis à me quantus es amari. Sed tu Domine, qui vulnerasti cor meum bonitate tuâ, eâdem infundes oleum misericordiæ tuæ, vt sanes vulnera peccatorum meorum.

O Deus abſcondite, ſi ignoratus places mihi ſupra omnia quæ ſcio, quid facies cùm te coràm & palàm ſciam? eripe, euelle cor meum, accipe omne velle meum, nec mihi vmquam reſtituas; nec permittas cultrum in manu amentis, ſed retine cor amantis. Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Gaudeo quòd defecit mihi cor meum, quia tu eripuiſti illud. In te ſit cor meum, quia in te theſaurus meus. O Deus cordis mei, quia iam es Dominus illius! Sed quia tu meus, quamuis defecit cor meum, non defecit cor melius: tu ſupplebis eius vices; tu es Deus cor meum, Deus pars mea, quæ defecit mihi. Cor ſcilicet meum eris in æternum: officia cordis mei imple. Ipſe poteris velle pro me, & ſollicitus eſſe, quæ mihi expediant; ego tantùm diligam te. Tu amabis me pro me, vt ego penitus amem te; vt nec amor mei impediat me. O felix iactura cordis, ſi Deus pro corde eſt!

CAPVT XVI.

De ſupereſſentiali lumine ſanctiſſimæ Trinitatis.

O Lux clariſſima diuinæ vnitatis, ſi tanta es, vt vmbrâ tuâ in creaturis lucens præſtringas omnem intellectum, & caligare facias

facias plus quàm ſol oculos noctuæ; quantum lumen apud te erit in Trinitate tuâ, cuius vmbram natura creata non potuit ſuſtinere, ſed oportuit reuelari à IESV? Si tantoperè radias apud nos; quantum in te lucebunt illi ſplendores ſanctitatis, qui extra te non exeunt? Si tantoperè vnitatis vmbra lucet, quantum lucebit lux Trinitatis, quæ non habet vmbram? O luminoſiſſimæ tenebræ, cùm animæ communicatur aliqua claritas tanti arcani! Obſcuritas eſt illa lux, quia anima non ſe videt, & ibi ſe amittit. Velut qui in tenebris ambulat, & neſcit vbi ſit; ſic mens in illo lumine de ſe neſcit: & cùm in illâ luce ſe lucretur, cùm ſit in Deo; ibi ſe perdit, quia inuenit Deum, quando abrepta ab omni occupatione inferiorum, & facta conformis Chriſto crucifixo per conſtantiſſimam mortificationem & crucifixionem ſuæ voluntatis, in ſtupenda Trinitatis arcana intentam aciem & humilem mentem figit, ſeu potiùs figitur: ibi vitam in legitimâ ſuâ puritate, vt in fonte guſtat: ibi bonitatis diuinæ primitias libat: ibi ſimpliciſſimæ ſimplicitatis naturam concordis cum Trinitate miratur.

Quidquid admirabile eſt, cùm cognoſcimus, iucundum eſt ſpectare. Quid admirabilius, ac proinde quid iucundius, quàm noſſe illam ſimpliciſſimam vnitatem, in quam per-

sonarum Trinitas se immergit; & illam Trinitatem, quam non summergit vnitissima simplicitas? Vnitas in Trinitate distinctè coruscat; Trinitas, quatenus fertur introrsus, lucet in vnitate. Pater est Filij origo: Filius manat è Patre secundùm distinctionem personæ, & manet in Patre secundùm essentiæ vnitatem: à Patre & Filio Spiritus sanctus procedit, & in Patre & Filio Spiritus sancti substantia relinquitur: vbi Trinitas non obest vnitati, vbi vnitas non officit Trinitati: imò vbi Trinitas proficit vnitati, & vnitas fauet Trinitati. Ideò Deus est magis vnus, quia trinus simul est.

Quid tam iucundum, quàm hæc quæ videntur repugnantia, videre se adiuuantia? Non esset simplicitas summa in Deo, si non esset efficacitas summa: non esset efficacitas summa, si non esset Trinitas personarum: non esset Trinitas personarum, si non esset vnitas essentiæ. Tam abest, vt simplicitas diuina obsit Trinitati, vt Trinitas iuuet vnitatem, & vnitas vnitissima requirat Trinitatem. Ideò, quò Deus est magis simplex in naturâ, est magis trinus in personis: & quemadmodum non potest concipi maior simplicitas, quàm simplicitas naturæ diuinæ; non potest esse verior distinctio, quàm distinctio personarum in illâ vnitate. Res quò simpliciores

ciores & puriores ſunt, efficaciores ſunt, vt Philoſophi fatentur. Ignis quia ſimplicior & purior, inter omnia elementa efficacior eſt; & cæli quàm ſublunares naturæ, & ſpiritus quàm corpora. Virtus vnita maior eſt: & quod ſimplicius eſt, plus habet de formâ, quæ actus & actiuitas eſt: quare in ſimplicitate infinitâ, quæ puriſſimus actus eſt, & forma ſimpliciſſima formarum, remotiſſima ab omni materiâ, infinita efficacitas debet eſſe infinitæ perſonæ productione, infinitæ ſubſtantiæ communicatione ab æterno. Stupet anima hanc ſimplicitatem contemplans, & extra ſe rapta diuinam ſimplicitatis perfectionem adorat in æqualitate & æternitate perſonarum: nam quò res ſunt ſimpliciores, quemadmodum ſunt efficaciores, ſic in ſe perfectiores. Perfectio non ſumitur à materiâ, ſed à formâ: quare quantò aliquid plus habet de formâ, perfectius eſt; & cùm ſimpliciora plus habeant de formâ, perfectiora ſunt: ideò Angeli perfectiores ſunt rebus ſenſibilibus. Cùm igitur ſumma ſimplicitas, ſit ſumma, ſola, & tota forma, ſeu actus, perfectiſſima eſt: quare Filius Dei æqualis & coæternus eſt Patri ob ſummam ſimplicitatem naturæ diuinæ. Inter homines, maior eſt pater quàm filius, quia ad hoc vt creatura generet, requiritur, vt perueniat ad ſtatum

perfectum: ſed cùm Deus ab æterno ſit ſummè ſimplex, eſt ab æterno perfectus, ideò ab æterno generans, & non eſt maior Pater Filio. Inter homines nullus naſcitur pater: Deus ab æterno eſt Pater, nec priùs fuit Deus quàm Pater. Inter homines magnum quid eſt, in lineamentis & ſuperficie oris ſimilem produci filium patri, & filius ſimilior magis diligitur: quanta fecunditas eſt, vbi non in accidentibus producitur ſimilis filius, ſed in ſubſtantiâ idem? quanta dilectio, vbi Filius tam ſimilis eſt Patri, vt nec ipſe Pater ſimilior ſibi ſit, nec magis idem, & poſt tantam ſimilitudinem Filius ſit vnicus, & ab vnico genitus puriſſimè; vbi Pater virgo eſt, & virgo generat, & natus non eſt infans, & ſine matre editur? Quare Filius non minuit diuiſum amorem cum matre, quæ non eſt; nec Pater cum ſponsâ. Sed Pater vnicè vnicum Filium, & Filius vnicè vnicum Parentem amat. Vbi Filius, non ex particulâ Patris genitus eſt, ſed ex totâ ſubſtantiâ paternâ: & totum quod conſpicit in Filio Pater, ſuum eſt, & à ſe eſt; & totum quod videt Filius in Patre, noſcit ſibi communicaſſe ſine inuidiâ. Quomodo poſſunt non ſe ſummè diligere, qui tam ſummè vnum ſunt? Hæc & alia, perſpicaci & indicibili modo, dum per altiſſimum ſilentium intonantur animæ, & in arcanâ

canâ caligine illucefcunt; quomodo non ardebit, cùm tantâ luce, & omnibus viribus fuis, fupereffentialem & fuperexcellentem fimplicitatis & Trinitatis perfectionem diliget, prouocans omnes fpiritus & Seraphim in illo fumo replente domum ex incendio charitatis ardentis, & clamans, Sanctus, Sanctus, Sanctus, expanfis alis cordis fubuolans & refrigerans partim æftum amoris, partim excitans flammam?

Ibi tamen præcipuè quafi exanimis manet, tota delibuta dilectione diuinâ, cùm confiderat pelagus illud bonitatis, quâ communicatur infinita natura Filio, & incendium illud amoris quo procedit Spiritus fanctus. Hîc deficit fpiritus creatus, & præ dilectione quafi perit in fe, velut aquâ & igni extinctus: fummergitur in oceano tantæ bonitatis, ardet in pyrâ ftupendi illius amoris. Nihil efficacius eft in fe, vt nos conuincat & trahat ad amandum legitimè & purè Deum, quàm bonitas illa inexcogitabilis quâ fe communicat Pater Filio, & vterque Spiritui fancto. Nihil deuotius, nihil tenerius, nihil fuauius confiderari poteft, quàm illa eruptio, & exceffus bonitatis in æternis emanationibus. Nihil alacrius & feftiuius & folemnius animæ, quàm natiuitas æterni Verbi. Nam fi bonitas in fe eft, quæ placet, & præda amoris legitimi,

legitimi, & in quam ruit toto pondere voluntas: vbi poteſt maior bonitas lucere, quàm cùm pro boni naturâ, quod eſt diffuſiuum ſui, non partem ſed totam ſe diffundit, & communicat, infinitudo bonitatis; vbi non tantùm datur quod habetur, ſed quod eſt? Mirabilior apparet hæc liberalitas communicationis, quàm quæuis infinita alia perfectio diuinæ naturæ. Si aliquis homo haberet aliquam peregrinam & admirandam gemmam, aut aliam rem pretioſiſſimam, quâ felix haberetur, & nihil aliud haberet; certè licet mirabilis tibi videretur ille vnio, mirabilius iudicares, ſi ſtatim illum gratis largiretur, ſine vllâ ſpe lucri. Mirabile quidem eſt diuina natura; ſed mirabilius videbitur alicui, donari gratis Filio per communicationem illam admirandam; & mirabilius donari tali modo, quòd maneat etiam in donante. Tum ſi argumentum bonitatis eſt amor; nam diffuſio & communicatio ſine amore non eſt; vbi maior amor, quàm vbi totum quod eſt, eſt amor? & amor eſt æqualis amanti, & amato; & tantus eſt amor, vt non ſolùm ſint ſimiles amati, ſed ſint idem inter ſe, & idem amor ſit vtriuſque? Vnde neceſſaria eſt ſumma fidelitas & gaudium, quia non poſſunt non diligere, nec poſſunt non diligi æqualiter. Adeò efficax & legitimus eſt ille amor, vt ſi per æternam

nam generationem non fuiſſent eadem vna natura Pater & Filius, faceret Spiritus ſanctus eſſe idem. Huc tendit charitas, hoc officium eſt amoris, vnire amantes & amatos: & cùm ille amor ſit Dei infinitè perfectiſſimus erga illum qui etiam eſt Deus, intentiſſimus & omnino efficaciſſimus eſt. At ſi non faceret vnum, non plenè perfectus eſſet, ſed velut amor rei finitæ, & erga rem finitam, non erga infinitum Vnigenitum æqualem Patri infinito; vbi vterque, amans & amatus, infinitus eſt. Vbi eſt tam excellens & genuinus amor, quanta bonitas erit? Ita Trinitas eſt præſtantius indicium infinitæ bonitatis, & proinde diuinæ perfectionis, (quia id eſt bonum, quod perfectum) & denique ſimplicitatis Dei: quare Trinitas perſonarum, eſt authenticum teſtimonium diuinæ vnitatis. Quantoperè arridet mens, cùm hæc noſcit! non prout explicui ignoranter, aut explicari poteſt; nam ſolùm ſentitur modo inenarrabili: ſicut enim non ſunt naturales ſpecies, quibus cognoſcitur; ſic nec verba, quibus manifeſtari queat aliquid quod de verbo æterno manifeſtatur piis aliquibus animabus. Adeò igitur gaudet mens creaturæ, cùm communicatur illi conſenſio & mutua conuenientia increatæ Trinitatis & vnitatis, & vtriuſque neceſſitas ad perfectionem diuinam,

nam , vt exultet anima toto corde, impotens ſui , & exhauſta præ deſideriis & ſuſpiriis puræ charitatis , & videndi clariùs in alterâ vitâ admirandam Trinitatis bonitatem.

Quid cupis anima mea videre aliud , niſi iſtud ſpectaculum mundi , ad quod videndum dumtaxat introducti ſunt in cælum & creati Seraphim & omnes ſpirituum ordines atque hominum ſanctorum. Vbi eſt curioſitas noſtra ? vbi ſtudium ſciendi , ſi non cupis diſſolui , & intueri iſtud arcanum , & ſcire hoc ſecretum ? Sed curioſitas te debet remittere ad alteram vitam , non ad ſcrutandum in iſtâ rationem, quo pacto trinus & vnus eſt. Non debes quærere cauſam , quomodo ita ſit ; cùm non poſſis dare cauſam , ex quâ ſit. Fruſtrà cauſam quæris in eo , qui nullam habet cauſam. Non eſſet magnus Deus , ſi non eſſet maior captu noſtro. Non debes ſcrutari , quo modo ita poteſt eſſe , qui numquam potuit eſſe antequam eſſet. Vermiculorum plurium naturam non ſatis cognouerunt Philoſophi , & nemo ſeipſum benè noſcit: quomodo naturam diuinam & auctorem tui vis dignoſcere per omnia ? Quare ſimplici fide debes captiuare rationem tuam in ſuperrationali hoc myſterio : nam illa claritas, quam inſinuare interdum dignatur indulgentia diuina , non eſt omnium , ſed quorum

Deus vult, ex iis qui cum Filio ſuo ſunt in Caluariæ monte, & omnimodâ ſui eieratione: qui abnegantes ſe ſuſtulerunt crucem ſuam, & ſecuti ſunt IESVM vſque ad Caluariam, & deinde vult vt ſequantur vſque ad Oliuetum & gloriam; hos exaltat, vt quandoque participent Maieſtatem ſuam. Vbi ego ſum, dicit IESVS, ibi & miniſter meus erit. Qui habuerit cum Chriſto idem Vbi paſſionis, habebit quoque Vbi tanti luminis & gaudij. Sic ſancto Patriarchæ noſtro Ignatio, dum magis afflictus fuit & exhauſtus pœnitentiis, copioſiùs manifeſtatum eſt & clariùs, quàm dici poteſt. Sic feruentiſſimus Pater Didacus Martinius ferè ſemper ſe videbat circumfuſum quadam luce ſplendidiſſimâ Trinitatis, aut alicuius ex tribus Perſonis. Omnium tamen eſt, ardentiſſimis deſideriis exoptare, videre hanc nouitatem antiquam & æternam in alterâ vitâ. Sancto viro Patri Ioanni Ferdinandio reuelatum eſt, quemdam noſtræ Societatis Religioſum diu detineri in purgatorio, quia non deſiderauerat ardenter videre ſanctiſſimam Trinitatem. O anima, quomodo non plus deſideras videre hoc theatrum Beatorum, ad quod conſpiciendum conuocatæ ſunt omnes mentes, inuitatæ ſunt cunctæ rationales naturæ?

Quantum gaudium erit, videre quod nunc

nunc cogitando, ſeu ignorando, præ iubilo & amore ſuſtinere nos non poſſumus? Quomodo non exultabimus, contemplantes illas primitias diuinæ perfectionis, illud proludium & recens facinus bonitatis diuinæ, cùm ſe dat Filio, & primogenitam illam liberalitatem Dei? Quantum pignus ſibi accipiet anima diuinæ benignitatis, cùm videat infinitam beneuolentiæ indolem? Si ſine deliberatione dedit Deus totum quod eſt, nónne cum conſilio & ſuffragio eiuſdem bonitatis dabit, vt ſaltem videamus quod eſt? & ſi quidem non dat eſſe, dabit ſuſpicere; ſi non dat poſſidere, dabit frui; ſi non dat viuere eâdem vitâ, dabit viuere ſimili vitâ æternâ, cuius pignus iam habet anima, videns generationem vbi non eſt mors. Quomodo non amabimus totâ mente & viribus Deum, conſiderantes illam auroram charitatis ardentis, cùm illibatus & primus ros donorum ſuorum quem dat, ſit ipſum incendium charitatis, ipſe amor in eâdem ſubſtantiâ, vt tantus ſit amor quantus eſt Deus, & in eâdem donatione amoris det eſſentiam ſuam infinitam? Nam primum donum eſt amor ipſe, & totum illud infinitum eſſe quidquid eſt Dei. Quas arrhas beneuolentiæ ex hoc ſumet anima, cognoſcens tam auſpicato quaſi initiari beneuolentiam Dei, & tam felix exordium bonitatis

tis diuinæ? vt gaudeat etiam amari eximio illo amore, ſeque accendat ad amãdum illum, & imitandum tantam bonitatem, dando ſeipſam Deo, nihil ſibi relinquendo; cùm nihil ſibi relinquat ſuæ ſubſtantiæ Pater, quod non communicet Filio, & vterque Spiritui ſancto. In exceſſu huius conſiderationis, & conſideratione huius exceſſus, per luculentam caliginem fit ineffabilis animæ & Dei communicatio, & vnio intima. Anima tranſit in Deum per gratiam & amorem: quæ licet maneat in ſe naturâ ſuâ, non manet affectu, & Deus tranſit in animam per indulgentiam & charitatem, quamuis maneat in ſe Maieſtas ſua.

O ſumma Patris bonitas, ſumma Verbi ſapientia, ſumma Spiritus ſancti ſuauitas, concede, vt te vnum Deum reuerear, trinum colam, bonum admirer, amantem imiter, ſuperexcellenti humilier, viſo fruar, adhærens tibi per æternitatem, factus vnus ſpiritus tecum, & interim adorans tuam Maieſtatem. In ſpiritu & veritate deſiderem veritatem, ſpiritum, & ſuperueriſſimam, ſuperſpiritualiſſimam, ſupereſſentialemque tuæ Trinitatis & vnitatis excellentiam palàm intueri.

F I N I S.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

ARON *à Deo pro culpâ veniali mulctatus fuit morte.* 208
Abel virgo typus innocentiæ & obedientiæ Christi. 176
Abnegatio sui vnde discenda. 182
vide *Voluntas propria.*
Abominatio stomachi dicitur peccatum veniale, quia fastidium efficit rerum spiritualium. 204
Abstinentia nostra à cibis, est Christi refectio. 332. & seqq.
per eam tergitur character diuinus, & sancta animi puritas purgatur. 338
quantum bonum sit. 339
Acetum Christi, ciborum nostrorum condimentum esse debet. 338
Aduersa quare æquo animo sint ferenda. 168
vide *Afflictio.*
Adulterium spirituale est, bona temporalia amare. 89
Afflictiones in hoc sæculo possunt optari. 17
si desiderentur, haud sunt amaræ. ibid.
ad earum tolerantiam Christi nos exemplum animare debet. 19
bonæ sunt, quia Christus sic docuit. 59.60
etiamsi ex se malæ essent, tamen quia Christus eas elegit, bonæ essent dicendæ, & exoptandæ. 61.180.181
qui eas effugere se posse putat, diuinam prouidentiam eludere velle censendus est. 101
si cum patientiâ tolerentur, signum sunt prædestinationis. 102
eas

eas B. Balthasar Aluarez vocabat pegasos, quibus ad cælum deueheremur. ibid.
sunt inuentum Dei, ne mens nostra desideriis & passionibus carnis inhæreat. 103
ex amore Dei erga nos proueniunt. ibid. 104
erga dilectos solùm exercentur. 104
nec semper pœna sunt culparum. ibid.
patienter sunt tolerandæ. ibid.
imò diuina quædam vis illis inest, vt Deum & mandata eius attentiùs auscultemus. 105
sunt Dei eloquentia, & cathedra Spiritus sancti. ibid.
quam consolationem in iis habeamus. 106
sunt præcipua meritorum occasio. ibid.
eas qui ferre patienter recusat, ipso diabolo est superbior. 168
cur æquo animo sint ferendæ. ibid.
eas si patienter quis pati assuescat, inde fiet quodammodò impassibilis. 191
sunt dilectionis diuinæ argumentum. 192
eas pro Christo patienter ferre, est Christum in suis afflictionibus consolari. 193
iis veluti mulctâ pecuniariâ, mortem æternam redimimus. 194
immittantur à Deo pro peccatis, in pœnam & remedium illorum. 248
si nobis obueniant, gaudendum est. 410
imò debemus credere, eas plurimùm nobis expedire, & valdè bonas ac salutares fore. 415
Afflictiones corporis voluntariæ gratiam Dei in homine conseruant. 79
eumque diuinis illustrationibus excipiendis aptum reddunt. 80

humilitati iunctæ, sunt thronus gratiæ, & ad gloriam gradus. ibid.
culpæ respondere debent. 81
cautelâ tamen in eis opus est. 82
sunt pro culpis nostris satisfactoriæ. ibid.
pro modo illarum in hac vitâ assumptarum, erit & splendor corporum gloriosorum in alterâ. 83
in eis prudens requiritur moderatio, iuxta consilium Superiorum & Confessariorum, & secundùm dictamen rectæ rationis. 402.409
Aliena peccata non minùs atque propria nos in humilitate continere debent. 225
ea non commisisse, est gratia Dei. ibid.
Aloysius Gonzaga. vide *Ludouicus Gonzaga.*
Alphonsus Rodericus per 47. annorum spatium nullam feminam aspexit. 177
Ambitio hominem stultum & insipientem arguit. 5
Amicitia cognationi præfertur. 72.73
Amor est voluntatis diuinæ gloria. 247
ab amore Christi discendus est. 350
etiam opera quæ turpia sunt & indecentia, honesta facit. 366
nullum eius efficacius est pharmacum quàm amor. 372
non nisi soli summo bono debetur. 400
Amor Dei erga nos, obsequiis nostris est compensandus. 21
eum nihili facere, est Deum irridere. 22
efficacissimus est. 73
vel maximè in redemptionis nostræ opere elucescit. 363. & seqq.
omnia simul beneficia includit. 374
solus sincerus & defæcatus est. 414
Amor

Amor nimius consanguineorum est præscindendus. 84. & seqq.
Amor proprius, est hostis noster domesticus. 3
eum qui sibi blandientem audit, decipitur. ibid.
à Deo, Angelis, Ecclesiæ Doctoribus, Philosophis antiquis, ratione, & propriâ conscientiâ falsi reus arguitur. 4
etiam in spirituali vitâ insidiatur. 7
ei indulget homo, eò quod veritatem spiritus non habeat in pretio præ omnibus aliis. 10. 11
facit hominem putare se esse aliquid, & aliis meliorem. 228
quò minùs nos ipsos iudicemus, obstat. 348
omnino exuendus est. 400
cui comparandus sit. 402
est metropolis omnium cupiditatum & vitiorum. 411
Amor terrenorum, eorumdem possessione perniciosior. 55. vide *Terrena.*
Angelus quotidie P. Ioannem Carreram è Soc. IESV *manè excitabat.* 280
alius cum P. Ioanne Fernandio è Soc. IESV *Horas recitabat.* 311
Angeli homines venerantur propter gratiam quam per Christum habent. 77
vtpote quòd naturam nostram, quam antè propter peccata despexerant, modò ad Deitatis consortium subleuatam conspicantur. ibid.
pro illis Deus minus fecit quàm pro homine. 78
licet nec peccare nec damnari possint, contremiscunt tamen, videntes possibile esse creaturam aliquam damnari. 96. 97
pauciores merendi occasiones habent quàm homo. 178

quod ipsi nobis præcipiũt, non statim executioni mandandum est, sed priùs considerandum, an spiritus bonus vel malus sit, & an sit bonum vel malum quod præcipitur. 197.198
Deum cum magnâ gloriâ & iucunditate celebrant. 201
nos ad surgendum pigriores esse, grauiter ferunt. 280
orationis feruorem in homine valdè amant. ibid.
inter homines, dum Religiosi in choro concinunt, se ingerere visi sunt. 310
Sacerdos iis quoad munus suum est excellentior. 319 320
regionibus & regnis præsident. 319
Sacerdotibus seruire gaudent. 320

Anima, nisi cuncta sæcularia abdicet, similis est passeri, qui filo alligatus, aliquousque volitans, tandem retinetur. 16
præ corpore curanda est. 25
eius morbi sunt plures & grauiores corporeis. ibid.
remedia eius vbique sunt obuia. ibid.
corporis afflictiones sentit, corpus verò non eius morbos. 26
quò peius habet, eò minùs id animaduertit. ibid.
eius insignis aduersus Deum ingratitudo egregiâ prosopopœiâ describitur. 28. & seqq.
creaturas Dei præ creatore amans, quantam Deo iniuriam faciat. 36
vmbras solùm bonitatis, non ipsam bonitatem amplectitur. 37
bestia dicenda est, si corpus suum non tractet vt bestiam. 80
debet esse carnis carnifex. 81

quàm

quàm infestos sibi hostes habeat. 115
eius quies est oratio. 116
in puro corpore benè se habet; in impuro, malè. 173
imperfectior est quàm natura Angelica. 178
eam, cùm ad amandum Deum facta sit, voluptatibus fœdari, maius est prodigium, quàm si quis in ventre suo gestaret cor, & non in pectore. 203
quæ ardenti Dei amore & zelo flagrat, potiùs mortem quàm mediæ horæ somnum eligeret, & quare. 274
amorem Dei & proximi ab amore Christi discere debet. 350
eius mortem, licet mala sit, homines non timent. 388
si Deum præsentem habeat, quodammodò diuina fiet. 431
tamdiu viuit, quamdiu Dei recordatur. ibid.
Dei si obliuiscatur, velut sopita, non gaudet fructu spiritualis vitæ. 432
etiam in necessariis vitæ occupationibus tacitè ad Deum anhelat. ibid.
per gratiam & amorem transit in Deum, & Deus transit in eam per indulgentiam & charitatem. 449
Annonæ caritas, est beneficium Dei. 362
Apostoli vnde magis laudandi. 188
Asthma dicitur peccatum veniale, quia inducit difficultatem aspirandi ad cælestia. 204
ab Auaris discendum est, quantum pro regno cælorum laborandum sit. 300. & seq.
Auaritia in bonis spiritualibus laudabilis est. 301. 304

B.

P. BAlthasar Aluarez tribulationes & miserias mundanas pegasos esse aiebat quibus ad cælum deuehamur. 102
Beati in cælo nullam propriam voluntatem habent, & tamen maximâ lætitiâ perfruuntur. 425
Beneficentia ab hominis naturâ est aliena. 353
Beneficia Dei erga nos infinita, infinitum à nobis amorem erga Deum reposcunt. 358. & seqq.
Beneficia, quæ ab homine nobis exhibentur, Dei sunt beneficia. 362
Beneficia vnde æstimentur esse maiora. 354
Bonitas Dei, amorem nostrum erga ipsum prouocare debet. 369
plus est quàm eius beneficentia. 370
quantus ei amor à nobis debeatur. 375
nec scribi, nec dici, nec cogitari potest. 376
ei nulla creatura satisfacere potest. 378
excessu eius in emanationibus Personarum SS. Trinitatis nil deuotius cogitari potest. 443
eam, vbique obuiam, amare debemus. 433. & seqq.
Brachia à somnum capiente in modum Crucis componenda sunt. 277
Bruta, quoad abstinentiam à voluptatibus, quandoque ipsos homines superant. 15
natura eis erga suos fetus affectum indidit. 51

C.

CÆcitas dicitur peccatum veniale, quia ad veritatis cognitionem cæcutire facit. 204
Calamitates à Deo immissæ, hominem Dei meminisse & à peccatis resipere faciunt. 80

Caloris

Caloris natiui extinctio dicitur peccatum veniale, quia charitatis feruorem minuit. 205
Cancer dicitur peccatum veniale, quia paulatim proserpit ad mortale. 204
Caro si operibus pœnitentiæ affligatur, mentem illustriorem reddit. 79
spiritus vitam impedit. 84
eius crucifixio, mentis est exaltatio. 80
est hostis noster. 95
eius desideriis & cupiditatibus ne inhæreamus, Deus afflictiones & molestias huius vitæ adinuenit. 103
eius molestias & rebelliones in nobis Christus reliquit, vt merendi occasiones habeamus. 179
Causæ peccatorum præcipuè duæ sunt, inconsideratio mentis, & voluntatis deprauatio. 198
eas tollit obedientia. ibid.
Charitas erga proximum quot munia habeat. 348
Charitas vera quomodo probari possit. 413
Christianus, nisi Christum imitetur, nec nomine suo dignus est. 166
Christum pluris quàm totum mundum æstimare debet. 187
S. Christina pro animabus cruciatus tolerare optauit. 50
P. Christophorus Rodericus in afflictionibus suis non sibi condoleri sed gratulari voluit. 103
Christus Dei Filius in mundum venit, vt veram spiritus veritatem nobis manifestaret. 19
quidquid eius doctrinæ non consentit, vanum est. ibid.
verè est in Sacrificio altaris. 23
fideiussor noster est, quòd veniam peccatorum à Deo impetraturi simus. 24
eius merita, peccata nostra infinities superant. ibid.

vt post Ascensionem suam semper nobis esset præsens, SS. Eucharistiæ artificium inuenit. 109
in eo quantum habeamus, nesciunt mortales. 120. & seqq.
quanta nobis meritis suis bona acquisierit. 123.124 & seqq.
per eum solum Deus beneficia sua distribuit. 128. & seqq.
quantoperè matrem suam honorarit. 134.& seqq.
eamque etiam à nobis honorari voluit. 139.142
duabus de causis eius preces exaudit. 144.145
vnica Sanguinis eius gutta ad redimendum nos sufficiebat. 148.160
eius passioni & doloribus compati, martyres nos efficere potest. 149
quare moriens magnâ voce exclamarit. 150
passionem suam longè antè perfectißimè præuidit & apprehendit. 151.152
dolor eius quantus fuerit. 153.154
eius passioni compati, res est ei gratissima. 156
quanta eius fuerit humilitas. 162.163
quamuis abundantissimè pro homine satisfecerit, carnis tamen ei molestias & rebelliones adimere noluit, ne simul adimeret merendi occasiones. 179
homo factus est, vt hominem sibi compararet. 187
pluris æstimandus est quàm totus mundus. ibid.
quomodo eum in suis afflictionibus consolari poßimus. 193
eum in manibus Sacerdotis eleuatum à corpore sancti Didaci assurgente adorari vidit P. Petrus Saabedra. 319
quare discipulorum pedes lauerit antequam eis suum corpus distribueret, & non cùm eos suæ transfigurationis

rationis spectatores fecit. 325.327
intra nos esse, & nos secum vnire desiderat. 312. 322
quare ipsemet opus redemptionis in se suscipere voluerit. 364
è Patre suo manat secundùm distinctionem personarum, in illo verò manet secundùm essentiæ vnitatem. 440
Patri æqualis & coæternus est ob summam diuinæ naturæ simplicitatem. 441
Patri tam est similis, vt nec ipse Pater sibi sit similior. 442
non ex particulâ, sed ex totâ substantiâ Patris natus est. ibid.
Cibi nostri felle & aceto Christi condiendi sunt. 338
Clauis aurea quâ cælum reseratur, est desiderium cælestium. 53
Cogitatio prima diei de Deo esse debet. 269
Cogitationes malæ, haud minùs quàm magna peccata, extimescendæ sunt. 201
Cognitio sui ex seriâ suimet discussione oritur. 346
Commendatio frigida, conuitium est. 312
Compunctio ex seriâ suimet discussione oritur. 346
Concupiscentiæ malæ, haud minùs quàm magna peccata, extimescendæ sunt. 201
in minimis, nî obstetur, acuuntur, vt ad magna magno impetu ferantur. 215
Consanguinei haud nimis sunt amandi. 84.85
Constantia in bono opere est necessaria. 295. & seqq.
Consuetudo boni operis, ipsius operis difficultatem superat. 297
Conuersio nostra à peccatis, in nostrâ est potestate, mediante gratiâ Dei. 24

non est procrastinanda. 285
Contumeliæ quâ ratione intuitu Christi patienter tolerandæ. 172
ob Conuitium nobis illatum perturbari nos pudeat. 401
à Corde puro pendet vita spiritualis, haud secùs quàm corporalis. 290
est thronus sancti Spiritus. ibid.
summo studio curandum est ne commaculatur. ibid.
si claudatur mundo, aperta ad veritatem ianua est. 293
Coriarius Alexandrinus, aliis paradisum, sibi ob peccata infernum destinans, Magno Antonio perfectior euasit. 49. 50
Corpus, si ægrotum sit, difficulter & dubiè sanatur. 25
eius affectiones sentit animus, nec tamen corpus animi morbos. 26
qualiter in somno disponendum. 277
Corpora casta sunt deliciæ Dei. 173
Corpora gloriosa post resurrectionem eò erunt splendidiora, quò in hoc sæculo plus afflictionum & tormentorum pertulerint. 83
Creaturæ sunt serui hominis. 32
citò transeunt, ne eis, contempto Deo, anxiè inhæreamus. ibid.
hominem, vt Deo soli inseruiat, erudiunt. 33
imago sunt diuinæ bonitatis; nec quidquam vel singulæ vel simul prosunt, nisi in Deo. 37
non satiant appetitum aut cupiditatem hominis. 38
ab iis cupiditas nostra est retrahenda & ad solum Deum conuertenda. 39
à Deo essentiam accipiunt, & nihil sunt ante illum. 40

earum pulchritudo, respectu Dei est deformitas. 435 436
Crux constanter post Christum est ferenda. 171
vide *Afflictio*.
Cultus diuinus ipsâ vitâ potior esse debet. 1
Cupiditas nostra terrenis rebus non satiatur. 38
à terrenis est retrahenda, & ad solum Deum conuertenda. 39
adeoq́ue fiat nobis diuini amoris memoriale, & charitatis stimulus. ibid.
non minuitur per abdicationem temporalium, nisi & seipsum homo relinquat. 187
imò potiùs instauratur. ibid.
Curiositas summoperè est cauenda. 293

D.

Defectus quotidiani. vide *Imperfectiones*.
Delectationes carnis & naturæ omnes abiiciendæ sunt ei qui ad puritatem spiritus annititur. 12
vel minima reseruata, illam puritatem offuscat. ibid. 13
Deprauatio voluntatis, vna ex præcipuis peccatorum causis est. 198
Desiderium supernaturale ad perfectionem supernaturalem disponit. 52
est aurea clauis quâ cælum reseratur. 53
Desidia omnis in salutis æternæ procuratione vitanda est. 261. 263. & seqq.
est caries temporis, vitamq́ue æternam minuit. 268
Detractiones quâ ratione intuitu Christi patienter ferendæ. 172
Detractores, etiam acerrimi, non tam de famâ nostrâ malè merentur quàm lenti laudatores. 312

Deus falsâ vitâ colendus non est. 7
vt à nobis in spiritu & veritate adoretur, quid facto opus sit. 12
eius amor erga nos, obsequiis nostris est compensandus. 21
ei vtilia nobis suadenti non credere, quanta sit irreuerentia. 22
peccata dimittere paratior est, quàm ipse peccator eorum veniam petere. 23
quia magis bonus est, ideò magis odit peccata. ibid.
salutem nostram exoptat. 24
amoris sui vestigia omnibus creaturis insculpsit. 38
eius bonitas non minuitur per nostram malitiam. 42
eius iustitia perinde est amanda atque eius misericordia. ibid.
in ei placendi desiderio nullus debet poni modus. 52. 53
ei moritur, qui ad mundum regreditur. 55
meliùs afficitur erga hominem qui est in eius gratiâ, quàm erga Angelos. 70
licet non amandus esset propter nostram creationem, tamen amandus esset propter adoptionem nostram in filios suos. 72
ab eo amari quid sit. 73
homini illi qui est in gratiâ semper adest. 75.76
ab eo temporalia bona postulare, est eum lenonem facere cupiditatum nostrarum. 89
humiliter potiùs timendus est, quàm temerè de eius benignitate præsumendum. 95.96
iniuria ei irrogatur, si ab eo non speretur, quod ab homine etiam pessimo. 99
quod homo ab ipso sperare potest, ipse concedere desiderat. ibid.

cur

cur diabolo, vt nos, piè viuere volentes, acriùs inuadat, permittere soleat. 100
afflictiones & molestias huius vitæ excogitauit, ne terrenis nimis adhæreamus. 103
amicorum suorum manus ex amore donec doleant premit. ibid.
non solùm non auersatur nostras orationes, sed & ad orandum nos adhortatur. 107
si à nobis non oretur, iniuriâ afficitur. 108
mundum, & omnia creauit, vt nobis eum daret. 109
benefaciendi nobis est cupidissimus. 110
quare interdum petita elargiri differat. ibid. 111
solo audito Filij sui nomine, omnia hominibus beneficia elargitur. 128. & seqq.
merita nostra, quamuis ipsius è gratiâ orta, tamquam non sua essent dona, remunerat. 138. 227
eum qui possidet, nullâ re ampliùs indiget. 183
nihil ferè promptiùs & libentùis facit, quàm verè patienti immittere aduersitates. 192
non in se solùm, sed etiam in Prælato colitur. 200
humilitas nostra ei est maximè desiderabilis. 223
incredibilia propè fecit vt humiles essemus. 224
satisfacere ei non possumus, nedum eum obligare. 227
solum eum esse nostrum, ingens est gaudium. 230
eius gratiæ soli omnia nostra sunt accepto ferenda. 233. & seqq.
afflictiones nobis immittit pro peccatis, in pœnam & remedium illorum. 248
in hac vitâ quandoque aliorum peccata in aliis curat & punit. ibid.
propter gloriam suam omnia operatus est. 249
quanto honore hominem affecerit. 250

eius cognitio in infinitum augeri potest. 251
nihil ad suam gloriam fecit, quod non sit etiam ad vtilitatem humanam. 252
prima diei cogitatio de eo esse debet. 260
pro eo pati non est graue, sed potiùs optabile. 273
semper & vbique laudandus est. 306.& seqq.
nostras etiam laudes gratas habet. 307
in eo omnes sunt amandi. 348
vt eum ament omnes, velle debemus. 349
quantoperè nos amauerit. ibid. 350
plus erga eum grati esse debemus, quàm erga parentes, & quare. 355.356
eius beneficia in nos sunt innumera. 358.& seqq.
ex malis & peccatis bona elicere nouit. 361
amoris eius ingens argumentum est Incarnatio Filij. 363
etiamsi non amasset nos, nec fecisset, nec benefecisset, tamen ob bonitatem & pulchritudinem est amandus. 369
eius bonitas plus est quàm eius beneficentia. 370
est omnis bonitatis fasciculus. 372
eius erga nos amor omnia simul beneficia includit. 374
eius bonitati quantus amor debeatur. 375
adeò est beneficus, vt nos bona nostra præ suis beneficiis æstimare patiatur. 379
solus & vnus amandus est. 397.& seqq.
eius voluntati nos omnino subiicere debemus. 415
aduersitates nobis immittit non ex inuidiâ aut malitiâ, sed ex sapientiâ & summâ bonitate. 416
pro eo relinquendum est, quidquid naturæ & voluntati propriæ arridet. 422
eius semper meminisse debemus. 427.& seqq.

eius pulchritudo infinities omnem pulchritudinem creatam excedit. 436
Deus Pater. vide *Pater.*
Diabolus credit & fidem habet, opera tamen ipsa fidei aspernatur. 21
à nobis, quando peccamus, in patrem eligitur. 41
ob vnicum cogitationis peccatum damnatus fuit. 45. 407
quomodo minùs quàm homo peccauerit. ibid.
licet sit superbissimus, tamen nec laudari nec vituperari curat, eò quòd sit altioris quàm homo naturæ. 65
in eos qui sanctè & piè viuunt, acriùs furorem suum effundit. 100
quadraginta annis anxius fuit vt quemdam Dei seruum valdè deuotum ad veniale peccatum pelliceret. 208
quomodo minùs quàm homo peccasse dicatur. 243
P. Didacus Martinius quotidie quater mille actus amoris diuini faciebat. 118
decem quotidie horas orabat. 119
plerumque luce quadam splendidissimâ SS. Trinitatis, aut alicuius ex tribus Personis, se circumfusum videbat. 447
S. Didacus Quisay passionis Dominicæ cultor fuit egregius. 155
quam proinde à Christo gratiam acceperit. 156
Dies totus operi bono & malorum patientiæ impendi debet. 259
prima eius cogitatio de Deo esse debet. 269
Digiti vel brachia à somnum capiente ad Crucis formam implicanda sunt. 277
Dignitates sæculi quare contemnendæ. 229

Discussio & examen vitæ nostræ frequenter à nobis est instituenda. 340. & seqq.
quomodo sit instituenda. 344
eius neglectus multos Religiosos tepidiores facit. 345
est officina virtutum. 346
Distractiones in orationibus abire nos à Deo faciunt. 109
Diuites non debent contemnere pauperes, sed potiùs in iis Christum reuereri. 229
Diuitiæ Sacramentorum plurimi faciendæ sunt. 302
Diuitiæ gratiæ diuinæ quantum à diuitiis mundanis distent. 5.6
Diuitiæ mundanæ, earumq́ue desiderium, hominem stultum & insipientem arguunt. 5.6
earum cupiditati obiiciendus est Deus, eiusq́ue amor. 39
meritò pro Deo & æternâ gloriâ sunt abdicandæ. 186
nihil prosunt nisi ad gloriam Dei dirigant. 255
si eas optes amico tamquam verum bonum, iniuriâ ipsum afficis. 412
eas alteri nemo optat, nisi ipsemet eas amet. 413
earum iactura quomodo ferenda. 418

E.

ELeëmosyna corporalis quanti à Deo æstimetur. 351
Emendatio vitæ non est procrastinanda. 285
Ethnicus Deum ignoranter blasphemans, minùs Deum offendit, quàm Religiosus eumdem irreuerenter laudans. 312
Ethnici philosophi, vt internam & veram pacem consequerentur, tenporalia contempserunt. 57

Christianis pudorem adferunt, quòd ij fide Christi imbuti non faciant quod ipsi fecerunt sine fide. 63
Eucharistia sacra est artificiosum Dei inuentum, vt eum semper nobis præsentem haberemus. 109
à nobis sumpta, realiter nos cum Christi carne vnit & coniungit. 145
est pignus amoris Christi erga nos. 156
per eam homo Christo realiter vnitur. 322.323
eius institutio maximæ liberalitatis & charitatis est indicium. 324
illam deuotè desiderare debemus. ibid.
eam Angeli B. Stanislao attulerunt. ibid.
dignè eam quo modo percipere possimus. 325
ante eius institutionem lauit Christus pedes discipulorum suorum, & quid id significet. ibid. 327
reuerentia, quam omnes Angeli habuerunt cùm Christum ad cælum ascendentem exceperunt, à nobis exhibenda ei est, dum nobis administratur. 329
ad eam cùm accederent Religiosi Societatis IESV, *vidit eosdem S. Teresia sociari ab Angelis, qui pallium pretiosissimum super capita ipsorum obtendebant.* 330
Examen vitæ nostræ freqzenter à nobis est instituendum. 340. & seqq.
quomodo sit instituendum. 344
eius neglectus multos ex Religiosis tepidiores facit. 345
est officina virtutum. 346
Extinctio caloris natiui dicitur peccatum veniale, quia charitatis feruorem minuit. 205

F.

FAma nostra plus læditur à laudatore lento quàm à detractore aperto. 312
Fames quâ ratione intuitu Christi patienter toleranda. 171
Fames nostra, ciborum nostrorum debet esse condimentum. 338
Fatigationes quâ ratione intuitu Christi patienter tolerandæ. 172
Fel Christi, ciborum nostrorum condimentum esse debet. 338
Fera singularis, quæ vineam Domini depascitur, est singularitas. 188
Feruor religionis ex seriâ suimet discussione oritur. 346
Fides Christiana, veritatis spiritualis fundamentum est. 18.19
eâ si vti sciremus, magnum nobis fructum colligeremus. 19
opera ei sunt iungenda. ibid. 20
Filius Dei. vide *Christus.*
Filij quare parentibus suis reuerentiam debeant. 135
numquam erga eos sat esse posse gratos, etiam Ethnicorum fuit sententia. 139
Finis in omni bono opere ipsum opus perficit. 296
Forma cuilibet rei dat perfectionem. 441
Fortuna quid dicatur. 410
arbitra est amicitiarum. 412
B. Franciscus Borgia ex nimiâ humilitate propter peccata ad Iudæ pedes locum sibi deberi dixit. 44
P. Franciscus de Villanouâ quantoperè curiositatem auersatus fuerit. 293

Gloria

G.

GLoria æterna à Deo nobis venditur. 380
vt eâ perfruamur, allaborare debemus. ibid. 381
facili labore comparari potest. 382
immensa est futura. 383. 385
vt nobis pararetur, carò Deo constitit. 384
ad eam continenter adspirare debemus. 386
eam quanti æstimemus vnde colligatur. 387
Gloria Dei finis est nostræ creationis, redemptionis & beatitudinis. 249
propter eam Deus cuncta est operatus. ibid.
eam qui non quærit, superfluit, & est otiosus in mundo. 252
semper est cum effectu in quærente illam. 257
Gloria vana sedulò est cauenda. 2.8
plerumque ignorantiam & confusionem cum periculo & pudore gignit. 219
quomodo retundenda sit. 225
Gratia diuina quantum à mundi diuitiis distet. 5.6
fortior est quàm natura. 41
hominem supra omnia creata extollit. 64
Deumque patrem, amicum, & socium nobis reddit. ibid.
minima eius particula omnium existentium perfectionem, excellentiam & pulchritudinem simul sumptam exsuperat. 67
quinimò facit hominem esse filium Dei. 69
quòd nos Deo reddat dilectos, excellentia est inæstimabilis. 72
Deum nobis reddit socium & amicum. 76
idque Christo carò stetit: 77

duas ob causas eam magnifacere, & studiosè conseruare debet homo. 79
eam in iusto conseruant opera pœnitentiæ. ibid.
à temporalibus & corporeis nos separat. 80
sine eâ nihil est bonum, nihil vtile. ibid.
sine eâ omnia sunt instar nihili. 128
ei soli omnia nostra sunt adscribenda. 233.& seqq.
eam vt augeamus, auari esse debemus. 300. & seqq.
quamlibet eius augendi occasionem neglectam lugere debemus. 301
tantiq; æstimare, quanti totius mundi imperium. 302
plus à naturâ distat, quàm sublimior Angeli natura à stercore. 320
quomodo quotidie practicè maior atque maior acquiri possit. 302.303.304
otiosa est, si non adsit ei memoria Dei. 432
Gula vel maximè vitanda. 331.332.334.& seqq.
est metropolis morborum, & præcipuus mortis satelles. 339

H.

HEron, post vitam immodicæ virtutis, tandem in ebrietatem, & inde in luxuriam labitur. 96
Homo nihil vitâ habet pretiosius. 1
ei tamen diuinum cultum præferre debet. ibid.
quàm sit demens, eò quòd oculos suos falli nolit, mentem tamen suam decipi sinat. 2
semetipsum decipit, & a semetipso decipitur. ibid.
damna sua contra se & in suam perniciem instigat. 3
idque ei prouenit ex amore proprio. ibid.
vitium stolidè defendit, & pro virtute habet. 5
quòd veritatem spiritus præ omnibus non æstimet, amori proprio indulget. 10.11

quò spiritus puritatem adipiscatur, omnes carnis & naturæ delectationes eum contemnere necesse est. 12. 14
haud rarò à bestiis, quoad voluptatum vsum, superatur. 15
fidem habens, & opera non coniungens, Angelorum irrisui se exponit, & socium diabolorum se constituit. 21
obsequiis suis & amore mutuo, amori Dei erga se respondere debet. ibid.
eius insania, quòd suâ se socordiâ exponat periculo amittendi gloriam cælestem, aut morandi in ignibus Purgatorij. 22
quamuis peccator, de veniâ tamen obtinendâ desperare aut dubitare minimè debet. 24
conuerti à peccatis, in ipsius est potestate, mediante gratiâ Dei. ibid.
quòd non conuertatur, excusare non potest. 26
quomodo Deum suæ gulæ & auaritiæ ministrum faciat. 34
creaturas adamando, cane est stolidior. 37
à creaturis cupiditatem suam retrahere, & ad solum Deum conuertere debet. 39. 40
si mundum & terrena amet, ab iis decipitur. 56
vt internam pacem adipiscatur, mundo valedicere, eumque relinquere debet. 57
post probram confessionem, & gratiæ adeptionem, ad tantam sublimitatem euehitur, vt, si hoc intelligeret, statim cuncta terrena despiceret. 65
turpe ergo est terrena ab eo diligi, quibus dignitate longè est superior. ibid.
per gratiam namque sublimioris Angeli naturam excedit. 66

imò ſupra omnem creatam naturam eleuatur. ibid.
adeò vt, licet non videat dignitatem ſuam, meritò magni ſe æſtimet. ibid.
quippe qui ſit in diuino gradu. 67
plus debet Deo pro minimâ gratiæ particulâ, quàm vniuerſæ creaturæ pro ſui productione. ibid.
vtpote per quam Deum ſecundùm ſupremum diuinæ naturæ gradum participat. 68
atque ideò ſit ſuper omnem naturam, eſſentiam atque ſubſtantiam. 69
quin etiam per eam efficitur Filius Dei. ibid.
quanta differentia inter hominem in gratiâ conſtitutum, & inter Angelos. 70
eſt viua Dei imago. ibid.
habet quòd de ſuâ dignitate gaudeat. 71
Deus illi, ſi in gratiâ ſit conſtitutus, ſemper adeſt. 75. 76
idque Chriſto carò ſtetit. 77
eſt Beniamin Dei. 78
pro minimâ gratiâ Deo plus debet quàm ſimul omnes Angelorum hierarchiæ. ibid.
quia plus pro eo Deus fecit quàm pro Angelis. ibid.
tribulationes eum Dei meminiſſe & à peccatis reſipere faciunt. 80
afflictiones corporis voluntariæ eum ad diuinas illuſtrationes excipiendas diſponunt. ibid.
in ſe ipſe omnes iniquitates ſeueriſſimè caſtigare debet. 81
plus ei prodeſt Dei vindicantis peccata humilis timor, quàm temeraria de eiuſdem benignitate præſumptio. 95. 96
in ſe ipſo confidere non debet. 97
ſed potiùs in ſolo & vno Deo. ibid.

in

in nullo ex se aliquid potest. 98
si tribulationes & miserias huius vitæ effugere se posse putet, diuinam prouidentiam eludere velle censendus est. 101
quò à Deo magis affligitur, ad eum magis confugere debet. 106
quantâ Deum iniuriâ afficiat, si eum per suas orationes non consulat. 108
nullam sibi bona faciendi, & mala patiendi occasionem elabi sinat. 177
quot habet sensus & potentias animæ, tot & merendi instrumenta. 178
quomodo plus quàm Angelus mereri possit. ibid.
vt maiores merendi occasiones habeat, carnis molestiæ & rebelliones in eo relictæ sunt. 179
voluntatem propriam omnino abdicet oportet. 182
ita vt etiam inter mortuos se reputet. 183
Deum si possideat, nullam aliam rem habere aut concupiscere debet. 183
alia relinquens, & non se, nil magnum facit. 186
nec per id cupiditatem suam minuit, quin sæpè auget. 187
nisi seipsum Deo reddat, se Deo pretiòsiorem facit. ibid.
natus est, non vt placidè & suauiter viuat, sed vt patiatur. 190
si patienter pati tribulationes assuescat, fiet quodammodò impassibilis. 191
eius insensibilitas arguitur, quòd nimirum à corporis morbis liberari magis sit sollicitus, quàm à morbis animæ. 206
laudem propriam & vanam gloriam sedulò cauere debet. 218.& seqq.

omnibusque se viliorem & peiorem æstimare. 220. 222
ex se nil habet vnde glorietur & superbiat. 221. 224
quodnam superbiæ eius apertius sit indicium. 222
vt humilis esset, incredibilia propemodum fecit Deus. 224
quidquid honorabile putat, & vsurpat, statim Deo offerre debet. 226
Deo satisfacere nequit, nedum eum obligare. 227
indignus est qui seruus Dei inutilis dicatur, & quare. 230
in propriâ paupertate ei est tristandum, in Dei verò diuitiis lætandum. ibid.
si se extollat, magis est ridiculus quàm Lucifer. 231
Deo seruire deberet non spe remunerationis, sed solo amore. 232
eius essentia non est eius, sed Dei. 233
etiam quòd ante sui creationem nihil esset, à Deo habebat. ibid.
nihil omnino habet vnde gloriari vel superbire possit. 234. & seq.
nihil ex se est, & nihil ex se potest. 236. & seqq.
si aliquis saltem in eo humilitatis amor esset, facilè iudicaret se omnium pessimum. 241
eius dignitas moralis constat ex cognitione & aduertentiâ obligationis suæ, & operatione iuxta illam. ibid.
quando verè nihili se æstimare dicendus sit. 246
sui contemptum ægrè ferre non debet. 248
omnia aduersa & infortunia quæ aliis accidunt, debet credere accidisse ob sua peccata. ibid.
omnis eius essentia, redemptio, beatitudo, & omne bonum,

bonum, gloriæ Dei debetur. 249
quanto honore à Deo affectus fuerit. 250
Dei gloriam quærere debet contemptu sui. ibid.
in infinitum est despicabilis, ideoque eius aspernatio & notitia indignitatis eius in infinitum crescere potest. 251
si se benè noscat, videbit gloriam Dei ad quam creatus est. ibid.
ad eius vtilitatem Deus cuncta fecit. 252
hoc ei solùm est vtile, quod gloriosum est Deo. 253
si honorem Dei non quærat, inutilis est in mundo. ibid.
ad omnia indifferenter se habere debet. 254
in salute suâ procurandâ haudquaquam segnis esse debet. 261.263.& seqq.
ad hoc natus est vt bona opera faciat. 262
prima eius in dies singulos cogitatio ad Deum dirigi debet. 269
qui ardenti Dei amore & zelo flagrat, inuitus somno se tradit, & quare. 275.276
cùm Deum intra se habeat, ab externis distrahi se nòn patiatur. 251
in bono opere perseuerare debet. 295.& seqq.
& nisi perseueret, inexcusabilis est. 299
& vt perseuerare possit, singulis horis de nouo incipiat. ibid.
eius officium est laudare Deum. 309
frequenter vitæ suæ rationes discutere & examinare debet. 340.& seqq.
suimet iudex esse debet. 342
quàm sit ingratus beneficiis diuinis. 352 & seqq.
ab eius naturâ beneficentia est alienior. 353
totum se Deo debet. 356.357

tot beneficiis vrgetur, vt non possit non amare Deum. 395
seipsum Deo tradere tenetur pro beneficiis eius. 396
solum & vnum Deum amare debet. 397. & seqq.
se odisse, & super omnia vilissimum putare debet. 400. & seq.
ob conuitium aut iniuriam perturbari pudeat. 401
plus sibi irasci debet quàm cunctis hostibus suis. 402
in corpore tamen suo macerando moderatione prudente vti debet. ibid.
neque dæmones, neque homines aut infernus ei nocere possunt, nisi ipsemet velit. 404
suæ ipsius aduersitatis est faber. ibid.
est sibi magis inimicus & noxius quàm quiuis alius hostis. 408
à Deo se regi permittat. 416. 417
ad quid à Deo sit creatus. 418
in omni cordis pressurâ paratus esse debet eamdem sustinere vsque ad diem iudicij, vel in æternum. 421
pro Deo, quidquid naturæ suæ arridet, relinquere debet. 422
semper Dei sibi præsentis meminisse debet. 427. & seqq.
quomodo SS. Eucharistiam suscipere debeat. vide *Eucharistia.*
Honor Dei. vide *Gloria Dei.*
Honores, eorumque ambitio, hominem stultum & insipientem arguunt. 5
eorum vilitas nos in humilitate continet. 229
Humilis qui est verè, de temporalium iacturâ minùs dolet. 91

iustus est, quia à se reiicit totum, quod est alienum. 228
Humilitas nostra Deo est charissima. 223
in eâ quæ nos contineant. 229
in nobis oritur ex seriâ nostrimet discussione. 346
Hydropisis dicitur peccatum veniale, quia sitim rerum temporalium adducit. 204

I.

IEiunium nostrum, est Christi refectio. 332. & seqq.
quanta eius virtus & efficacia. 338. 339
S. Ignatius de Loyolâ ante conuersionem, ne corpus deforme esset, cruris sectionem patienter tulit; post conuersionem verò, ne idem corpus æternâ deformitate puniretur, vitæ asperitates patientiùs tulit. 83
dicere solebat, plus periculi latêre in minutis contemnendis quàm in maximis. 214
quò magis afflictus fuit & pœnitentiis exhaustus, eò copiosiùs illuminatus. 447
Imagines memoriam iuuant. 37. 38
Imitari Christum, & necesse est, & dignitas est. 158. 159. 160
Imperfectiones, quamuis leues, haud minùs quàm magna peccata, extimescendæ sunt. 201
earum deformitas omnem horrorem & deformitatem corporalem superat. 202
non sunt parui æstimandæ. 213. & seqq.
eos qui propter illas nimiùm contristantur, se non satis cognoscere, aiebat B. Aloysius Gonzaga. 288
Incarnatio Filij Dei, amoris Dei erga nos ingens argumentum est. 363
Inclinationes nostræ prauæ per orationem ad bonum conuertuntur. 118

Inconſideratio mentis, vna ex præcipuis peccatorum cauſis eſt. 198
Indifferentia ad omnia, modò ad finem eumdem dirigant, homini eſt amplectenda. 254
Indulgentiarum Eccleſiæ magna cura habenda eſt. 306
Inferior. vide *Subditus.*
Infernus ſi à nobis non timeatur, eſt Deum irridere. 22
Ingluuies. vide *Gula, Saturitas.*
Ingratitudo hominum erga beneficia diuina. 352
Initium mali ſtatim eſt amputandum. 214
Iniurias pati, bonum eſt, quia Chriſtus ſic docuit. 59
ob eas non eſt triſtandum. 60
ſi ab hominibus nobis extra culpam noſtram inferantur, gaudere debemus. 104
quâ ratione intuitu Chriſti patienter tolerandæ. 171
ob eas non commoueri, eſt nihilum ſe reputare. 246
ob eas nobis illatas perturbari nos pudeat. 401
excipiendæ ſunt vt immiſſæ à Deo ſummè beneuolo, non ab inuidente. 416
S. Ioannes Euangeliſta quomodo dicendus martyr. 149
P. Ioannes Carrera quotidie manè per Angelum è ſomno excitabatur. 280
P. Ioannes Fernandius cum Angelo Horas ſuas recitabat. 311
conſpecto aliquando Angelo, præ lætitia defecit. 437
reuelatione didicit, quemdam è Societate IESV *Religioſum diu in purgatorio detineri, quòd non ardenter deſiderauerit videre SS. Trinitatem.* 447
Ioannes Goto è Societate IESV, *feliciter martyrium pro Chriſto, amori conſanguineorum prætulit.* 87
Ioannes Trexus ſacella D. Virginis ore verrere & lacrymis rigare ſolebat. 148
&

& ad id faciendum aliquot milliaria pedes proficiscebatur. ibid.
S. Ioseph virgo figura fuit Patris æterni. 176
Isaac virgo typus innocentiæ & obedientiæ Christi. ibid.
Iudicium de aliis non temerè est ferendum. 347
Iustitia Dei perinde est amanda atque eius misericordia. 42

L.

Labor in hac vitâ est necessarius. 259.260
Labores nostri vniti laboribus Christi, benignius à Deo respiciuntur. 306
Laudatores lenti plus famæ nostræ nocent quàm detractores virulenti. 312
Laus ei soli debetur qui nullius rei eget. 252
Laus Dei numquam est intermittenda. 306. & seqq.
tam debet esse seria, ac si tota Dei reputatio inde penderet. 311
irreuerenter facta, blasphemiæ proxima est. 312
Laus propria non est ambienda. 218
plerumque est mendax, ignorantiamque & confusionem cum pudore & periculo gignit. 219
Lepra dicitur peccatum veniale, quia maculatam & fœtidam animam seiungit à complexu Sponsi. 204
Lingua Christi in ipsius passione suos etiam dolores habuit. 150
Linguæ stupor dicitur peccatum veniale, quia orationes nostras inefficaciores reddit. 205
B. Ludouicus Gonzaga non satis se cognoscere aiebat eos, qui ob suos defectus nimiùm contristarentur. 288

Mala

M.

Mala huius vitæ contemnenda sunt, eò quòd iis in cælesti gloriâ carituri simus. 386
Mali amandi sunt quia boni esse possunt. 348
Maria Virgo est in domo Dei mater familias; habens claues misericordiæ. 114
est organum puræ misericordiæ. 134
à Filio suo immensùm honoratur. ibid. & seqq.
per illam Deus omnia concedit. 137
eam à nobis honorari & coli Christus voluit. 139. 142
sub cruce filij sui nos in filios suos accepit. 140
ipsam veluti Reginam ipsi Angeli & Beati colunt. 144
eius intercessio nobis non modò est vtilis, sed & necessaria. 145
duabus de causis preces eius à Filio exaudiuntur. ibid.
quomodo reuerà martyr. 149
tantoperè peccata exhorret, vt potiùs, quàm vel veniale aliquod permitteret, Filium suum denuò crucifixum videre exoptaret. 209
quòd à peccatis præseruata fuerit, maior ei est se humiliandi occasio. 225
à primo conceptionis suæ momento creata fuit in gratiâ, & expedito rationis vsu. 282
B. Maria Magdalena quomodo dicenda martyr. 149
P. Martinus Gutierrez martyrij coronâ in cælis redimitus à sanctâ Teresiâ cernitur. 144
Religiosos Societatis IESV sub pallio B. Mariæ protegi vidit. 147

Menda-

Mendacium quò circa rem præstantiorem dicitur, eò est peius. 1
Mens humana est sacrarium vbi Deus per gratiam habitat. 429.430
Mentis inconsideratio vna ex præcipuis peccatorum causis est. 198
Merita Christi quantum à mundi voluptatibus & diuitiis distent. 5.6
vnde nostra esse colligatur. 121
propter ea sola non saluabimur, nisi & ipsi bonis operibus studeamus. 122
ad quid nobis à Christo data. ibid.
quomodo Deo sint offerenda. 123
Merita nostra, quamuis ex gratiâ Dei fiant, ita tamen à Deo remunerantur, ac si non essent eius dona. 138. 227
ex patientiâ in afflictionibus plus valoris acquirunt. 178
P. Michaël Sosa ad orationem frequentiùs in iuuentute faciendam cohortabatur, vt in senio, cùm minùs orare possumus, nobis subsidio esse possit. 119
inter orandum ecstases patiebatur. ibid.
Minima quæ videntur, non sunt negligenda. 213. & seqq.
Miseria humana tolletur si auferatur amor terrenorum. 398
Miseria vitæ est beneficium Dei. 362
Misericordia omnis diuina per beatam Virginem velut dispensatricem thesaurorum Dei in nos deriuatur. 114.141.142
Missæ sacrificio quantâ reuerentiâ assistendum. 22
Morbi quâ ratione intuitu Christi æquanimiter ferendi. 171

ſunt beneficium Dei. 362
non à Deo inuidente ſed à Deo ſummè beneuolo nobis immittuntur. 416
Mori mundo, eſt ex illo egredi; mori Deo, ad mundum reuerti. 55
Mors quatenus ſomno ſit leuior. 272
quare non ſit formidanda. ibid.
eſt magnum bonum, vtpote ſine quo non venimus ad ſummum bonum. 388
nihil mali habet niſi quod vita dedit. ibid.
ſtultè à nobis timetur. ibid.
eſt inuentum miſericordiæ diuinæ. 389 390
ianua eſt quâ effugimus pericula & moleſtias vitæ. 390
ſi mala eſt, aduerſus eam nos munire debemus. 391
non eſt mala in ſe. 392
eius certitudo, eſt ſolatium. 393
incertitudo quoque temporis & modi grata eſſe debet. ibid.
Mortificatio ſuiipſius, via ad cælum eſt compendioſior. 180
Moyſes Propheta pro vno veniali peccato mulctatus fuit morte. 208
Moyſes Abbas, pro vno peccato veniali permiſſus fuit à diabolo occupari. ibid.
Munditia quanta neceſſaria ſit SS. Euchariſtiam percepturo. 325. 327
Mundi gaudia in luctuoſum finem deſinunt. 54
cum magno periculo amatur. ibid.
ei moritur, qui ex illo egreditur. 55
mare eſt, ſibi mortuos non tolerat, ſed eiicit. ibidem.
quotidie peior euadit. ibid.
ipſis

ipſis ſui amatoribus infidus eſt. 56
relinquendus eſt homini Chriſtiano, qui pacem veram adipiſci volet. 57
nec ſolùm caret bonis veris, ſed etiam caducis. 64
ideoq́ue decipere nos non poteſt, niſi volentes. ibid.

N.

NAtura propria exuenda eſt illi, qui Deum in ſpiritu & veritate adorare cupit. 12
Natura infirmior eſt gratiâ. 41
gratiæ ſoror eſt, eumdem patrem habens Deum. 51
nemini boni quidpiam elargitur, niſi illud priùs concupitum fuerit. ibid.
ſuperanda eſt, vt pax vera haberi poſſit. 58
quomodo id fieri queat. ibid. 59
ſupra omnem naturam eſt eleuata. 78
per gratiam Chriſti facta eſt honorabilior. 78
afflictionibus à caſu, quo ſuam rectitudinem amiſit, reparanda eſt. 105
aptior eſt ad malitiam, quam ſtupa ſicca ad excipiendum ignem. 214
ante peccatum ex ſe nihil poterat facere, multò minùs poſt peccatum. 236
tantum eâ gratia eſt excellentior, quantum ſublimior Angeli natura ſtercore. 320
Negligentia omnis in ſalutis æternæ procuratione excutienda eſt. 261.263.& ſeqq.
Nihilum ſe dicere quid ſit. 246
Notitia ſui non impedit notitiam Dei. 251

OBedientia simplex, est magna & discreta prudentia. 195
ipsa facit sapere & gubernari absque vllo errore, perinde ac si sapientiam & prudentiam diuinam haberemus. 196
est enim vicaria Sapientiæ diuinæ, & compendium vtilissimum prudentiæ. ibid.
eius bonum tam est gratum & locuples, vt ratiocinatione ad obediendum non indigeat. 197
imò ipsa est potentissima inspiratio Dei, & reuelatio tutissima, in quâ dubitari nequit an à Deo sit. ibid.
duas præcipuas peccatorum causas tollit. 198
ex omni opere mercedem reportat. ibid.
est præcipuum Christi opus. 199
quodlibet quod ex eâ proficiscitur opus, bonum est & Deo gratum. ibid.
eam qui habet, in compendio habet alias virtutes. 200
Oculi quàm sint homini & bestiis necessarij. 10
probè sunt custodiendi. 176.177
Optanda quæ sint seruo Christi. 305
Opus quodlibet quomodo sit aggrediendum. 262
Opera sunt fidei iungenda. 19.20
sine iis credere, diabolorum est. 21
vnita operibus Christi, benigniùs à Deo respiciuntur. 306
Oratio quàm sit necessaria. 107.& seqq.
per eam instauratur indignitas nostra, quam per peccata incurrimus. 109
quomodo eam instituere debeamus. 100.111.& seqq.

tantò

tantò eam magis cordi habere debemus, quàm temporalia commoda, quantò anima corpore est pretiosior. 115
aduersus animæ hostes vnicum est perfugium. 116
numquam est intermittenda. ibid.
est animæ requies. ibid.
mentem, etiam inter ipsas diei occupationes, sanctas illustrationes habere & retinere facit. 117
prauas nostras inclinationes ad bonum conuertit. 118
in eâ Veritas diuina nobis se manifestat. ibid.
Oza à Deo pro culpâ veniali mulctatus fuit morte. 208

P.

PAralysis dicitur veniale peccatum, quia impedit accessum ad Deum.* 204
Parentes à filiis suis honorandi sunt veluti secundi dij. 135
filios suos alere tenentur. 139
numquam filios erga eos sat posse esse gratos, etiam Ethnicorum fuit sententia. ibid.
quid illi nobis conferant. 355. 356
licet sint improbi, tamen amandi sunt & colendi. 373
Parua quæ videntur, non sunt negligenda. 213. & seqq.
Passio Christi deuotè ruminata, omnem voluntatis propriæ nequitiam retundit. 149
Pater est Filij origo, & quomodo ex eo manet Filius. 440
non priùs Deus fuit quàm Pater. 442
non ex particulâ sed ex totâ eius substantiâ Filius natus est. ibid.

nihil enim suæ substantiæ sibi reliquit, quod non communicet Filio & Spiritui sancto. 449
Pati necesse est, siue in hac siue in alterâ vitâ. 181
Pati pro Deo, non est graue, sed potiùs optabile. 273
Patientia Dei nostrum erga eum amorem prouocat. 373
Patientia cur propriè bona sit. 103
in aduersis est necessaria. 168.169
est opus desideratißimum. 190
plus desideranda est quàm vita curanda. ibid.
eâ nihil ad vitam magis est necessarium. 191
non defraudat nos materiâ meritorum, sed solùm laborum molestias mitigat. ibid.
necessitas eius omnes vitæ functiones & casus transscendit. 259
S. Paulus Miqui quàm patienter & hilariter publicas contumelias sustinuerit. 170
Pauper spiritu quàm sit locuplex. 189
Pauperes non sunt à diuitibus contemnendi, sed potiùs in iis Christus reuerendus. 229
Paupertate premi bonum est, quia Christus sic docuit. 59
etiamsi ex se mala esset, tamen quia Christus eam elegit, bona dicenda est & exoptanda. 61
homini cælum conciliat. 184
etiam Philosophi & Gentiles eam, vt hanc sine curis vitam transigerent, elegerunt. 185
non ea laudanda est quæ plura relinquit, sed quæ nil habet, nec sibi quidquam seruat. 188
eius amor tantus est in veris Christi seruis, vt etiamsi ab ipso Christo, pro quo omnia reliquerunt, quidquam mundanum poßidere iuberentur, id veluti supplicium reputarent. 189

quibus

quibus ſit moleſta, quibus non. 190
nulli eſt mala, ſed omnibus bona. ibid.
Pax vera vt habeatur, mundus relinquendus eſt. 57
haberi nequit, niſi naturam noſtram vincamus. 58
Peccata quamuis grauia, miſericordiâ Dei & meritis Chriſti inferiora ſunt. 24
ea dum patramus, diabolum nobis in patrem adſciſcimus. 41
de eorum veniâ temerariè non eſt præſumendum. 96
eorum duæ præcipuè ſunt cauſæ, inconſideratio mentis, & voluntatis deprauatio. 198
ſi quis ab alio patrata approbet, perinde eſt ac ſi ipſemet commiſiſſet. 304
Peccata aliena æquè atque propria nos in humilitate continere debent. 225
ea non commiſiſſe, eſt gratia Dei. ibid.
Peccata venialia minimè dicenda ſunt parua aut leuia. 203
ſunt cancer, lepra, aſthma, paralyſis, hydropiſis, abominatio ſtomachi, podagra, cæcitas, phreneſis, ſtupor linguæ, & extinctio caloris natiui. 204
non ſunt ſpernenda, cùm propter ea in purgatorio pœnæ luendæ ſint. 206
in hac vitâ amorem Dei impediunt, & in alterâ eius viſionem retardant. 210
per illa miſericordia Dei velut impeditur. ibid.
munificentiam diuinam ſuſpendunt. ibid.
liberalitati Dei reſiſtunt. ibid.
ea qui patrat, ſimilis eſt ſeruo ſcelerato, filio peruerſo, & ſponſæ perfidæ. 211
pro eis parati eſſe deberemus pati pœnas inferni per plures annos. 261

Peccator propter peccata sua etiam inferno & dæmonum societate indignus est. 44
ad pedes Christi & B. Virginis, veniam petiturus, abiicere se debet. 46.47
etiam ipsis crucifixoribus Christi peiorem se æstimare debet. 48
quin & anathema pro Dei eiusque iustitiâ esse, optare. 49
duobus brachiis Christum amplexari debet, sinistro humilitatis eius humanitatem, & dextero amoris Diuinitatem. 50
Pedes Christi & B. Virginis proprius peccatoris locus sunt, quò se abiicere debet veniam petiturus. 46. 47
Perfectio à formâ sumitur. 441
Persecutiones pati, bonum est, quia Christus sic docuit. 59
ob eas non est tristandum. 60
etiamsi ex se malæ essent, tamen quia Christus eas elegit, bonæ dicendæ sunt, & exoptandæ. 61
Perseuerantia in bono opere est necessaria. 295. & seqq.
ex seriâ suimet discussione oritur. 346
Pestis est beneficium Dei. 362
P. Petrus Saabedra corpus S. Didaci assurgere, & Christum in manibus Sacerdotis adorare vidit. 319
Philosophi prisci quantâ ignorantiâ laborarint. 19
vt internam & veram pacem assequerentur, temporalia contempserunt. 57
Christianis pudorem adferunt, quòd ij fide Christi imbuti non faciant quod fecerunt ipsi sine fide. 61
Phrenesis dicitur peccatum veniale, quia animam insanire facit. 204
Phylacteria

Phylacteria nostra, sunt bona terrena, quæ nos Deum amare docent. 38
ea dilatare, allegoricè est bona eadem plus debito adamare aut concupiscere. ibid.
Pigritia omnis in æternæ salutis procuratione vitanda & excutienda est. 261.263 & seqq.
Podagra dicitur peccatum veniale, quia progressum in profectu impedit. 204
Pœnæ infernales peccatoribus illatæ, non sunt malæ; & quo id sensu dicatur. 42.43
Pœnitentia eiusque opera gratiam in homine conseruant. 79
hominem diuinis illustrationibus excipiendis aptum faciunt. 80
non est procrastinanda aut differenda. 285 & seqq.
ob offensum Deum solùm est facienda. 209
ea perfecta dicenda est, quæ pro leuissimo veniali peccato pati plures annos vellet pœnas inferni. 260
P[illegible]entia est voluntatis diuinæ gloria. 247
Prælatus iubendo errare potest & delinquere. 196
potest esse malus, & malè iubere. ibid.
eius iussa esse voluntatem Dei, certius est & securius, quam si Angelus præciperet. 197
in eo colitur Deus. 200
in eo est auctoritas Dei: scrutandum itaque non est cur hoc vel illud præcipiat. 201
Præsentia Dei semper est attendenda. 427 & seqq.
Principium mali statim est amputandum. 214
Proposita bona haud facilè sunt mutanda, sed strenuè sunt perficienda. 297
Proprietas rerum non nocet, sed vsus. 188
Prouidentia diuina sola operatur omnia quæ sumus, possumus, & facimus. 233. & seqq.

Proximus noster non temerè est à nobis iudicandus. 347. & seq.
quâ ratione sit diligendus. 412. & seqq.
Prudentia alias virtutes præcedere debet. 196
difficillimè ab hominibus habetur. ibid.
vera ex seriâ suimet discussione oritur. 346
Pulchritudo Dei infinities omnem pulchritudinem creatam excedit. 436
Pulsus matutinus ad surgendum quomodo excipiendus. 279
Purgatorium si à nobis non timeatur, est Deum irridere. 22
Puritas quanta necessaria sit SS. Eucharistiam sumpturo. 325. 327

R.

Redemptio humani generis, ingens amoris Dei erga nos argumentum est. 363. 365
quare eius opus ipsemet Christus perficere voluerit. 364
Regnum cælorum quærentes à Christo mercatoribus comparantur, propter ingens, quod erga illud habere debent, desiderium. 52
clauis aurea enim, quâ reseratur, est desiderium. 53
quantum pro eo adipiscendo laborandum sit, ab auaris discendum est. 300
Refectio corporalis qualis esse debeat. 331. & seqq.
Religiosus si Deum irreuerenter laudet, plus Deum offendit quàm Ethnicus eumdem ignoranter blasphemans. 312
Religiosus quidam Societatis IESV *diu in Purgatorio detentus est, quòd non ardenter desiderauerit videre SS. Trinitatem.* 447

Religiosi

Religiosi plerique circa proprietatem rerum minùs sunt cauti. 188
vnde plerumque tepiditas illis proueniat. 345
Religiosi Societatis IESV *sub pallio B. Mariæ protegun-tur, vt vidit P. Martinus Gutierrez.* 147
eosdem, cùm ad SS. Eucharistiam accederent, S. Teresia vidit sociari ab Angelis, qui pallium pretiosissimum super capita ipsorum obtendebant. 330
Relinquere terrena, quæ nos relictura sunt, & prætereà etiam lædunt, nil est magnum. 187

S.

SAcerdos Christo æquiualet. 313
dum celebrat, Christi vicem agit. 315
ab Angelis stipatur. ibid.
quid, dum Sacris operatur, agere vel cogitare debeat. 316
quanta eius in Filio Dei immolando felicitas. 318
Angelis est excellentior. 319.320
est Christi coadiutor immediatus in stupendis operibus iustificationis, & redemptione. 320
Sacramenta Ecclesiæ sunt fodinæ gratiæ. 302
crebrò sunt frequentanda. ibid.
Salus æterna quare non in diuitiis constituta sit à Deo. 167
in eius procuratione omnis desidia euitanda est. 261. 263. & seqq.
Sancti quare nonnumquam permittantur à Deo labi. 97
Sanguis Christi, lixiuium est quo peccata nostra eluuntur. 42
Saturitas à cibis terrenis, diuinorum gustum impedit. 331.335

est

est metropolis morborum, & præcipuus mortis satelles. 339

Securitas præsumptuosa de Dei benignitate & peccatorum veniâ quàm sit noxia. 95.96

Segnities omnis in salutis æternæ procuratione vitanda est. 261.263. & seqq.

Signum matutinum ad surgendum, quomodò excipiendum. 279

Singularitas fugienda est. 188

est fera quæ vineam Domini depascitur. ibid.

Sitis quâ ratione intuitu Christi patienter toleranda. 171

Somnus quomodo merendi occasio esse possit. 270.271.273

eius molestia vniuersas totius vitæ molestias superat. 271.272

morte est grauior. 272

quàm sit grauis, nemo intelligit, nisi qui verè æstimat quàm ingens res sit gloria & amor Dei, cuius merendi actiones ille suspendit. 273

non nisi ex necessitate capiendus est. 274

quæ eius sint incommoda. 275

dum capiendus est, qualiter corpus sit disponendum. 277

Spes & timor Dei semper pari & socio passu ambulare, nec vmquam separari debent. 100

Spiritualia bona quare nonnumquam à Deo nobis non concedantur, etiamsi petamus. 113

Spiritus sanctus quandoque efficaciùs spirat per tribulationes, quàm per Prophetas aut Scripturas sacras. 105

eius cathedra sunt tribulationes. ibid.

eius thronus est cor humanum. 290

à Patre

à Patre & Filio procedit, in iisdem tamen illius substantia relinquitur. 440
Spiritus est res simplicissima. 11
cum carne in vnam rem simplicem coalescere non potest. ibid.
est animâ quid altius. ibid.
B. Stanislaus è Soc. IESV *SS. Eucharistiam ab Angelis accepit.* 324
Stomachi abominatio dicitur peccatum veniale, quia fastidium efficit rerum spiritualium. 204
Stupor linguæ dicitur peccatum veniale, quia orationes nostras inefficaciores reddit. 205
Subditus suo Superiori iubenti obediens, nequit errare. 196
obediendo nequit non facere voluntatem Dei. ibid.
etiamsi videat meliora & vtiliora animæ suæ quàm quod Prælatus iubet, obedire nihilominùs tenetur. 197
clausis oculis mentis & celeriter obedire debet, supplendo affectu quod intellectus considerare non tenetur. ibid.
celeriùs exequi debet quod Prælatus iubet, quàm si Angelum sibi præcipientem videret. ibid.
plura sibi iniungi, fauori potiùs adscribere debet, quàm de mandatis conqueri. 198.199
Superbia hominis quo indicio potissimùm colligatur. 222.223
Superbus qui est, omnibus se meliorem præsumit. 241
Superior. vide *Prælatus.*
Surgendum manè è somno quomodo sit. 279. & seqq.
Suspicio de aliis temeraria sollicitè vitanda est. 347. & seq.

Tabes

Tabes dicitur peccatum veniale, quia animum labefactat quominùs diabolo resistere possit. 205
Tentationes sunt officina meritorum, & causa nostræ humilitatis. 92
quamuis conflictari cum iis durum sit, eas tamen vicisse admodum suaue est. ibid.
quodnam præstantius contra illas remedium. 94
de earum victoriâ ita gaudendum, vt interim de pugnâ renouandâ cogitemus. 93
Tepidus in salutis suæ procuratione, raró & vix, nisi per miraculum, sanctus euadit. 267
S. Teresia P. Martinum Gutierrez martyrij coronâ in cælis redimitum cernit. 144
Religiosos Soc. IESV *cùm ad SS. Eucharistiam accederent, vidit sociari ab Angelis, qui pallium pretiosissimum super capita illorum obtendebant.* 330
Terrena vt obtineantur, maius sui, quàm ipsamet digna sunt, requirunt desiderium. 53
cum magno periculo amantur. 54
etiamsi ex se bona essent, tamen quia Christus ea reiecit, infamia & vilia æstimanda sunt. 61
nec solùm propter æternam vitam, sed & propter temporalem sunt contemnenda. 63
nomen bonorum non merentur, eò quòd nos affligant, & mille curis implicent. ibid.
eorum iacturam haud ægrè fert spiritus. 88
ea à Deo postulare, est eum lenonem facere cupiditatum nostrarum. 89
ne iisdem nimis afficiamur, Deus afflictiones & molestias huius vitæ excogitauit. 103
quomodo à Deo in orationibus nostris petenda. 112

quid

quid causæ sit quòd plus à nobis expetantur quàm spiritualia. 185
ea relinquere, & non se, non est magnum. 186.187
etiam eorum cupiditates sunt relinquendæ. 187
ab iis cor nostrum est retrahendum. 292
si ea Dei amore relinquamus, non perire æstimanda sunt, sed potiùs seruari. 386
infeliciter à nobis amantur, & quare. 397.& seqq.
eorũ amore sublato, auferetur miseria humana. 398
Thesauri mundani nihil prosunt, nisi gloriam Dei promoueant. 255
Timor Dei & spes pari semper & socio passu ambulare, nec vmquam separari debent. 100
in nobis ex seriâ nostrimet discussione oritur. 346
Torpor omnis in salutis æternæ procuratione vitandus est. 261.263.& seqq.
Tribulatio. vide *Afflictio.*
SS.Trinitatis superessentiale lumen. 438.& seq.
nihil est iucundius quàm eam nosse. 439
non officit vnitati, nec ipsi officit vnitas. 440
eius personæ quomodo ex se inuicem manent. ibid.
communicatio illa quâ se sibi communicant, efficacissima est ad amorem Dei in nobis excitandum. 443
inter eas ineffabilis omnino est amor. 444
earum trinitas est infinitæ bonitatis præstantissimum indicium. 445
est authenticum diuinæ virtutis testimonium. ibid.
processionis earumdem Personarum mysterium non est curiosè rimandum. 446
quòd eam videre non ardenter desiderauerat, diu in Purgatorio detinetur quidam Societatis IESV *Religiosus.* 447

Vana

Vana gloria sedulò est cauenda. 218
plerumque ignorantiam & confusionem cum periculo & pudore gignit. 219
quomodo retundenda sit. 225
Venia de peccatis non est desperanda. 24
Venialia peccata. vide *Peccata venialia.*
Veritas in mundanâ vitâ non est. 7
à Christo in extremo iudicio producta, maximo terrori erit insensatis. ibid.
etiam in spirituali vitâ obscuratur quandoque. ibid.
amanda est ab eo qui Dei filius esse cupit. ibid.
non est res amara, sed iucundissima. 8
carnalibus solùm displicet. ibid. 10
sed propterea debet esse gratior. 9
omnes voluptates & omnia vitia simul impugnat. ibid.
ideoque meritò à nobis est adamanda. ibid.
à spiritualibus & deuotis magno in pretio est habenda. 10
ad eius simplicitatē & puritatem quid requiratur. 11
eam vt disceremus, Dei Filius de cælo descendit. 19
Veritas diuina in oratione nobis se manifestat. 118
Virtutis donum nemo consequitur, nisi eius antè ex gratiâ desiderium habuerit. 51
perfecta, res est summè difficilis. 52
eius exercituim summam lætitiam habet. 54
eius difficultas affligere neminem debet. 177
eius officia ex conscientiâ ponderanda sunt. 242
eius proposita sæpè corrumpit spes non patiendi. 260
eius proprium est, pensitare non quid actum, sed quid agendum sit. 300

Visus quàm necessarius sit homini & bestiis. 10
Vita est pretiosissima res hominum. 1
ei præferendus est cultus diuinus. ibid.
circa eam seduci, valdè est periculosum. 2
nulla in eâ est sapientia, & nulla veritas. 7
periculis est plenissima. 95
ideò cum tribulatione & labore transigitur, vt ad futuram adspiremus. 102
nihil est nisi labor. 190
quare potissimùm deflenda sit. 276
stultè à nobis amatur. 388
à nobis inuitis auferetur. 389
Vita bona sine fine bono, monstrum est sine capite. 296
Vita nostra hodie, id est statim, emendanda est. 285
probè est examinanda. 340.& seqq.
Vita spiritualis non est molesta. 17
ad eam amplectendam solùm animo forti opus est. ibid. & 18
æquè à corde pendet atque corporalis. 290
Vltio hominis in seipsum pro malefactis suis, veniam Dei promeretur. 82
Voluntas tota ad Dei seruitium requiritur, vt difficultates superentur. 52
Voluntas Dei in omni oratione nostrâ est præsupponenda. 113
duas habet glorias, amorem & potentiam. 247
eam qui facit, gaudio & lætitiâ repletur. 424
Voluntas propria dimittenda est ei qui rectè sæculi voluptates abdicare à se cupit. 15.16
eâ carere & priuari non est durum. 16
potiùs illa in nobis castiganda est quàm corpus. 82
nihil ad eius malitiam retundendam est efficacius recordatione passionis Christi. 149

omnino est abdicanda. 182.183
eam relinquere & abnegare cum charitate, nihil est vtilius. 197
eius deprauatio, vna est ex præcipuis peccatorum causis. 198
eius mortem & extinctionem à nobis exigit Deus. 402
exuenda est, & voluntati diuinæ subiicienda. 415. & seqq.
nisi eam quis vicerit, perfectum de se triumphum agere non potest. 420
etiam in inimicorum voluntatem resignanda est, si sat mortificari velimus. 421
semper est suspecta habenda. ibid.
quidquid ei arridet, relinquendum est. 422
eam qui relinquit, centuplũ dulcedinis accipiet. 423
& gustum diuinæ voluntatis participabit per diuinæ bonitatis gratiam. 424
impura est, & mœroris plena. ibid.
eam abdicare, non est triste. 425
in alterâ vitâ non reperietur. ibid.
Voluptates sæculi, earumque concupiscentia, hominem stultum & insipientem arguunt. 5
spernendæ sunt illi qui ad spiritus puritatem anhelat. 12.14.15.181
quod vt rectè fiat, omnis voluntas propria exuenda est. 15
iis priuari, non est durum. 16.17
Vrigman Dominicanus diuinâ voce ad sublimiorem in cælo thronum vocatur. 43
Vsus rerum nocet, non proprietas. 188

FINIS.

FACVLTAS SVPERIORVM.

FRanciſcus Aguado, Societatis IESV in Prouinciâ Toletanâ Præpoſitus Prouincialis, poteſtate ad id mihi factâ à Reuerendo admodum Patre noſtro Mutio Vitelleſco Præpoſito Generali, facultatem facio, vt Liber inſcriptus, De adoratione in ſpiritu & veritate, Auctore P. Ioanne Euſebio Nierembergio noſtræ Societatis Theologo, & eiuſdem Societatis grauium doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu noſtrâ ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus Madriti, in noſtro Imperiali Collegio, die XVI. Iunij, anno M.DC.XXVIII.

Franciſcus Aguado.

EGo Guilielmus de VVael, Societatis IESV per Flandro-Belgicam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate mihi ab admodum Reuerendo P.N. Mutio Vitelleſco Præpoſito Generali conceſsâ, facultatem do Balthaſari Moreto Typographo Antuerpienſi, typis mandandi P. Ioannis Euſebij Nierembergij Madritenſis, & Societatis noſtræ Sacerdotis, Libros quatuor de Adoratione in ſpiritu & veritate. In cuius rei fidem his ſubſcripſi, eaſque conſueto officij mei ſigillo communiui. Antuerpiæ, V. Idus Aprilis, M. DC. XXXI.

Guilielmus de VVael.

MAGISTRI FR. DIDACI DE CAMPO,

in ſupremo Generalis Inquiſitionis Concilio Qualificatoris, & in Toletano Archiepiſcopatu Synodalis Examinatoris.

QVatuor hos Libros de Adoratione in ſpiritu & veritate, editos à grauiſſimo P. Ioanne Euſebio Societatis IESV, perlegi mandato Domini D. Ioannis de Velaſco y Azeuedo, in hac Regali Curiâ Vicarij Generalis. In quibus multa ſcitu digniſſima reperi, & ad laudem ac Dei honorem fideleſque erudiendos vtiliſſima. In hoc diui Philippi Madritenſis Conuentu, die VI. Decembris anni M. DC. XXVIII.

Fr. Didacus de Campo.

APPROBATIO

MAGISTRI FR. AVGVSTINI NVÑEZ DELGADILLO, *Eximij Theologi, & Concionatoris in Aulâ Madritenſi.*

HOs quatuor Libros de Adoratione in ſpiritu & veritate, Auctore Reuerendo P. Ioanne Euſebio Nierembergio Societatis IESV Theologo erudițiſſimo, iubente Senatu Regio, attentè legi: illoſque à veritate ſpiritus, ſpiritu vero iudico editos, quocumque altiori ſpiritu vero verè dignos; vt & veritatem ſpiritus, ſpiritus veritatis amator, facilè aſſequatur, ſciatque reprobare malum, & eligere bonum. Hoc meum iudicium, ſaluo meliori. In Carmelo Madritenſi, XIX. Februarij, M. DC. XXIX.

Fr. Auguſtinus Nuñez Delgadillo.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII.

PHILIPPI IV. Hiſpaniarum & Indiarum Regis Catholici ac Potentiſſimi Belgarum Principis Priuilegio cautum eſt, nequis *Ioannis Euſebij Nierembergij Madritenſis ex Societate* IESV *de Adoratione in ſpiritu & veritate Libros quatuor*, præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo intra ſexennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſos in Germaniæ Inferioris ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione Librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XXIII. Decemb. M.DC.XXX.

Signat.

Steenhuyſe.

EIuſdem Regis Catholici litteris datis Madriti XVIII. Martij M. DC. XXIX. cautum eſt, nequis in Hiſpaniarum Regno ſupradictos de Adoratione in ſpiritu & veritate Libros intra decennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſos diuendat, præter Auctoris ipſius voluntatem, qui Libros hos ſuos excudendi curam Balthaſari Moreto demandauit.

LABORE ET CONSTANTIA.

